

The background image shows a wooden pier or dock with various fishing equipment. In the foreground, there are several large, round buoys in yellow, orange, and blue, some with black markings. A green fishing net is draped over a white rope. In the background, there are stacks of colorful plastic crates (red, green, blue) and a white plastic container. A circular logo with the word "SALT" is overlaid on the right side of the image.

Mulighetsstudie i et utvalg fiskeriavhengige kommuner i Nordland

SALT RAPPORT 1112

Rapporttittel

Mulighetsstudie i et utvalg fiskeriavhengige kommuner i Nordland

Rapport nr.

1112

Dato

18.06.2026

Antall sider

22

Oppdragsgiver

Nordland fylkeskommune

Oppdragsgivers referanse

2026/32707

Prosjektleder

Ragnhild Ørnes

Kvalitetskontroll

Hilde Rødås Johnsen

Forfattere

Ragnhild Ørnes (SALT), Kjersti Eline T. Busch (SALT), Mikael Storhaug Amari (Menon Economics), Oddbjørn Grønvik (Menon Economics)

Fotograf omslagsbilde

Unsplash

Sammendrag

SALT og Menon Economics har gjennomført en mulighetsstudie for fiskeriavhengige kommuner i Nordland. Oppdraget er utført for Nordland fylkeskommune. Denne rapporten oppsummerer arbeidet som er gjort i prosjektet. Vedleggene til rapporten utgjør prosjektets hovedleveranser: et mulighetskart per kommune og en analyse av fiskeriavhengigheten i hver kommune.

© Salt Lofoten AS, Rapporten kan kun kopieres i sin helhet. Kopiering av deler av rapporten eller gjengivelse på annen måte er kun tillatt etter skriftlig samtykke fra SALT.

INNHALDSFORTEGNELSE

Sammendrag	1
Bakgrunn og formål	3
Metode	5
Kunnskapsgrunnlag	5
Forberedelser til arbeidsverksteder	6
Gjennomføring av arbeidsverksted	7
Etterarbeid	9
Resultater	10
Lokale arbeidsmarkeder og omstillingsevne	10
Arbeidsverkstedene	11
Tre temaer gikk igjen i alle kommuner:	11
Sårbarhet i fiskeri og behov for ny sjømatbasert verdiskaping.....	11
Bolyst, befolkningsutvikling, rekruttering og kompetanse.....	11
Infrastruktur, samferdsel og praktiske rammer for utvikling.....	12
Hva skiller kommunene fra hverandre?	12
Andre observasjoner fra arbeidsverkstedene	13
Anbefalinger om samarbeid mellom Lofotkommunene.....	13
Samferdsel	14
Besøksforvaltning	14
Bolig	15
Fiskeripolitikk	15
Øksnes: strøm, areal og industrielle rammevilkår	16
Vedlegg	17
Vedlegg 1a - Mulighetskart for Røst	
Vedlegg 1b - Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Røst kommune	
Vedlegg 2a - Mulighetskart for Værøy	
Vedlegg 2b - Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Værøy kommune	
Vedlegg 3a - Mulighetskart for Moskenes	
Vedlegg 3b - Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Moskenes kommune	
Vedlegg 4a - Mulighetskart for Flakstad	
Vedlegg 4b - Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Flakstad kommune	
Vedlegg 5a - Mulighetskart for Øksnes	
Vedlegg 5b - Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Øksnes kommune	

I en tid preget av økende geopolitisk uro, sterkere økonomiske sjokk og større ulikhet, har robuste distriktsområder aldri vært viktigere for nasjonal og global stabilitet.

Ikke bare er distriktene avgjørende leverandører av mat, energi og råvarer, men blir også i økende grad viktige arenaer for innovasjon, entreprenørskap og strategiske muligheter.

Likevel blir bidragene deres ofte undervurdert, og potensialet deres blir ikke godt nok utnyttet i politikkutforming og utviklingsstrategier.

– OECD, 2025

SAMMENDRAG

Nordland er et av Norges viktigste fiskerifylker og mange kystkommuner er fortsatt tett knyttet til fiskerinæringen gjennom sysselsetting, verdiskaping og lokal identitet. Samtidig står flere fiskeriavhengige kommuner overfor betydelige utfordringer som følge av reduserte fiskekvoter, endringer i ressursgrunnlaget, demografiske utviklingstrekk og økende konkurranse om arbeidskraft. Disse endringene påvirker ikke bare fiskerinæringen, men også lokalsamfunnenes evne til å opprettholde arbeidsplasser, bosetting og tjenestetilbud.

På oppdrag fra Nordland fylkeskommune har SALT og Menon Economics gjennomført prosjektet *Mulighetsstudie av et utvalg fiskeriavhengige kommuner i Nordland*. Målet har vært å identifisere utviklingsmuligheter i kommuner som er særlig sårbare for endringer i fiskerinæringen, og samtidig utvikle kunnskap og arbeidsformer som kan ha overføringsverdi til andre kommuner i fylket. Prosjektet har kombinert statistiske analyser med lokale arbeidsverksteder i Flakstad, Moskenes, Røst, Værøy og Øksnes.

Arbeidsverkstedene samlet representanter fra næringsliv, kommuneadministrasjon, politisk ledelse og andre sentrale ressurspersoner. Gjennom en strukturert prosess ble lokale styrker, utfordringer og utviklingsmuligheter identifisert og diskutert. Resultatene er sammenstilt i kommunespesifikke mulighetskart med anbefalinger for videre arbeid.

Analysene viser at kommunene har ulike forutsetninger og utviklingsmuligheter, men at flere sentrale utfordringer går igjen på tvers av kommunene. Tre temaer peker seg særlig ut. Det første er sårbarheten knyttet til redusert råstofftilgang og behovet for ny sjømatbasert verdiskaping. Det andre er utfordringer knyttet til befolkningsutvikling, rekruttering, kompetanse og tilgang på boliger. Det tredje er behovet for bedre infrastruktur og samferdselsløsninger som kan styrke både næringsliv, bosetting og attraktivitet.

Samtidig viser arbeidet at kommunene besitter betydelige ressurser og utviklingsmuligheter. På tvers av kommunene ble det identifisert potensial knyttet til videreutvikling av sjømatnæringen, økt lokal foredling, bedre utnyttelse av marine ressurser, utvikling av reiseliv på lokale premisser, styrket samarbeid mellom aktører, og bedre utnyttelse av natur- og kulturressurser. Flere av utviklingssporene bygger på eksisterende kompetanse og næringsmiljøer, noe som gir et godt grunnlag for videre omstilling og verdiskaping.

Prosjektet viser også betydningen av lokale ildsjeler, sterke næringsaktører og lokalt eierskap. I flere av kommunene opprettholdes aktivitet og arbeidsplasser gjennom betydelig innsats fra bedrifter og enkeltpersoner som aktivt velger å investere og utvikle virksomhet lokalt. Dette framstår som en viktig styrke, men også som en sårbarhet dersom slike ressurspersoner forsvinner eller rammebetingelsene endres.

Rapporten peker på behovet for både lokale og regionale tiltak. For Lofotkommunene anbefales et styrket samarbeid om samferdsel, besøksforvaltning, boligpolitikk og fiskeripolitiske rammevilkår. For Øksnes framstår tilgang på strøm, nettkapasitet og egnede næringsarealer som sentrale forutsetninger for videre industriell utvikling og sjømatbasert verdiskaping.

Et gjennomgående funn i prosjektet er at framtidig utvikling må ta utgangspunkt i kommunenes egne fortrinn og ressurser. Omstilling handler om å mobilisere lokal kunnskap, kompetanse og samarbeidskraft for å skape nye muligheter. Erfaringene fra prosjektet viser at kombinasjonen av kunnskapsgrunnlag, lokal medvirkning og strukturert prosessledelse kan bidra til å identifisere konkrete utviklingsspor og styrke lokalsamfunnenes evne til omstilling.

For beskrivelser av mulighetene for hver enkelt kommune se mulighetskart per kommune i vedlegg.

BAKGRUNN OG FORMÅL

Nordland er et av Norges viktigste fiskerifylker og fiskerinæringen har gjennom generasjoner vært en sentral drivkraft for bosetting, sysselsetting og verdiskaping langs kysten. I mange kommuner er fiskeriene fortsatt en bærebjelke i lokaløkonomien, både direkte gjennom aktivitet i fiskeflåten og sjømatindustrien, og indirekte gjennom ringvirkninger for handel, transport, tjenesteyting og offentlig sektor.

Samtidig står flere fiskeriavhengige kommuner overfor betydelige utfordringer. Reduserte fiskekvoter, endringer i ressursgrunnlaget, strukturendringer i næringen og økt konkurranse om arbeidskraft påvirker hele verdikjeden i fiskerinæringen, fra fiskeflåten på havet til mottakene på land og videre til lokalsamfunnene som er avhengige av aktiviteten. Ifølge rapporten *Kunnskapsgrunnlag om effektene av fiskekvotereduksjoner i Nordland*¹, utarbeidet av Kunnskapsparken Bodø og Oslo Economics på oppdrag for Nordland fylkeskommune, er torskekvoten redusert med om lag 58 prosent siden 2021 og kvotenivået er nå på det laveste siden begynnelsen av 1990-tallet.

Parallelt med utfordringene i fiskerinæringen står mange kommuner overfor demografiske utfordringer knyttet til befolkningsnedgang, en stadig eldre befolkning og vanskeligheter med å rekruttere og beholde nødvendig kompetanse. Disse utviklingstrekkene påvirker kommunenes utviklingskraft og skaper usikkerhet om framtidig verdiskaping, sysselsetting og bosetting.

De store utfordringene gjør at det er behov for å tenke nytt om lokal utvikling. Mange kystsamfunn har sterke naturgitte fortrinn, betydelig kompetanse, sterke tradisjoner for verdiskaping og et aktivt næringsliv som gir et godt grunnlag for videre utvikling og omstilling.

Dette perspektivet understrekes også i OECD-rapporten *Reinforcing Rural Resilience*² («styrke motstandskraften i distriktene») som peker på at distriktssamfunn spiller en avgjørende rolle i møte med store samfunnsendringer. Rapporten er utarbeidet av Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, OECD, og peker på at robuste distriktsområder er viktige både for nasjonal stabilitet, verdiskaping og framtidig omstilling.

Rapporten bygger på omfattende analyser av distriktsamfunn og undersøker hva som skal til for å styrke lokal motstandskraft og robusthet. Et hovedfunn er at omstilling må ta utgangspunkt i stedets egne fortrinn. OECD anbefaler at lokalsamfunn kartlegger egne ressurser og utvikler strategier basert på lokale styrker og særtrekk, framfor å kopiere andre. Samtidig understrekes betydningen av

¹ [KPB og Oslo Economics \(2025\) Kunnskapsgrunnlag om effektene av fiskekvotereduksjoner i Nordland](#)

² [OECD Rural Studies \(2025\) Reinforcing Rural Resilience](#)

samarbeid mellom kommune, næringsliv, organisasjoner og innbyggere, strategiske prioriteringer, kompetanseutvikling og å sørge for at verdier blir igjen lokalt.

Denne forståelsen har vært et viktig utgangspunkt for prosjektet *Mulighetsstudie av et utvalg fiskeriavhengige kommuner i Nordland*. Prosjektets mål har vært å identifisere lokale styrker, utfordringer og utviklingsmuligheter, samt å legge til rette for dialog mellom næringsliv, kommune og andre sentrale aktører om framtidige satsinger og utviklingsretninger. Gjennom å kombinere kunnskapsgrunnlag med lokal innsikt og medvirkning har ambisjonen vært å identifisere konkrete utviklingsspor som kan bidra til økt verdiskaping, flere arbeidsplasser og mer robuste lokalsamfunn.

METODE

Et sentralt mål i prosjektet har vært å flytte oppmerksomheten fra utfordringsbeskrivelser til mulighetsorientert utviklingsarbeid. Gjennom en kombinasjon av statistiske analyser, lokal kunnskap og medvirkning har prosjektet søkt å identifisere utviklingsspor som kan bidra til økt verdiskaping, flere arbeidsplasser og mer robuste lokalsamfunn.

Metoden som er benyttet i arbeidsverkstedene er inspirert av Design Thinking og Lightning Decision Jam, og er tilpasset arbeid med lokal samfunns- og næringsutvikling. Tilnærmingen kombinerer kunnskapsgrunnlag, lokal medvirkning og strukturert prosessledelse for å identifisere utviklingsmuligheter og konkrete tiltak med lokal forankring.

Vi har organisert arbeidet i tre hovedfaser: forarbeid, gjennomføring og etterarbeid.

Kunnskapsgrunnlag

Menon Economics har utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for hver av kommunene. Analysene ble bygd opp på samme måte for alle kommunene, og hadde som mål å gi et mest mulig sammenlignbart bilde av fiskeriavhengighet, næringsstruktur, demografi og kommunenes økonomiske og arbeidsmarkedsmessige forutsetninger.

Analysene ble gjennomført i Python og Excel. Datagrunnlaget besto av flere registerbaserte kilder. Fra SSB ble det hentet data om befolkningsutvikling, alder, innvandring, kommuneøkonomi, sysselsetting, utdanning og pendling. I tillegg ble det benyttet avdelingsregnskap fra Brønnøysundregistrene for å beskrive ansatte, omsetning og verdiskaping per avdeling, koblet til næringsgrupperinger for blant annet sjømat og reiseliv. Enhetsregisteret ble brukt til å identifisere underenheter og de største arbeidsplassene i hver kommune. Fra Fiskeridirektoratet ble det hentet data fra Fiskeriregisteret, Fartøyregisteret og sluttseddel- og fangstdata. Supplerende kilder, blant annet SSBs sentralitetsindeks, KOSTRA-grupper og Mattilsynets oversikt over virksomheter som håndterer fiskerivarer, ble brukt for å plassere kommunene i en bredere sammenheng.

For å beskrive fiskeriavhengighet ble det sett på både aktiviteten i fiskeflåten og landindustrien. Fiskeri, havbruk og fiskeindustri ble avgrenset med utgangspunkt i næringskoder, med enkelte manuelle justeringer der næringskoden ikke ga et dekkende bilde. Mottak ble identifisert gjennom mottaksstasjon i sluttseddeldata og koblet til virksomhetsnavn. Det er enkelte begrensninger i datagrunnlaget, blant annet fordi ulike kilder måler ulike størrelser. For eksempel viser SSBs sysselsettingsstatistikk sysselsatte etter bosted, mens Enhetsregisteret teller arbeidsforhold ved virksomheter i kommunen. Disse tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare, men gir til sammen et bredere bilde av lokal næringsaktivitet og sysselsetting.

Som del av analysene ble det også utarbeidet en enkel framskrivingsmodell for landinger fram mot 2035. Modellen tok utgangspunkt i historisk utvikling i landet rundvekt for sentrale arter, blant annet torsk, sei, hyse, lodde, NVG-sild og blåkveite. Det ble beregnet to scenarier: ett som viderefører utviklingen fra 2015 til 2025, og ett som viderefører utviklingen fra 2000 til 2025. Scenariene ble brukt til å illustrere hvordan endringer i landingsvolum kan påvirke omsetning, sysselsetting og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri.

Framskrivingene må forstås som illustrasjoner, ikke som prognoser. De bygger på en forutsetning om at historiske trender videreføres, og fanger dermed både mulige endringer i kvoter og endringer i fiskens vandringsmønster. Modellen forutsetter også et fast forhold mellom landingsvolum, sysselsetting og verdiskaping. I praksis kan utviklingen bli annerledes. Reduserte kvoter kan for eksempel bidra til høyere priser, og økt lokal bearbeiding kan gjøre at verdiskapingen faller mindre enn volumet. Analysene er derfor først og fremst brukt som et grunnlag for å forstå sårbarhet, forskjeller mellom kommunene og mulige konsekvenser av videre utvikling i fiskeriene.

Forberedelser til arbeidsverksteder

Forarbeidet har som mål å sikre bred deltakelse og god lokal forankring. Det første steget i prosessen er å fastsette dato for arbeidsverkstedet. Selv om dette kan fremstå som en relativt enkel oppgave, viser erfaringene at tidspunktet er avgjørende for deltakelsen. I mindre kystkommuner har enkelte nøkkelpersoner flere roller, samtidig som både fiskeri, reiseliv og politiske verv er preget av sesongvariasjoner og høyt aktivitetsnivå. Tidlig dialog med ordfører, kommunedirektør og sentrale næringsaktører har derfor vært en viktig forutsetning for å finne tidspunkt som muliggjør bred deltakelse.

Når tidspunktet er avklart, starter arbeidet med å identifisere relevante deltakere. Et godt arbeidsverksted bør representere et mangfold av perspektiver og erfaringer. I dette prosjektet startet rekrutteringen i dialog med ordførerne i de aktuelle kommunene. De ble bedt om å identifisere sentrale ressurspersoner og bidra med forslag til deltakere. Flere av disse ble også invitert til å komme med ytterligere forslag, slik at deltakerlisten fikk en bred sammensetning av representanter fra fiskeri- og sjømatnæringen, reiseliv, øvrig næringsliv, politisk ledelse, kommuneadministrasjon og andre sentrale ressurspersoner.

Alle deltakerne mottok en skriftlig invitasjon med informasjon om prosjektets mål, innholdet i arbeidsverkstedet og praktiske opplysninger. For å sikre høy deltakelse ble invitasjonen fulgt opp med personlig kontakt per telefon. Erfaringene viser at denne oppfølgingen bidrar til både høyere oppmøte og bedre forankring av arbeidet. Dagen før verkstedet ble det sendt ut en påminnelse via SMS og på e-post til alle påmeldte deltakere. I flere av kommunene deltok også representanter fra Nordland fylkeskommune som observatører, noe som bidro til god dialog mellom lokale og regionale aktører.

Gjennomføring av arbeidsverksted

Arbeidsverkstedene ble gjennomført som heldagssamlinger strukturert i fire deler: introduksjon, analyse av situasjonen, identifisering av muligheter og utvikling av konkrete utviklingsspor.

Innledningsvis ble deltakerne presentert for prosjektets bakgrunn, målsetting og forventninger til dagen. Det ble lagt vekt på å skape en felles forståelse av at alle deltakere bringer verdifull kunnskap om lokalsamfunnet inn i arbeidet, og at deres innspill er viktige.

Den første arbeidsøkten hadde som mål å identifisere kommunens styrker og utfordringer. Til dette ble det benyttet en metode vi kaller «Båten» («Lighthning decision jam»), hvor deltakerne arbeidet med en visuell metafor for lokalsamfunnet. Det som ga kommunen «vind i seilene» representerte styrker, ressurser og positive utviklingstrekk, mens forhold som fungerte som «ankere» representerte utfordringer og barrierer for utvikling. Deltakerne arbeidet først individuelt før innspillene ble delt og diskutert i grupper. Alle innspill ble skrevet på post-it-lapper og samlet på felles plakater. Deretter ble utfordringene prioritert gjennom avstemning, slik at gruppene kunne identifisere hvilke temaer de mente var viktigst å arbeide videre med.

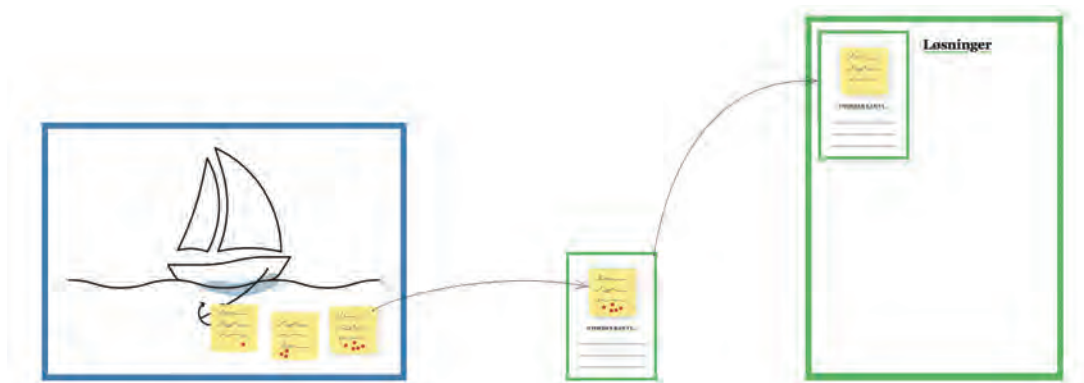
Som en del av analysefasen ble deltakerne presentert for et kunnskapsgrunnlag utviklet av Menon Economics. Presentasjonen omfattet blant annet utviklingstrekk innen demografi, arbeidsmarked, kommuneøkonomi, fiskerinæring og andre relevante næringer i den aktuelle kommunen. Presentasjonen ga deltakerne et felles faktagrunnlag som kunne supplere de lokale erfaringene og perspektivene som kom fram i gruppearbeidet.

I neste del ble oppmerksomheten rettet mot framtidige muligheter. Deltakerne ble presentert for eksempler fra andre kystsamfunn som har gått igjennom store omstillinger, før de arbeidet med å identifisere utviklingsmuligheter for egen kommune. Målet var å få fram et bredt spekter av ideer, både små og store. Forslagene ble samlet, gruppert tematisk og diskutert i fellesskap. Deretter gjennomførte deltakerne en prioritering for å identifisere de mulighetene som ble vurdert som mest relevante for kommunens videre utvikling.

Plakatene som ble brukt i arbeidsverkstedet. Grønn båt «Hva er det som er bra med kommunen, hva gir oss vind i seilene? Og hva er det som holder oss tilbake?». Oransje plakat «ideer til muligheter kommunen har», gruppen stemte frem tre muligheter som de jobbet videre med som utviklingsspor (blå ark). Utviklingssporene ble vurdert med den blå båten «Hvordan vil utviklingssporene virke positivt for kommunen? Og hva er det som hindrer oss fra å oppnå utviklingssporet?»

De høyest prioriterte mulighetene ble videreutviklet til konkrete utviklingsspor. Hver gruppe utarbeidet korte beskrivelser av de utviklingssporene de mente hadde størst potensial. Utviklingssporene ble deretter vurdert med hensyn til lokal påvirkningskraft, gjennomførbarhet og potensial for verdiskaping, arbeidsplasser og bolyst. Gjennom en strukturert prioritering ble de mest relevante sporene valgt ut for videre arbeid.

Utfordringene eller utviklingshindrene som ble beskrevet i den blå båten ble omformulert til «hvordan kan vi...?» – setninger som gruppene utviklet løsninger til.

I den avsluttende delen av verkstedet arbeidet deltakerne med å konkretisere utviklingssporene. Ved hjelp av «Hvordan kan vi ...?»-spørsmål ble utfordringer omformulert til mulighetsrom som åpnet for nye løsninger og tiltak. På bakgrunn av disse spørsmålene utviklet gruppene konkrete forslag til handling, som deretter ble diskutert, prioritert og presentert i plenum.

Metoden sikret at alle deltakerne fikk anledning til å bidra aktivt gjennom hele dagen, samtidig som prosessen beveget seg fra analyse og problemforståelse til muligheter, prioriteringer og konkrete forslag til handling. Resultatene fra arbeidsverkstedene danner grunnlaget for de kommunespesifikke mulighetskartene som er vedlagt denne rapporten.

Arbeidsverkstedene fikk gjennomgående gode tilbakemeldinger fra deltakerne. Mange opplevde arbeidsformen som engasjerende og konstruktiv, og metoden bidro til å skape dialog på tvers av sektorer og interesser. Erfaringene viser også at nøytral prosessledelse er avgjørende for resultatet. Prosesslederens rolle er å sikre struktur, framdrift og bred deltakelse, samtidig som diskusjonene holdes løsningsorienterte og framtidsrettede.

Arbeidsverkstedene ble gjennomført i hver kommune med representanter for kommunen, næringsliv og andre ressurspersoner. Her fra kultursalen i Værøy kommune.

Etterarbeid

Etter arbeidsverkstedet ble alle innspill samlet inn og dokumentert. Samtlige post-it-lapper ble transkribert og systematisert slik at ingen innspill gikk tapt. Dette sikrer både transparens i prosessen og et godt grunnlag for videre analyse.

Det innsamlede materialet ble analysert for å identifisere mønstre, fellestrekk og mulige utviklingsretninger. Kunstig intelligens ble benyttet som støtteverktøy for å strukturere og analysere materialet, før resultatene ble kvalitetssikret og vurdert av prosjektgruppen i SALT.

Analysene dannet grunnlaget for kommunespesifikke mulighetskart som synliggjør sentrale utviklingsspor, relevante samarbeidspartnere og aktuelle virkemidler. For hvert utviklingsspor ble det utarbeidet anbefalinger for videre oppfølging.

På denne måten fungerer mulighetsstudien ikke bare som en analyse av dagens situasjon, men også som et praktisk verktøy for videre utviklingsarbeid i kommunene.

RESULTATER

Resultatene i prosjektet bygger på to hovedkilder: et kunnskapsgrunnlag utarbeidet for hver kommune og innspill fra arbeidsverkstedene. Innspillene som kom fram gjennom arbeidsverkstedene er bearbeidet til kommunevise mulighetskart som er lagt ved denne rapporten (vedlegg 1a, 2a, 3a, 4a og 5a). Kunnskapsgrunnlagene er presentert som egne rapporter for hver av kommunene (vedlegg 1b, 2b, 3b, 4b og 5b). Kunnskapsgrunnlaget gir et faktabasert bilde av kommunenes fiskeriavhengighet, næringsstruktur og arbeidsmarked, mens arbeidsverkstedene gir innsikt i lokale erfaringer, vurderinger og prioriteringer. I dette kapitlet presenteres først en analyse av arbeidsmarkedet basert på kunnskapsgrunnlaget. Deretter oppsummerer vi overordnede temaer som gikk igjen i flere av arbeidsverkstedene og som i flere tilfeller løses best i samarbeid mellom kommuner eller av regionale og nasjonale myndigheter.

Lokale arbeidsmarkeder og omstillingsevne

Gjennom arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har vi vurdert hvor godt rustet hvert lokalt arbeidsmarked er til å absorbere et bortfall av arbeidsplasser i fiskeri og fiskeindustri dersom kvotenedgangen vedvarer.

Alle fem kommunene har et arbeidsmarked som er sterkt lokalt forankret, men pendlerandelen varierer. Andelen av sysselsatte som arbeider i egen bostedskommune varierer fra to tredeler (Flakstad) og nærmere ni av ti sysselsatte (Værøy). Omstillingsevnen varierer mellom kommunene, avhengig av geografi, næringsbredde og tilgang til et tilgrensende arbeidsmarked.

Flakstad og Moskenes ligger relativt nære Vestvågøy og har dermed tilgang til et noe større regionalt arbeidsmarked. I Flakstad pendler over én av fem sysselsatte allerede til Vestvågøy, og pendling er en etablert del av arbeidsmarkedet. For Moskenes er koblingen til stede, men svakere, ettersom den lengre reiseavstanden gjør daglig pendling mer krevende. I Flakstad og Moskenes er det selve fiskeriet, ikke industrien, som er det største sjømatsegmentet. Det kan dempe inntektsbortfallet ved et fallende volum dersom det kommer en samtidig prisoppgang. Moskenes skiller seg ut ved at reiselivet allerede er kommunens største enkeltnæring. Det gir et visst handlingsrom, men en sesongavhengig næring gir i mindre grad helårige arbeidsplasser i et tilstrekkelig stort omfang, gitt at bortfallet fra fiskerirelaterte arbeidsplasser blir stort.

Røst og Værøy står i en annen situasjon. Begge er øysamfunn uten veiforbindelse til fastlandet, og forbindelsen ut går med fly og ferje. De har dermed i praksis ikke noe nabokommunalt arbeidsmarked innenfor daglig pendlevei. De to kommunene er også de mest fiskeriavhengige i utvalget, med over fire av ti arbeidsplasser direkte knyttet til fiskeri og fiskeindustri. Værøy er den mest industritunge av kommunene, med en fiskeindustri mer enn dobbelt så stor som selve fiskeriet målt i antall sysselsatte. For begge kommunene må omstilling i hovedsak skje innenfor kommunen.

Øksnes har den bredeste sjømatøkonomien av kommunene, med fiskeri, foredling, havbruk og fôrproduksjon, og har i Sortland en nabokommune med et større og bredere arbeidsmarked. Kommunen er dermed mindre ensidig og noe mer omstillingsrobust enn de øvrige, men fortsatt sårbar gjennom en samlet andel i fiskeri og fiskeindustri på vel to av ti arbeidsplasser.

Et fellestrekk for alle kommunene er at kompetanseprofilen i den utsatte arbeidsstyrken er knyttet til praktiske yrker innenfor fiske og foredling, mens de største landbaserte alternativene lokalt, særlig innen helse og offentlig tjenesteyting, gjerne krever annen og ofte mer formell kompetanse. Antallet arbeidsplasser i alternative næringer kan derfor gi et misvisende inntrykk av hvor lett en omstilling vil være. Samlet vurderer vi at ingen av de fem kommunene uten videre kan absorbere et stort bortfall i fiskerirelatert virksomhet på kort sikt, og at de mest isolerte kommunene, Røst og Værøy, har de minste handlingsrommene.

Arbeidsverkstedene

Arbeidsverkstedene og analysene har gitt et bredt og nyansert bilde av styrker, utfordringer og utviklingsmuligheter i de fem kommunene. For hver av kommunene er det utarbeidet et mulighetskart (vedlegg 1a – 5a) som oppsummerer innspillene og utviklingssporene som kom fram gjennom arbeidsverkstedene.

Selv om kommunene har ulike forutsetninger og står overfor forskjellige utfordringer, er det også flere fellestrekk som går igjen på tvers av kommunene. Dette kapitlet løfter fram sentrale temaer som går igjen i flere kommuner, og peker på områder hvor det kan være grunnlag for videre samarbeid og felles innsats.

Tre temaer gikk igjen i alle kommuner:

Sårbarhet i fiskeri og behov for ny sjømatbasert verdiskaping

Alle fem rapportene peker på redusert råstofftilgang, lavere kvoter eller endringer i fiskeri som en grunnleggende utfordring. Samtidig går mulighetene igjen: mer lokal foredling, bedre utnyttelse av restråstoff, nye marine næringer, havneutbedring, industrisatsing eller oppdrett. Dette er det tydeligste fellestemaet på tvers av kommunene.

Bolyst, befolkningsutvikling, rekruttering og kompetanse

Alle kommunene beskriver sårbarhet knyttet til folketall, aldring, ungdom som flytter ut, mangel på arbeidskraft eller behov for å tiltrekke og beholde folk. I Flakstad og Moskenes er tilgang til boliger en særlig tydelig utfordring; i Øksnes handler det mye om arbeidskraft, kompetanse og tilflyttere; i

Røst og Værøy kobles dette sterkt til befolkningsnedgang, transport og liten bredde i arbeidsmarkedet.

Infrastruktur, samferdsel og praktiske rammer for utvikling

Dette går igjen i minst fire kommuner, men med litt ulik form. Røst, Værøy og Moskenes har samferdsel og transport som svært tydelige utfordringer. Flakstad vektlegger vei, havn, bolig- og reiselivsinfrastruktur. Øksnes skiller seg litt ut ved at hovedtemaet er tilgang på strøm, næringsareal og lokaliteter.

Hva skiller kommunene fra hverandre?

Flakstad skiller seg ut ved at presset fra reiseliv, fritidsboliger og mangel på tilgjengelig areal til boligbygging og næringsutvikling i stor grad preger dagens situasjon. Kommunen har sterke natur- og stedskvaliteter, økende besøksattraktivitet og viktig fiskeriforankring, men også tydelige utfordringer knyttet til boligmangel, overturisme, infrastruktur og press på fiskerinæringen. Flakstad framstår som en kommune der kampen om arealene er særlig tydelig: mellom fastboende, fritidsboliger, reiseliv, fiskeri og annen næringsutvikling.

Moskenes skiller seg ut ved at reiselivet allerede er en svært dominerende kraft i lokalsamfunnet, samtidig som kommunen har svak økonomi og begrenset kapasitet til å håndtere utviklingen. Kommunen har stor besøksattraktivitet, rik kulturarv og sterke stedskvaliteter, men også press på infrastruktur, lokalsamfunn og kommunale ressurser. Moskenes framstår som kommunen der forholdet mellom fastboende, besøkende, fiskeri og reiseliv er mest krevende å balansere i dagens situasjon.

Øksnes skiller seg ut ved å ha den bredeste og mest sammensatte sjømatøkonomien av kommunene. Kommunen har en stor og variert sjømatverdikjede med fiskeri, foredling, havbruk, fôrproduksjon, leverandørmiljøer og industriell kompetanse. Sammenlignet med de andre framstår Øksnes som mindre ensidig og mer industrielt robust, men samtidig sårbar for råstofftilgang, strøm- og nettkapasitet, arealbegrensninger og behov for kompetanse og arbeidskraft.

Røst skiller seg ut ved å være det mest utpregede fiskerisamfunnet av de fem kommunene, med få store arbeidsgivere utenfor fiskeri, fiskeindustri og offentlig sektor. Kommunen har sterke fiskeritradisjoner, høy kompetanse, levende kulturarv og et tett lokalsamfunn, men er svært sårbar for endringer i kvoter, råstofftilgang, samferdsel og befolkningsutvikling. Røst framstår som kommunen der avhengigheten av fiskeripolitiske rammevilkår og stabile transportforbindelser er mest direkte.

Værøy skiller seg ut ved å ha en særlig sterk fiskeindustri og høy lokal verdiskaping knyttet til sjømat, samtidig som kommunen har tydelige utfordringer med transport, rekruttering og fallende

folketall. Kommunen er en stor landingskommune, særlig for pelagisk fisk, og har investeringsvillige aktører, industriell kapasitet og lokal kompetanse. Innseilingsforholdene på Værøy utgjør en stadig større begrensning for industrien i og med at nye båter blir større og dypere.

Andre observasjoner fra arbeidsverkstedene

En observasjon som kom fram i flere av arbeidsverkstedene, er at råstoff i økende grad transporteres inn til kommunene med trailer. Dette ble særlig nevnt i Øksnes, Flakstad og på Røst, men gjelder sannsynligvis flere kommuner. Denne utviklingen kommer i liten grad fram i Menons tallgrunnlag, fordi analysene bygger på statistikk for landinger over kai. Når råstoff transporteres inn med bil, synliggjøres ikke dette på samme måte i statistikken for lokale landinger, selv om råstoffet likevel kan ha stor betydning for aktivitet, sysselsetting og verdiskaping i fiskeindustrien.

Bakgrunnen for denne tilpasningen er redusert tilgang på lokalt råstoff. For torsk innebærer dette ofte at fisken fanges lenger nord, særlig i Finnmark, før den transporteres sørover til Vesterålen og Lofoten for videre bearbeiding. I Lofoten er det gode naturgitte og industrielle forutsetninger for tørrfiskproduksjon, og flere lokale bedrifter strekker seg langt for å opprettholde aktivitet, arbeidsplasser og produksjon i lokalsamfunnene der de hører til. Dette kan forstås som en praktisk tilpasning til en ny virkelighet, der fiskens vandringsmønster og fangstområder endrer seg, men der industrien fortsatt har kompetanse og infrastruktur for å bearbeide råstoffet.

Samtidig peker utviklingen på en viktig sårbarhet. Når lokal aktivitet i økende grad opprettholdes gjennom inntransportert råstoff, blir lokalsamfunnene mer avhengige av eiere og drivere som aktivt velger å holde produksjon og arbeidsplasser i gang lokalt. Flere av de store bedriftene i kommunene har lokale eiere med sterk tilhørighet til stedet. Dette er ressurspersoner som ofte bidrar langt utover det som kan forventes av en ordinær bedriftseier, både gjennom investeringer, arbeidsplasser, samfunnsengasjement og lokal utviklingsvilje.

Ildsjeler i næringsliv, politikk, frivillighet og sivilsamfunn har stor betydning for gjennomføringsevne, optimisme og lokal mobilisering. Det er derfor viktig å ta vare på disse personene og miljøene, både gjennom bedre samarbeid, tydeligere anerkjennelse, avlastning, forutsigbare rammer og støtte til initiativer som kan gi varig lokal verdi.

Anbefalinger om samarbeid mellom Lofotkommunene

Røst, Værøy, Flakstad og Moskenes har flere utfordringer som bør løftes i fellesskap. Kommunene ligger geografisk nær hverandre, inngår delvis i samme bo-, besøks- og transportregion, og er alle sterkt preget av utviklingen i fiskeri og reiseliv. Sammenlignet med Øksnes framstår de fire Lofotkommunene som mer direkte rammet av nedgang i fiskeri, svakere råstofftilgang, samferdselsutfordringer og press på små lokalsamfunn med begrenset administrativ kapasitet.

Mange av utfordringene stopper heller ikke ved kommunegrensene. Transportløsninger, besøksstrømmer, boligutfordringer og fiskeripolitiske rammevilkår må derfor forstås som felles regionale spørsmål, ikke bare som lokale enkeltsaker.

Et slikt samarbeid kan med fordel forankres gjennom Lofotrådet og med støtte fra Nordland fylkeskommune. Lofotrådet kan gi kommunene større tyngde overfor fylkeskommunale og statlige myndigheter, og kan bidra til å samle kunnskap, prioritere felles saker og utvikle tiltak som kommunene har begrenset kapasitet til å drive fram alene. Samarbeidet bør særlig rettes mot fire områder: samferdsel, besøksforvaltning, bolig og fiskeripolitikk.

Samferdsel

Samferdsel er en grunnleggende flaskehals for både hverdagsliv, næringsliv, beredskap og reiseliv i Lofoten. For Røst og Værøy handler dette særlig om regularitet, frekvens og kapasitet på ferje, fly og helikopter. Den relativt svake forbindelsen til resten av Lofoten utgjør et sannsynlig hinder for en videre vekst i reiselivsnæringen. For Moskenes og Flakstad handler det også om trafikkpress, kollektivtransport, parkering, trafiksikkerhet og transportløsninger for besøkende. Lofotkommunene bør derfor samle seg om en felles transportagenda som viser hvilke tiltak som kan løses lokalt, hvilke som krever regionale beslutninger, og hvilke som må løstes nasjonalt.

Dette arbeidet bør bygge videre på kunnskapsgrunnlag som allerede finnes. Lofoten De Grønne Øyene har fått utarbeidet en rapport fra Nordlandsforskning³ som analyserer dagens kollektivtilbud i Lofoten. Denne kan brukes som utgangspunkt for videre arbeid med kollektivtransport, bestillingsløsninger, samordning av ruter, bilfrie reiser, bedre kobling mellom ferje, buss, fly og helikopter, og transportløsninger som både fungerer for fastboende og besøkende. Et felles regionalt grep vil gjøre det lettere å prioritere tiltak som gir størst samlet effekt.

Besøksforvaltning

Besøksforvaltning er en annen utfordring som bør løses i fellesskap. Moskenes og Flakstad står allerede i et sterkt besøks- og arealpress, mens Røst og Værøy ønsker å utvikle reiselivet mer, men på en måte som gir lokal verdiskaping og tar hensyn til transportkapasitet, natur og lokalsamfunn. Samtidig er Lofoten én samlet reiselivsregion i markedet. Besøkende forholder seg i liten grad til kommunegrenser, og både belastning, trafikk og verdiskaping fordeles ulikt mellom kommunene.

³ [NF-rapport 13/2024 Veien til bærekraftig mobilitet og attraktive transporttjenester i Lofoten.pdf](#)

Det pågående arbeidet i Lofoten med å få på plass en felles ordning for innkreving av besøksbidrag til reiselivsrelaterte fellesgoder bør derfor ses i sammenheng med kommunenes behov for bedre besøksforvaltning. Midlene bør kunne bidra til tiltak som toaletter, avfallshåndtering, parkering, stier, skilting, beredskap, kollektivløsninger og lokal tilrettelegging. Samtidig bør Lofotkommunene samarbeide om hvordan besøksstrømmene kan fordeles bedre, hvordan mindre besøkte områder kan utvikles på egne premisser, og hvordan reiselivet kan gi større lokal verdi uten å svekke bokvalitet og naturgrunnlag.

Bolig

Boligutfordringene i Lofoten har ulike uttrykk, men en felles konsekvens: det blir for få tilgjengelige boliger for folk som ønsker å bo og arbeide i kommunene. I Flakstad og Moskenes er korttidsutleie, fritidsboliger og press fra reiselivet viktige deler av utfordringsbildet. Boliger som kunne vært brukt av fastboende, arbeidstakere eller tilflyttere, blir i stedet brukt til fritidsformål eller korttidsutleie. Dette gjør det vanskeligere å rekruttere arbeidskraft og å opprettholde stabile lokalsamfunn.

På Røst er utfordringen en litt annen. Der handler det også om boliger som blir stående lite brukt fordi tidligere innbyggere beholder hus etter å ha flyttet, blant annet fordi salgsverdien er lav. Resultatet er likevel det samme: boliger som kunne vært brukt av nye innbyggere, unge etablerere eller arbeidstakere, kommer ikke ut i markedet. En parallell utfordring er at det er vanskelig å få lån til å kjøpe eller bygge bolig i distriktkommuner fordi bankene vurderer sikkerheten i bolig som lav. Dette trekkes særlig fram på Værøy, men er en kjent utfordring i distrikts-Norge. Vi anbefaler at Lofotkommunene samarbeider om et felles kunnskapsgrunnlag og en felles verktøykasse for bolig. Dette bør omfatte både korttidsutleie, fritidsboliger, boplikt, bruksendring, arbeidstakerboliger, kommunal tilrettelegging, insentiver for salg eller utleie, modeller som kan frigjøre eksisterende boligmasse til fast bosetting og ordninger som kan kompensere for risikoen ved å kjøpe bolig i distriktet og begrensninger i muligheter for å få huslån til å kjøpe eller bygge bolig.

Fiskeripolitikk

Fiskeripolitiske rammevilkår er et felles anliggende for alle de fire Lofotkommunene. Redusert råstofftilgang, endrede vandringsmønstre, lavere kvoter, endret flåtestruktur og transport av råstoff over lengre avstander påvirker både fiskere, landindustri og lokalsamfunn. Hver kommune kan løfte sine egne utfordringer, men gjennomslag overfor nasjonale myndigheter krever trolig at Lofoten samler seg om noen få, konkrete og godt dokumenterte grep.

Et slikt arbeid bør handle om tiltak som kan gi faktisk effekt for fiskeriavhengige lokalsamfunn, ikke bare generelle ønsker om bedre rammevilkår. Ett mulig spor er å utrede ordninger som styrker råstofftilgangen til områder med særlig betydning for tørrfiskproduksjon, for eksempel en form for

tørrfiskbonus. Dette kan vurderes i lys av ferskfiskordningen, som har vært brukt som virkemiddel for å styrke industrien i Øst-Finnmark. En tilsvarende ordning for Lofoten måtte utformes med utgangspunkt i lokale forhold, dokumentert betydning for arbeidsplasser og verdiskaping, og behovet for å opprettholde aktivitet i fiskeriavhengige samfunn.

Lofotkommunene bør derfor samle seg om et kort fiskeripolitisk budskap som fremmes for nasjonale myndigheter. Et felles budskap fra alle Lofotkommunene vil ha større politisk tyngde enn enkeltutspill fra hver kommune.

Øksnes: strøm, areal og industrielle rammevilkår

Øksnes skiller seg fra Lofotkommunene ved å ha en bredere og mer industrielt sammensatt sjømatøkonomi. Kommunen har aktive fiskere, store foredlingsbedrifter, havbruk, fôrproduksjon, leverandørmiljøer og høy marin kompetanse. Dette gir Øksnes et sterkt utgangspunkt for videre vekst og omstilling, men gjør også kommunen avhengig av industrielle rammevilkår som ikke kan løses lokalt alene. De viktigste av disse er tilgang på strøm, nettkapasitet og egnede næringsarealer.

Mangel på strøm og nettkapasitet er ikke bare en lokal utfordring for Øksnes, men en flaskehals for industriutvikling i store deler av Nord-Norge. For Øksnes kan begrenset tilgang på kraft bremse utvikling av sjømatindustri, havbruk, foredling, ny marin produksjon og andre kraftkrevende næringer. Dette er derfor et spørsmål som bør løftes ut av den enkelte kommune og inn i et bredere nordnorsk industripolitisk samarbeid. Industrien i Øksnes bør samarbeide med næringsforeninger, sjømatmiljøer og industrimiljøer i hele landsdelen for å legge økt press på regionale og nasjonale politikere, nettselskaper og energimyndigheter. Målet bør være å synliggjøre hvordan kraft- og nettkapasitet påvirker arbeidsplasser, eksport, verdiskaping og bosetting i kystsamfunnene.

Tilgang på egnede arealer er en annen grunnleggende forutsetning for videre utvikling. Øksnes har behov for industriareal, havneareal og lokaliteter som kan brukes til sjømatindustri, havbruk og annen marin næringsutvikling. Dette krever aktiv kommunal planlegging, men også samspill med regionale myndigheter, statlige sektormyndigheter og næringslivet.

For Øksnes bør derfor videre arbeid handle om å samle industrien, kommunen og regionale aktører om en tydelig felles posisjon. Kommunen kan bidra gjennom planarbeid, arealavklaringer og lokal tilrettelegging, men næringslivet må også synliggjøre konkrete behov, investeringsplaner og konsekvenser av manglende kapasitet. Et samlet budskap fra Øksnes, koblet til næringsforeninger og industrimiljøer i Nord-Norge, vil ha større gjennomslagskraft enn enkeltstående lokale innspill.

VEDLEGG

Vedlegg 1a – Mulighetskart for Røst

Vedlegg 1b – Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengiget i Røst kommune

Vedlegg 2a – Mulighetskart for Værøy

Vedlegg 2b – Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengiget i Værøy kommune

Vedlegg 3a – Mulighetskart for Moskenes

Vedlegg 3b – Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengiget i Moskenes kommune

Vedlegg 4a – Mulighetskart for Flakstad

Vedlegg 4b – Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengiget i Flakstad kommune

Vedlegg 5a – Mulighetskart for Øksnes

Vedlegg 5b – Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengiget i Øksnes kommune

**Framtidstro for havet,
kysten og folket.**

Mulighetskart for Røst

FOTO: SALT

INNLEDNING

Mulighetskart for Røst

Dette mulighetskartet bygger på et arbeidsverksted gjennomført i Røst 9. juni 2026. Bakgrunnen for arbeidsverkstedet er at Røst er en av Nordlands mest fiskeriavhengige kommuner, samtidig som tilgangen på fisk er dramatisk redusert i løpet av den siste tiårsperioden. Oppdraget er gjennomført for Nordland fylkeskommune, i samarbeid med Menon Economics. Menon Economics har utarbeidet en analyse av utviklingen i demografi, næringsliv og tilgang på råstoff i Røst kommune, se vedlegg 1.

Arbeidsverkstedet ble ledet av SALT og fulgte en planlagt prosess som ledet fram til tre konkrete utviklingsspor. Politikere, næringslivsledere og andre lokale ressurspersoner deltok i verkstedet og bidro med skriftlige innspill, prioriteringsøvelser og felles diskusjoner.

Innholdet i dette mulighetskartet er utformet med utgangspunkt i innspillene fra verkstedet. Anbefalingene for veien videre er utarbeidet av SALT og er tydelig merket som våre anbefalinger.

Kort sammendrag

Røst har sterke fortrinn som fiskerisamfunn, med nærhet til fiskefeltene, levende kulturarv, høy kompetanse i blå næringer, flere fiskebruk og verdensledende kvaliteter knyttet til tørrfiskproduksjon. Lokalsamfunnet beskrives som trygt, samarbeidsorientert og løsningsorientert, med positive folk, samhold og stor evne til å stå i krevende situasjoner. Samtidig er Røst svært sårbar for endringer i fiskeriet, samferdsel, logistikk, boligmangel, befolkningsnedgang og svake rammevilkår for fiskeriavhengige samfunn. De viktigste mulighetene handler om å videreutvikle reiselivsnæringen, etablere et lokalt utviklingsfond, styrke rammevilkårene for fiskeri og legge til rette for mer foredling, nye næringer og bedre utnyttelse av lokale ressurser. For å lykkes må Røst kombinere lokal gjennomføringskraft med mer systematisk politisk påvirkning, tettere samarbeid mellom kommune og næringsliv og bedre tilgang på kapital, kompetanse og samferdsel.

+ Utgangspunkt for utvikling

Røst har sterke stedskvaliteter knyttet til fiskeri, natur, kulturarv og lokalsamfunn. Kommunen har nærhet til fiskefeltene, gode forhold for tørrfiskproduksjon, flere fiskebruk, høy kompetanse i blå næringer og en sterk identitet som fiskerisamfunn. Verdens beste tørrfisk, levende kulturarv, fuglefjell, lys, natur og kort vei til fiskefelt trekkes fram som viktige kvaliteter. Samtidig beskrives Røst som et trygt og oversiktlig samfunn med rimelige boutgifter, positive folk, samhold, samarbeid mellom næring, kommune og samfunn, og et fleksibelt og løsningsorientert næringsliv. Det pekes også på utvikling og investeringer i infrastruktur, reiseliv på vei opp, nytt oppvekstsenter, gode kommunale tjenester og en befolkning som ikke gir opp.

△ Viktigste utfordringer

De viktigste utfordringene i Røst handler om råstofftilgang, fiskeripolitikk, samferdsel, logistikk, boliger, befolkningsutvikling og et ensidig næringsliv. Råstofftilgang framstår som en særlig viktig utfordring, sammen med lave fiskekvoter, dramatisk nedgang i landing av torsk, endringer i tradisjonelt fiskeri og reguleringer som oppleves å ikke treffe Røsts situasjon godt nok. Det pekes også på at kvoter selges ut, at kvoteprisene er høye, og at dette gjør det vanskelig for ungdom å etablere seg i fiskerinæringen.

Samferdsel, logistikk og transport er en annen tydelig prioritert utfordring. Ustabil fergeforbindelse, kansellerte fly og ferger, frakt-kostnader, vanskelig tilgang på flybilletter og generell øysamfunn-problematikk gjør både hverdagsliv, næringsutvikling og rekruttering krevende. Dette henger også sammen med klima, vær og vind, samt behovet for mer forutsigbar transport av både folk og varer.

Flere utfordringer handler om bolyst og samfunnsutvikling. Det pekes på boligmangel, at det er dyrt å bygge nytt, få barn, lite tilbud til ungdom, at ungdom må flytte tidlig for å gå på skole, og at befolkningsnedgangen gjør lokalsamfunnet mer sårbart. Samtidig trekkes kommuneøkonomi, økende myndighetskrav, byråkrati, tilgang på tjenester, få ildsjeler, få offentlige arbeidsplasser og et ensidig næringsliv fram som forhold som begrenser handlingsrommet.

≡ Demografi og næringsutvikling

Menons kunnskapsgrunnlag (vedlegg 1) viser at Røst er en liten og svært fiskeriavhengig kommune med 458 innbyggere. Befolkningen har falt betydelig siden 2000, og befolkningen har blitt eldre. Andelen innbyggere over 65 år har økt, mens andelen under 20 år har falt. Kommunens arbeidsmarked er sterkt lokalt forankret og preget av fiskeri og fiskeindustri. I privat næringsliv utgjør ansatte i sjømatbedrifter om lag sju av ti ansatte, og fiskeri og fiskeindustri sysselsetter en langt større andel av befolkningen enn i Nordland samlet.

Røst har få store arbeidsgivere utenfor fiskeri og offentlig sektor. Fiskeri og foredlingsindustri er den viktigste private arbeidsgiveren, og fiskeindustrien står for en betydelig del av verdiskapingen i kommunen. Samtidig har den samlede sysselsettingen falt siden 2008, og antall fartøy registrert i kommunen er redusert siden 2000. Landingene i Røst har falt kraftig siden toppåret i 2014, særlig som følge av nedgang i torsk. Samlet peker utviklingen på et lokalsamfunn med sterke fiskerimessige fortrinn og høy kompetanse, men også med stor sårbarhet knyttet til råstofftilgang, demografi, samferdsel og behov for omstilling.

◇ Viktigste muligheter

De viktigste mulighetene for Røst handler om reiseliv, bedre rammevilkår for fiskerinæringen, mer lokal foredling, nye marine næringer og tiltak som kan bidra til at ungdom og tilflyttere blir værende. Etablering av et utviklingsfond framstår som en særlig prioritert mulighet. Et lokalt utviklingsfond kan bidra med startkapital, risikokapital og støtte til gründere, fiskeri, nye næringer og lokal omstilling.

Forbedrede rammevilkår for fiskerinæringen er en annen sentral mulighet. Det pekes på behov for ordninger som treffer Røst bedre, mer kvoter til øya, kvotebank, helgefredning, endringer i ferskfiskordningen og mer kunnskapsbaserte reguleringer. Dette henger tett sammen med ønsket om mer råstoff til landindustrien og bedre muligheter for fiskere og fiskeindustri.

Flere muligheter handler om å skape mer verdi av lokale ressurser. Mer foredling lokalt, bedre utnyttelse av restråstoff, produksjon av tare, tang, skjell og andre marine ressurser, samt nye former for akvakultur og råstoffproduksjon kan bidra til økt aktivitet. Reiseliv trekkes også fram som et viktig mulighetsområde, blant annet gjennom opplevelsesbasert turisme, fugleturisme, matopplevelser, lundesafari, dykkesenter, cruiseanløp og markedsføring av det autentiske fiskeværret. I tillegg pekes det på næringshage, serviceutvikling, studentpraksis, forskning på fugl og fisk, boligtiltak og tiltak for å få ungdom tilbake etter endt utdanning.

FOTO: EINAR STAMNES / WIKIMEDIA COMMONS

VIDEREUTVIKLING AV REISELIVSNÆRINGA

Innrette reiselivet mot betalingsvillige målgrupper, samarbeide om salg av opplevelser og legge til rette for nytenkning og flere reiselivstilbud.

FISKEKVOTER FOR FISKERI-AVHENGIGE KOMMUNER

Etablere ordninger med kvotebonus eller avsetning til særlig fiskeriavhengige kommuner.

RAMMEVILKÅR

Arbeide for mer kunnskapsbaserte reguleringer, bedre ordninger for fiskeriavhengige kommuner og mulighet til å fiske på de artene som er tilgjengelige når de er der.

UTVIKLE REISELIVSNÆRINGEN

Regulere og utvikle reiselivet gjennom dialog, aktivitetstilbud, guiding, salg og butikk.

ØKT FOREDLING AV SJØMAT

Utvikle nye produkter og mer lokal bearbeiding av råstoff, blant annet kaviar, seilaks, filet og andre sjømatprodukter.

LØSNING PÅ BOLIGMANGEL

Etablere attraktive boliger for tilflyttere og utnytte dagens boliger bedre.

FORSKNINGSLAB FOR FUGL OG FISK

Utnytte Røsts geografiske fortrinn som grunnlag for forskning på fugl, fisk og folk.

LUKKET OPPDRETT

Utvikle oppdrett av fisk i lukkede anlegg på land eller til havs.

RØSTFOND

Et lokalt utviklingsfond med statlig påfyll som kan rekruttere ungdom inn i fiskerinæringen og være katalysator for lokal næringsutvikling.

- Det ble jobbet med 9 ulike utviklingsspor på arbeidsverkstedet.
- 3 av disse ble prioritert for videre arbeid

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Videreutvikling av reiselivsnæringa

Dette utviklingssporet handler om å utvikle reiselivsnæringen på Røst på en måte som gir lokal verdiskaping, arbeidsplasser og positive ringvirkninger for lokalsamfunnet. Reiselivet kan bidra til å gjøre Røst mer synlig, skape aktivitet, styrke bolyst og gi impulser utenfra. Samtidig er det viktig at utviklingen skjer i kontrollerte former, slik at den bygger opp under lokalbefolkningens behov og ikke skaper for stort press på natur, boliger eller infrastruktur.

Mulige resultater av utviklingssporet er flere arbeidsplasser, mer aktivitet gjennom året, fornøyde gjester som anbefaler Røst videre, økt omsetning lokalt og et mer attraktivt lokalsamfunn. Reiselivet kan også bidra til å styrke bosetting og bolyst, dersom utviklingen kobles til lokale tilbud, opplevelser, kulturarv og naturkvaliteter.

De viktigste hindringene handler om samferdsel, infrastruktur, sesongvariasjoner, økonomi, tilgang på folk, overnattingskapasitet og boliger. Ustabil transport, dårlig kapasitet, vær og vind, logistikk og svak korrespondanse mellom fly og båt gjør det krevende å utvikle reiselivet. Det pekes også på risiko for nedslitt natur, negative virkninger for lokalbefolkningen og behov for å styre utviklingen på en måte som ivaretar Røstsamfunnet.

Største hinder:

Samferdsel, transportkapasitet og infrastruktur.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi sikre god samferdsel?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler særlig om bedre koordinering og mer forutsigbar transport. Det pekes på behov for bedre korrespondanse mellom fly og båt, dialog om ruter, fly og ferge, økt frekvens, flere avganger i helgene, flere ferger og fortsatt rabatterte eller gratis billetter. Politisk påvirkning, lobbyvirksomhet og tydelig synliggjøring av utfordringene løftes også fram som viktige grep.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi flere arbeidsplasser, økt aktivitet, bedre bolyst og større lokal verdiskaping, men krever mer forutsigbar samferdsel, bedre infrastruktur, tydelig lokal styring og et tettere samarbeid mellom kommune, næringsliv og regionale aktører.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Videreutvikling av reiselivsnæringa

Våre anbefalinger for veien videre

Utvikle Røst og Værøy som et felles reisemål ytterst i Lofoten
Røst bør utvikle reiselivet i tett samarbeid med Værøy. Øyene er hverandres nærmeste naboer, er bundet sammen gjennom dagens fergeruter og har ulike kvaliteter som kan utfylle hverandre. Sammen kan de tilby en mer helhetlig og attraktiv reiseopplevelse enn hver for seg, med kombinasjoner av fugleliv, fiskerihistorie, natur, lokal mat, kulturarv, stillhet og levende øysamfunn.

Be om bistand fra Destination Lofoten og koble arbeidet til resten av Lofoten
Røst og Værøy kan sammen be Destination Lofoten om bistand til produktutvikling, markedskunnskap, besøksforvaltning og kontakt med relevante turoperatører. Det bør også vurderes hvordan øyene kan utnytte nærheten til det etablerte reiselivet i resten av Lofoten bedre. Røst og Værøy kan tilby noe annet enn de mest besøkte delene av Lofoten, og bør posisjoneres som et supplement for gjester som ønsker mer særpregede, rolige og lokalt forankrede opplevelser.

Test pakketerte reiser med utgangspunkt i dagens transportsystem
Parallelt med arbeid for et bedre transporttilbud anbefaler vi at Røst og Værøy utvikle pakker som tar utgangspunkt i dagens ferge-, fly- og helikoptertilbud. Det kan være rundreiser via Bodø, Moskenes, Værøy og Røst, helgeturer, bilfrie reiser, guidede øyhoppingsturer eller tematiske pakker knyttet til fugl, fisk, mat, kulturhistorie og kystliv. Nasjonale og internasjonale turoperatører kan inviteres til å teste slike konsepter sammen med lokale aktører, slik at tilbudene kan målrettes til aktuelle kundegrupper.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Røstfond

Dette utviklingssporet handler om å etablere et lokalt utviklingsfond som kan gi kapital til virksomheter, gründere, unge etablerere og nye næringer på Røst. Fondet kan bidra med startkapital, risikokapital og investeringer som ellers er vanskelig å få på plass i et lite øysamfunn. Det kan også bidra til å sikre lokalt eierskap, stimulere til omstilling og gjøre det lettere å realisere nye prosjekter.

Mulige resultater av utviklingssporet er flere nyetableringer, raskere omstilling, økt tilgang på kapital, flere unge som etablerer seg, nye næringer og større lokal utviklingskraft. Fondet kan også brukes som virkemiddel for å investere i fiskekvoter, nye virksomheter eller tiltak som styrker næringslivet og lokalsamfunnet over tid.

De viktigste hindringene handler om tilgang på kapital, tillit, integritet, innretning, eierskap og forvaltning. Det pekes på behov for å få inn kapital til fondet, avklare strategi, rollefordeling og forventninger, og sikre at fondet investerer på en måte som gir legitimitet lokalt. Samtidig kan det oppstå skepsis til hvem som får støtte, hva fondet skal støtte, og om Røst er stort nok til å ha et eget fond.

Største hinder:

Tilgang på kapital og en tydelig modell for eierskap, forvaltning og bruk av fondet.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi få tilgang på kapital?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å kommunisere Røsts komparative fortrinn tydeligere, få politikere til å se potensialet på Røst, og sikre grunnkapital fra fylke, stat, private investorer og lokale aktører. Det pekes også på samarbeid med kapitalaktører, sparebanker, regionale og nasjonale aktører, fylkesmidler, EU-fond, privat kapital fra Røstpatrioter og muligheten for at fondet kan investere i fiskekvoter eller virksomheter som gir avkastning.

Kort oppsummert:

Røstfondet kan gi kapital, omstillingsevne og større lokal handlekraft, men krever tydelig formål, god forvaltning, lokal tillit og en realistisk modell for hvordan kapital skal hentes inn og brukes.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Røstfond

Våre anbefalinger for veien videre

Vi anbefaler at arbeidet med Røst-fondet inngår i omstillingsprogrammet «Vekst i havet».

Lag et kort notat som begrunner behovet for et fond.

Beskriv hvordan nedgangen i torsk påvirker Røst, og bruk Andøy-fondet som inspirasjon for hvordan et statlig omstillingsgrep kan utformes. Notatet bør vise hvorfor dette handler om arbeidsplasser, bosetting og omstilling i et særlig fiskeriavhengig samfunn.

Avklar om fondet bør være lokalt eller regionalt.

Vurder om Røst bør gå videre alene, eller om fondsideen bør utvikles sammen med andre kommuner i samme situasjon, som Værøy, Flakstad og Moskenes. Et bredere geografisk nedslagsfelt kan gi større politisk tyngde og gjøre det lettere å få støtte fra stat, fylke og private aktører.

Utrede en enkel fondsmodell.

Avklar formål, målgruppe, kapitalbehov, eierskap og forvaltning. Vurder også om fondet bør være et rent omstillingsfond med offentlige midler, eller et bredere Lofot-fond med privat kapital og investeringer i både oppstartsselskaper og etablerte bedrifter.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Rammevilkår

Dette utviklingssporet handler om å påvirke rammevilkårene for fiskeriavhengige kommuner, slik at Røst får ordninger som bedre tref-fer kommunens situasjon. Det handler særlig om mulighet til å fiske på artene som er tilgjengelige når de er der, mer kunnskapsbaserte reguleringer, rettferdig fordeling av ressurser og bedre virkemidler for kommuner som er sterkt avhengige av fiskeri og fiskeindustri.

Mulige resultater av utviklingssporet er mer råstoff til landindustrien, bedre inntjening for fiskerne, økt aktivitet gjennom året, flere helårs-arbeidsplasser, mer forutsigbarhet, økt tilflytting, bedre kommune-økonomi og positive ringvirkninger i hele lokalsamfunnet. Bedre rammevilkår kan også gi større trygghet for både fiskere, industri og lokalsamfunn.

De viktigste hindringene handler om reguleringer i fiskeriet, manglen-de kunnskap i flere ledd, byråkrati, fordelingspolitikk, sterke motkref-ter og at Røst ikke alltid blir hørt. Det pekes også på uenighet internt om hva som er problemet og hvilke løsninger som trengs, samt at det er krevende å drive langsiktig lobbyvirksomhet når lokale aktører allerede har begrenset tid og kapasitet.

Største hinder:

Reguleringer, manglende gjennomslag hos myndighetene og behovet for å bli forstått som fiskeriavhengig øysamfunn.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi påvirke myndighetene til å forstå Røst når det gjelder behov for løsninger og virkemidler innen fiskeri?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om mer rettferdig fordeling av ressursene, politisk påvirkning, lobbyvirksomhet, å invitere myndigheter til Røst, jobbe gjennom organisasjoner, politikk og lokale lag, samt framstå som en samlet og enig kommune og næring. Det pekes også på behov for faktabaserte rapporter, kunnskapsdeling, fiske-rirettleder som kan tale Røsts sak og et nasjonalt utvalg som arbei-der med en langsiktig plan for fiskeri.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet er avgjørende for Røsts framtid som fiskerisam-funn. Det kan bidra til mer råstoff, større forutsigbarhet, flere arbeidsplasser og bedre lokal økonomi, men krever langsiktig politisk påvirkning, tydelig dokumentasjon og samordnet innsats fra kommune, næring og regionale aktører.

RAMMEVILKÅR

Arbeide for mer kunnskapsbaser-te reguleringer, bedre ordninger for fiskeriavhengige kommuner og mulighet til å fiske på de artene som er tilgjengelige når de er der.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Rammevilkår**

Våre anbefalinger for veien videre

Vi anbefaler at dette arbeidet ledes av politisk ledelse i kommunen.

Løft arbeidet fra Røst til et felles Lofot-spor.

Røst bør ikke stå alene i arbeidet for bedre rammevilkår. Kommunen bør ta initiativ til et samarbeid med Værøy, Flakstad og Moskenes og kanskje også Vestvågøy og Vågan, og gjerne forankre arbeidet gjennom Lofotrådet. De fire kommunene ytterst i Lofoten står i en liknende situasjon med sterk fiskeriavhengighet, redusert råstofftilgang, sårbar landindustri og små lokalsamfunn som påvirkes direkte av nasjonal fiskeripolitikk. Et felles budskap fra flere Lofot-kommuner vil ha større politisk tyngde enn et enkeltutspill fra Røst alene.

Samle kommunene om få og konkrete fiskeripolitiske krav.

Arbeidet bør spisses mot noen få forslag som kan gi direkte effekt for lokalsamfunnene. Dette kan for eksempel handle om ordninger som styrker råstofftilgangen til landindustrien, bedre tilpasning av reguleringer til små fiskeriavhengige samfunn, og virkemidler som gjør det lettere å opprettholde helårsaktivitet, rekruttering og

lokal foredling. Ett mulig spor er å utrede en form for tørrfiskbonus eller annen ordning som gir sterkere insentiv til levering og bearbeiding av råstoff i områder der tørrfiskproduksjon har særlig betydning for arbeidsplasser, verdiskaping og bosetting.

Lag et kort felles posisjonsnotat med fakta, lokale eksempler og forslag til tiltak.

Røst bør bidra til å utarbeide et kort og tydelig posisjonsnotat sammen med de andre Lofot-kommunene. Notatet bør dokumentere utviklingen i råstofftilgang, betydningen av landindustrien, konsekvensene for arbeidsplasser og bosetting, og konkrete forslag til virkemidler som bør testes eller utredes videre. Det bør brukes aktivt i møter med Nordland fylkeskommune, Fiskeridirektoratet, Nærings- og fiskeridepartementet, stortingsrepresentanter og relevante fiskeriorganisasjoner. Målet bør være å gjøre Røst og de andre Lofot-kommunene til et tydelig eksempel på hvorfor fiskeripolitikken må ta større hensyn til særlig fiskeriavhengige kystsamfunn.

The image features a dark teal, textured background resembling water. Overlaid on this are several white, hand-drawn style wavy lines that meander across the frame. In the center, there is a white circle with a thin black border. Inside this circle, the word "SALT" is written in a bold, black, sans-serif font. Small black dots of varying sizes are scattered around the text within the circle.

SALT

Menon
Economics

Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Røst kommune

Forord

På oppdrag for Nordland fylkeskommune har Menon Economics i samarbeid med SALT utført en mulighetsstudie for fiskeriavhengige samfunn i Nordland. Menon har utarbeidet denne rapporten om kystsamfunn og fiskeri i Røst kommune. Rapporten utgjør kunnskapsgrunnlag til vurderinger av behov for og muligheter til omstilling i lokale arbeidsverksted med kommunene. Rapporten omhandler generelle trekk ved kommunen, næringsliv og arbeidsmarked, fiskeriavhengighet og fremtidsutvikling ved ulike scenarier.

Ansvarlig for prosjektet har vært Oddbjørn Grønvik. Mikael Storhaug Amari har vært prosjektmedarbeider. Øyvind Vennerød har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå. Vi takker Nordland fylkeskommune for et godt samarbeid med utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

Juni 2026

Oddbjørn Grønvik
Senior Manager
Prosjektansvarlig
Menon Economics

Demografi og kommuneøkonomi

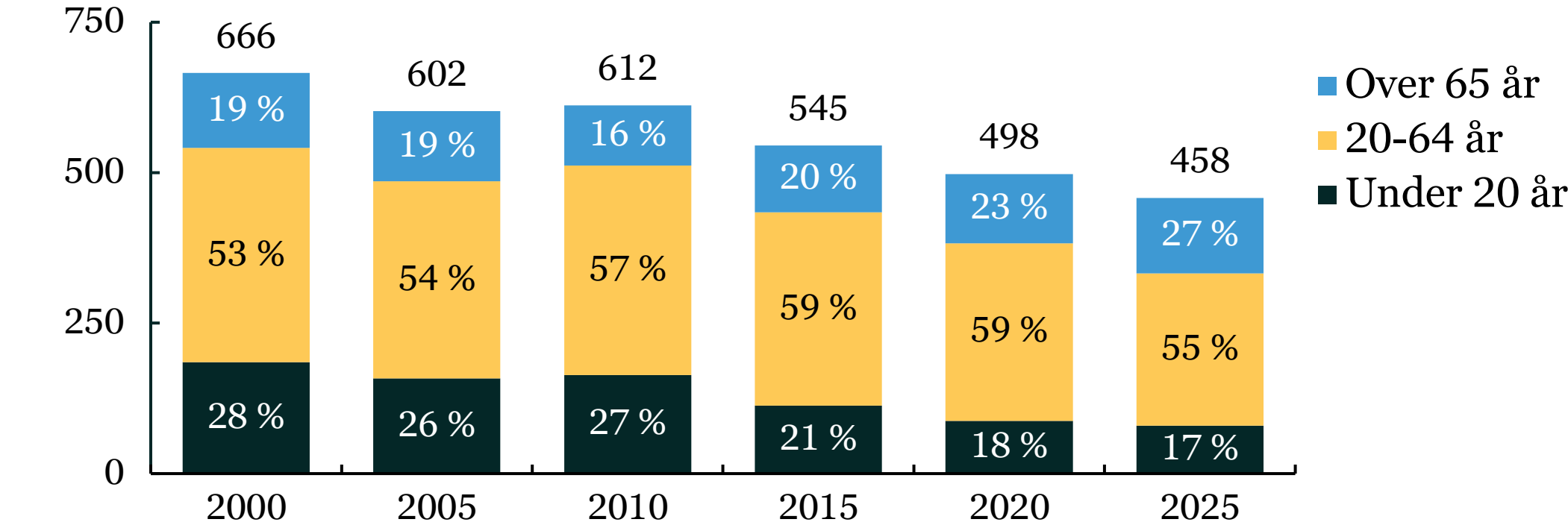

Foto: iStock - Nobi_Prizue

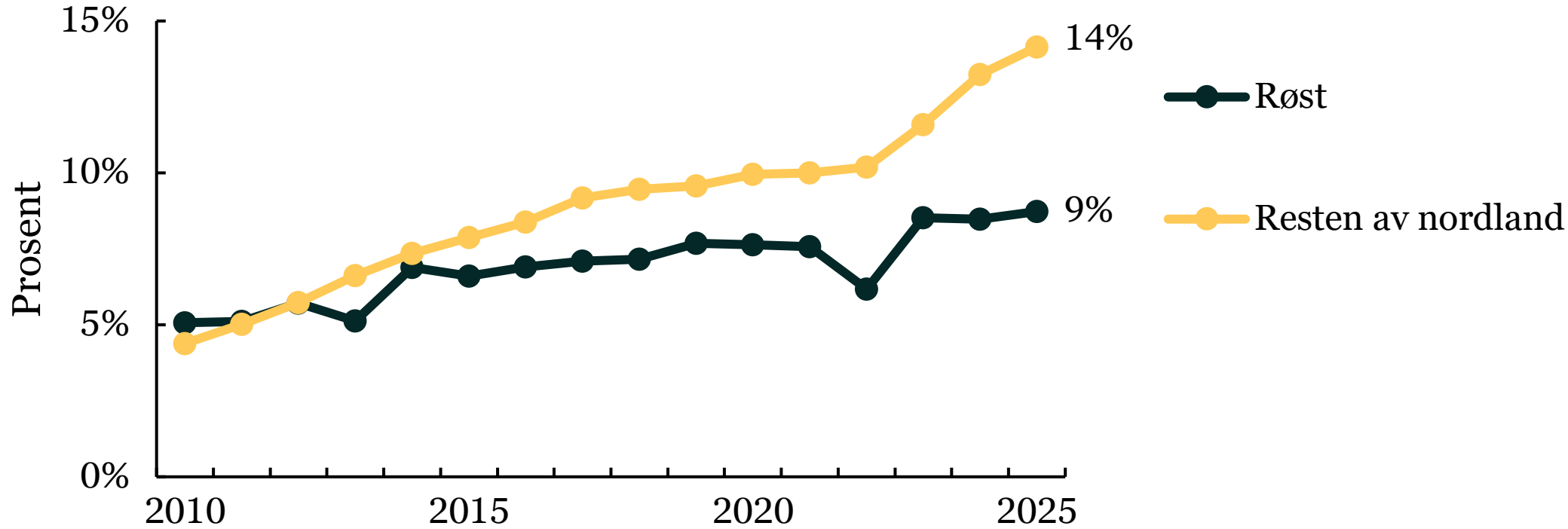
Demografi i Røst kommune – Endring i alderssammensetning og synkende antall innbyggere

- Først vil vi se på den demografiske utviklingen i Røst kommune, som et bakteppe for diskusjonen om næringsliv i rapporten og arbeidsverkstedet. Hvordan befolkningen er satt sammen i alder, vekst og opprinnelse gir et viktig grunnlag for senere diskusjon.
- Befolkningen i Røst kommune har falt mye mellom 2000 og 2025, og kommunen har i dag 458 innbyggere.** Befolkningen var stabil mellom 2005 og 2010, men har falt mye siden det.
- Alderssammensetningen i Røst kommune har endret seg betydelig siden 2000, og det blir flere eldre.** Andelen innbyggere over 65 år har økt fra 19 til 27 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 28 til 17 prosent. Den samme aldringstrenden gjelder for Nordland samlet, der andelen over 65 år har økt noe saktere fra 16 til 23 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 26 til 21 prosent.
- Innvandrerandelen i Røst kommune har økt fra 5 til 9 prosent siden 2010, med jevn vekst hele perioden.** Andelen ligger noe under gjennomsnittet for resten av Nordland, som i dag har et gjennomsnitt på 14 prosent.

Aldersfordeling i Røst kommune. Kilde: SSB tabell 07459

Andel innvandrere (utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre) i befolkningen. Kilde: SSB tabell 09817

Kort om kommunens økonomi

- På denne siden oppsummerer vi den økonomiske situasjonen i kommunen, som en indikasjon på hvor robust kommunen er gjennom en eventuell omstilling. Dersom skatteinntektene faller, må kommunen likevel opprettholde tjenestenivået. Kommunens økonomiske situasjon er avgjørende for handlingsrommet i omstillingsperioden. Stram økonomi og høy gjeld gjør kommunen sårbar for inntektsfall, og kutt i tjenester kan utløse fraflytting som forsterker problemene.
- **Kommunale tilskudd til Røst kommune ligger på nivå med sammenligningsgruppene, men godt over snittet i Nordland.** I 2025 mottok kommunen 118 000 kroner i rammetilskudd per innbygger, noe som er om lag på nivå med sammenligningskommunene i samme kostragruppe, men godt over gjennomsnittet for resten av Nordland som snitt mottok 62 000 per innbygger.
- **Driftsresultat som andel av driftsutgifter har vært null eller positivt alle årene mellom 2015-2025, med unntak av 2024.** I likhet med gjennomsnittet for resten av Nordland har kommunen svake driftsresultatet i 2023 og 2024.
- Andelen sysselsatte i alderen 15–74 år har vært relativt stabil, litt over 70 prosent, de siste 21 årene. I perioden 2005–2025 har andelen ligget mellom 68 og 76 prosent. Dette er over resten av Nordland, hvor sysselsettingsandelen var 67,7 prosent i 2025.

Sentralitetsklasse

6

SSBs rangering fra 1-6 av kommuner basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.

Laveste sentralitet

Kostragruppe¹

16

Folkemengde: 458

Bundne kostnader: Middels

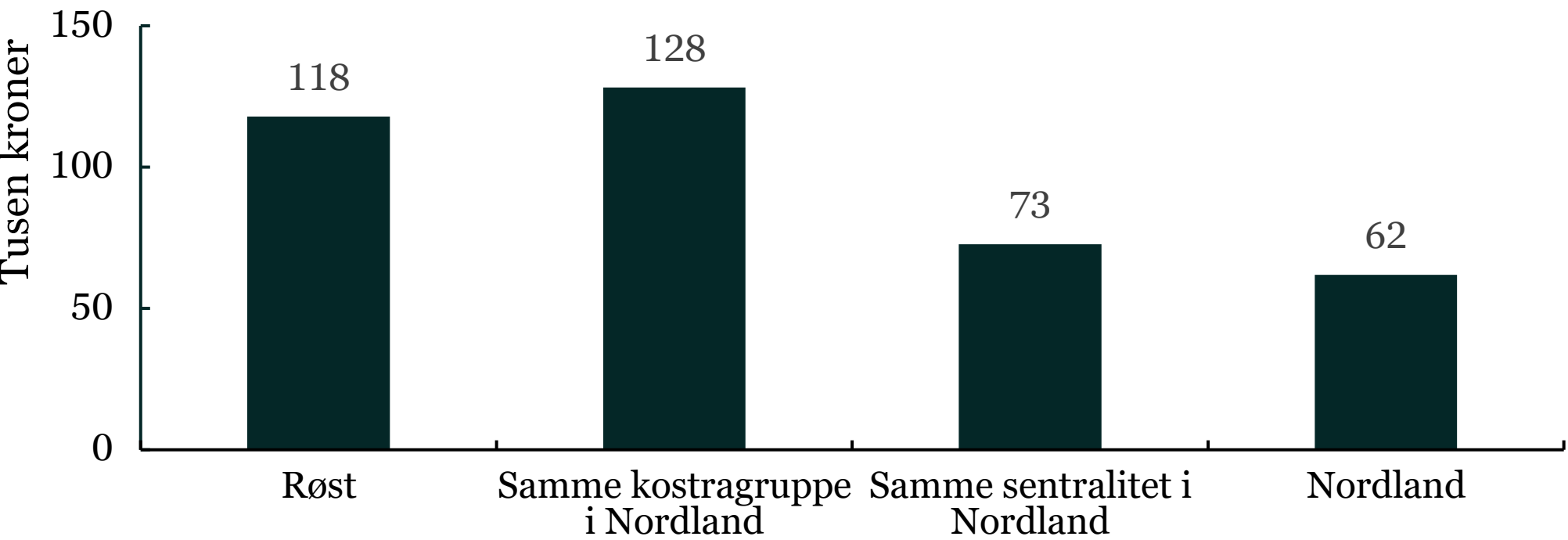
KFI: Lave, middels eller høye

Areal

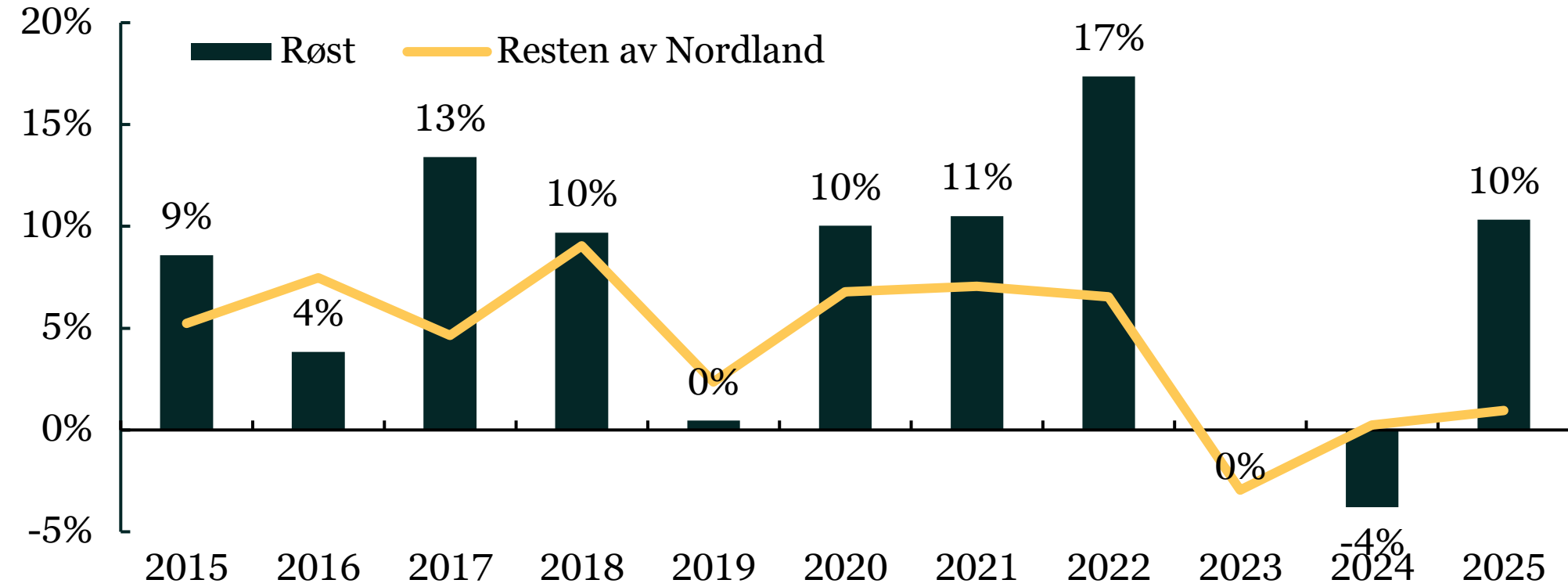
10 km²

48 innbyggere per km²

Rammetilskudd per innbygger sammenlignet med andre grupper i 2025. Kilde: SSB Tabell: 12137

Netto driftsresultat som andel av netto driftsutgifter. Kilde: SSB Tabell: 12137

¹ For å gjøre det lettere å sammenligne KOSTRA-data på tvers av kommuner har Statistisk sentralbyrå (SSB) satt sammen kommunene i grupper basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser.

Arbeidsmarked - Lokalt og fiskeridrevet

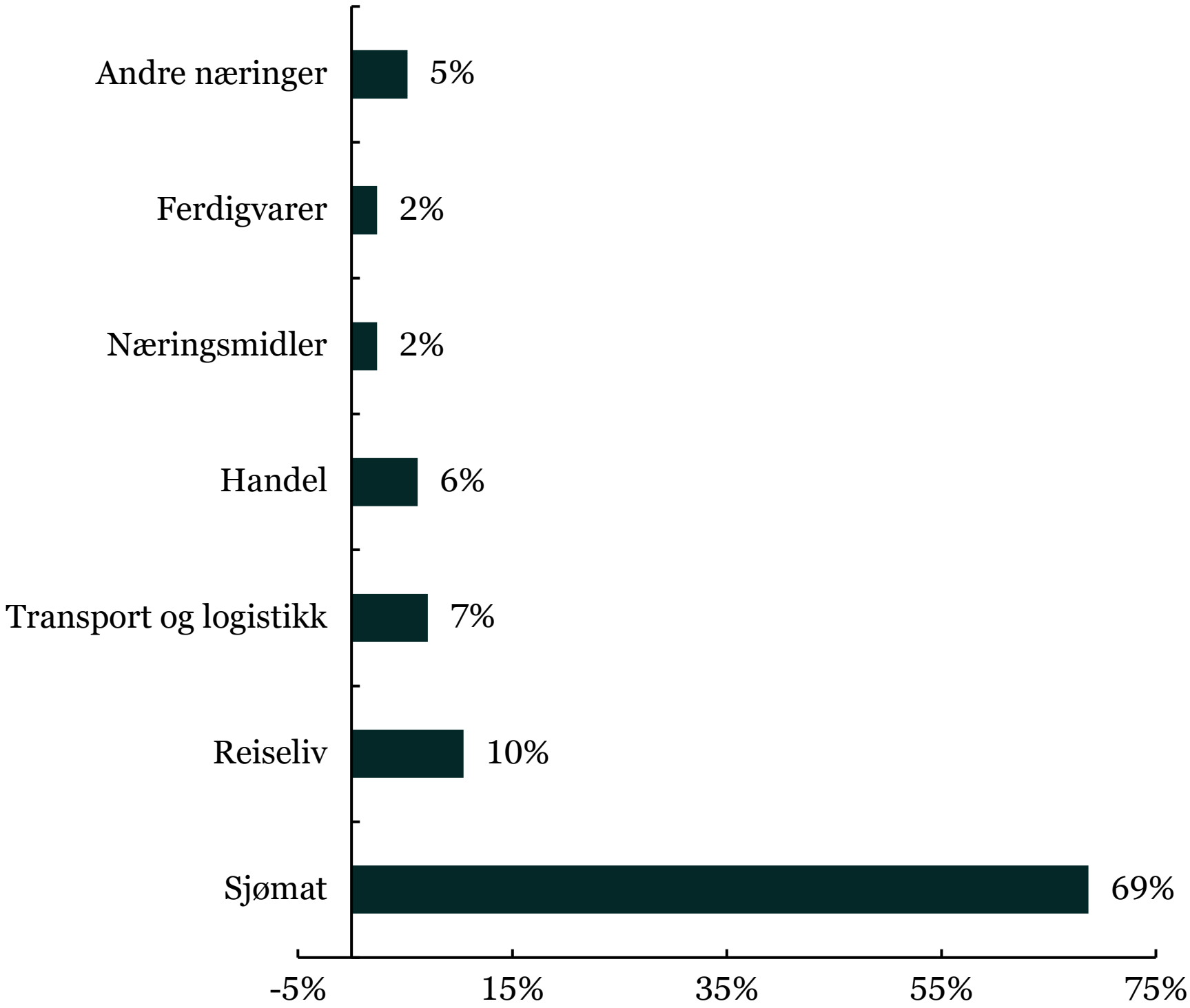

Foto: iStock - TCmake_photo

Sysselsetting i privat næringsliv – Røst er en sjømatkommune

- **I 2025 var 262 personer sysselsatt i Røst kommune, hvorav to tredeler jobber i privat sektor.** Siden sammensetningen av offentlig sektor samsvarer relativt greit med resten av Nordland, fokuserer vi på den private i denne gjennomgangen.
- I Menons regnskapsdatabase er norske bedrifter gruppert i næringspopulasjoner. Ved hjelp av dette kan vi si noe om hvor avgjørende de enkelte næringene er for kommunen.
- **Ansatte i sjømatbedrifter utgjør sju av ti av alle ansatte i privat næringsliv i Røst kommune.** Det øvrige næringslivet har en sammensetning som er typisk for regionen, med bygg, transport, handel og andre tjenester.
- **Fiskeri og fiskeindustri er de to store sjømatnæringene og sysselsetter de fleste som jobber med sjømat.** Vi kommer tilbake til fiskeri og fiskeindustri med en mer detaljert gjennomgang senere i rapporten. Hovedformålet med denne oversikten er imidlertid å belyse det øvrige næringslivet i kommunen, og hvordan dette utfyller og henger sammen med sjømatnæringen.

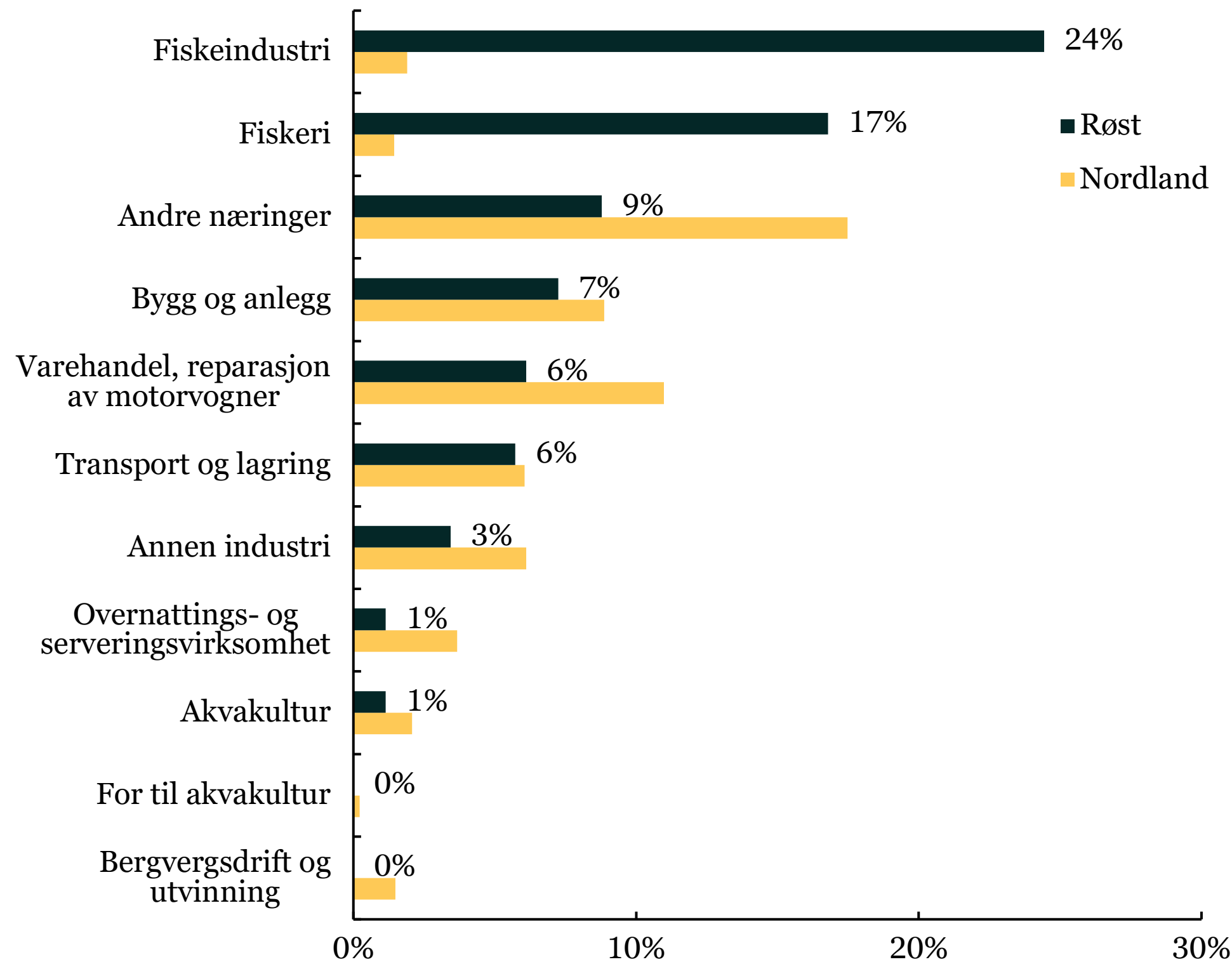
Andel av ansatte per næring i privat sektor i 2024. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Sysselsetting etter sektor

- På denne siden deler vi sjømatnæringen inn i undergrupper og inkluderer offentlig ansatte for å tydeliggjøre næringens samlede rolle i kommunens arbeidsmarked.
- **Næringsstrukturen i Røst kommune skiller seg fra resten av Nordland ved at fiskeri og fiskeindustri er langt mer dominerende, med en sysselsettingsandel på omtrent 40 prosent, mot 3 prosent i fylket totalt.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter omtrent like store andeler.
- Flere andre fiskeriavhengige kommuner i Nordland har utviklet en betydelig overnattings- og serveringsvirksomhet, men dette er i liten grad tilfellet i Røst kommune.
- **Offentlig administrasjon, undervisning og helsesektoren sysselsetter 25 prosent i Røst kommune, mot 40 prosent i Nordland totalt.** Den klart største andelen jobber innenfor helse- og sosialtjenester.

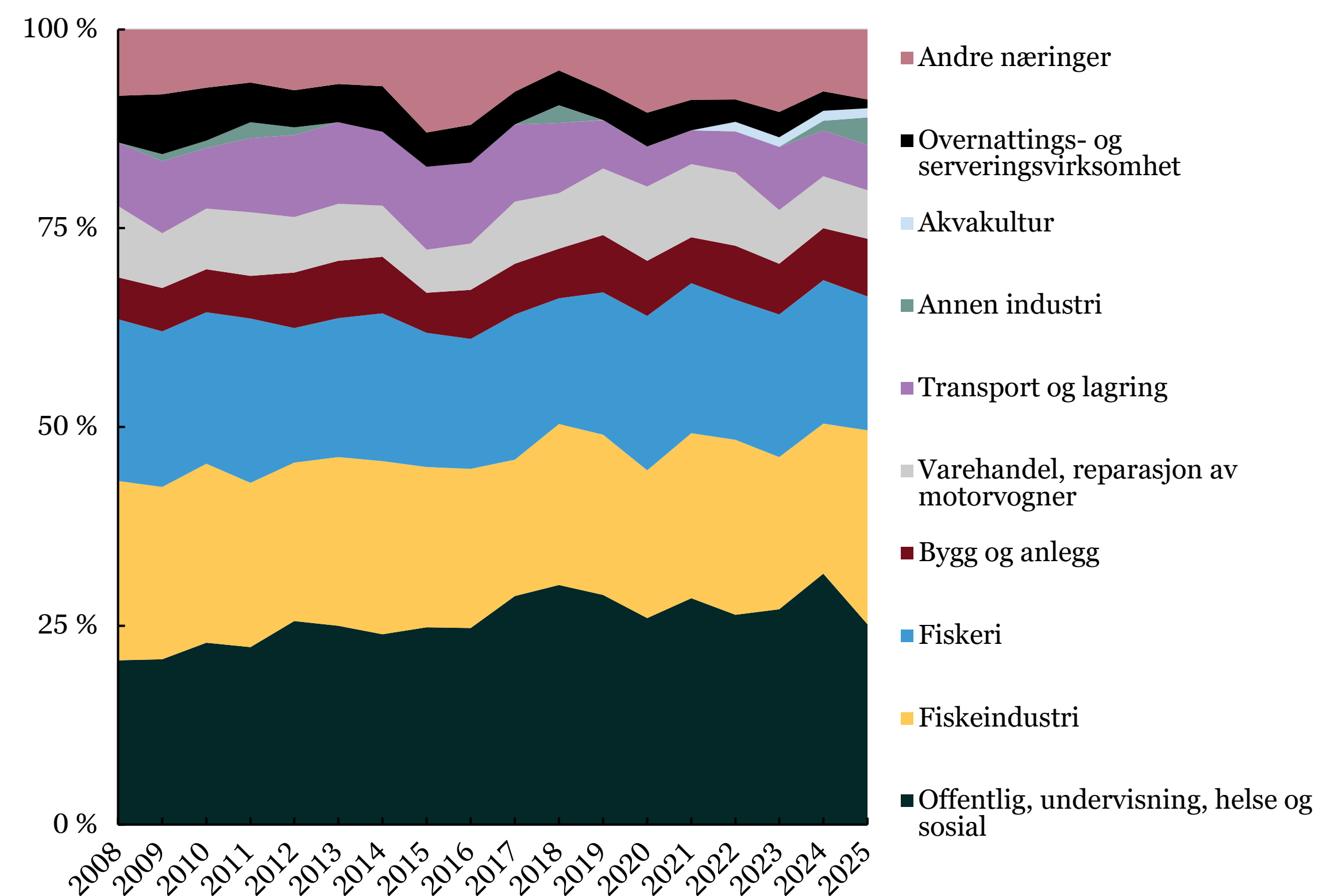
Andel sysselsatte etter bosted i utvalgte næringer i Røst kommune sammenlignet med Nordland for 2025. Kilde: SSB Tabell: 13470

Hvordan næringssammensetningen har utviklet seg over tid

- **Den samlede sysselsettingen i Røst kommune har sunket med 21 prosent fra 2008 til 2025** (fra 330 til 262 personer). Til sammenligning har sysselsettingen i resten av Nordland vokst med 15 prosent i samme periode, noe som indikerer en svakere arbeidsmarkedsutvikling lokalt.
- **Fiskeindustrien har hatt stabil sysselsettingsandel på rundt 20-25 prosent fra 2008 til 2025, mens fiskeriet har gått fra rundt 20 til 17 prosent i samme periode.** Den samlede andelen i fiskeri og fiskeindustri har dermed holdt seg stabilt på rundt 40 prosent over perioden.
- **Blant øvrige næringer har det ikke vært vesentlig utvikling siden 2008.** Disse har utgjort omtrent 40 prosent sysselsettingen i kommunen over perioden.

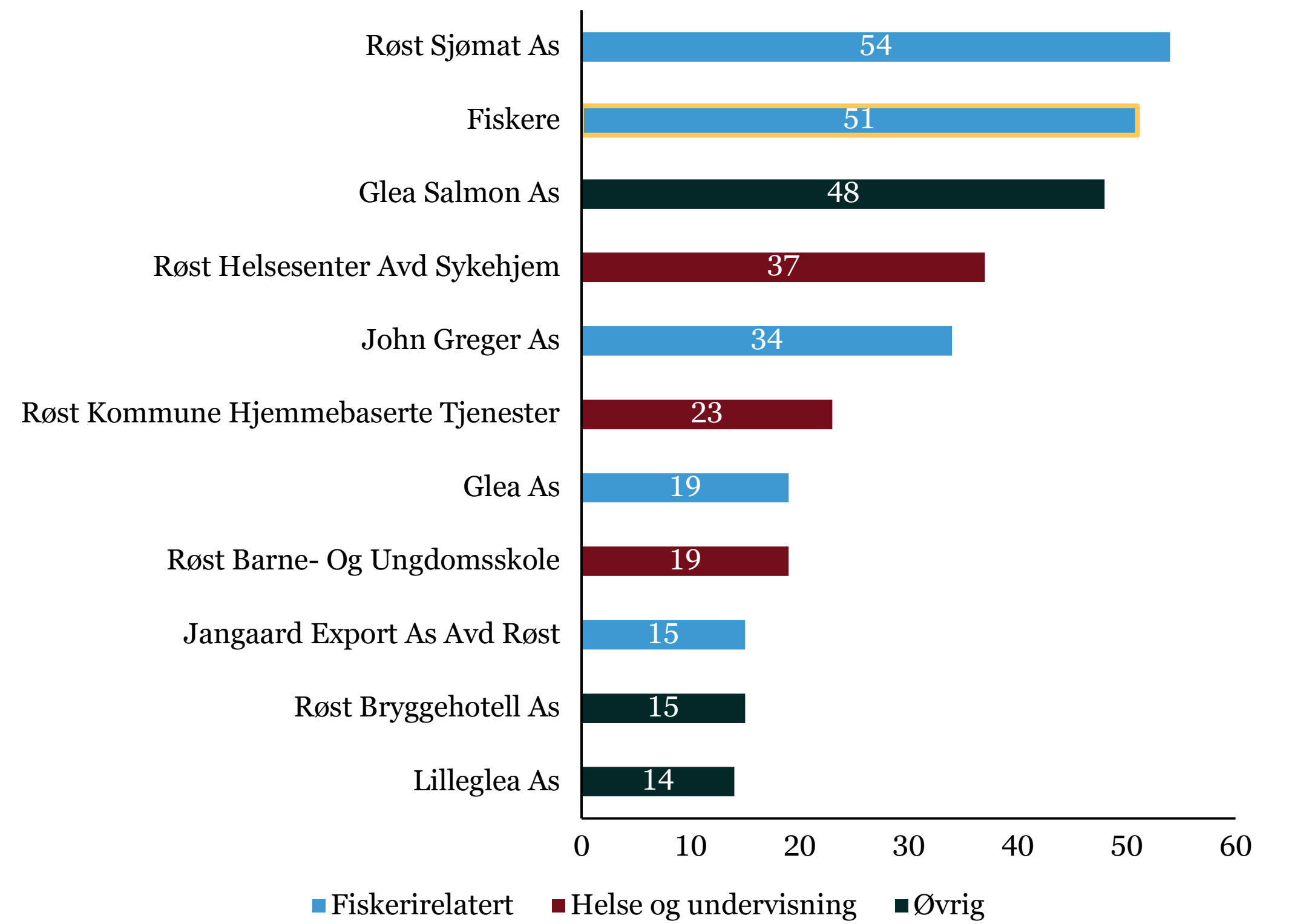
Utvikling i andel sysselsatte per sektor i Røst kommune mellom 2008 og 2025. Kilde: SSB Tabell 13470.

8 av de 11 største arbeidsplassene i kommunen er innenfor fiskeri eller offentlig sektor

- **De elleve største arbeidsgiverne i Røst kommune domineres av sjømat og offentlige tjenester.** Fire av de syv virksomhetene med over 20 sysselsatte er direkte fiskerirelaterte, noe som illustrerer hvor avhengig kommunens største arbeidsplasser er av fiskeriet.
- **Fiskeri og foredlingsindustrien er den viktigste private arbeidsgiveren.** Totalt er 51 fiskere registrert i Fiskerregisteret (tidl. Fiskermanntallet) i Røst kommune, noe som utgjør rundt en av fem sysselsatte. Til sammenligning utgjør fiskere registrert i Fiskerregisteret 1,5 prosent av sysselsatte i Nordland.
- **I Røst kommune finnes det få store arbeidsgivere utenfor fiskeri og offentlig sektor.** Glea Salmon AS som i hovedsak driver med laks er også innen sjømat, men er ikke avhengig av fiskeriet på samme måte som fiskeindustri.
- Det er verdt å merke seg at antall registrerte stillinger i bedriftene i sum er betydelig høyere enn det SSBs sysselsettingstall for samme sektor tilsier. Dette kan indikere at en stor del av stillingene er deltidsbaserte eller sesongbetonte. Begge kildene forteller likevel den samme overordnede historien: **fiskeri og fiskeindustrien er den viktigste arbeidsgiveren i Røst kommune.**
- Tallene for sysselsatte fiskere omfatter både fiskere på blad B (heltidsfiskere) og blad A (deltidsfiskere). Fordi dette er inntektsgivende arbeid for begge typer fiskere, har vi valgt å inkludere begge. I Røst kommune er det rundt 10 registrerte deltidsfiskere i dag.

Oversikt over de største arbeidsplassene i Røst kommune målt i antall unike personer med arbeidsforhold knyttet til virksomheten. *Kilde: Brønnøysundregisteret og Fiskerregisteret*

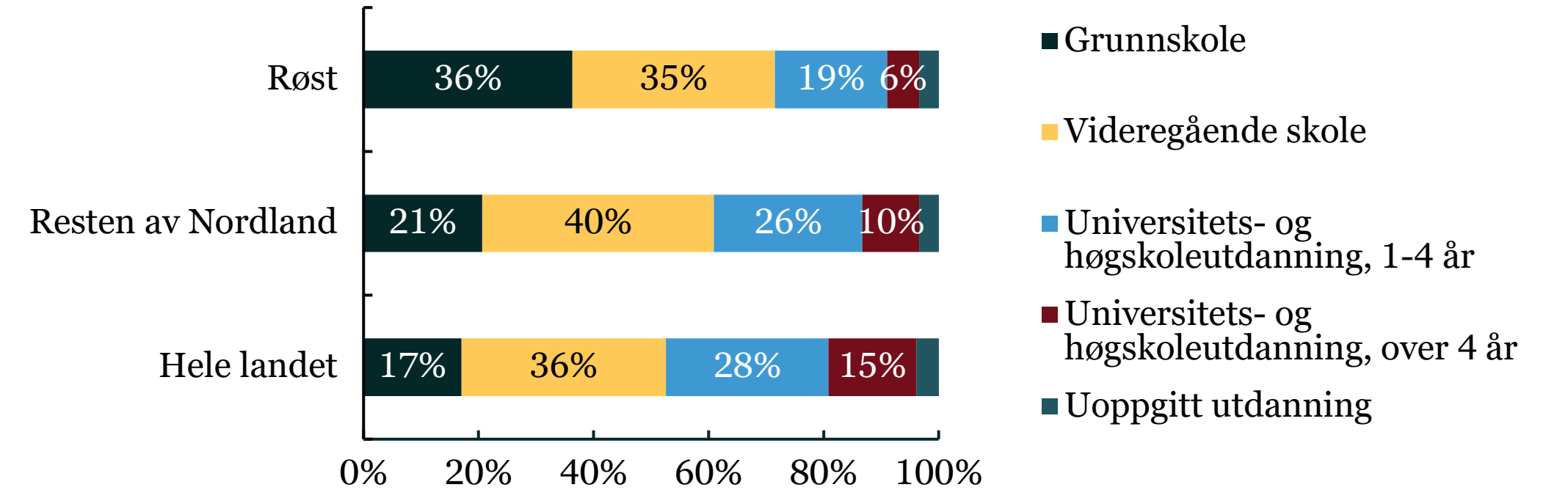

Tallene fra Enhetsregisteret vil i mange tilfeller være høyere enn SSBs sysselsettingstall, fordi de to kildene måler ulike størrelser. Enhetsregisteret teller arbeidsforhold ved virksomheter registrert i kommunen, mens SSBs sysselsettingsstatistikk teller hovedsysselsatte bosatt i kommunen. Avviket skyldes blant annet at én ansatt kan ha arbeidsforhold til flere bedrifter.

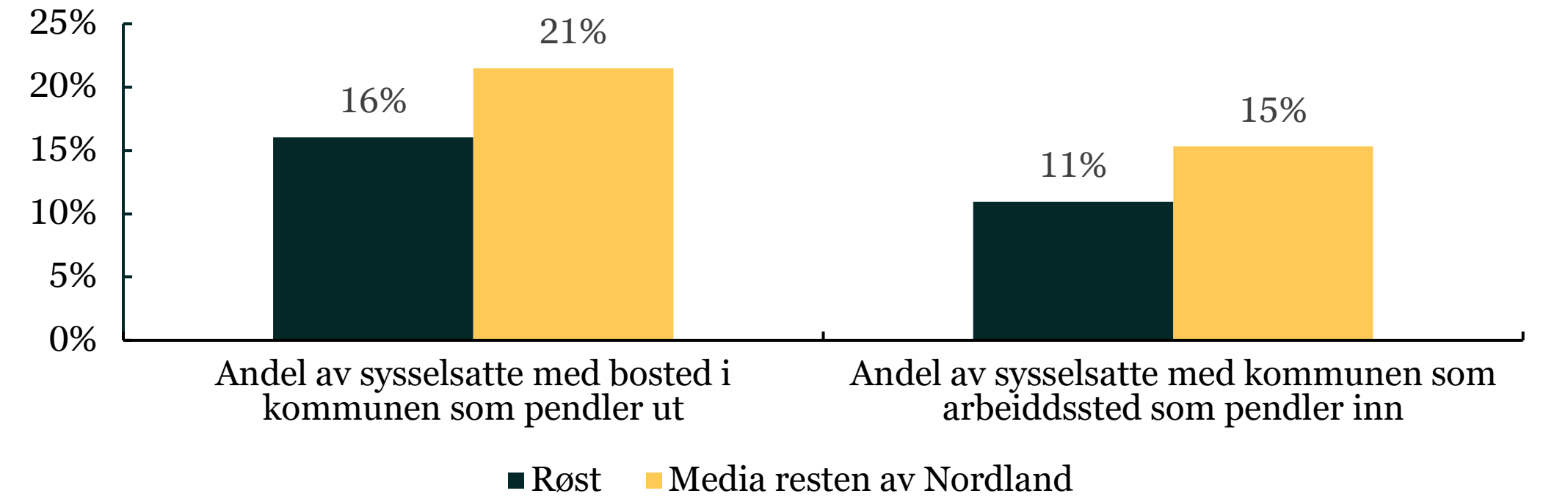
Sammensetning av arbeidsmarkedet

- Næringslivet i Røst kommune er preget av fiskere og fiskeindustri, som typisk sysselsetter personer med kortere utdanning. Dette gjenspeiles i kommunens utdanningsnivå, som ligger under snittet for Nordland.
- Utdanningsnivået blant sysselsatte i Røst er noe lavere enn fylkessnittet.** Av sysselsatte bosatt i kommunen har 19 prosent høyere utdanning av inntil fire års varighet og 6 prosent mer enn fire års høyere utdanning. I resten av Nordland er fordelingen henholdsvis 26 og 10 prosent.
- Inn- og utpendlingen til Røst er lav.** Litt over hver tiende sysselsatte pendler ut av Røst, i hovedsak til Bodø, mens rundt hver tiende sysselsatte i kommunen pendler inn. Samlet indikerer dette at arbeidsmarkedet i Røst kommune i stor grad er lokalt forankret.
- Rundt en av fire innvandrerne i Røst er arbeidsinnvandrere (26,8 prosent), mot 22,6 prosent i Nordland som helhet.** Dette gjenspeiler trolig at fiskeindustrien og andre næringer i kommunen trekker til seg arbeidskraft utenfra. Totalt utgjør innvandrere 11 prosent av de sysselsatte, en del under landssnittet på 19 prosent og marginalt lavere enn Nordland-snittet på 13,5 prosent.

Andel av sysselsatte fordelt etter utdanningsnivå i Røst kommune, sammenlignet med resten av Nordland og hele landet. Kilde: SSB Tabell 11615

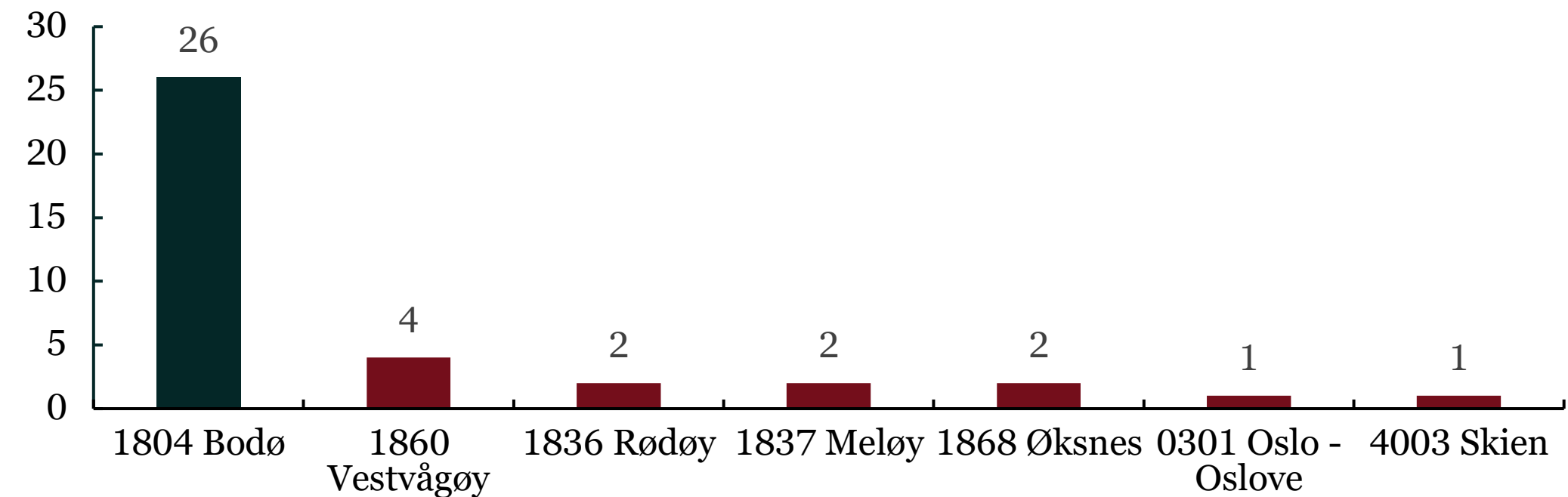
Sammenligning av pendling ut og inn av kommunen. Kilde: SSB tabell 11616

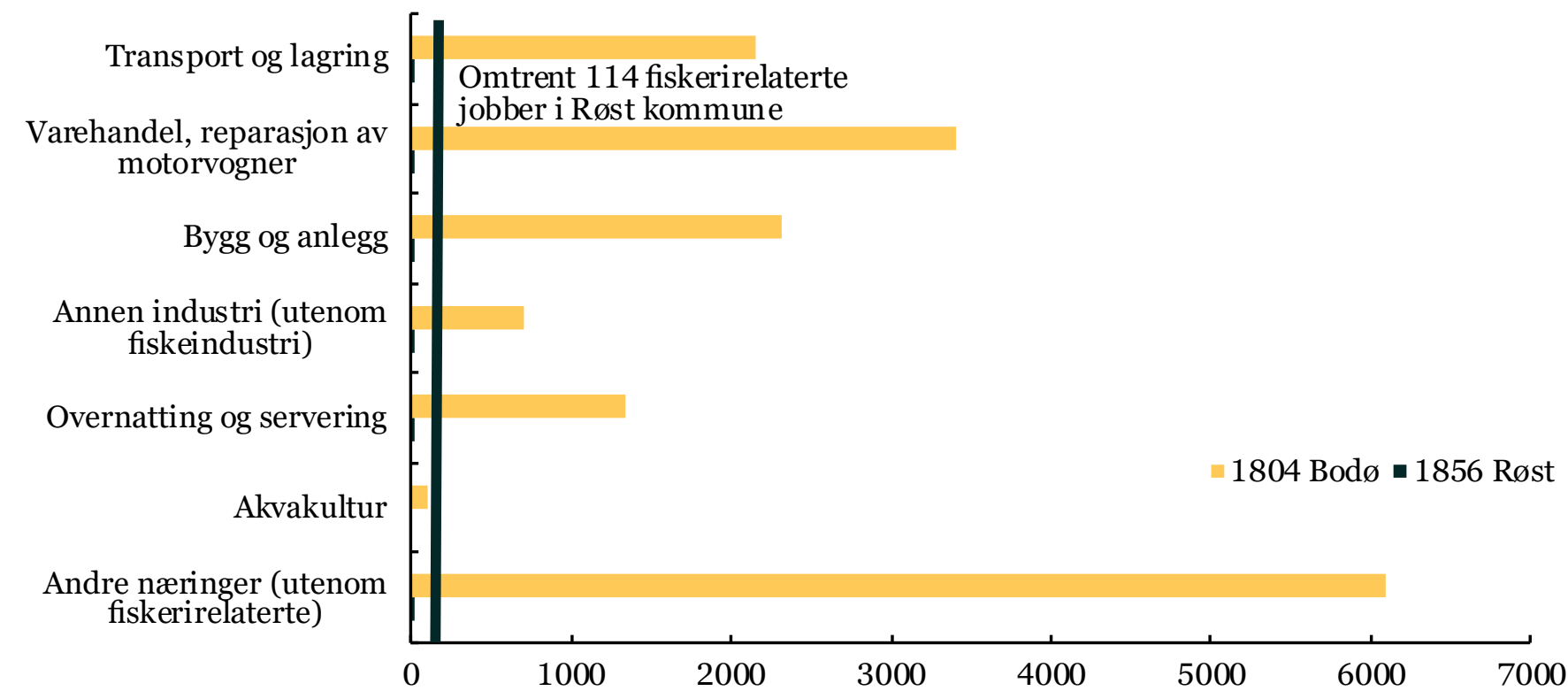
Et isolert øyarbeidsmarked uten realistiske pendlingsalternativ

- **Pendlerstatistikk fra SSB brukes vanligvis til å avgrense det tilgrensende arbeidsmarkedet.** For Røst gir denne tilnærmingen et tydelig, men annerledes bilde enn for kystkommunene på fastlandet og ellers i Lofoten. Kommunen har i praksis ikke noe nabokommunalt arbeidsmarked innenfor pendlevei.
- **Av 262 sysselsatte bosatt i Røst jobber 84 prosent i egen kommune.** Røst ligger ytterst i Lofoten uten veiforbindelse til fastlandet, og forbindelsen utad går med fly og ferje. Det gjør daglig pendling til andre kommuner praktisk umulig.
- **Den nest største arbeidsstedskommunen er Bodø, med om lag 26 personer, knapt 10 prosent av de sysselsatte.** Dette er sannsynligvis ikke pendling i vanlig forstand, men gjenspeiler trolig rotasjonsarbeid, pendlerordninger og arbeid som utføres med opphold borte fra hjemkommunen. De øvrige utpendlerne er enkeltpersoner spredt over hele landet. I motsetning til kystkommunene på fastlandet finnes det dermed ingen nabokommune som realistisk kan inngå i et felles bo- og arbeidsmarked med Røst.
- **Røsts eget arbeidsmarked er sterkt konsentrert om sjømat.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter om lag 114 personer, 44 prosent av sysselsettingen i kommunen, mens offentlig administrasjon, helse og undervisning står for om lag 69. Få andre private næringer er av betydelig størrelse. Røst er dermed en av de mest fiskeriavhengige kommunene i fylket, og samtidig en av de mest isolerte.
- **Fordi det ikke finnes noe tilgrensende arbeidsmarked, skiller Røst seg fra de fleste andre kommuner, der et regionsenter kan avlaste deler av et lokalt bortfall.** For Røst må omstilling i hovedsak skje innenfor kommunen selv eller ved arbeidsrotasjon.

Pendlingsstrømmer ut av Røst. Sysselsatte (15–74 år) bosatt i Røst etter arbeidsstedskommune, 2025. Kilde: SSB tabell 03321

Antall sysselsatte etter næring og arbeidsstedskommune for Røst og Bodø, 2025. Kilde: SSB tabell 13470

Arbeidsmarkedets omstillingsevne ved bortfall i fiskeri og fiskeindustri i Røst

- **Et bortfall i fiskeri og fiskeindustri vil være krevende å absorbere, fordi kommunen verken har et bredt lokalt næringsliv eller et tilgrensende arbeidsmarked å støtte seg på.** Sjømatnæringen står for over fire av ti arbeidsplasser i kommunen, en av de høyeste andelene i fylket. Et videre fall i kvoter og landinger kan innebære behov for å erstatte en stor del av den samlede sysselsettingen. De øvrige private næringene er for små til å ta opp et bortfall av denne størrelsen. Bortfall av fiskerirelaterte arbeidsplasser sammenfaller ofte med tilsvarende bortfall i regionen for øvrig, ettersom brede trender som kvotefall og endringer i landingsmønster virker på regionalt nivå.
- **I motsetning til flere av kystkommunene på fastlandet har Røst ikke et enkelt pendlingsalternativ.** Av de sysselsatte jobber 84 prosent i egen kommune, og den eneste arbeidsstedskommunen av betydning utover Røst er Bodø, som nås med fly eller ferje og sannsynligvis ikke gjennom daglig pendling. Et bortfall av arbeidsplasser kan derfor ikke avlastes ved pendling til en nabokommune, slik det delvis er mulig for kommuner med veiforbindelse til et regionsenter. Valget står i praksis mellom omstilling innenfor kommunen og fraflytting.
- **Kompetanseprofilen i arbeidsstyrken samsvarer ikke nødvendigvis med behovene i alternative næringer.** Næringslivet er preget av manuelle yrker innenfor fiske og foredling. De få landbaserte alternativene lokalt, særlig innen offentlig tjenesteyting, krever ofte annen og formell kompetanse.
- **Fiskeindustrien er mer sårbar enn selve fiskeriet, og den er samtidig det største segmentet i Røst.** Industrien sysselsetter om lag 70 personer mot rundt 44 i fiskeriet. Fiskerne er delvis skjermet mot et fall i kvoter og landinger fordi lavere volum normalt motvirkes av høyere priser. Industrien har ikke samme buffer, ettersom lønnsomheten i foredlingen avhenger av volumet som går gjennom anleggene. Et fall i landingene slår derfor mer direkte inn i industrien, som her utgjør den største delen av sjømatssysselsettingen.
- **Samlet vurderer vi Røst som en kommune der omstilling vil være krevende.** Kombinasjonen av høy fiskeriavhengighet, geografisk isolasjon uten pendlingsalternativ, et smalt næringsgrunnlag og en industritung sjømatssysselsetting gjør at selv et moderat bortfall raskt kan få store konsekvenser for sysselsetting og bosetting. Omstilling vil i praksis måtte skje innenfor kommunen, noe som stiller særlige krav til lokale tiltak.

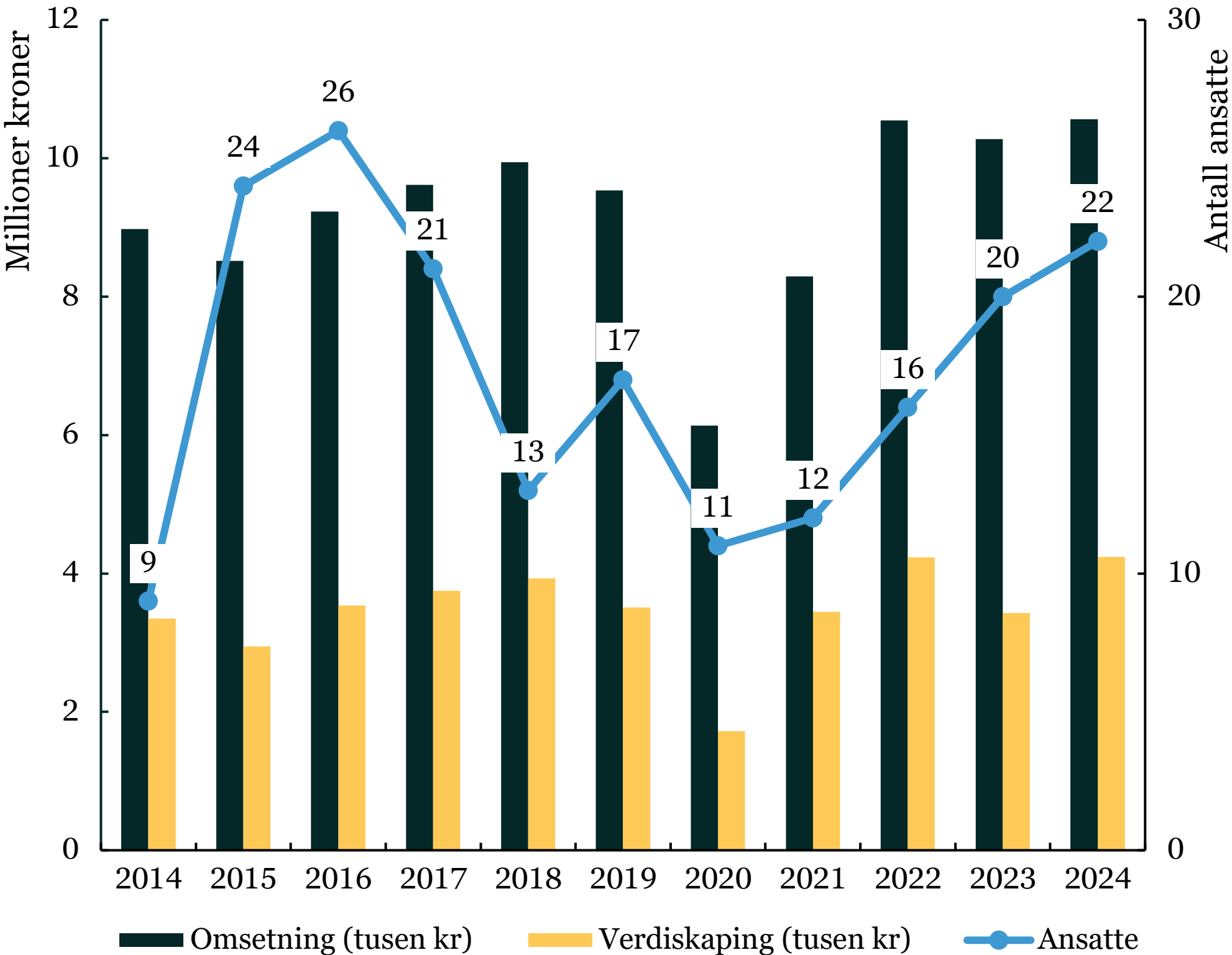
Utvikling i reiselivsnæringen de siste 10 årene

- **I første del viste vi at reiselivsnæringen står for omtrent 10 prosent av sysselsettingen i det private næringslivet i Røst kommune.** Her ser vi nærmere på utviklingen de siste 10 årene.
- **Utviklingen i reiselivsnæringen i Røst kommune har vært omtrent flat det siste tiåret.** Omsetningen ligger rundt 10 millioner over hele perioden, antall ansatte mellom 9 og 26, og verdiskapingen mellom 2 og 4 millioner kroner mellom 2014 og 2024.
- **Koronapandemien ga næringen et tilbakeslag, men de siste årene har veksten tatt næringen tilbake på samme nivå som tidligere.** Omsetning og verdiskaping er nå tilbake på nivå med de høyeste nivåene i perioden.

Verdiskaping er den merverdien en bedrift skaper. Det måles som driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader. Verdiskaping er en viktig størrelse i samfunnsøkonomien fordi den gjennom konsum og skatt legger grunnlag for velferd. Netto verdiskaping er dermed verdiskaping ekskl. avskrivninger. I forbindelse med bedriftens egen aktivitet er det denne størrelsen som benyttes.

Sysselsetting refererer til antall personer i arbeid, uavhengig av stillingsprosent. Dette er et mål på antall jobber.

Utvikling i reiselivsnæringen i Røst kommune. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Statistikk om fiskeriet i kommunen

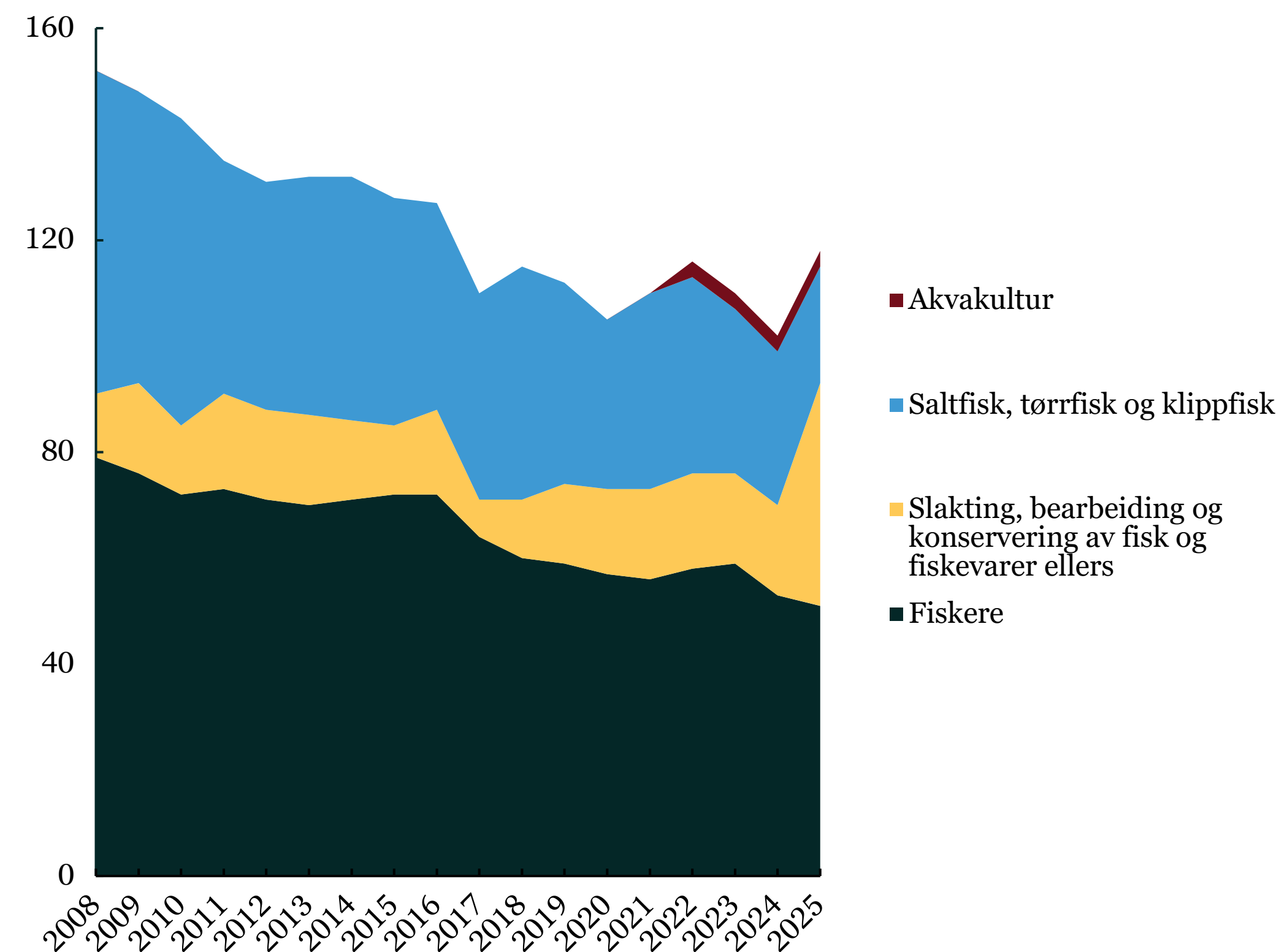

Foto: iStock – Golden Sikorka

Sjømat utgjør en betydelig andel av kommunens sysselsetting og næringsliv

- Her ser vi nærmere på hvordan fiskeindustrien er bygd opp, målt i antall ansatte per undernærings.
- Fiskeriet alene sysselsetter om lag én av fem lønnsmottakere i Røst kommune. 51 personer bosatt i kommunen er registrert i Fiskerregisteret. Siden 2008 har antallet fiskere blitt redusert for hvert år, mens antall ansatte i fiskeindustrien har falt noe mindre.
- Den største delen av fiskeindustrien er innen saltfisk, tørrfisk og klippfisk, men kommunen har også noe aktivitet innen slakting, bearbeiding og konservering.
- Røst kommune har noe bredde i kompetansen langs verdikjeden i sjømatnæringen, og de ansatte innen sjømat er i tillegg til fiskere også ansatte i foredlingsindustrien. Totalt utgjør sjømatnæringen om lag en tredel av arbeidsplassene i kommunen.

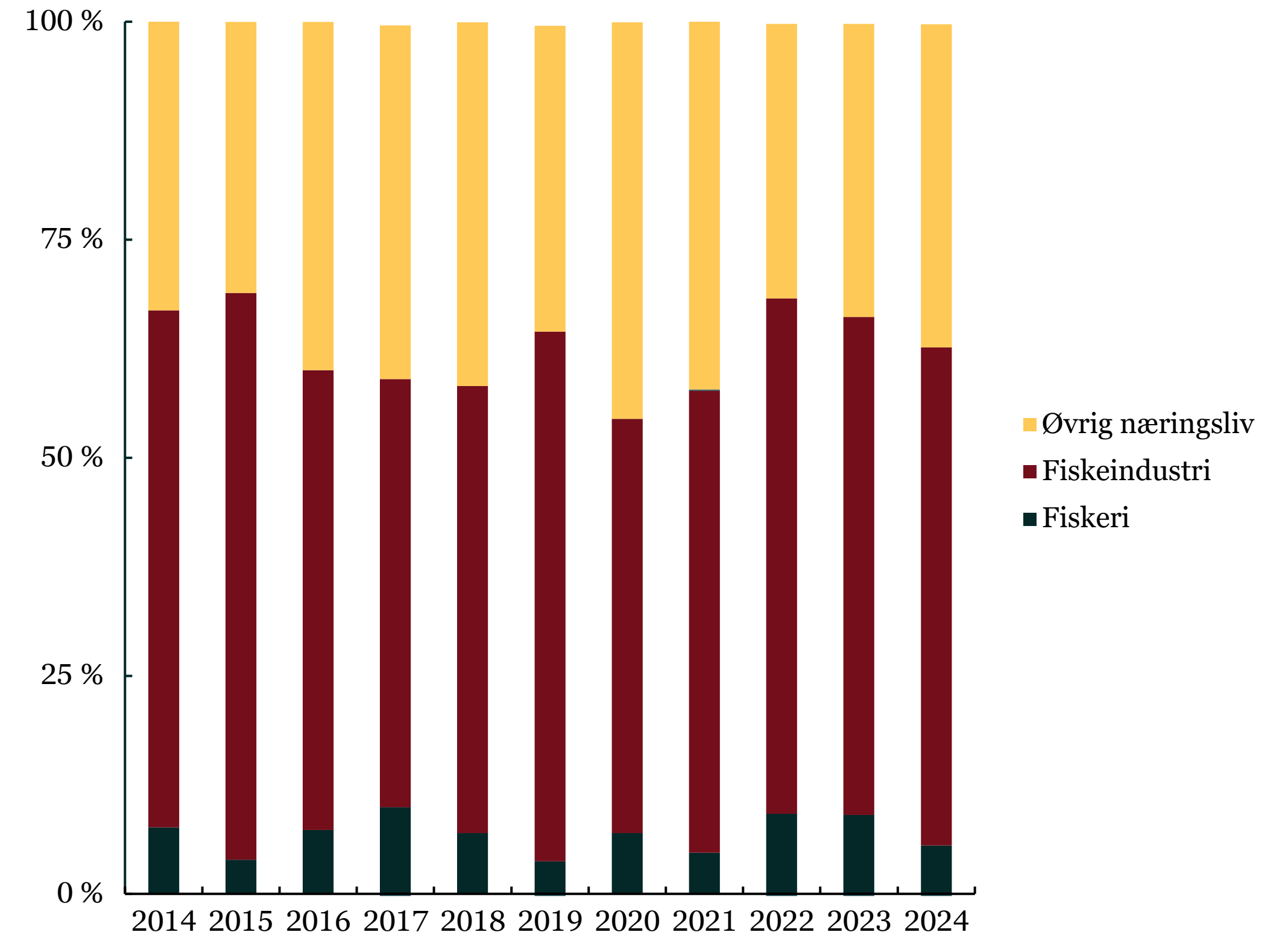
Antall sysselsatte for utvalgte næringer i Røst kommune 2008-2025. Kilde SSB: Tabell 13470

Fiskeriet er en veldig stor del av kommunens sysselsetting og næringsliv

- **Fiskeindustri har de siste ti årene utgjort om lag halvparten av verdiskapingen i Røst kommune.** Det vil si halvparten av overskudd og lønn som produseres i kommunen kommer gjennom disse næringene. Andelen varierer noe mellom år, men har holdt seg stabil rundt dette nivået.
- **Fiskeri utgjør en mindre del av verdiskapingen i kommunen.** Det øvrige næringslivet har hatt en jevn andel målt i verdiskaping gradvis fra 2014 til 2024.
- **Om vi benytter landingsstatistikk fra sluttseddelregisteret og antar at verdiskapingen til fartøyene i kommunen er proporsjonal med sammenlignbare fartøy, anslår vi verdiskapingen fra fiskeriet om lag 30 millioner kroner i 2024.** Dette utgjør nær tre ganger så mye som verdiskapingen fra regnskapspliktige enheter, og er en indikasjon på at verdiskapingen fra mindre fartøy er betydelig større enn regnskapsinformasjon alene tilsier.

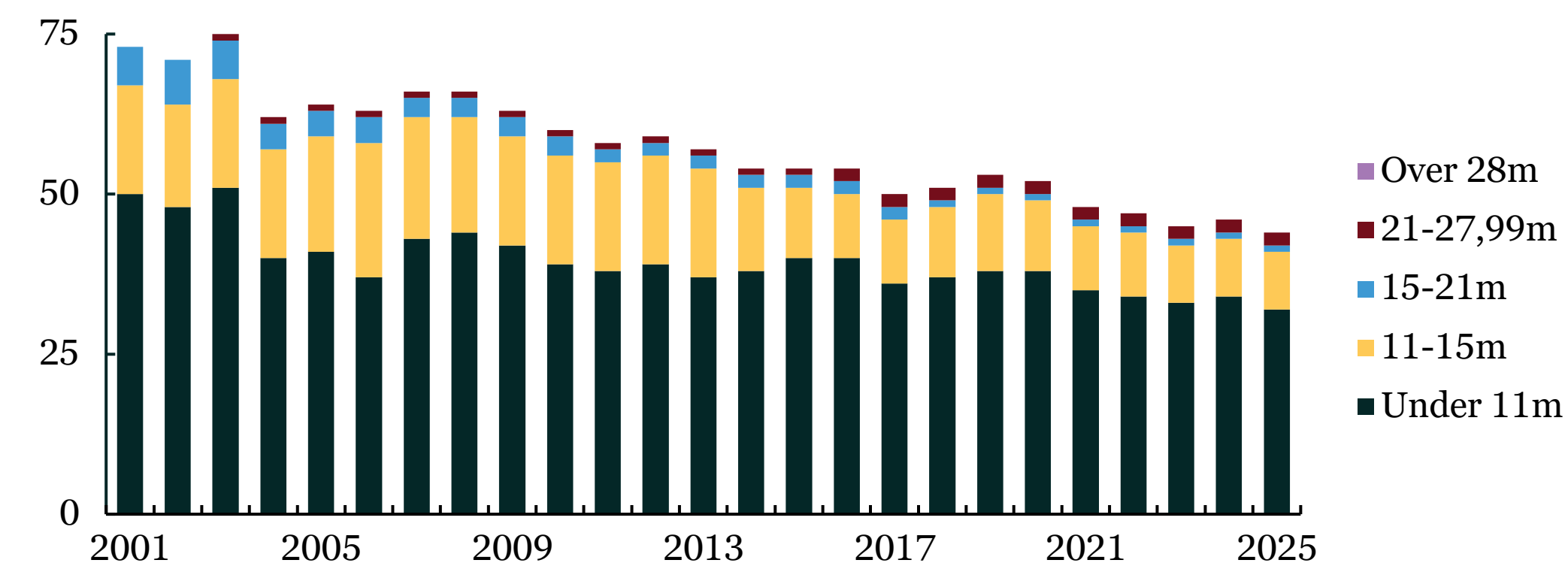
Verdiskaping for fiskeri og havbruk i Røst kommune sammenlignet med resten av næringslivet.
Kilde: Menons regnskapsdatabase

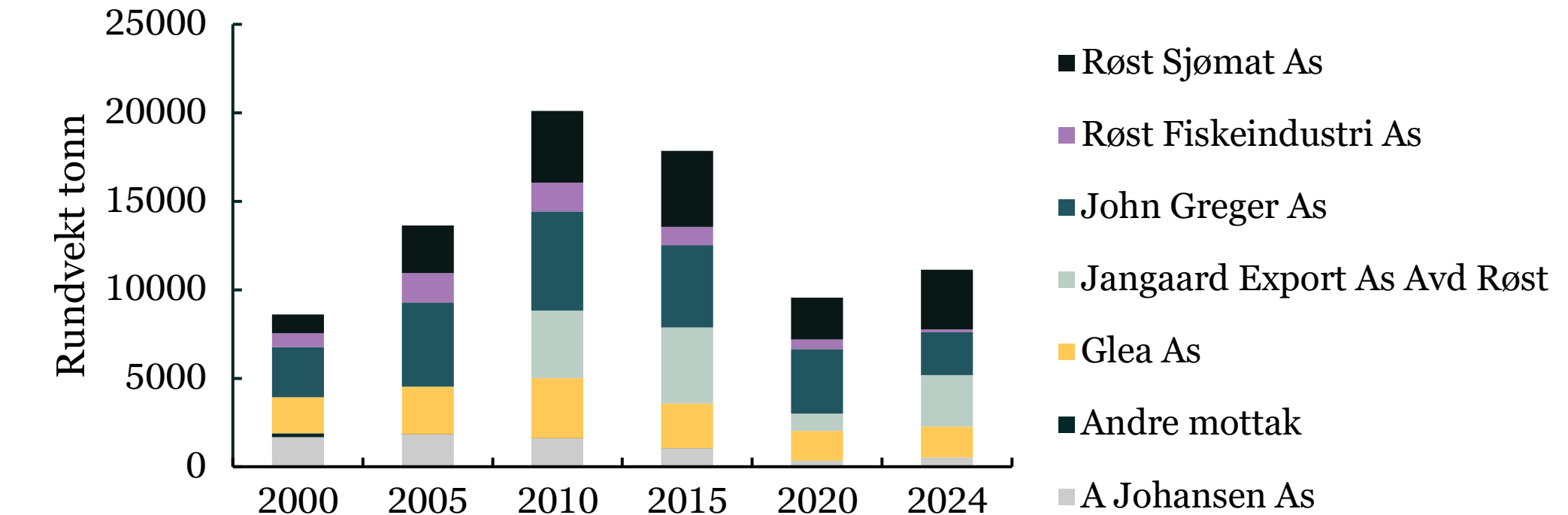
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Antall fartøy i Røst kommune har falt siden 2000, og i 2025 var det under 50 fartøy registrert i kommunen. Det er ingen fartøy over 28 meter registrert i kommunen. De minste fartøyene er fortsatt den største gruppen i antall.
- Røst kommune hadde 6 ulike fiskemottak med minst 20 landinger i 2024.
 - Røst sjømat AS (1 258)
 - John Greger AS (1 116 sluttsedler)
 - Glea AS (582)
 - A Johansen As (398)
 - Jangaard Export AS Avd Røst (288)
 - Røst Fiskeindustri AS (88)
- Volumet var jevnt fordelt mellom flere av de store aktørene.

Antall fartøy registrert i Røst kommune mellom 2000 og 2025. Kilde: Fartøyregisteret.

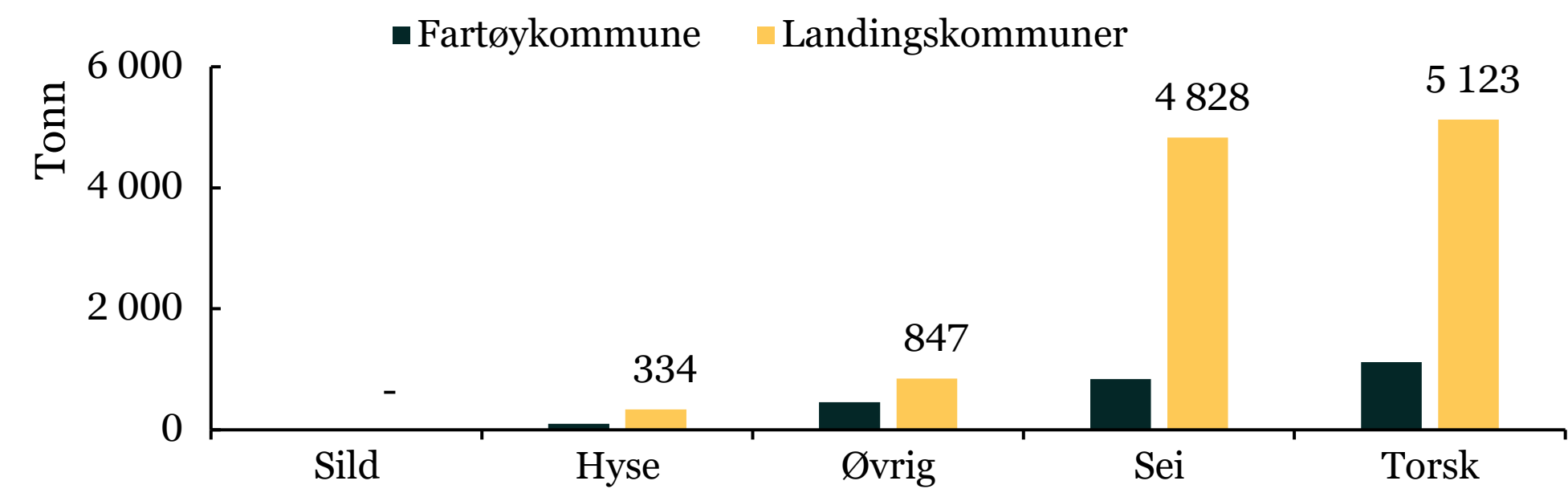
Utvikling i rundvekt per mottak. Kilde: Sluttseddelregisteret

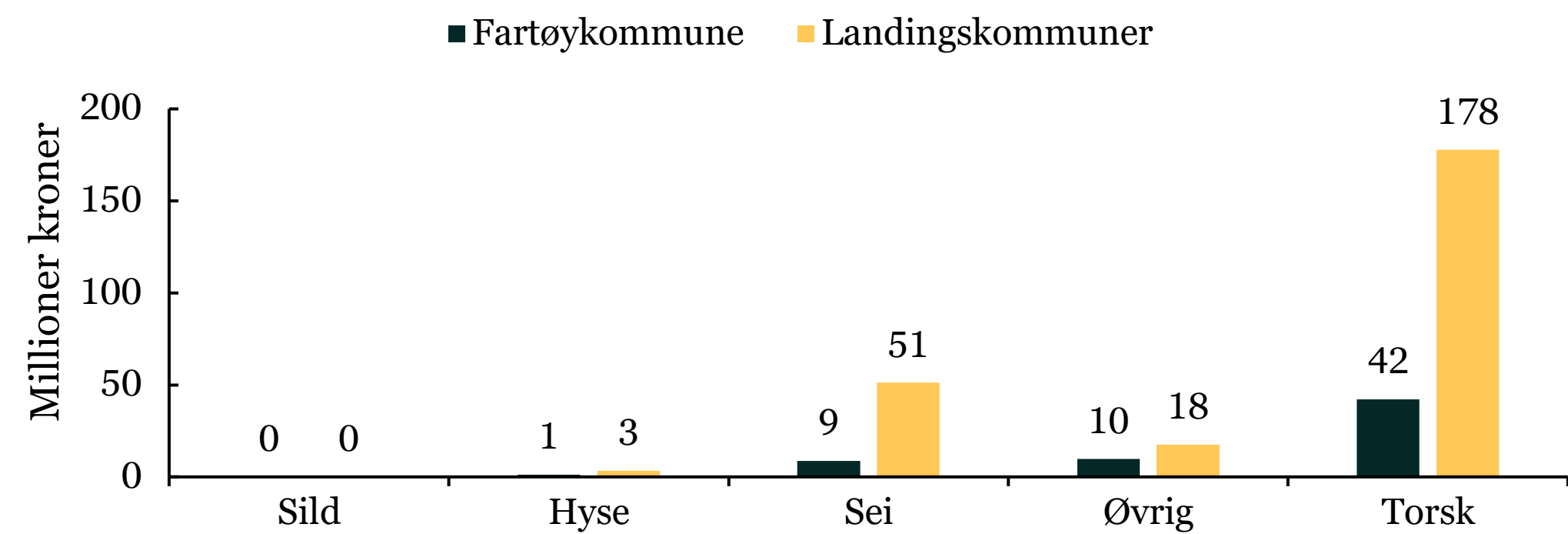
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Torsk er den klart dominerende arten målt i rundvekt i 2024, noe figurene illustrerer tydelig. Målt etter volum som landes på mottak i Røst kommune, er volumen over 5 000 tonn.
- For de fleste artene er det større del som er knyttet til Røst som landingskommune kontra fartøykommune. Det tilsier at fisken i større grad landes og bearbeides i Røst kommune enn den delen fartøyene fra Røst bidrar med.
- For de øvrige artene; sei, hyse, er volumene betydelig lavere enn for torsk, og bidrar til et lite diversifisert råstoffgrunnlag i Røst kommune.
- Torsk dominerer også i omsetningsverdi, med de høyeste verdiene blant alle artene, og er i større grad enn for volum avgjørende. Dette illustrerer torskens avgjørende rolle for den samlede fangstverdien i regionen.
- Forholdet mellom fartøykommune og landingskommune er skjevt, og det er langt mer som landes enn som fisker av fartøy registrert i kommunen.

Rundvekt per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Omsetning per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Fremtidsutvikling og scenarier

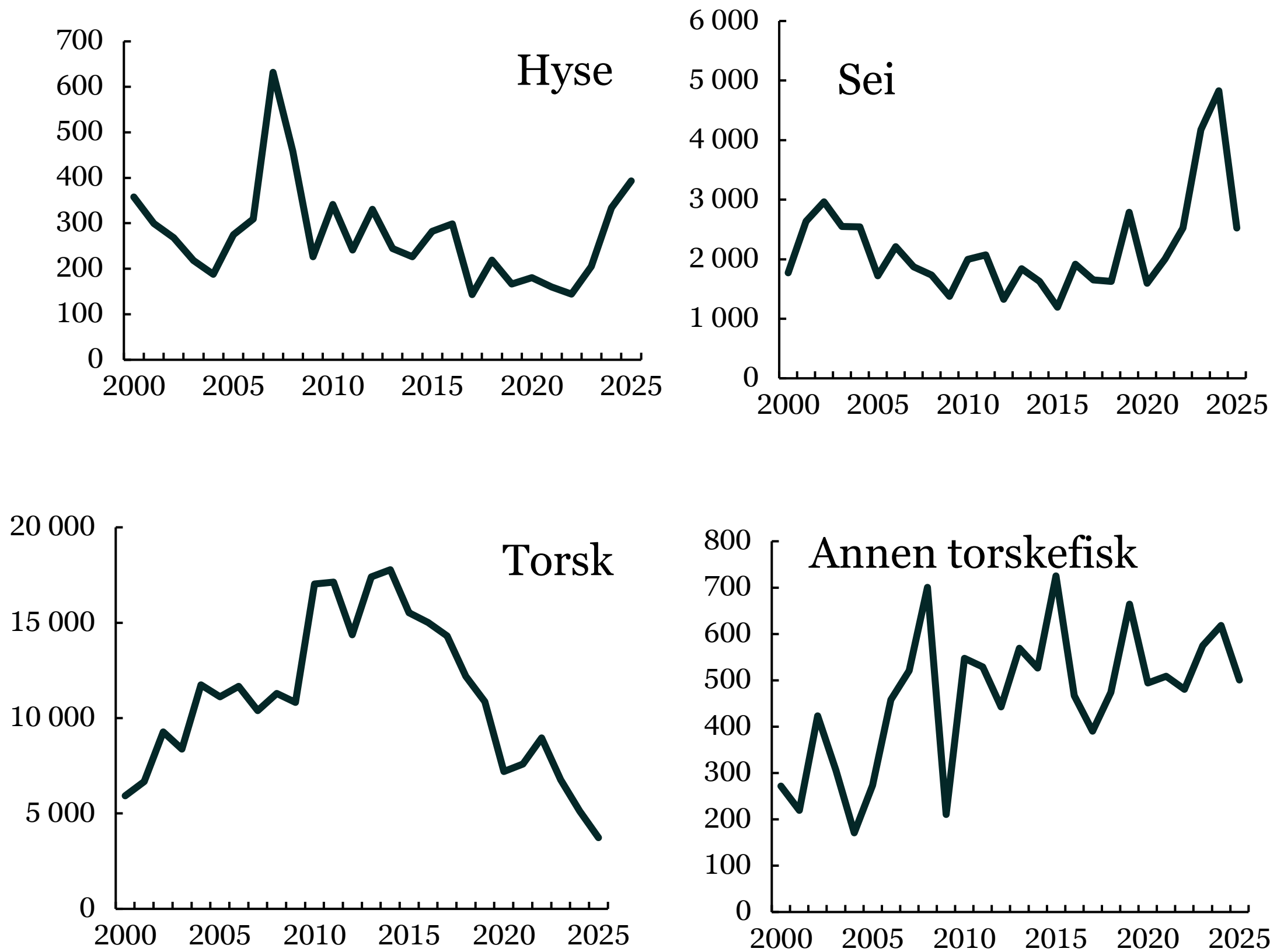
Foto: iStock – Yellow Duck

Utvikling i landinger i Røst kommune

- Samlede landinger har falt kraftig siden toppen i 2014. Totale landinger i Røst nådde sitt høyeste nivå på 20 300 tonn i 2014, etter en sterk vekst fra 8 600 tonn i 2000. Siden har volumet falt jevnt og ligger i 2025 på rundt 7 300 tonn, om lag en tredjedel av toppnivået.
- Torsk er den dominerende arten, men har hatt en dramatisk nedgang. Torskeandelen utgjorde i toppåret 2014 omtrent 85 prosent av hvitfisklandningene, med 18 000 tonn. I 2025 er dette redusert til omtrent 3700 tonn, en nedgang på over 75 prosent. Nedgangen er den enkeltfaktoren som forklarer mest av den samlede volumnedgangen i kommunen.
- Hyse og sei har holdt seg mer stabile, men lå i 2025 også en del under tidligere toppnivå. Hyse toppet seg i 2007 med 600 tonn og har siden falt til 400 tonn i 2025. Sei nådde sitt høyeste nivå så sent som i 2024 med rundt 4800 tonn, men er nede i 2500 tonn i 2025.
- Landingene av annen torskefisk har ligget jevnt gjennom hele perioden, med en svak oppadgående tendens gjennom perioden.

Verdiskapingen i fiskeindustrien i den enkelte kommune følger ikke nødvendigvis utviklingen i landinger. Flere motvirkende effekter kan bidra til å dempe eller til og med reversere sammenhengen. For det første vil reduserte kvoter, alt annet likt, presse fiskeprisen opp som følge av redusert tilbud, noe som kan løfte verdien av den fisken som faktisk landes, selv om volumet er lavere. Denne priseffekten tilfaller i utgangspunktet fiskerne, men kan også veltes over på industrien gjennom lavere råstoffkostnader relativt til salgsprisen. For det andre er det ikke nødvendigvis noen fast sammenheng mellom landingsvolum og foredlingsgrad. En høyere andel av et krympende landingsvolum kan bearbeides lokalt fremfor å eksporteres ubearbeidet, slik at verdien som skapes per kilo råstoff øker. Samlet sett betyr dette at verdiskaping i fiskeindustrien er et ufullstendig mål på aktivitetsnivå, og at tilsynelatende stabile eller voksende verdiskapingstall kan skjule en reell nedgang i volum, sysselsetting og industriell kapasitet. På samme måte viser det også at det på tross av fallende kvotenivåer ikke nødvendigvis trenger å føre til en proporsjonal nedgang i aktivitetsnivået i fiskeindustrien.

Figur over utvikling i landet rundvekt relevant for kommunen. Kilde: Fiskeridirektoratet

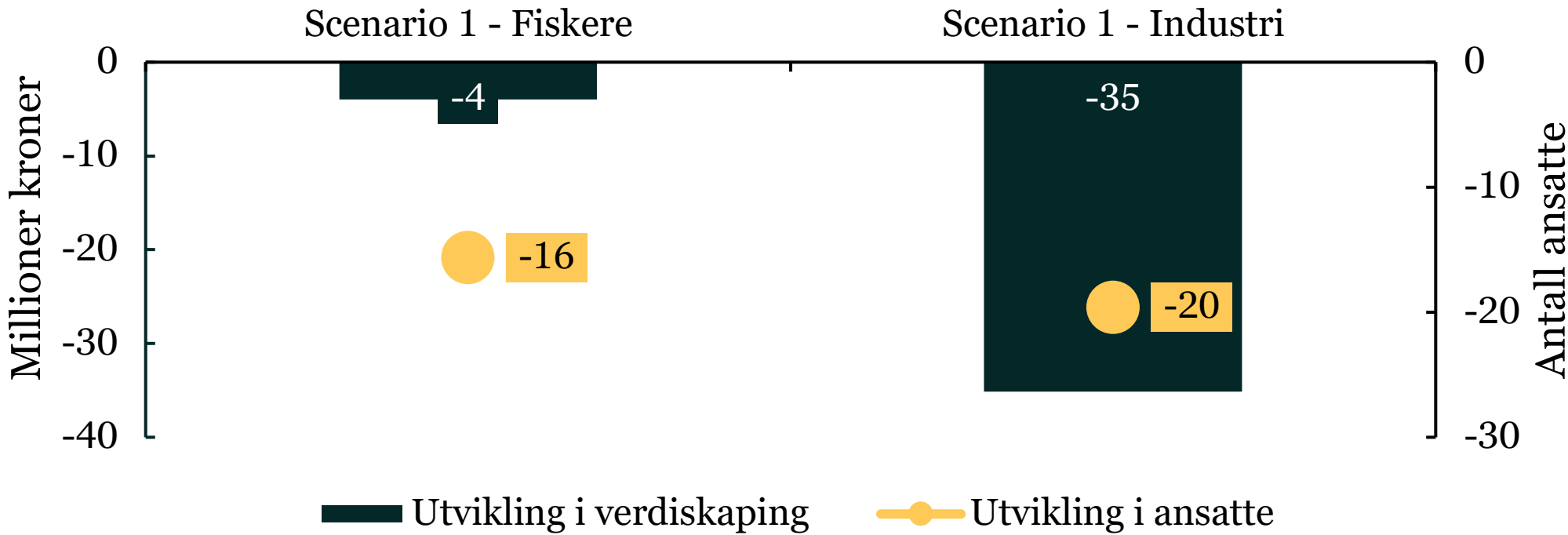

Endring i næringsliv, sysselsetting og befolkning i ulike scenarier

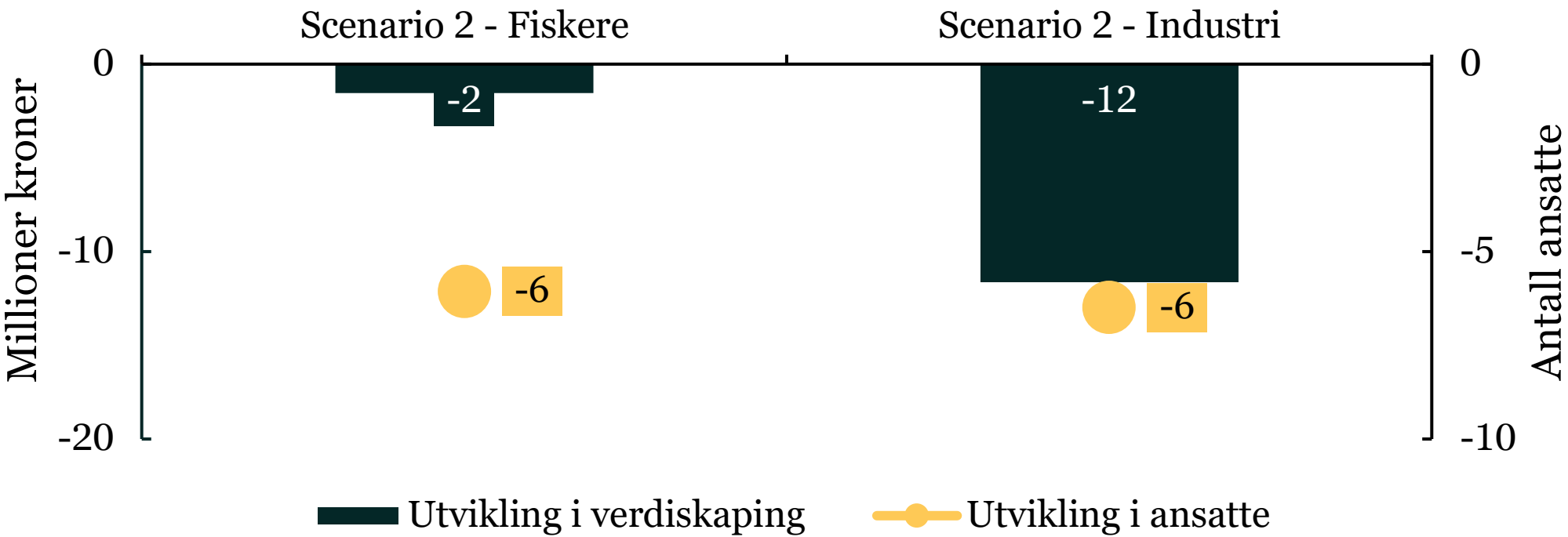
- For å belyse fiskeravhengigheten har vi laget to scenarioer for utviklingen i landinger fram til 2035. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon. Hensikten er først og fremst å illustrere den eventuelle sårbarheten til Røst kommune gitt en eventuell nedgang i kvoter og/eller landinger. Dersom utviklingen i kvoter/landinger blir positiv, vil det representere en mulighet for økt aktivitet innen fiskeri og fiskeindustri.
- Landingene følger både de nasjonale kvotene og endringer i landingsmønster, og vi har derfor knyttet scenarioene til historisk utvikling som kan knyttes mot kvotenivået over to perioder:
 - Scenario 1 viderefører utviklingen fra 2015 til i dag, en periode preget av kraftige kvotereduksjoner fra de historisk høye nivåene rundt 2013–2014. Scenarioet innebærer at landingene faller med om lag 30 prosent fram til 2035. Scenario 2 viderefører den lengre utviklingen fra 2000 til i dag, og speiler en periode der kvotene over tid lå nærmere dagens nivå. Scenario 2 innebærer at landingene faller litt mindre fram til 2035. I scenario 2 utgjør dette et litt mindre fall på rundt 10 prosent.
- I scenario 1 vil antall sysselsatte kunne falle med rundt 15 i fiskeriet og 20 i fiskeindustrien frem mot 2035, tilsvarende omtrent 10 prosent sysselsatte. For verdiskaping er mønsteret det samme, og utslaget blir størst for fiskeindustrien ettersom næringen er større. Samlet betyr dette at næringslivet i scenario 1 der landingene fortsetter å falle, må kompensere med opp mot 40 arbeidsplasser og en verdiskaping på rundt 40 millioner kroner for å holde seg på samme nivå som i dag. I scenario 2 vil antallet sysselsatte kunne falle noe mindre med rundt 10 og verdiskapingen falle rundt 10 millioner kroner.

Endringene er basert på en enkel modell. Vi legger til grunn to vekstrater basert på historisk utvikling i landinger av torsk, sei, hyse, lodde, sild og blåkveite i kommunen. I scenario 1 antar vi at utviklingen fra 2015 til 2025 fortsetter, og i scenario 2 at utviklingen fra 2000 til 2025 fortsetter. Vekstraten multipliseres med kommunens landingsmønster for disse artene. For fiskere benytter vi omsatt beløp for fartøy registrert i kommunen, og for industrien benytter vi landinger i kommunen. Det gir en sammenligning av omsatt beløp i 2035 mot 2025, og vi legger forskjellen til grunn for en proporsjonal nedgang i ansatte og verdiskaping. For enkelhets skyld antar vi samme utvikling for alle fartøygrupper. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon.

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 1 for landingsutvikling i Røst kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics' estimater

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 2 for landingsutvikling i Røst kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics' estimater

Menon
Economics

Mulighetskart for Værøy

INNLEDNING

Mulighetskart for Værøy

Dette mulighetskartet bygger på et arbeidsverksted gjennomført på Værøy 12. juni 2026. Bakgrunnen for arbeidsverkstedet er at Værøy er en av Nordlands mest fiskeriavhengige kommuner, samtidig som tilgangen på fisk er redusert og fiskeriavhengige lokalsamfunn står overfor økende behov for omstilling og utvikling.

Oppdraget er gjennomført for Nordland fylkeskommune, i samarbeid med Menon Economics. Menon Economics har utarbeidet en analyse av utviklingen i demografi, næringsliv og tilgang på råstoff i Værøy kommune, se vedlegg 1.

Arbeidsverkstedet ble ledet av SALT og fulgte en planlagt prosess som ledet fram til tre konkrete utviklingsspor. Politikere, næringslivsledere og andre lokale ressurspersoner deltok i verkstedet og bidro med skriftlige innspill, prioriteringsøvelser og felles diskusjoner.

Innholdet i dette mulighetskartet er utformet med utgangspunkt i innspillene fra verkstedet. Anbefalingene for veien videre er utarbeidet av SALT og er tydelig merket som våre anbefalinger.

Kort sammendrag

Værøy har sterke fortrinn som fiskeri- og industrisamfunn, med stor sjømatnæring, investeringsvillige aktører, lokal kompetanse, sterke naturkvaliteter og gode oppvekst- og lokalsamfunnskvaliteter. Kommunen har et aktivt og innovativt næringsliv, gode forhold for tørrfiskproduksjon og flere muligheter knyttet til reiseliv, matkultur, ny industri og videreforedling. Samtidig er Værøy sårbar for fallende folketall, lavere kvoter, transportutfordringer, havne- og innseilingsforhold, rekruttering, kompetansebehov og begrenset variasjon i arbeidsmarkedet. De prioriterte utviklingssporene peker særlig mot ny industri og forskning, matkultur og videreforedling, og reiseliv med større lokal verdiskaping. For å lykkes må Værøy kombinere lokal industriell styrke med bedre samarbeid, tydeligere informasjon om muligheter, tilgang på kapital og kompetanse, samt langsiktig arbeid med samferdsel og infrastruktur.

+ Utgangspunkt for utvikling

Værøy har sterke kvaliteter knyttet til fiskeri, industri, natur, folk og lokalsamfunn. Kommunen beskrives med store muligheter, stor og flott industri, investeringsvillige aktører, tilgjengelige utviklingsmidler og et lokalt forankret næringsliv. Næringslivet oppfattes som aktivt, innovativt og villig til å satse, og det trekkes fram at Værøy har lokal kompetanse, gode tjenester, god kommuneøkonomi og et tydelig utviklingspotensial.

Natur, trygghet og mennesker er også viktige kvaliteter. Værøy beskrives med flott og unik natur, gode forhold for tørrfiskproduksjon, nærhet til havet og fiskefeltene, trygg oppvekst, gode folk, omsorg, raushet og engasjerte ildsjeler. Det pekes også på ny skole og hall, gratis ferge, rimelig helikopter, fiber, rimelige boutgifter, et oversiktlig samfunn og mange muligheter innen reiseliv og lokal mat. Samlet framstår Værøy som et lokalsamfunn med sterke marine fortrinn, høy lokal gjennomføringsevne og gode forutsetninger for videre nærings- og samfunnsutvikling.

△ Viktigste utfordringer

De viktigste utfordringene i Værøy handler om samferdsel, havne- og innseilingsforhold, fallende kvoter, arbeidsplasser, folketall, rekruttering og kompetanse. Samferdsel og transport framstår som en særlig tydelig utfordring. Fergeruter, kansellerte ferger, utfordrende reisevei, svak forbindelse til fastlands-Lofoten, sprengt transportkapasitet i sommerhalvåret og værutsatt kommunikasjon gjør både hverdagsliv, reiseliv og næringsutvikling krevende. Havneforholdene og det store behovet for en snarlig havneutbedring trekkes også fram som sentrale utfordringer.

Flere utfordringer er knyttet til fiskeri, industri og arbeidsmarked. Det pekes på begrenset tilgang på råstoff, særlig torsk som følge av lave torskekvoter, samt for liten variasjon i arbeidsplasser. Samtidig nevnes det at rekruttering og tilgang på riktig kompetanse er krevende. Dette kan svekke både eksisterende næringsliv og muligheten til å utvikle nye arbeidsplasser.

Bolyst og samfunnsutvikling er også sentrale utfordringer. Lavt folketall, fraflytting, færre ungdommer enn eldre innbyggere, mangel på nøkkelpersoner i kommunen og redusert samfunnstjenestetilbud gjør lokalsamfunnet mer sårbart. I tillegg pekes det på manglende støtte fra kommunen, investeringsvegring, manglende strømtilførsel, mangel på gjennomføring, lite fellesmøter om muligheter, dårlig kommunikasjon om muligheter og utskifting av personell som utfordringer for videre utviklingsarbeid.

≡ Demografi og næringsutvikling

Menons kunnskapsgrunnlag (vedlegg 1) viser at Værøy er en liten og fiskeriavhengig kommune med om lag 677 innbyggere. Befolkningen var relativt stabil fram til 2015, men har falt gradvis mellom 2015 og 2025. Alderssammensetningen har endret seg ved at andelen eldre har økt og andelen unge har falt. Samtidig har innvandrерandelen økt betydelig og ligger godt over gjennomsnittet for resten av Nordland. Arbeidsmarkedet er sterkt lokalt forankret og preget av sjømatnæringen. Ansatte i sjømatbedrifter utgjør om lag halvparten av alle ansatte i privat næringsliv, og fiskeri og fiskeindustri utgjør en langt større andel av sysselsettingen enn i Nordland samlet.

Værøy har en særlig sterk fiskeindustri, og alle de største arbeidsplassene i kommunen er enten fiskerirelaterte eller offentlig sektor. Fiskeri og fiskeindustri har de siste ti årene stått for mellom 80 og 90 prosent av verdiskapingen i kommunen. Fiskeindustrien har økt sin andel av sysselsettingen, mens fiskeriet har gått tilbake. Samtidig har antall fartøy registrert i kommunen falt siden 2000. Værøy er en stor landingskommune sammenlignet med volumet fra fartøy registrert i kommunen, og sild er den klart dominerende arten målt i rundvekt. Landingene har likevel falt betydelig siden toppåret i 2021. Samlet peker utviklingen på en kommune med svært sterke sjømatfortrinn og høy industriell kapasitet, men også med stor sårbarhet knyttet til råstofftilgang, demografi, transport og behov for videre omstilling.

◇ Viktigste muligheter

De viktigste mulighetene for Værøy handler om pelagisk produksjon, matkultur, reiseliv, entreprenørskap, landbruk og biogass, nye produkter, forskning og bedre bruk av lokale ressurser. Økt pelagisk produksjon og nye investeringer framstår som en viktig mulighet, særlig i sammenheng med behovet for bedre innseiling og muligheten til å ta imot større fartøy. Dette kan styrke industrien og bidra til nye arbeidsplasser og økt verdiskaping.

Matkultur og videreforedling er et annet sentralt mulighetsområde. Det pekes på utvikling og markedsføring av gjellosing, kvann, tranproduksjon, lutefisk, lokale råvarer og matopplevelser. Værøy som lutefiskhovedstad, julemarked med lutefisk og bedre kobling mellom lokal matkultur, reiseliv og videreforedling kan gi nye produkter, styrket identitet og økt lokal verdiskaping.

Reiseliv trekkes også fram som et viktig utviklingsområde. Det pekes på mer turisme, samarbeid med turoperatører, øyhopping, guidede turer for å se lundefugl, fugletitting, kurs og konferanser, kunstnerresidens, kontorfellesskap og folkehøyskole. Flere muligheter handler også om å styrke langsiktig utviklingskultur gjennom entreprenørskap i skolen, studentoppgaver, helsesportssenter, havneprosjektet, datasenter, nye næringer og hjemmekontor på Værøy. Samlet viser innspillene et bredt mulighetsrom, men med særlig tyngde rundt sjømat, lokal mat, reiseliv, entreprenørskap og ny næringsutvikling.

FOTO: SALT

ØKT PELAGISK PRODUKSJON, NY INNSEILING

Bedre innseiling kan gjøre det mulig for større fartøy å gå inn til Værøy og legge grunnlag for økt pelagisk produksjon, nye investeringer og flere arbeidsplasser.

REISELIV – STORT POTENSIALE

Legge til rette for pakke- og opplevelsesturer, samarbeid med fiskerieringen og flere helhetlige reiselivsprodukter.

NY INDUSTRI, FORSKNING

Skape interesse, kartlegge muligheter, utvikle konferanser, forskning og nye næringsområder med betydning for lokalsamfunnet.

MATKULTUR – VIDEREFØR- LING OG MATOPPLEVELSER

Knytte lokal matkultur og lokale råvarer tettere til reiseliv, produktutvikling, markedsføring og nye matopplevelser.

MER FOKUS PÅ REISELIVSMU- LIGHETER

Utvikle produkter, samarbeid og søknader som kan styrke folketall, verdiskaping og aktivitet.

ENTREPRENØRSKAP I SKOLEN

Styrke dialog med skole og ungdom, tilrettelegge for entreprenørskap, søke midler og engasjere ungdom i utviklingsarbeid.

REISELIV OG TURISME

Videreutvikle reiseliv og turisme gjennom blant annet lutefisk, samarbeid med turoperatører, øyhopping og opplevelser.

FOLKEHØYSKOLE – UTDANNINGSMULIGHETER

Utvikle utdanningsmuligheter som kan tiltrekke ungdom, med tematikk knyttet til mat, kultur, fiske og fangst.

OPPDRETT / LANDBASERT

Utvikle landbasert oppdrett av laks eller annen fisk, med muligheter for kommunale inntekter, arbeidsplasser og økt verdiskaping.

- Det ble jobbet med 9 ulike utviklingsspor på arbeidsverkstedet.
- 3 av disse ble prioritert for videre arbeid

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Ny industri, forskning

Dette utviklingssporet handler om å skape interesse for ny industri og forskning på Værøy, kartlegge muligheter og bruke lokale kompetansepersoner og eksisterende næringsmiljøer som grunnlag for ny næringsutvikling. I arbeidsverkstedet ble det særlig løftet fram en konkret gründeridé om å utnytte restråstoff fra sjømatnæringen til gjødselproduksjon og biogassproduksjon i stor skala. Dette kan koble Værøys sterke sjømatindustri til sirkulær ressursutnyttelse, energi, landbruk og ny grønn industri.

Utviklingssporet kan være viktig for lokalsamfunnet på flere nivå. Det kan gi nye arbeidsplasser, bedre utnyttelse av lokale råstoffstrømmer, økt verdiskaping fra restråstoff og større bredde i næringslivet. Biogass, gjødselproduksjon og forskning på bruk av marine restråstoffer kan også styrke Værøys rolle som et sted for industriell utvikling og praktisk innovasjon. Bruk av lokal kompetanse, kombinert med forskningsmiljøer og eksterne utviklingspartnere, kan bidra til å gjøre ideen mer gjennomførbar.

De viktigste hindringene handler om å kartlegge råstoffgrunnlag, teknologi, arealbehov, energibehov, investeringer, marked og regelverk. Et slikt utviklingsspor krever også kompetanse, kapital, egne lokaler eller arealer, god logistikk og avklaringer knyttet til lukt, transport, miljøpåvirkning og sameksistens med lokalsamfunnet. Det pekes også på behov for bedre samarbeid mellom kommune, næringsliv, lokale kompetansepersoner og eksterne fagmiljøer.

Største hinder:

Å gå fra idé til gjennomførbart industriprosjekt, med avklart råstoffgrunnlag, teknologi, kapital, areal, energi og regelverk.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi bruke lokale restråstoffer, kompetanse og forskningsmiljøer til å utvikle ny sirkulær industri på Værøy?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å starte med kartlegging og konseptutvikling. Første steg bør være å dokumentere hvilke restråstoffer som finnes, hvor store volumene er, hvordan de håndteres i dag, og hvilke produkter de kan inngå i. Deretter bør aktuelle teknologier, samarbeidspartnere, markeder og finansieringsmuligheter vurderes. Lokale kompetansepersoner, sjømatbedrifter, kommunen, fylkeskommunen, forskningsmiljøer og virkemiddelapparatet bør kobles på tidlig. Det kan også være aktuelt å utvikle et forprosjekt eller pilotprosjekt for gjødsel- og biogassproduksjon basert på marine restråstoffer.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi Værøy en konkret mulighet til å utvikle ny industri med utgangspunkt i eksisterende sjømatnæring. Produksjon av gjødsel og biogass fra restråstoff kan bidra til økt lokal verdiskaping, bedre ressursutnyttelse, nye arbeidsplasser og sterkere koblinger mellom industri, forskning og grønn omstilling. For å lykkes trengs kartlegging, kapital, teknologisk kompetanse, miljøavklaringer og tett samarbeid mellom lokale og eksterne aktører.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Ny industri, forskning**

Våre anbefalinger for veien videre

Start med et forprosjekt for restråstoff, gjødsel og biogass

Videre arbeid bør starte med et avgrenset forprosjekt som undersøker om restråstoff fra sjømatnæringen på Værøy kan danne grunnlag for gjødselproduksjon og biogassproduksjon i større skala. Forprosjektet bør kartlegge råstoffvolumer, sesongvariasjoner, kvalitet, dagens håndtering, mulige produkter, teknologi, arealbehov, energibehov, transport, miljøhensyn og marked.

Koble gründeren til industri, forskning og virkemiddelapparat

Den konkrete gründerideen bør kobles tidlig til relevante sjømatbedrifter, lokale kompetansepersoner, forskningsmiljøer og virkemiddelapparatet. Kommunen kan ha en viktig rolle som tilrettelegger og koblingspunkt, men utviklingen bør drives av aktører med industriell og kommersiell gjennomføringsevne. Det anbefales å ta kontakt med [kompetansemeglere](#) engasjert av Nordland fylkeskommune for å få gode og gratis råd om veien videre. Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, FHF, Siva kan være aktuelle finansieringskilder for å avlaste risiko i en oppstartsfase.

Bruk prosjektet som pilot for sirkulær sjømatindustri

Værøy har sterke fortrinn gjennom stor sjømatindustri og betydelige råstoffstrømmer. Et pilotprosjekt for biogass og gjødsel basert på restråstoff kan derfor brukes som en konkret satsing på sirkulær økonomi i fiskeriavhengige lokalsamfunn. Lykkes prosjektet, kan det gi både nye arbeidsplasser lokalt og kunnskap som kan ha overføringsverdi til andre kystsamfunn.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Matkultur – videreforedling og matopplevelser

Dette utviklingssporet handler om å utvikle lokal matkultur, videreforedling og matopplevelser som grunnlag for nye arbeidsplasser, økt verdiskaping og sterkere identitet. Værøy har lokale råvarer, mattradisjoner og produkter som kan gjøres mer salgbare og kobles tettere til reiseliv, historie og lokal kultur. Sporet bygger på ideer om kortreist mat, sunn og god mat, eksisterende tradisjoner, lokale fortellinger og nye produkter.

Mulige resultater av utviklingssporet er flere arbeidsplasser, opprettholdelse av eksisterende arbeidsplasser, nye produkter, økt forståelse for lokal kultur og sterkere identitet. Det kan også tiltrekke både besøkende og fastboende, stimulere kreativitet og gjøre det mulig å kombinere mat, historie, tradisjon og reiseliv på nye måter. Matkultur kan dermed bli både et næringsspor og et bolystpor.

De viktigste hindringene handler om folk, kompetanse, økonomi, samarbeid og behovet for en pådriver. Det pekes på at noen må tenne på ideene, selge dem og være ansikt utad. De første årene kan være krevende, og det er behov for kunnskap, tilgjengelige midler og personer som tør å satse. Værøy har ikke eget næringsfond og heller ikke tilgang til Havbruksfondet, som i mange kystkommuner har overtatt deler av næringsfondets funksjon. Det er derfor behov for alternative fond og finansieringsordninger. Samarbeid på tvers av næringer og bedre markedsføring trekkes også fram som viktig.

Største hinder:

Økonomi, tilgjengelige midler og behovet for folk som tør å satse og drive ideene framover.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi tiltrekke oss de rette folkene, de folkene som tør å satse?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om økonomiske støtteordninger, tilgang på midler og fond, og å gjøre det enklere å etablere seg. Tilrettelegging, veiledning, markedsføring av potensialet på øya, etableringskurs og inspirasjonsdager trekkes fram som aktuelle grep. Det pekes også på behov for næringssjef, venturekapital, næringsrådgiver, kartlegging av hva som finnes, synliggjøring av muligheter, bruk av lokal kompetanse og samarbeid med næringsforening.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi nye arbeidsplasser, styrket lokal identitet og økt verdiskaping gjennom mat, tradisjon og reiseliv. For å lykkes trengs personer som kan drive arbeidet fram, bedre tilgang på kapital og veiledning, sterkere samarbeid på tvers av næringer og tydeligere markedsføring av Værøys lokale matressurser.

MATKULTUR – VIDEREFORDLING OG MATOPPLEVELSER

Knytte lokal matkultur og lokale råvarer tettere til reiseliv, produktutvikling, markedsføring og nye matopplevelser.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Matkultur – videreforedling og matopplevelser**

Våre anbefalinger for veien videre

Be om møte med LoVe Food

Værøy bør be om et møte med LoVe Food for å undersøke hvordan lokale aktører kan kobles tettere på eksisterende matnettverk i Lofoten og Vesterålen. LoVe Food kan være relevant som sparringspartner for produktutvikling, samarbeid, distribusjon, markedskunnskap og kobling mellom matproduksjon, reiseliv og opplevelser. Det bør også vurderes om aktuelle aktører på Værøy bør bli medlem i nettverket, særlig dersom de ønsker å utvikle salgbare produkter eller matopplevelser med regional rekkevidde.

Kartlegg produkter, historier og aktører som allerede finnes

Første steg bør være å få oversikt over lokale råvarer, produkter, mattradisjoner, produsenter og mulige samarbeidspartnere. En slik kartlegging kan vise hva som allerede finnes, hva som kan videreutvikles, og hvilke produkter eller opplevelser som er mest realistiske å teste først. Gjelloosing, lutefisk, kvann, tranproduksjon og andre lokale tradisjoner kan brukes som grunnlag for nye produkter, smaksopplevelser, markedsføring og arrangementer.

Gjør det enklere for enkeltpersoner og små aktører å starte

Gruppearbeidet viser at folk, kapital og veiledning er avgjørende. Kommunen og næringslivet bør derfor se muligheter for å støtte etablerere, som veiledning, etableringskurs, møteplass med næringsrådgiver, hjelp til søknader og kobling til næringsfond, investorer eller regionale virkemidler. Dette kan gjøres i samarbeid med næringsforeningen og regionale utviklingsmiljøer.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Reiseliv – stort potensiale

Dette utviklingssporet handler om å utvikle reiselivet på Værøy slik at det gir flere arbeidsplasser, mer aktivitet, økt lokal verdiskaping og positive ringvirkninger for lokalsamfunnet. Reiselivet kan bygge på natur, fugl, lokal mat, fiskeri, kultur, stillhet, opplevelser og øyas særpreg. Sporet handler også om å gjøre Værøy mer synlig og tilgjengelig, og å utvikle tilbud som kan fungere både for besøkende og fastboende.

Mulige resultater av utviklingssporet er flere arbeidsplasser, særlig arbeidsplasser for kvinner, økt sysselsetting, bedre kveldstilbud, flere mat- og handelstilbud, større marked for lokal mat og lokale produkter, økt folketall og flere som får øynene opp for Værøy. Reiselivet kan også gi ringvirkninger til butikk, eksisterende næringsliv og nye tilhørende arbeidsplasser.

De viktigste hindringene handler om transport, forbindelse til fastlandet, kapasitet, sesongvariasjoner, finansiering, samarbeid og kompetanse. Det pekes på at det er vanskelig å komme seg til Værøy, at kapasiteten er sprengt i perioder, og at manglende tilbud om vinteren gjør reiselivet sårbart. Lite markedsføring, lav verdiskaping fra dagsturister, manglende finansiering, manglende innovasjonsevne og mangel på folk å ansette trekkes også fram som utfordringer.

Største hinder:

Transportutfordringer, særlig forbindelse til fastlandet, kapasitet og regularitet.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi løse transportutfordringer?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å tilpasse reiselivstilbudet bedre til dagens transport, utvikle pakker som passer med eksisterende ruter, vurdere hurtigbåt som grunnlag for pakkereiser og helgeturer, og få på plass fergeruter som legger til rette for turisme hele året. Det pekes også på flere ferger, flere avganger, mer kapasitet og flere fartøy, økt helikopterkapasitet når behovet er størst, helikopter til Leknes, sykkelutleie ved helikopter og fergekai, reklame for bilfri reise til Værøy og Røst, og offensivt politisk arbeid mot samferdselsmyndigheter.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi flere arbeidsplasser, økt verdiskaping, bedre tilbud og styrket synlighet for Værøy, men krever bedre transportløsninger, mer koordinert produktutvikling, sterkere markedsføring, samarbeid mellom aktører og realistiske reise- livspakker som tar høyde for dagens samferdsel.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Reiseliv – stort potensiale**

Våre anbefalinger for veien videre

Utvikle Værøy og Røst som et felles reisemål ytterst i Lofoten
Værøy bør utvikle reiselivet i tett samarbeid med Røst. Øyene er forbundet gjennom dagens fergeruter og har ulike kvaliteter som kan utfylle hverandre. Værøy kan blant annet tilby dramatiske fjell, turmuligheter, fugleliv, lokal mat og levende fiskeri- og industrimiljø, mens Røst kan tilby et flatt og åpent øylandskap, fuglefjell, fiskerihistorie og sterke kulturfortellinger. Samlet kan dette gi en mer komplett og særegen reiseopplevelse ytterst i Lofoten.

Be om bistand fra Destination Lofoten og bruk Lofotens etablerte marked

Værøy og Røst bør sammen be Destination Lofoten om bistand til produktutvikling, markedsføring, besøksforvaltning og kontakt med nasjonale og internasjonale turoperatører. Øyene bør ikke utvikle reiselivet løsrevet fra resten av Lofoten, men bruke det store reiselivs-markedet i regionen som inngang. Målet bør være å tilby et tydelig alternativ for gjester som allerede vurderer Lofoten, men som ønsker roligere, mer lokale og mer særegne opplevelser.

Lag pakketerte reiser som fungerer med dagens transport

Transportutfordringene vil trolig ikke løses raskt. Derfor bør Værøy og Røst utvikle reiselivstilbud som tar utgangspunkt i dagens fergeruter, helikoptertilbud og forbindelser mot Bodø og Moskenes. Det kan utvikles bilfrie pakker, rundreiser, helgeturer, øyhopping, guidede turer, mat- og kulturpakker og opplevelser som kombinerer begge øyene. Nasjonale og internasjonale turoperatører bør inviteres til å teste og gi innspill til slike pakker, slik at tilbudene blir salgbare, logistisk realistiske og lønnsomme for lokale aktører.

The image features a dark teal, textured background resembling water. Overlaid on this are numerous white, hand-drawn style wavy lines that meander across the frame. In the center, there is a white circle with a thin black border. Inside this circle, the word "SALT" is written in a bold, black, sans-serif font. Small black dots of varying sizes are scattered around the text within the circle.

SALT

Menon
Economics

Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Værøy kommune

Forord

På oppdrag for Nordland fylkeskommune har Menon Economics i samarbeid med SALT utført en mulighetsstudie for fiskeriavhengige samfunn i Nordland. Menon har utarbeidet denne rapporten om kystsamfunn og fiskeri i Værøy kommune. Rapporten utgjør kunnskapsgrunnlag til vurderinger av behov for og muligheter til omstilling i lokale arbeidsverksted med kommunene. Rapporten omhandler generelle trekk ved kommunen, næringsliv og arbeidsmarked, fiskeriavhengighet og fremtidsutvikling ved ulike scenarier.

Ansvarlig for prosjektet har vært Oddbjørn Grønvik. Mikael Storhaug Amari har vært prosjektmedarbeider. Øyvind Vennerød har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå. Vi takker Nordland fylkeskommune for et godt samarbeid med utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

Juni 2026

Oddbjørn Grønvik

Senior Manager

Prosjektansvarlig

Menon Economics

Demografi og kommuneøkonomi

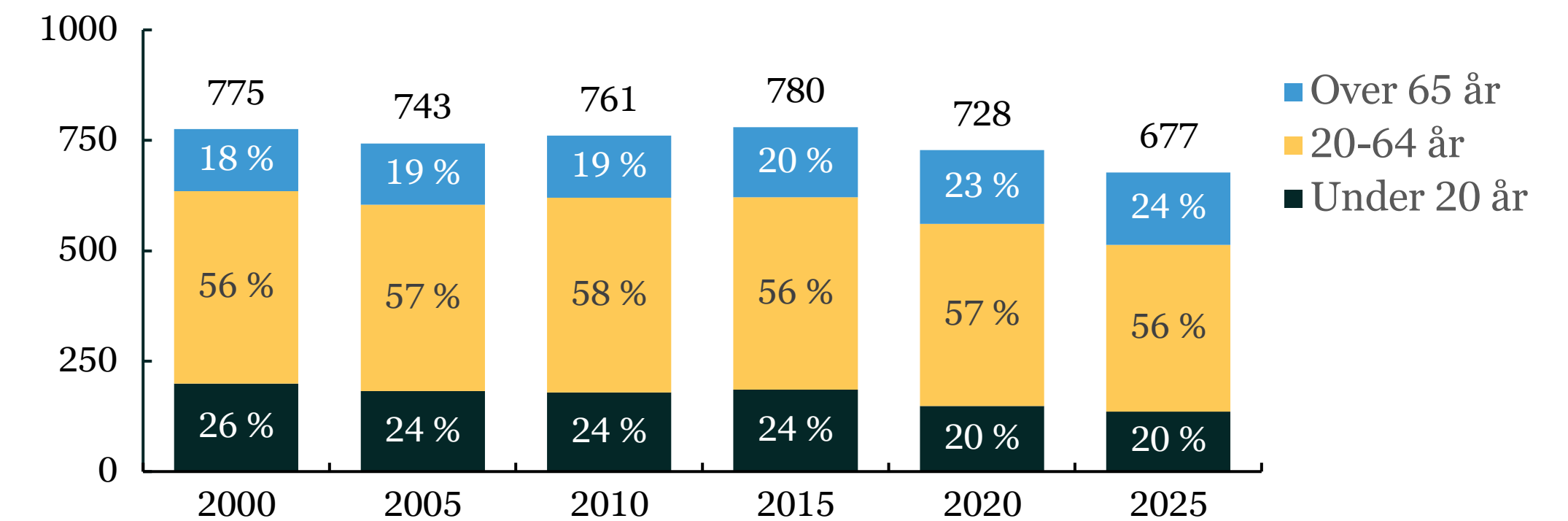

Foto: iStock - Nobi_Prizue

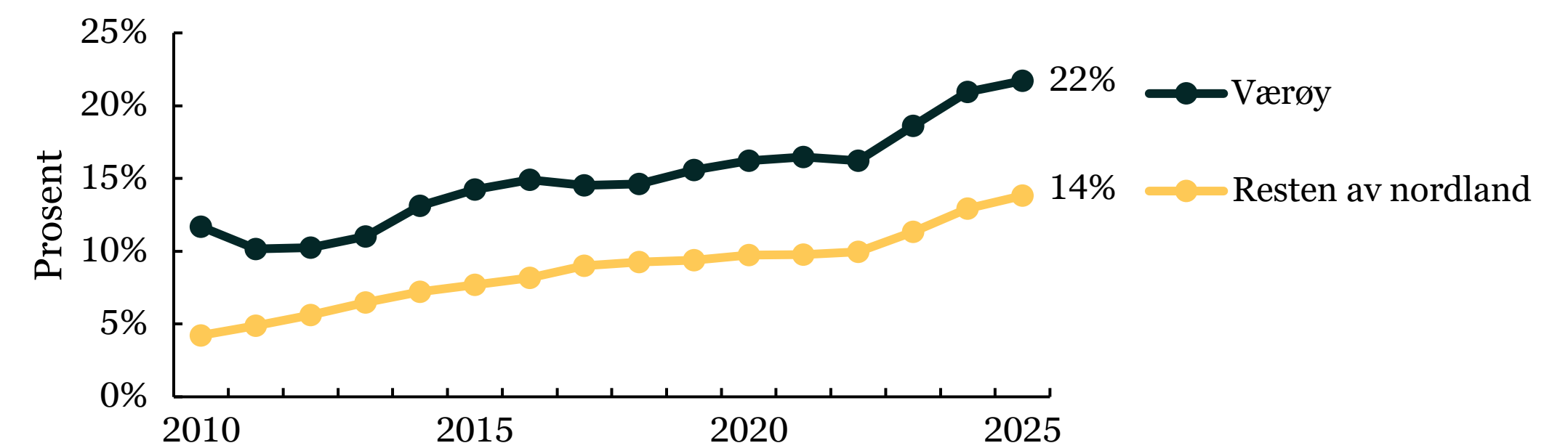
Demografi i Værøy kommune – Endring i alderssammensetning og synkende antall innbyggere

- Først vil vi se på den demografiske utviklingen i Værøy kommune, som et bakteppe for diskusjonen om næringsliv i rapporten og arbeidsverkstedet. Hvordan befolkningen er satt sammen i alder, vekst og opprinnelse gir et viktig grunnlag for senere diskusjon.
- Befolkningen i Værøy har falt gradvis mellom 2015 og 2025, og kommunen har i dag om lag 677 innbyggere.** Befolkningen var stabil mellom 2000 og 2015.
- Alderssammensetningen i Værøy kommune har endret seg betydelig siden 2000, og det blir flere eldre.** Andelen innbyggere over 65 år har økt fra 18 til 24 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 26 til 20 prosent. Den samme aldringstrenden gjelder for Nordland samlet, der andelen over 65 år har økt noe saktere fra 16 til 23 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 26 til 21 prosent.
- Innvandrerandelen i Værøy har økt fra 12 til 22 prosent siden 2010, med den sterkeste veksten fra 2022 til 2025.** Gjennom hele perioden ligger andelen godt over gjennomsnittet for resten av Nordland, og overstiger i dag dette snittet på 14 prosent.

Aldersfordeling i Værøy kommune. Kilde: SSB tabell 07459

Andel innvandrere (utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre) i befolkningen. Kilde: SSB tabell 09817

Kort om kommunens økonomi

- På denne siden oppsummerer vi den økonomiske situasjonen i kommunen, som en indikasjon på hvor robust kommunen er gjennom en eventuell omstilling. Dersom skatteinntektene faller, må kommunen likevel opprettholde tjenestenivået. Kommunens økonomiske situasjon er avgjørende for handlingsrommet i omstillingsperioden. Stram økonomi og høy gjeld gjør kommunen sårbar for inntektsfall, og kutt i tjenester kan utløse fraflytting som forsterker problemene.
- **Kommunale tilskudd til Værøy kommune ligger over sammenligningsgruppene.** I 2025 mottok kommunen 106 000 kroner i rammetilskudd per innbygger, noe som er en del over nivå med sammenligningskommunene, og også godt over gjennomsnittet for resten av Nordland som snitt mottok 63 000 kroner per innbygger.
- **Driftsresultat som andel av driftsutgifter har vært nær null eller positivt alle årene mellom 2015-2025.** I likhet med gjennomsnittet for resten av Nordland har kommunen hatt noe svakere utvikling i driftsresultatet de siste to årene, i 2024 er eneste året siden 2020 med negativt driftsresultat.
- Andelen sysselsatte i alderen 15–74 år har vært relativt stabil, rundt 65 prosent, de siste 21 årene. I perioden 2005–2025 har andelen ligget mellom 64 og 71 prosent. Dette er på nivå med resten av Nordland, hvor sysselsettingsandelen var 67,7 prosent i 2025.

Sentralitetsklasse

6

SSBs rangering fra 1-6 av kommuner basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.

Laveste sentralitet

Kostragruppe¹

14

Folkemengde: 677

Bundne kostnader: Middels

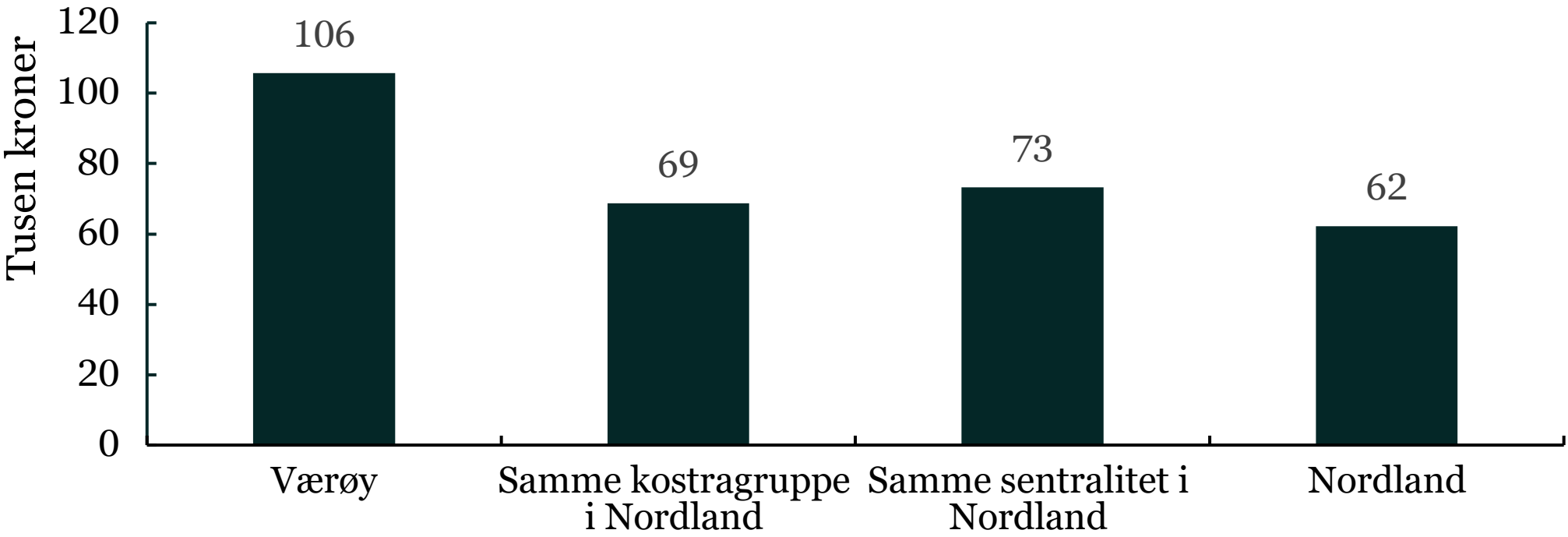
KFI: Lave eller Middels

Areal

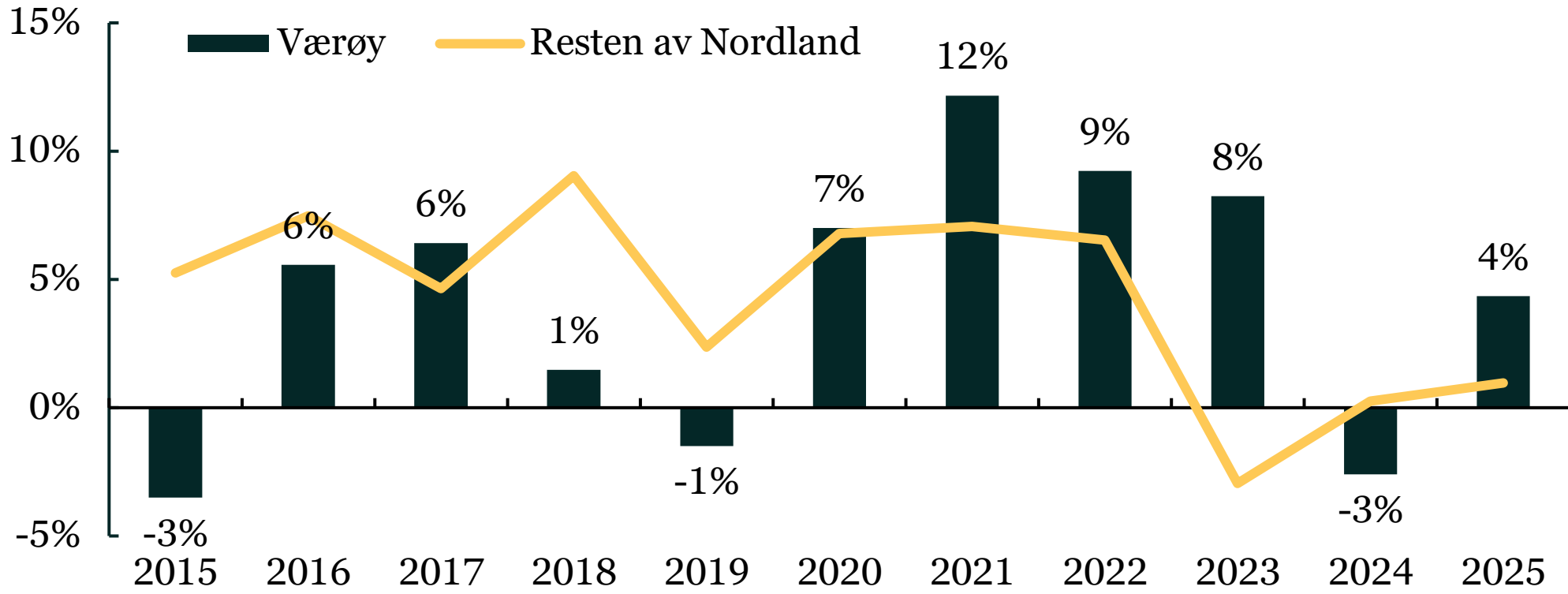
19 km²

35 innbyggere per km²

Rammetilskudd per innbygger sammenlignet med andre grupper i 2025. Kilde: SSB Tabell: 12137

Netto driftsresultat som andel av netto driftsutgifter. Kilde: SSB Tabell: 12137

1 For å gjøre det lettere å sammenligne KOSTRA-data på tvers av kommuner har Statistisk sentralbyrå (SSB) satt sammen kommunene i grupper basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser.

Arbeidsmarked - Lokalt og fiskeridrevet

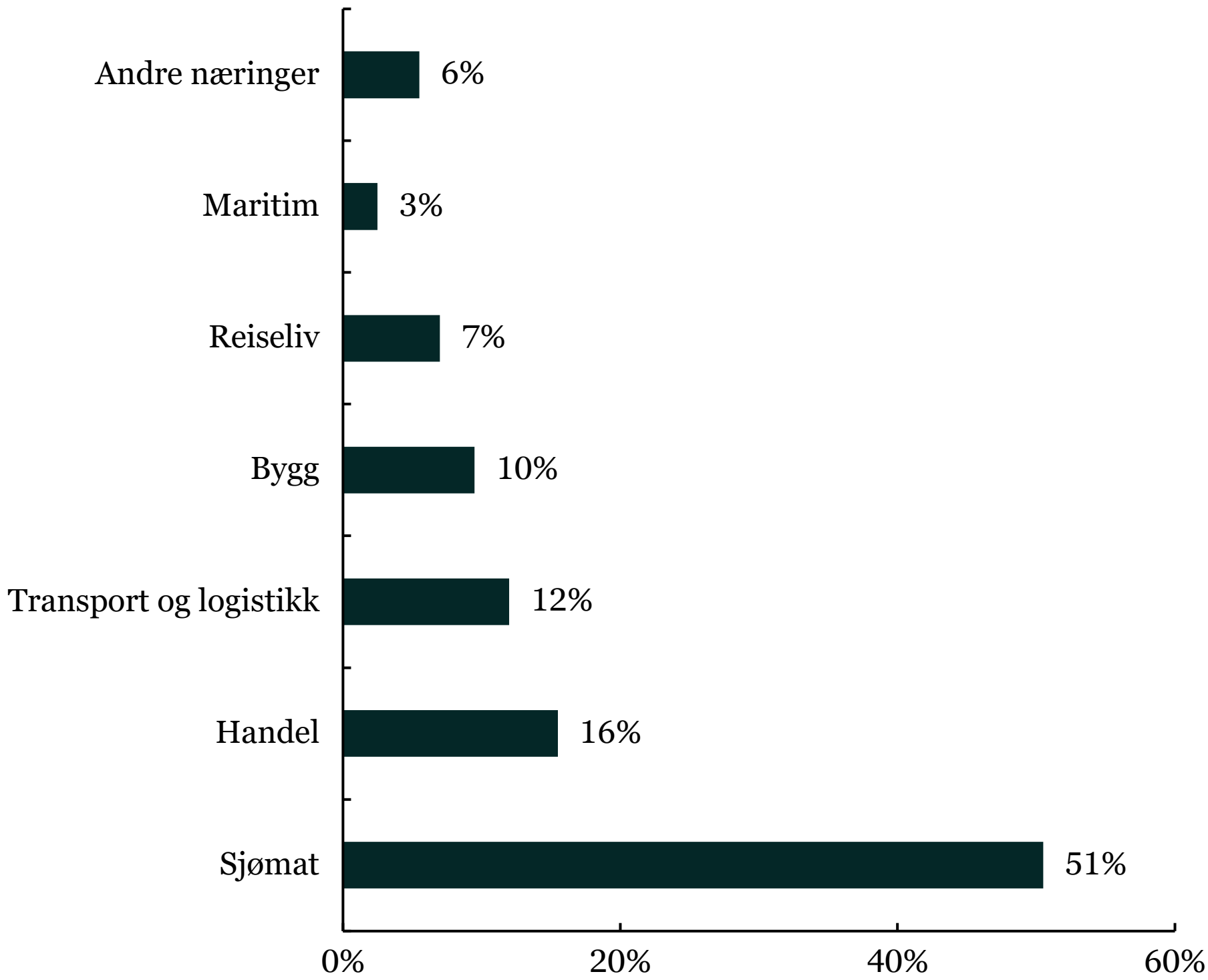

Foto: iStock - TCmake_photo

Sysselsetting i privat næringsliv – Værøy er en sjømatkommune

- **I 2025 var 325 personer sysselsatt i Værøy kommune, hvorav to tredeler jobber i privat sektor.** Siden sammensetningen av offentlig sektor samsvarer relativt greit med resten av Nordland, fokuserer vi på den private i denne gjennomgangen.
- I Menons regnskapsdatabase er norske bedrifter gruppert i næringspopulasjoner. Ved hjelp av dette kan vi si noe om hvor avgjørende de enkelte næringene er for kommunen.
- **Ansatte i sjømatbedrifter utgjør halvparten av alle ansatte i privat næringsliv i Værøy kommune.** Det øvrige næringslivet har en sammensetning som er typisk for regionen, med bygg, transport, handel og andre tjenester.
- **Fiskeri og fiskeindustri er de to store undergruppene i sjømatkategorien, og sysselsetter de fleste som jobber med sjømat.** Vi kommer tilbake til fiskeri og fiskeindustri med en mer detaljert gjennomgang senere i rapporten. Hovedformålet med denne oversikten er å belyse det øvrige næringslivet i kommunen, og hvordan dette utfyller og henger sammen med sjømatnæringen.

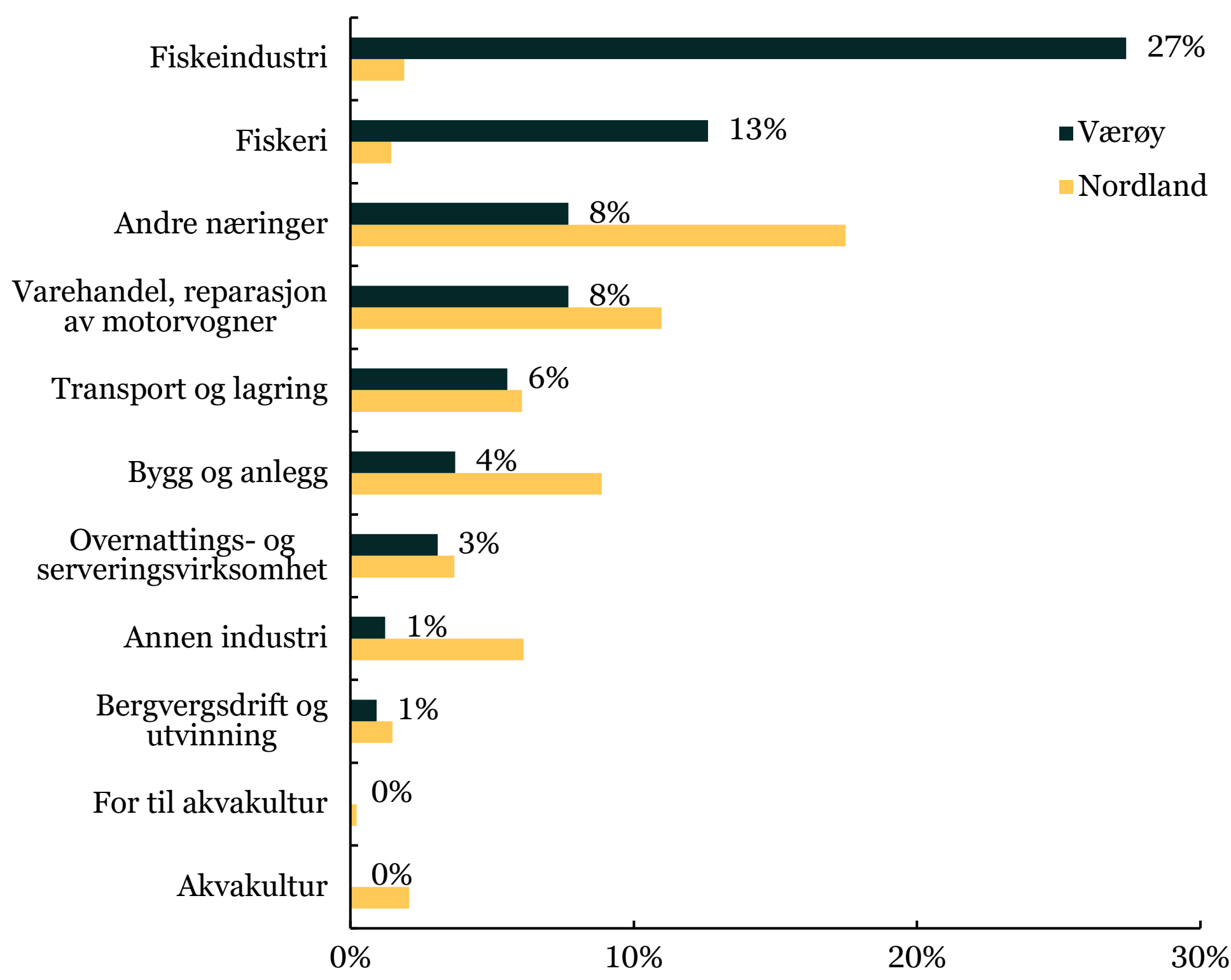
Andel av ansatte per næring i privat sektor i 2024. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Sysseisseting etter sektor

- På denne siden deler vi sjømatnæringen inn i undergrupper og inkluderer offentlig ansatte for å tydeliggjøre næringens samlede rolle i kommunens arbeidsmarked.
- **Næringsstrukturen i Værøy kommune skiller seg fra resten av Nordland ved at fiskeri og fiskeindustri er langt mer dominerende, med en sysselsettingsandel på 40 prosent, mot 3 prosent i fylket totalt.** Fiskeindustrien sysselsetter omtrent dobbelt så stor andel som fiskeri, og utviklingen de siste årene har vært litt ulik, noe vi ser nærmere på senere.
- Flere andre fiskeriavhengige kommuner i Nordland har utviklet en betydelig overnattings- og serveringsvirksomhet, men dette er i mindre grad tilfellet i Værøy kommune.
- **Offentlig administrasjon, undervisning og helsesektoren sysselsetter 30 prosent i Værøy kommune, mot 40 prosent i Nordland totalt.** Den klart største andelen jobber innenfor helse- og sosialtjenester.

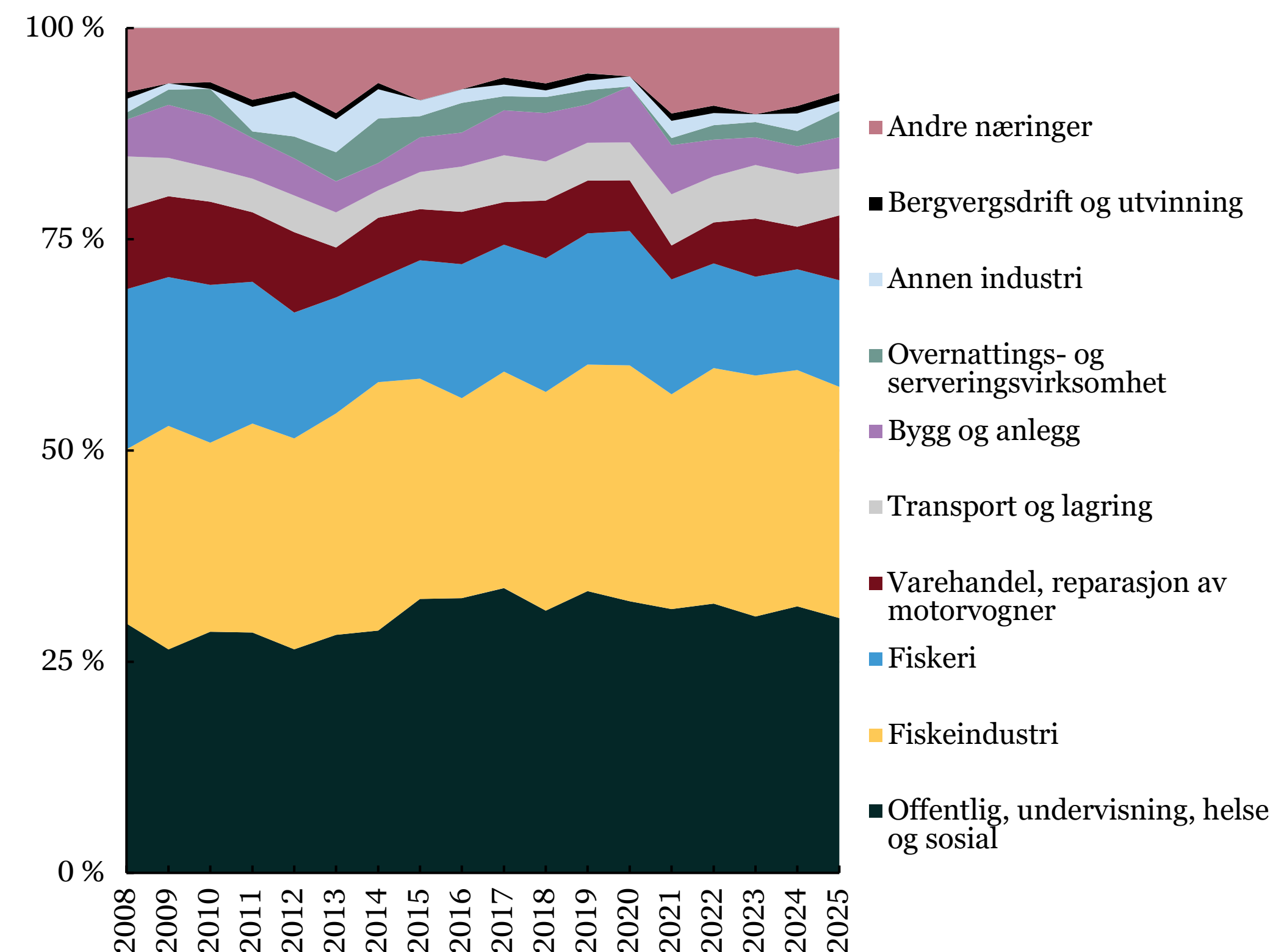
Andel sysselsatte etter bosted i utvalgte næringer i Værøy kommune sammenlignet med Nordland for 2025. Kilde: SSB Tabell: 13470

Hvordan næringssammensetningen har utviklet seg over tid

- **Den samlede sysselsettingen i Værøy kommune har sunket med 12 prosent fra 2008 til 2025** (fra 369 til 325 personer). Til sammenligning har sysselsettingen i resten av Nordland vokst med 15 prosent i samme periode, noe som indikerer en svakere arbeidsmarkedsutvikling lokalt.
- **Fiskeindustrien har hatt en økende sysselsettingsandel fra rundt 21 prosent fra 2008 til 27 prosent i 2025, mens fiskeriet har gått fra rundt 19 til 13 prosent i samme periode.** Den samlede andelen i fiskeri og fiskeindustri er dermed den samme på om lag 40 prosent med en økende andel innen fiskeindustri
- **Blant øvrige næringer har det ikke vært vesentlig utvikling siden 2008.** Disse har utgjort omtrent 30 prosent sysselsettingen i kommunen over perioden.

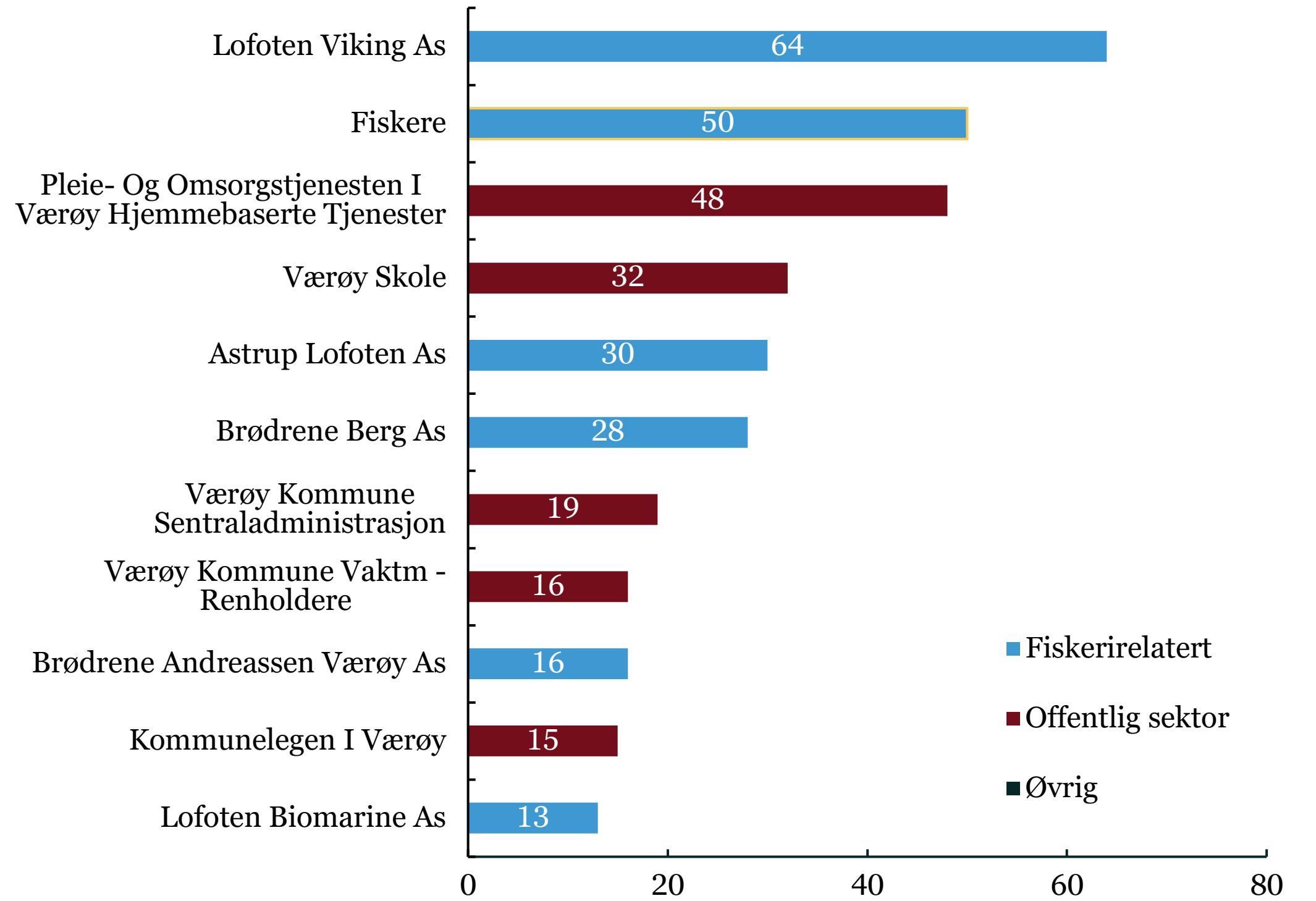
Utvikling i andel sysselsatte per sektor i Værøy kommune mellom 2008 og 2025. *Kilde: SSB Tabell 13470.*

11 av de 11 største arbeidsplassene i kommunen er innenfor fiskeri eller offentlig sektor

- **Alle de elleve største arbeidsgiverne i Værøy kommune er enten fiskerirelaterte eller offentlig sektor.** Den største arbeidsgiveren er Lofoten Viking med totalt over 60 ansatte.
- **Fiskeri og foredlingsindustri er en svært viktig privat arbeidsgiver.** Totalt er 50 fiskere registrert i Fiskerregisteret i Værøy kommune (tidl. Fiskermanntallet), noe som utgjør omtrent én av seks sysselsatte. Til sammenligning utgjør fiskere registrert i Fiskerregisteret 1,5 prosent av sysselsatte i Nordland.
- Det er verdt å merke seg at antall registrerte stillinger i bedriftene i sum er betydelig høyere enn det SSBs sysselsettingstall for samme sektor tilsier. Dette kan indikere at en stor del av stillingene er deltidsbaserte eller sesongbetonte. Begge kildene forteller den samme overordnede historien: **fiskeri og fiskeindustrien er den viktigste arbeidsgiveren i Værøy kommune.**
- Tallene for sysselsatte fiskere her omfatter både fiskere på blad B (heltidsfiskere) og blad A (deltidsfiskere). Fordi dette er inntektsgivende arbeid for begge typer fiskere, har vi valgt å inkludere begge. I Værøy kommune er det rundt 5 registrerte deltidsfiskere i dag.

Oversikt over de største arbeidsplassene i Værøy kommune målt i antall unike personer med arbeidsforhold knyttet til virksomheten. *Kilde: Brønnøysundregisteret og Fiskerregisteret*

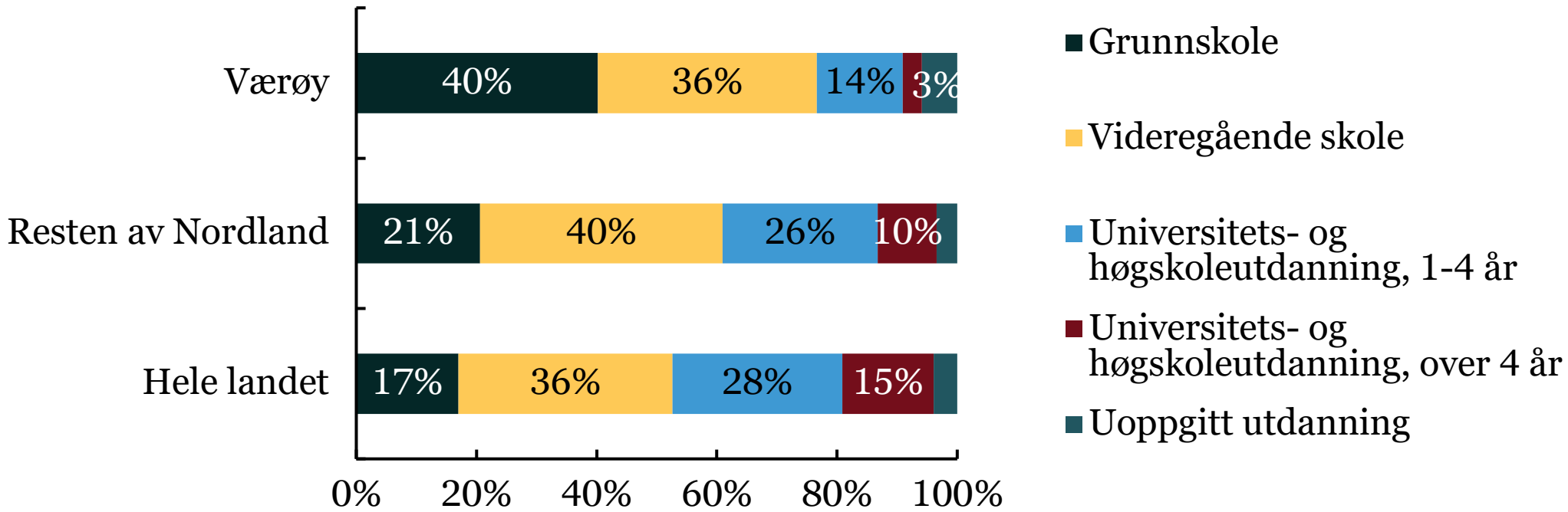

Tallene fra Enhetsregisteret vil i mange tilfeller være høyere enn SSBs sysselsettingstall, fordi de to kildene måler ulike størrelser. Enhetsregisteret teller arbeidsforhold ved virksomheter registrert i kommunen, mens SSBs sysselsettingsstatistikk teller hovedsysselsatte bosatt i kommunen. Avviket skyldes blant annet at én ansatt kan ha arbeidsforhold til flere bedrifter.

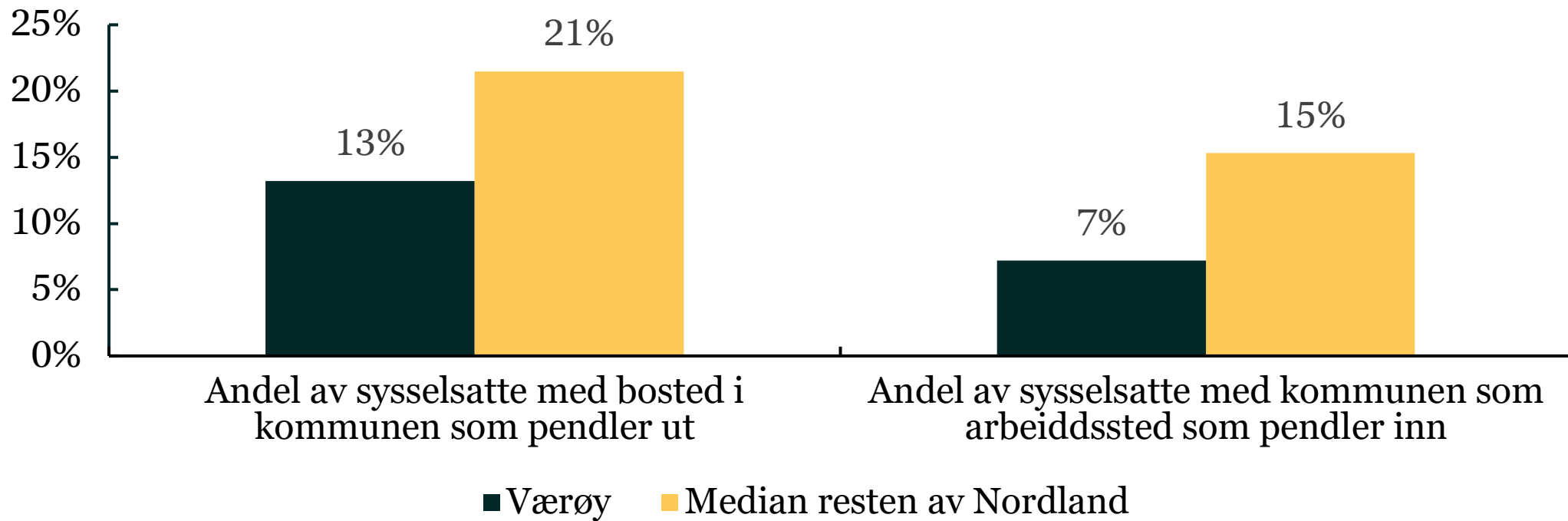
Sammensetning av arbeidsmarkedet

- Næringslivet i Værøy kommune er preget av fiskere og fiskeindustri, som typisk sysselsetter personer med kortere utdanning. Dette gjenspeiles i kommunens utdanningsnivå, som ligger under snittet for Nordland.
- Utdanningsnivået blant sysselsatte i Værøy er en del lavere enn fylkessnittet.** Blant de sysselsatte bosatt i kommunen har 14 prosent høyere utdanning av inntil fire års varighet og 3 prosent mer enn fire års høyere utdanning. I resten av Nordland er fordelingen henholdsvis 26 og 10 prosent.
- Inn- og utpendlingen til Værøy er lav.** Bare litt over én av ti sysselsatte pendler ut av Værøy, i hovedsak til Bodø, mens under hver tiende sysselsatte i kommunen pendler inn. Samlet indikerer dette at arbeidsmarkedet i Værøy kommune i stor grad er lokalt forankret.
- Over halvparten av innvandrerne i Værøy er arbeidsinnvandrere (58 prosent), mot 22,6 prosent i Nordland som helhet.** Dette gjenspeiler trolig at fiskeindustrien og andre næringer i kommunen trekker til seg arbeidskraft utenfra. Totalt utgjør innvandrere 26 prosent av de sysselsatte, like over landssnittet på 19 prosent og markant høyere enn Nordland-snittet på 13,5 prosent.

Andel av sysselsatte fordelt etter utdanningsnivå i Værøy kommune, sammenlignet med resten av Nordland og hele landet. Kilde: SSB Tabell 11615

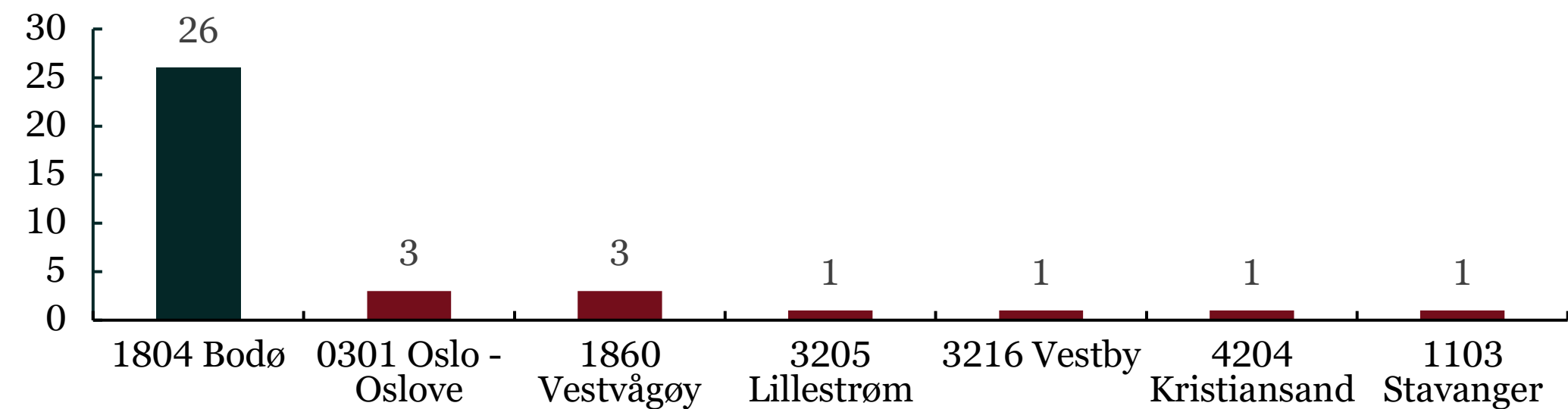
Sammenligning av pendling ut og inn av kommunen. Kilde: SSB tabell 11616

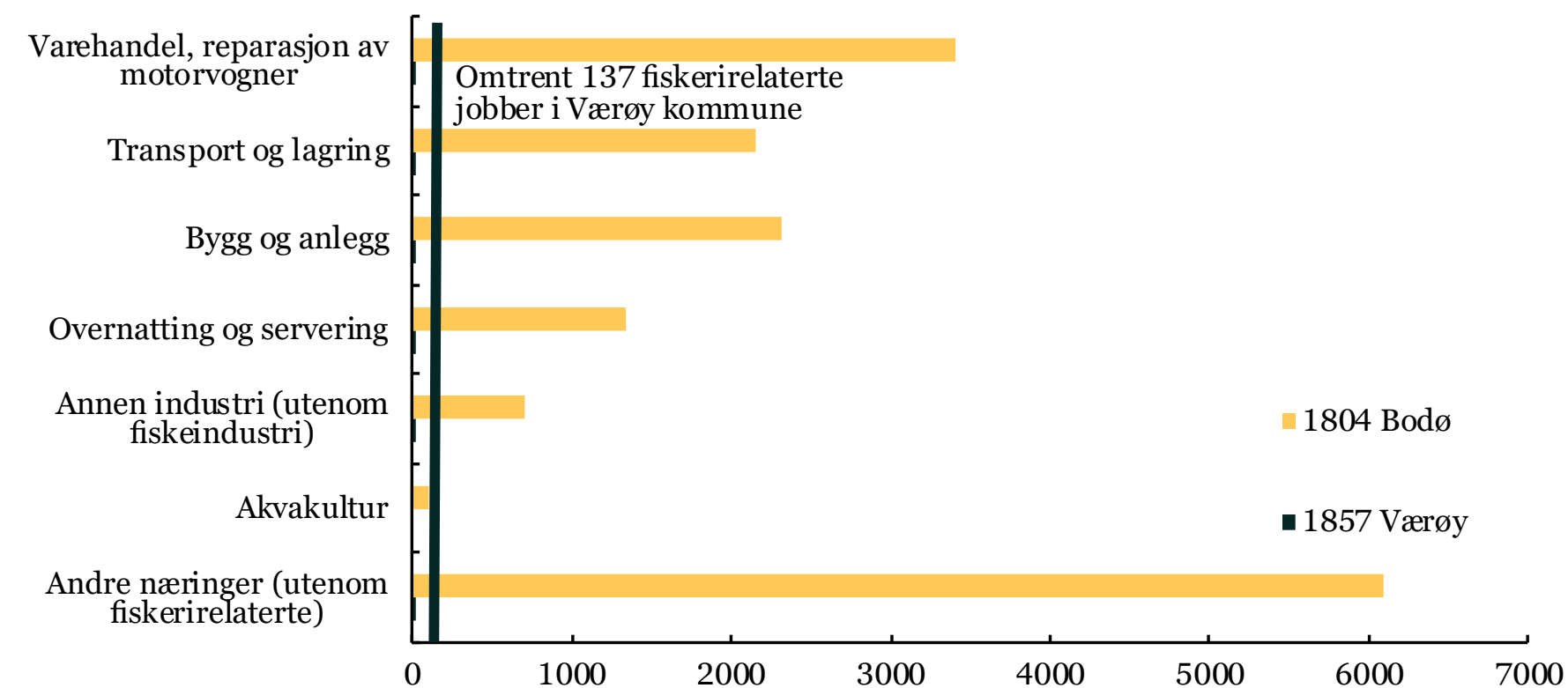
Et isolert øyarbeidsmarked uten enkle pendlingsalternativ

- **Pendlerstatistikk fra SSB brukes vanligvis til å avgrense det tilgrensende arbeidsmarkedet.** For Værøy gir tilnærmingen samme bilde som for Røst. Kommunen er en øy uten veiforbindelse til fastlandet og har i praksis ikke noe nabokommunalt arbeidsmarked innenfor pendlevei.
- **Av 326 sysselsatte bosatt i Værøy jobber nærmere 87 prosent i egen kommune, en av de høyeste andelene blant kystkommunene i utvalget.** Forbindelsen utad går med fly og ferje, noe som gjør daglig pendling til andre kommuner praktisk umulig.
- **Den nest største arbeidsstedskommunen er Bodø, med om lag 26 personer, rundt 8 prosent av de sysselsatte.** Dette gjenspeiler trolig rotasjonsarbeid og pendlerordninger med opphold borte fra hjemkommunen, snarere enn daglig pendling. De øvrige utpendlerne er enkeltpersoner spredt over hele landet. Det finnes dermed ingen nabokommune som realistisk kan inngå i et felles bo- og arbeidsmarked med Værøy.
- **Værøys eget arbeidsmarked er sterkt konsentrert om sjømat, og særlig om industriledet.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter om lag 137 personer, drøyt 40 prosent av sysselsettingen i kommunen, mens offentlig administrasjon, helse og undervisning står for om lag 93. Fiskeindustrien, i hovedsak produksjon av tørrfisk og klippfisk, er større enn selve fiskeriet. Få andre private næringer er av betydelig størrelse.
- **Fordi det ikke finnes noe tilgrensende arbeidsmarked, skiller Værøy seg fra kommuner med veiforbindelse til et regionsenter.** For Værøy må omstilling i hovedsak skje innenfor kommunen selv, og alternativet vil ellers bli gjennom flytting ut av kommunen.

Pendlingsstrømmer ut av Værøy. Sysselsatte (15–74 år) bosatt i Værøy etter arbeidsstedskommune, 2025. Kilde: SSB tabell 03321

Antall sysselsatte etter næring og arbeidsstedskommune for Værøy og Bodø, 2025. Kilde: SSB tabell 13470

Arbeidsmarkedets omstillingsevne ved bortfall av fiskeri og fiskeindustri i Værøy kommune

- **Et bortfall i fiskeri og fiskeindustri vil være krevende å absorbere, fordi kommunen verken har et bredt lokalt næringsliv eller et tilgrensende arbeidsmarked å støtte seg på.** Sjømatnæringen står for over fire av ti arbeidsplasser i kommunen, blant de høyeste andelene i fylket. Et videre fall i kvoter og landinger kan innebære behov for å erstatte en stor del av den samlede sysselsettingen. De øvrige private næringene er for små til å ta opp et bortfall av denne størrelsen. Bortfall av fiskerirelaterte arbeidsplasser sammenfaller ofte med tilsvarende bortfall i regionen for øvrig, ettersom brede trender som kvotefall og endringer i landingsmønster virker på regionalt nivå.
- **I motsetning til kystkommunene på fastlandet har Værøy ikke noe reelt pendlingsalternativ.** Av de sysselsatte jobber nærmere 87 prosent i egen kommune, og den eneste arbeidsstedskommunen av betydning utover Værøy er Bodø, som nås med fly eller ferje og ikke gjennom daglig pendling. Et bortfall av arbeidsplasser kan derfor ikke avlastes ved pendling til en nabokommune. Valget står i praksis mellom omstilling innenfor kommunen og fraflytting.
- **Kompetanseprofilen i arbeidsstyrken samsvarer ikke nødvendigvis med behovene i alternative næringer.** Næringslivet er preget av manuelle yrker innenfor fiske og foredling. De få landbaserte alternativene lokalt, særlig innen offentlig tjenesteyting, krever ofte annen og formell kompetanse.
- **Fiskeindustrien er mer sårbar enn selve fiskeriet, og Værøy er den mest industritunge av kommunene i utvalget.** Industrien sysselsetter om lag 95 personer mot rundt 42 i fiskeriet, altså mer enn dobbelt så mange. Fiskerne er delvis skjermet mot et fall i kvoter og landinger fordi lavere volum normalt motvirkes av høyere priser. Industrien har ikke samme buffer, ettersom lønnsomheten i foredlingen avhenger av volumet som går gjennom anleggene. Den høye andelen tørrfisk- og klippfiskproduksjon gjør kommunen særlig eksponert, og et fall i landingene slår derfor direkte inn i den største delen av sjømatsysselsettingen.
- **Samlet vurderer vi at Værøy vil ha betydelige utfordringer knyttet til omstilling ved bortfall av fiskeri og fiskeindustri.** Kombinasjonen av høy fiskeriavhengighet, geografisk isolasjon uten pendlingsalternativ, et smalt næringsgrunnlag og en utpreget industritung sjømatsysselsetting gjør at et bortfall i landingene raskt kan få store konsekvenser for sysselsetting og bosetting. Omstilling vil i praksis måtte skje innenfor kommunen, noe som stiller særlige krav til lokale tiltak.

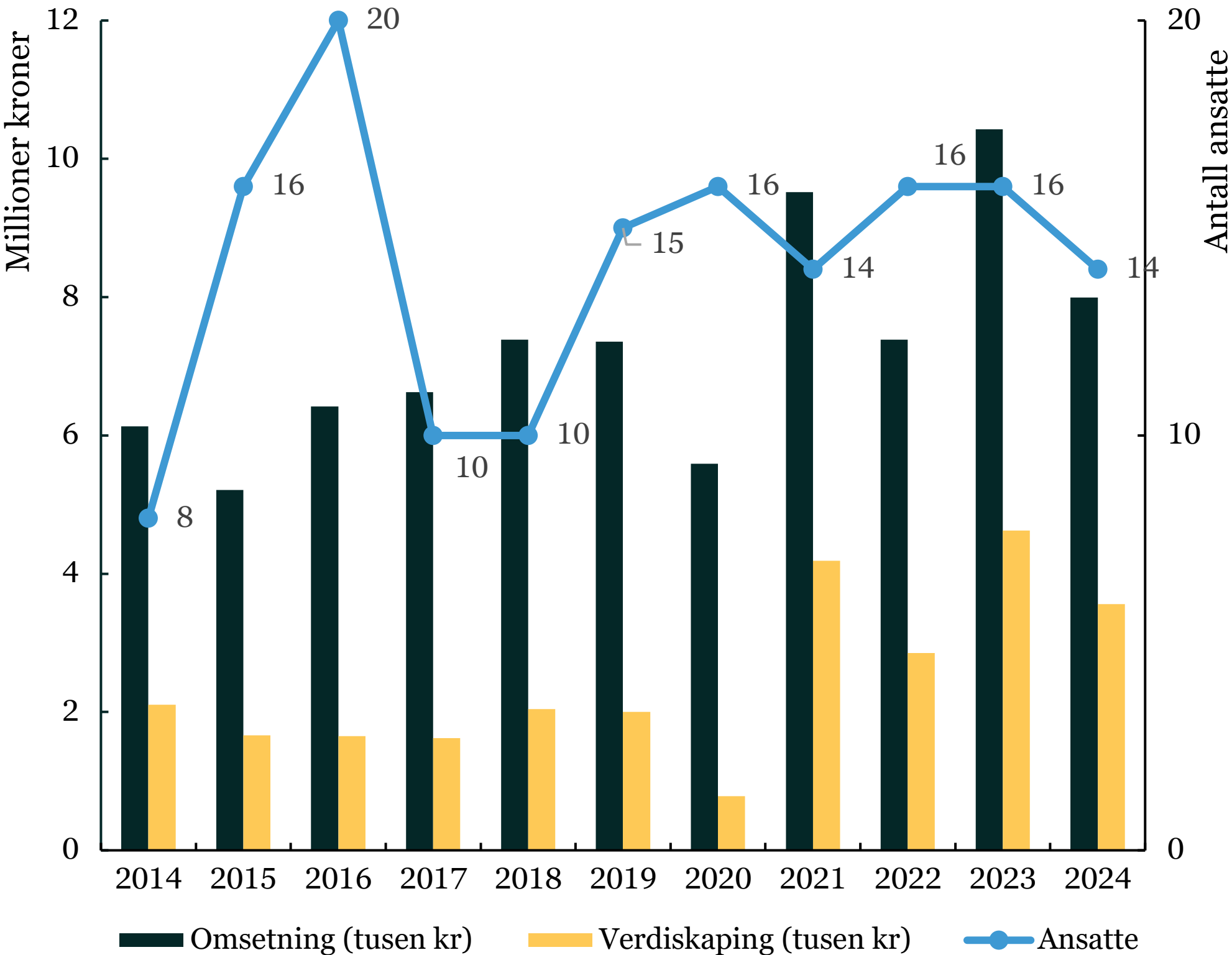
Utvikling i reiselivsnæringen de siste 10 årene

- **I første del viste vi at reiselivsnæringen står for omtrent 7 prosent av sysselsettingen i det private næringslivet i Værøy kommune.** Her ser vi nærmere på utviklingen de siste 10 årene.
- **Reiselivsnæringen i Værøy kommune har vært stabil det siste tiåret, med noe vekst de siste årene.** Omsetningen har økt noe fra 6 til rundt 8 millioner kroner, antall ansatte ligger mellom 8 og 20 ansatte i perioden, og verdiskapingen har nesten doblet seg fra 2 til 3,5 millioner kroner mellom 2014 og 2024.
- **Koronapandemien ga næringen et lite tilbakeslag, men de siste årene har veksten tatt seg opp igjen.** Omsetning og verdiskaping er nå over nivået fra før pandemien.

Verdiskaping er den merverdien en bedrift skaper. Det måles som driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader. Verdiskaping er en viktig størrelse i samfunnsøkonomien fordi den gjennom konsum og skatt legger grunnlag for velferd. Netto verdiskaping er dermed verdiskaping ekskl. avskrivninger. I forbindelse med bedriftens egen aktivitet er det denne størrelsen som benyttes.

Sysselsetting refererer til antall personer i arbeid, uavhengig av stillingsprosent. Dette er et mål på antall jobber.

Utvikling i reiselivsnæringen i Værøy kommune. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Statistikk om fiskeriet i kommunen

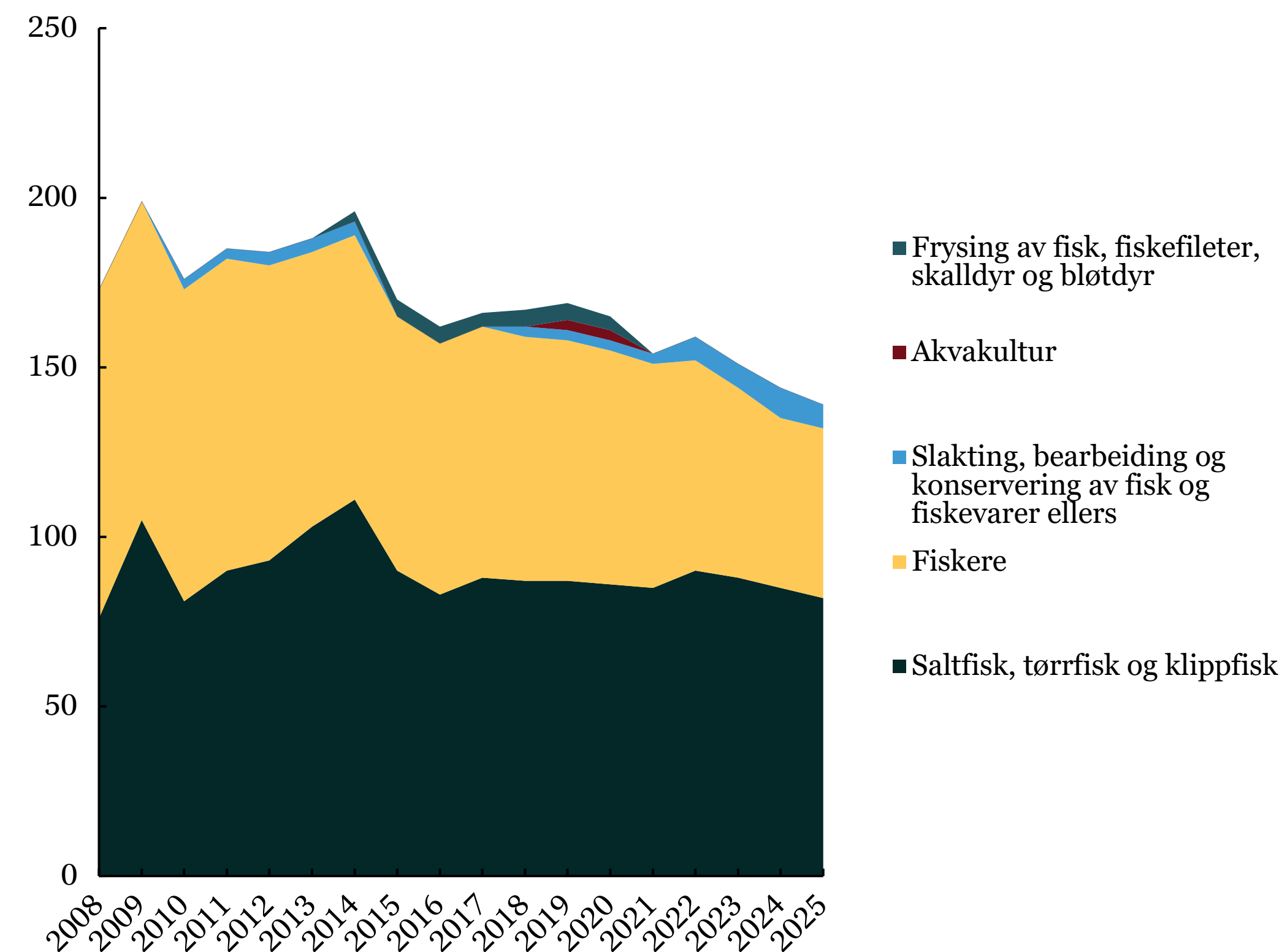

Foto: iStock – Golden Sikorka

Sjømat utgjør en betydelig andel av kommunens sysselsetting og næringsliv

- Først i denne delen ser vi nærmere på hvordan fiskeindustrien er bygd opp, målt i antall ansatte per undernærings.
- Fiskeriet alene sysselsetter om lag én av seks lønsmottakere i Værøy kommune. 50 personer bosatt i kommunen er registrert i Fiskerregisteret. Siden 2008 har antallet fiskere blitt redusert for hvert år, mens antall ansatte i fiskeindustrien har holdt seg mer stabilt.
- Den største delen av fiskeindustrien er registrert innen saltfisk, tørrfisk og klippfisk. Næringen sysselsetter nesten 100 alene.
- Værøy kommune har en viss bredde langs verdikjeden i sjømatnæringen, og de ansatte innen sjømat er i stor grad fiskere og innen fiskerinæringen. Totalt utgjør sjømatnæringen nesten halvparten av arbeidsplassene i kommunen.

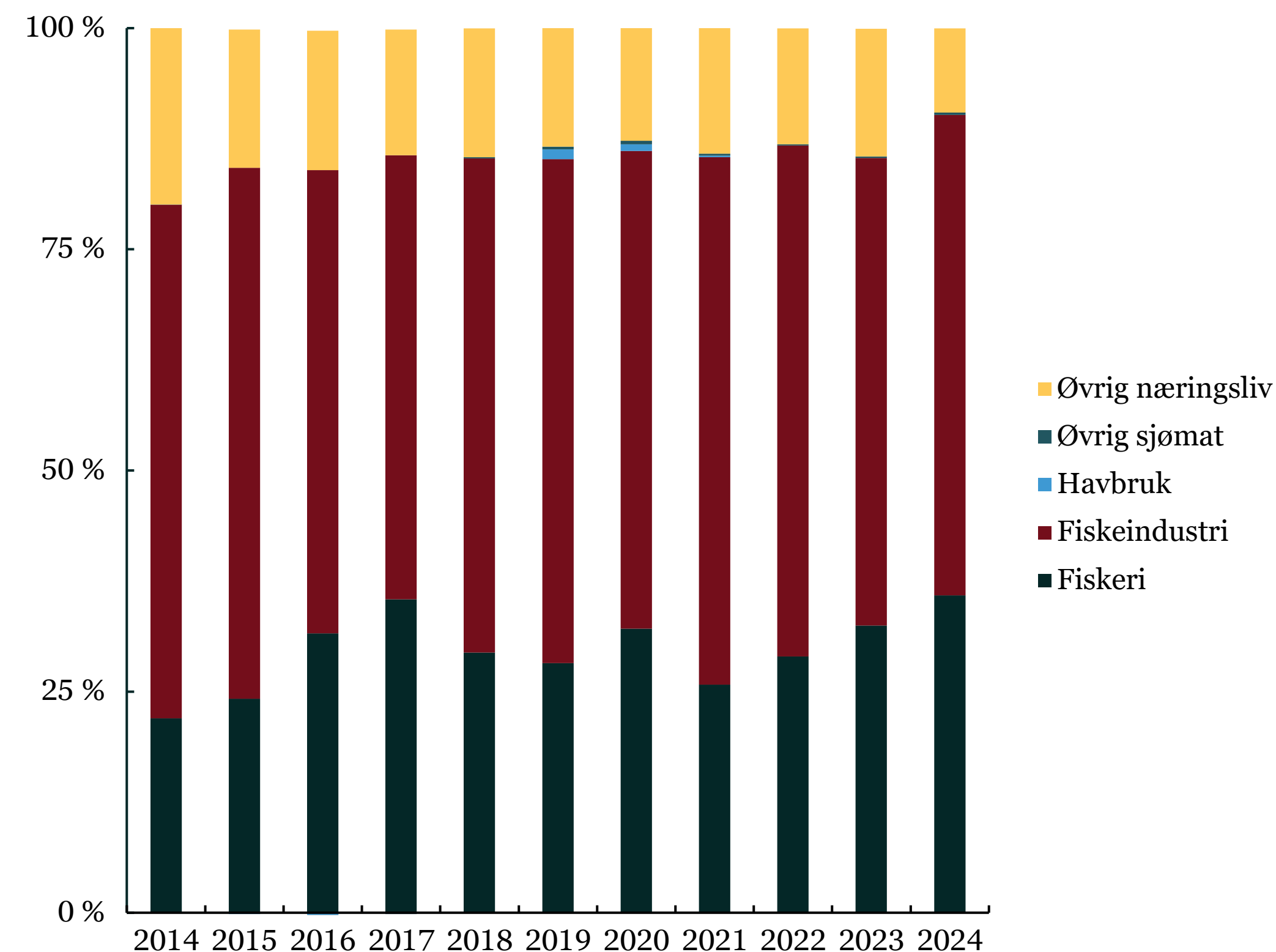
Antall sysselsatte for utvalgte næringer i Værøy 2008-2025. Kilde SSB: Tabell 13470

Fiskeriet er en veldig stor del av kommunens sysselsetting og næringsliv

- **Fiskeri og fiskeindustri har de siste ti årene utgjort om mellom 80 og 90 prosent av verdiskapingen i Værøy kommune.** Det vil si nesten alt av overskudd og lønn som produseres i kommunen kommer gjennom disse næringene. Andelen varierer noe mellom år, men har holdt seg stabil rundt dette nivået.
- **Det øvrige næringslivet har hatt en jevn men fallende andel målt i verdiskaping gradvis fra 2014 til 2024.**

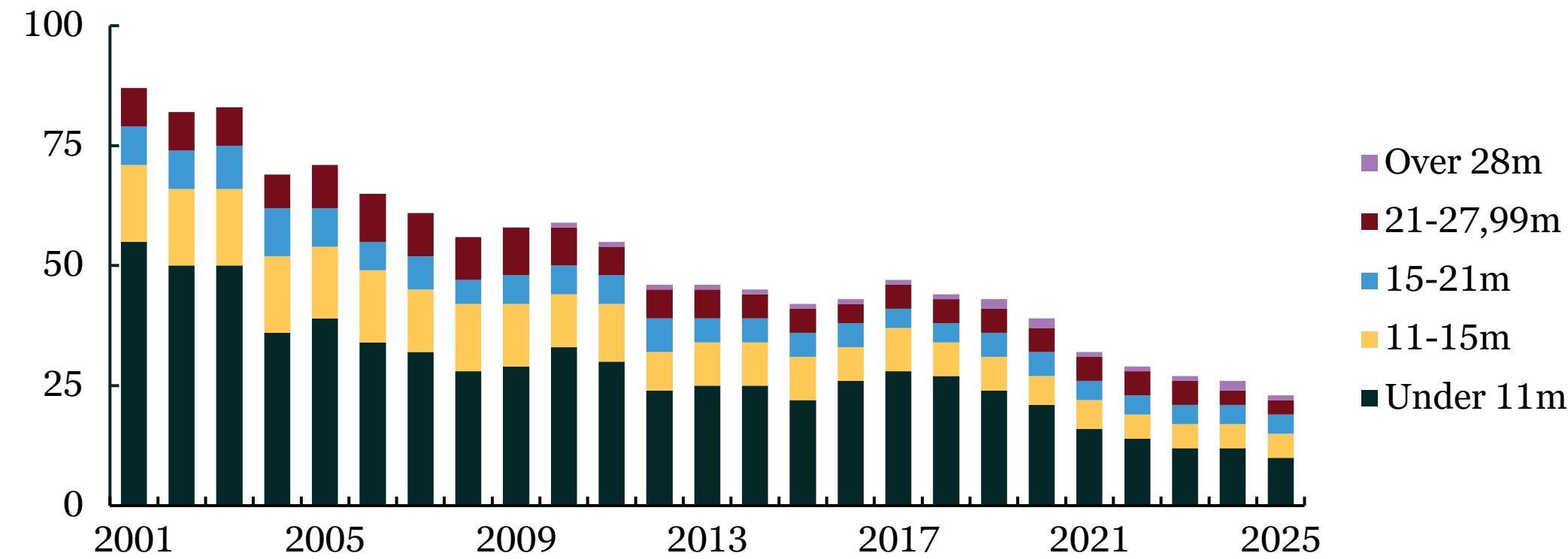
Verdiskaping for fiskeri og havbruk i Værøy kommune sammenlignet med resten av næringslivet. *Kilde: Menons regnskapsdatabase*

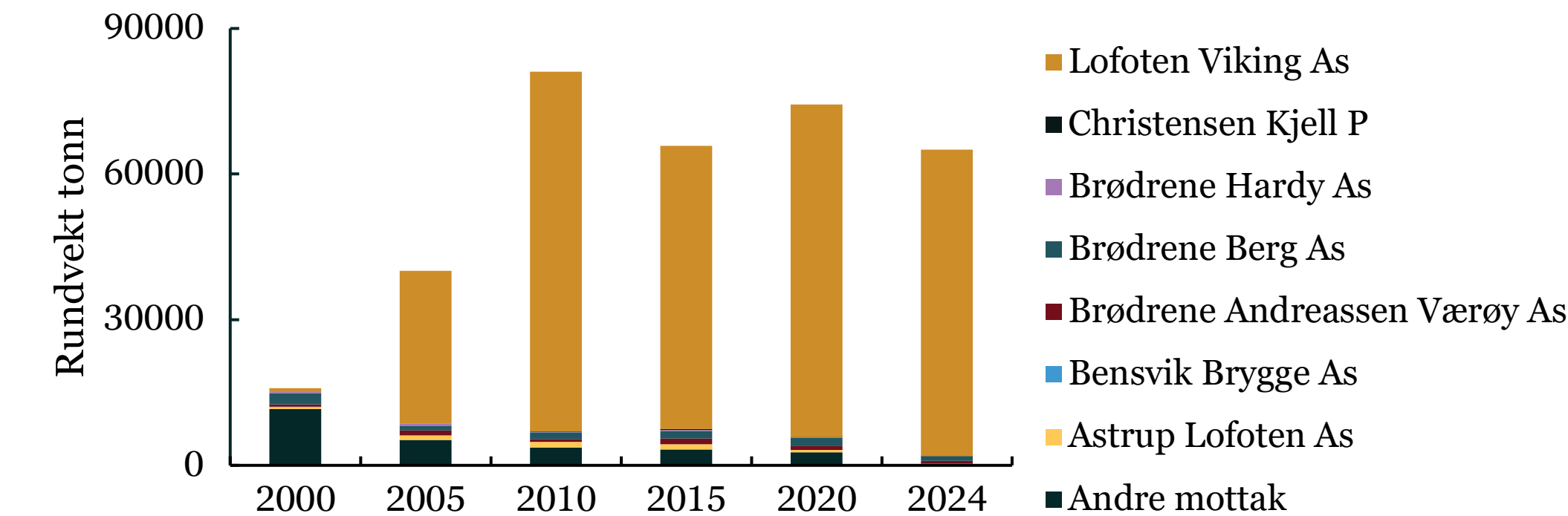
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Antall fartøy i Værøy kommune har falt siden 2000, og i 2025 var det under 25 fartøy registrert i kommunen. Det var ett fartøy over 28 meter registrert i kommunen. De minste fartøyene er fortsatt den største gruppen i antall.
- Værøy hadde 5 ulike fiskemottak med minst 20 landinger i 2024.
 - Lofoten Viking
 - Astrup Lofoten
 - Brødrene Berg
 - Brødrene Andreassen
 - Christensen Kjell P
- Omsetningen var klart største ved Lofoten Viking AS

Antall fartøy registrert i Værøy kommune mellom 2000 og 2025. Kilde: Fartøyregisteret.

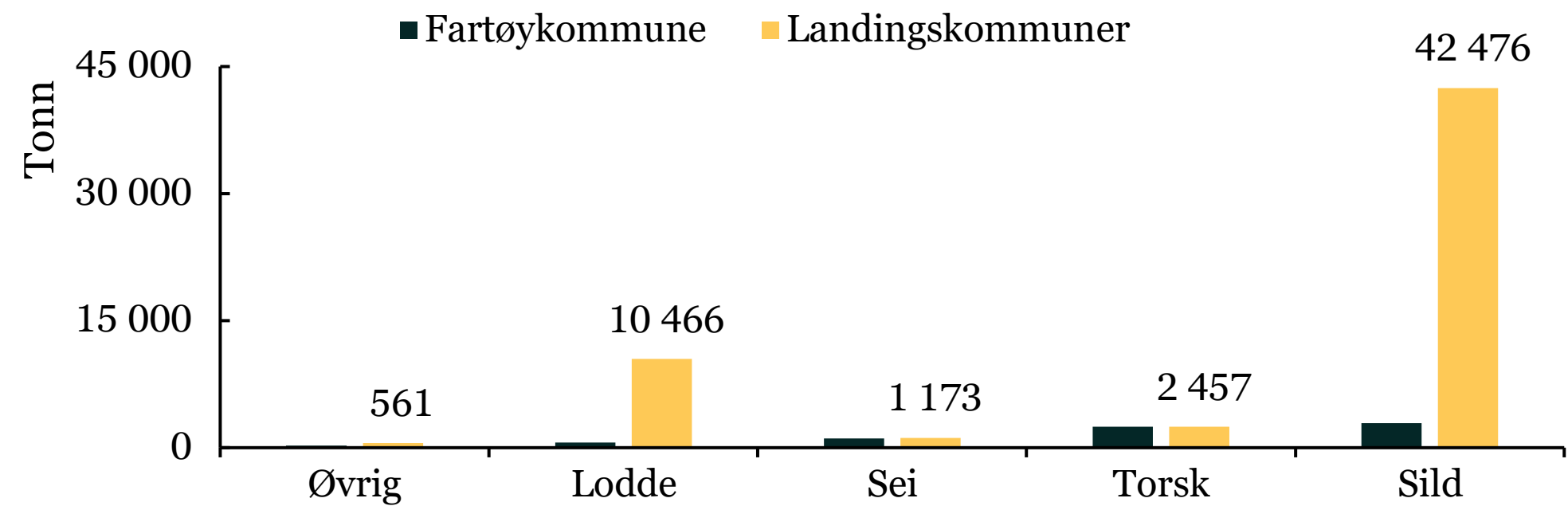
Utvikling i rundvekt per mottak. Kilde: Sluttseddelregisteret

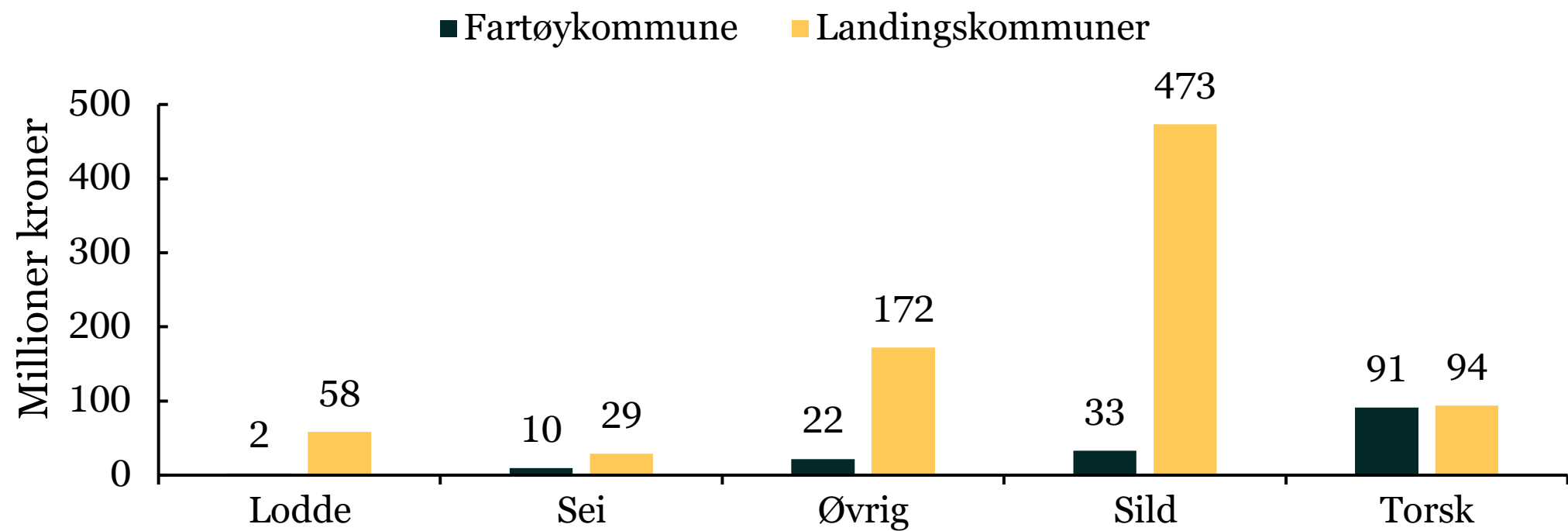
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Sild og lodde er de klart dominerende artene målt i rundvekt i 2024, noe figurene illustrerer tydelig. Målt etter volum som landes på mottak i Værøy kommune, er volumet over 40 000 tonn.
- For sild og lodde er det langt mer som blir landet i Værøy kommune sammenlignet med hva som blir fisket fra fartøy registrert i kommunen.
- For de øvrige som torsk og sei, er volumene betydelig lavere enn for sild og lodde, men bidrar likevel til et noe diversifisert råstoffgrunnlag i Værøy kommune.
- Sild dominerer også i omsetningsverdi, med de høyeste verdiene blant alle artene. Dette illustrerer sildens avgjørende rolle for den samlede omsetningen i kommunen.
- Forholdet mellom fartøykommune og landingskommune viser at Værøy er en stor landingskommune sammenlignet med volumet fra fartøy registrert i kommunen.

Rundvekt per art i 2024 for utvalgte arter. Kilde: Sluttseddelregisteret

Omsetning per art i 2024 for utvalgte arter. Kilde: Sluttseddelregisteret

Fremtidsutvikling og scenarier

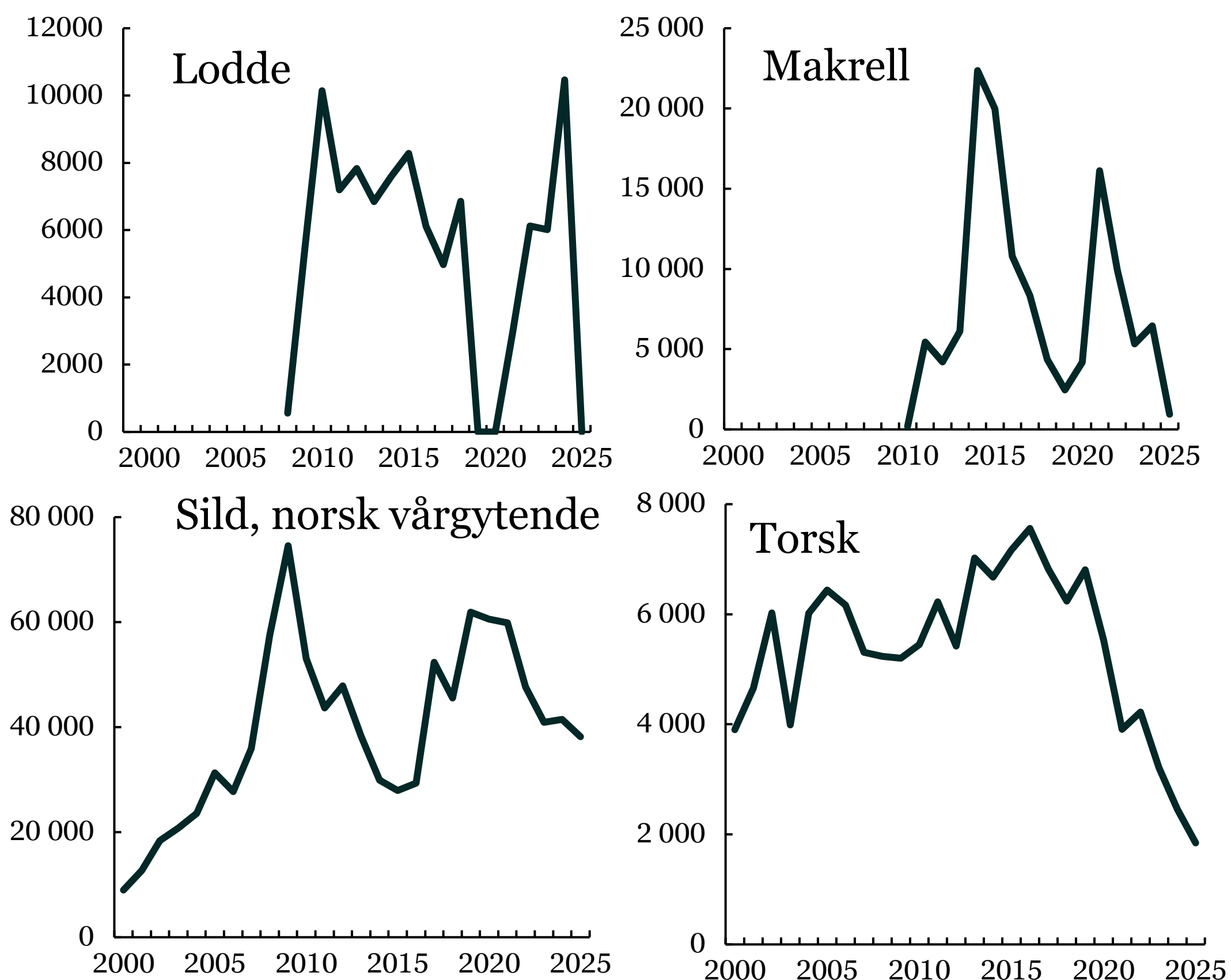
Foto: iStock – Yellow Duck

Utvikling i landinger i Værøy kommune

- Samlede landinger har falt kraftig siden toppen i 2021. Totale landinger i Værøy kommune nådde sitt høyeste nivå på 85 000 tonn i 2021, etter en sterk vekst fra 16 000 tonn i 2000. Siden har volumet falt jevnt og ligger i 2025 på rundt 43 000 tonn, om lag halvparten av toppnivået.
- Sild er den dominerende arten, men har noe redusert volum de siste årene. Sildeandelen utgjorde i toppåret 2021 omtrent 70 prosent av landingene, med 60 000 tonn. I 2025 er dette redusert til omtrent 38 000 tonn, en nedgang på litt under 50 prosent. Nedgangen er med på å forklare noe av den samlede volumnedgangen i kommunen.
- Landinger av torsk og lodde har også falt, og torsk spesielt de siste årene.

Verdiskapingen i fiskeindustrien i den enkelte kommune følger ikke nødvendigvis utviklingen i landinger. Flere motvirkende effekter kan bidra til å dempe eller til og med reversere sammenhengen. For det første vil reduserte kvoter, alt annet likt, presse fiskeprisen opp som følge av redusert tilbud, noe som kan løfte verdien av den fisken som faktisk landes, selv om volumet er lavere. Denne priseffekten tilfaller i utgangspunktet fiskerne, men kan også veltes over på industrien gjennom lavere råstoffkostnader relativt til salgsprisen. For det andre er det ikke nødvendigvis noen fast sammenheng mellom landingsvolum og foredlingsgrad. En høyere andel av et krympende landingsvolum kan bearbeides lokalt fremfor å eksporteres ubearbeidet, slik at verdien som skapes per kilo råstoff øker. Samlet sett betyr dette at verdiskaping i fiskeindustrien er et ufullstendig mål på aktivitetsnivå, og at tilsynelatende stabile eller voksende verdiskapingstall kan skjule en reell nedgang i volum, sysselsetting og industriell kapasitet. På samme måte viser det også at det på tross av fallende kvotenivåer ikke nødvendigvis trenger å føre til en proporsjonal nedgang i aktivitetsnivået i fiskeindustrien.

Figur over utvikling i landet rundvekt relevant for kommunen. Kilde: Fiskeridirektoratet

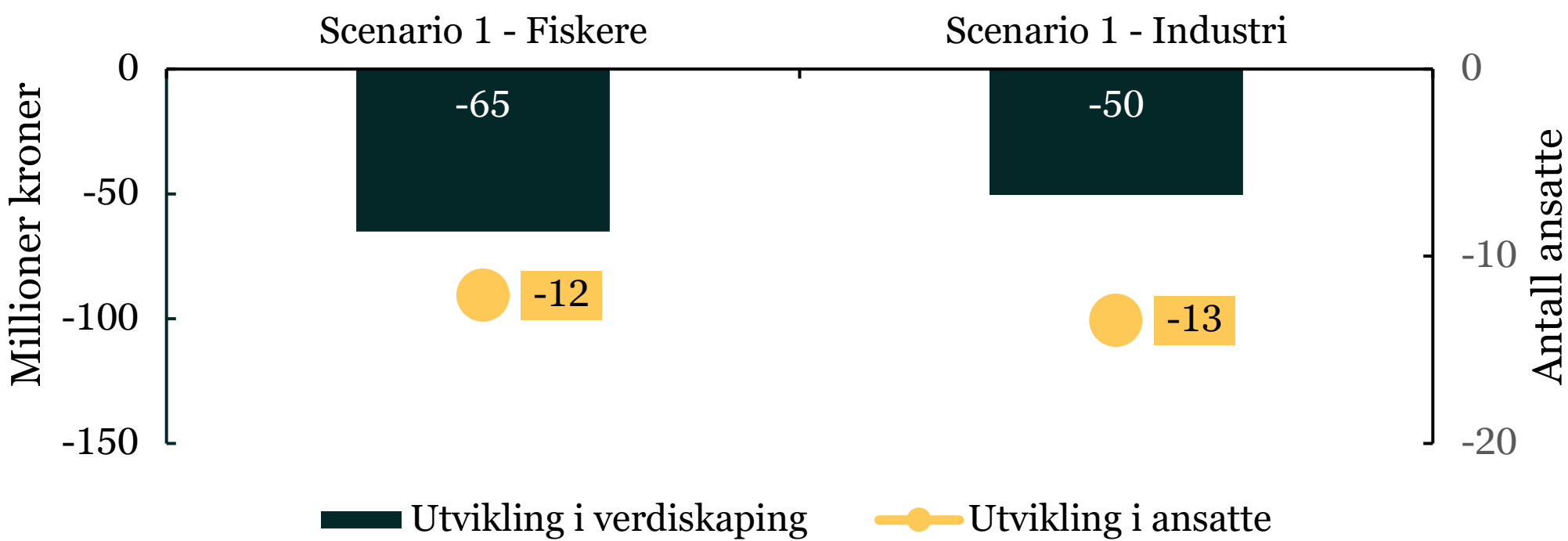

Endring i næringsliv, sysselsetting og befolkning i ulike scenarier

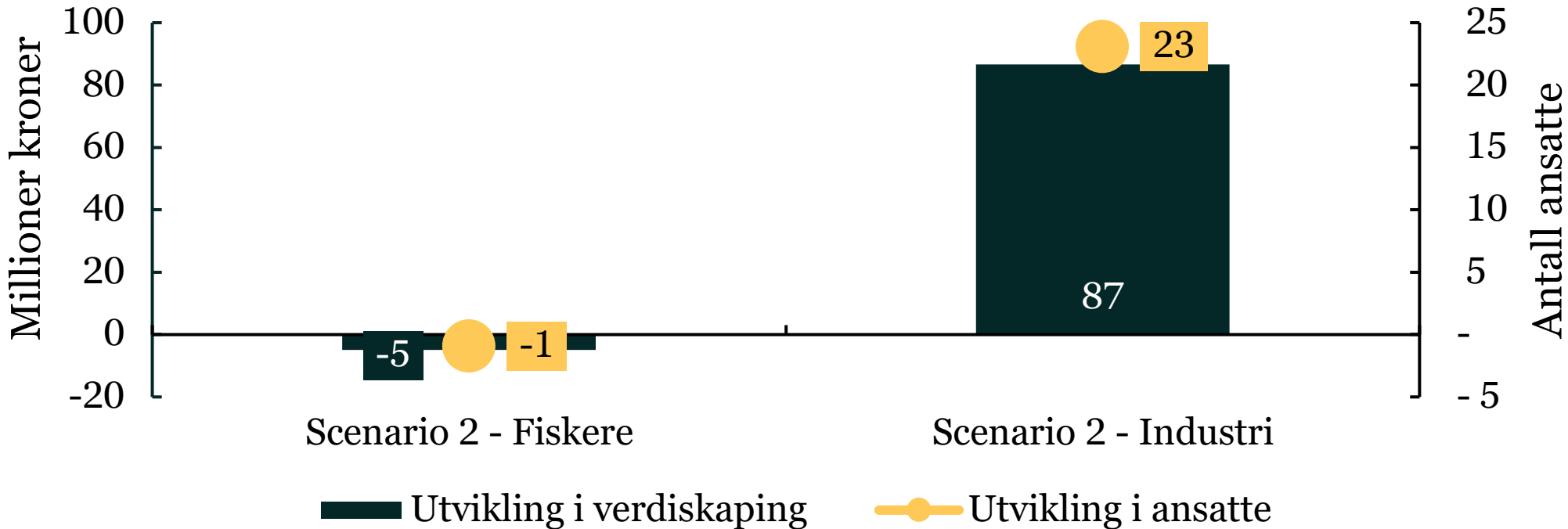
- For å belyse fiskeravhengigheten har vi laget to scenarioer for utviklingen i landinger fram til 2035. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon. Hensikten er først og fremst å illustrere den eventuelle sårbarheten til Værøy kommune gitt en eventuell nedgang i kvoter og/eller landinger. Dersom utviklingen i kvoter/landinger blir positiv, vil det representere en mulighet for økt aktivitet innen fiskeri og fiskeindustri.
- Landingene følger både de nasjonale kvotene og endringer i landingsmønster, og vi har derfor knyttet scenarioene til historisk utvikling som kan knyttes mot kvotenivået over to perioder:
 - Scenario 1 viderefører utviklingen fra 2015 til i dag, en periode preget av kraftige kvotereduksjoner fra de historisk høye nivåene rundt 2013–2014. Scenarioet innebærer at omsetningen faller med om lag 25 prosent fram til 2035. Scenario 2 viderefører den lengre utviklingen fra 2000 til i dag, og speiler en periode der kvotene over tid lå nærmere dagens nivå. Scenarioet innebærer at landingene øker fram til 2035. I scenario 2 utgjør dette et mindre fall for fiskere og faktisk en økning for industrien.
- I scenario 1 vil antall sysselsatte kunne falle med rundt 12 i fiskeriet og 13 i fiskeindustrien frem mot 2035, tilsvarende omtrent 10 prosent sysselsatte. For verdiskaping er mønsteret det samme. Samlet betyr dette at næringslivet i scenario 1 der landingene fortsetter å falle, må kompensere med opp mot 25 arbeidsplasser og en verdiskaping på over 100 millioner kroner for å holde seg på om lag samme nivå. I scenario 2 vil antallet sysselsatte tilknyttet fiskeri kunne holdes stabilt. Det vil kunne bli en stor vekst i industrien, men dette er drevet av den positive veksten i landinger av sild fra 2000 til i dag.

Endringene er basert på en enkel modell. Vi legger til grunn to vekstrater basert på historisk utvikling i landinger av torsk, sei, hyse, lodde, sild og blåkveite i kommunen. I scenario 1 antar vi at utviklingen fra 2015 til 2025 fortsetter, og i scenario 2 at utviklingen fra 2000 til 2025 fortsetter. Vekstraten multipliseres med kommunens landingsmønster for disse artene. For fiskere benytter vi omsatt beløp for fartøy registrert i kommunen, og for industrien benytter vi landinger i kommunen. Det gir en sammenligning av omsatt beløp i 2035 mot 2025, og vi legger forskjellen til grunn for en proporsjonal nedgang i ansatte og verdiskaping. For enkelhets skyld antar vi samme utvikling for alle fartøygrupper. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon.

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 1 for landingsutvikling i Værøy kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics’ estimater

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 2 for landingsutvikling i Værøy kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics’ estimater

Menon
Economics

Mulighetskart for Moskenes

FOTO: AMSGAR SCHEFFOLDI / UNSPLASH

INNLEDNING

Mulighetskart for Moskenes

Dette mulighetskartet bygger på et arbeidsverksted gjennomført i Moskenes 29. mai 2026. Bakgrunnen for arbeidsverkstedet er at Moskenes er en av Nordlands mest fiskeriavhengige kommuner, samtidig som tilgangen på fisk er redusert betydelig i løpet av den siste tiårsperioden.

Oppdraget er gjennomført for Nordland fylkeskommune, i samarbeid med Menon Economics. Menon Economics har utarbeidet en analyse av utviklingen i demografi, næringsliv og tilgang på råstoff i Moskenes kommune, se vedlegg 1.

Arbeidsverkstedet ble ledet av SALT og fulgte en planlagt prosess som ledet fram til tre konkrete utviklingsspor. Politikere, næringslivsledere og andre lokale ressurspersoner deltok i verkstedet og bidro med skriftlige innspill, prioriteringsøvelser og felles diskusjoner.

Innholdet i dette mulighetskartet er utformet med utgangspunkt i innspillene fra verkstedet. Anbefalingene for veien videre er utarbeidet av SALT og er tydelig merket som våre anbefalinger.

Kort sammendrag

Moskenes har sterke stedskvaliteter, stor besøksattraktivitet, viktig fiskeriforankring, rik kulturarv og et lokalsamfunn preget av mangfold, dugnadsånd og selvstendig næringsliv. Samtidig er kommunen sårbar gjennom befolkningsnedgang, svak kommuneøkonomi, redusert fiskeriaktivitet, press på infrastruktur og sterk avhengighet av både reiseliv og fiskeri. De viktigste mulighetene handler om bedre bruk av eksisterende bygg, mer helhetlig besøksforvaltning, bedre transportkapasitet og økt lokal verdiskaping med utgangspunkt i reiseliv, sjøbaserte næringer og kulturarv. De prioriterte utviklingssporene peker mot praktiske og strategiske grep: utbedring av transportkapasiteten, kontorlandskap og ny aktivitet i tomme bygg, og etablering av et besøksforvaltningssenter. For å lykkes må Moskenes samle lokale og regionale aktører, starte med realistiske pilotprosjekter og bruke kommunens erfaringer med fiskeri, reiseliv og besøksbelastning som grunnlag for videre utvikling.

+ Utgangspunkt for utvikling

Moskenes har sterke stedskvaliteter knyttet til natur, lokalsamfunn, fiskeri, reiseliv og kulturarv. Kommunen beskrives med vakker natur, frisk luft, gode fiskemuligheter, korte avstander og mange muligheter for fysisk aktivitet. Moskenes er et attraktivt reisemål i sterk vekst, med mange butikker og spisesteder, kultur- og festivalaktivitet, tørrfisktradisjoner og historiske kvaliteter. Lokalsamfunnet preges av mangfold, dugnadsånd, frivillighet, lokalt eierskap, åpenhet og en selvstendig og driftig befolkning. Trygghet, godt skolemiljø, aktive fritidsgrupper og mennesker som passer på hverandre trekkes også fram som viktige kvaliteter ved kommunen.

△ Viktigste utfordringer

De viktigste utfordringene i Moskenes handler om nedgang i fiskeri, manglende helhetlig satsing på reiseliv, negativ omtale av lokalsamfunnet, svakt samarbeid mellom fiskeri og reiseliv, utfordringer som må løses nasjonalt, samt begrensede kommunale ressurser og svak kommuneøkonomi.

Nedgang i fiskeri framstår som den tydeligst prioriterte utfordringen. Dette handler både om færre fiskere, færre båter, mindre fiske og endringer i kvoter og fiskens vandringsmønster. Samtidig er det utfordringer knyttet til reiselivet. Det pekes på for lite helhetlig satsing, manglende reguleringer, uregulerte områder, stor reiselivsavhengighet og svakt samarbeid mellom fiskeri og reiseliv.

Flere utfordringer handler også om kommunens kapasitet og handlingsrom. Mangel på ressurser i kommunen, kommuneøkonomi, byråkrati, mange oppgaver som må løses på dugnad, og at de samme personene stiller opp overalt, gjør utviklingsarbeid krevende. Infrastruktur trekkes også fram som en utfordring, både for fastboende og tilreisende, med behov knyttet til søppel, vei, toaletter, sykkel- og gangsti, ferge, tunnel og andre forbindelser.

≡ Demografi og næringsutvikling

Menons kunnskapsgrunnlag (vedlegg 1) viser at Moskenes er en liten og fiskeriavhengig kommune med om lag 970 innbyggere, der folketallet har falt over tid og befolkningen har blitt eldre. Kommunen har svak økonomi og har vært innmeldt i ROBEK siden 2012. Arbeidsmarkedet er sterkt lokalt forankret og preget av sjømat og reiseliv. Reiseliv og sjømat utgjør til sammen en svært stor del av det private næringslivet, og fiskeri og fiskeindustri utgjør en langt større andel av sysselsettingen enn i Nordland samlet.

Samtidig har fiskeriet svekket seg over tid. Antall fiskere og fartøy er redusert, og landingene i Moskenes har falt kraftig siden toppåret i 2014. Særlig nedgangen i torsk har stor betydning for kommunen. I samme periode har reiselivsnæringen vokst betydelig, med sterk vekst i både omsetning, verdiskaping og antall ansatte. Samlet peker utviklingen på et lokalsamfunn med sterke næringsmessige fortrinn, men også med stor sårbarhet knyttet til redusert råstofftilgang, demografiske endringer, svak kommuneøkonomi og høy avhengighet av både fiskeri og reiseliv.

◇ Viktigste muligheter

De viktigste mulighetene for Moskenes handler om bedre bruk av eksisterende bygg, besøksforvaltning, maritim transport, kulturarv, sjøbaserte næringer og økt lokal verdiskaping fra reiseliv og fiskeri. Kontorlandskap i tomme bygg framstår som en særlig prioritert mulighet. Dette kan bidra til mer aktivitet i bygg som står tomme eller brukes lite, og kan gi arbeidsplasser, møteplasser og økt tilflytting for personer som kan jobbe stedsuavhengig.

Besøksforvaltning er en annen sentral mulighet. Moskenes har store reiselivsressurser og kan ta en tydeligere rolle i utviklingen av bærekraftig og helhetlig besøksforvaltning. Et besøksforvaltningssenter, bedre tilrettelegging og flere aktiviteter ved dårlig vær kan bidra til å styrke reiselivet, samtidig som belastningen på lokalsamfunn, natur og infrastruktur håndteres bedre.

Maritim transport og bedre transportkapasitet trekkes også fram som en viktig mulighet. Bedre transportløsninger på sjø kan gjøre det enklere å bevege seg mellom Lofoten og Ofoten, og kan samtidig bidra til å redusere press på vei og parkering.

Flere muligheter handler om å bygge videre på Moskenes' kulturarv, fiskerihistorie og sjøbaserte ressurser. Tørrfiskmuseet, Malstrømsenteret, fiskerimuseum, nye sjøbaserte næringer, fisketurer, lokal sjømat og bedre utnyttelse av cruisegjester kan bidra til økt lokal verdiskaping. Utdanningstilbud innen reiseliv, oppvekstsenter, kortreiste produkter og bedre fordeling av turismen trekkes også fram som mulige grep for videre utvikling.

FOTO: BEN WICKS / UNSPLASH

UTBEDRE TRANSPORTKAPASITET

Systematisere og prioritere robuste transporttiltak, blant annet maritime løsninger, shuttlebusser, guidede transporttilbud og bedre koordinering mellom aktører.

KARTLEGGE TOMME BYGG

Kartlegge gamle bygg, kulturmiljøer, kvaliteter, formaliteter og mulige nye bruksområder.

NYE SJØBASERTE NÆRINGER / FISKERIER

Utvikle nye sjøbaserte næringer gjennom nye råstoffer, fiskerier, teknologi, forskning og koblinger mot reiseliv.

BESØKSFORVALTNINGSSENTER

Etablere et kompetanse- og koordineringssenter som kan ta et helhetlig ansvar for besøksforvaltning i Moskenes.

AKTIVITETER I DÅRLIG VÆR

Utvikle innendørsaktiviteter og tilbud som gjør Moskenes mer attraktivt for familier og besøkende også når været er dårlig.

OPPVEKSTSENTER SØRVÅGEN

Samle skole, barnehage og eventuelt andre funksjoner i samme bygg for å skape mer aktivitet på tvers av alder og styrke lokalsamfunnet.

FREMHEV KULTURARVEN OG LAG ARBEIDSPLASER

Bruke materiell og immateriell kulturarv som grunnlag for formidling, kommersialisering, lokal verdiskaping og nye arbeidsplasser.

KONTORLANDSKAP

Bruke tomme lokaler til kontorlandskap, kort- og langtidsutleie, kreative næringer, kunstnerboliger og andre funksjoner som kan gi aktivitet gjennom året.

MALSTRØMSENTER

Utvikle et opplevelses- og kunnskapssenter med interaktiv formidling og koblinger til forskning på oseanografi, biologi, historie og maritime tema.

- Det ble jobbet med 9 ulike utviklingsspor på arbeidsverkstedet.
- 5 av disse ble prioritert for videre arbeid

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

🕒 Utbedre transportkapasitet

Dette utviklingssporet handler om å gjøre transporten i Moskenes mer forutsigbar, oversiktlig og trafikksikker. Bedre transportkapasitet kan bidra til mindre biltrafikk, bedre utnyttelse av cruisetrafikken, flere guidede transporttilbud og en mer helhetlig transportplan for turister. Hurtigbåtforbindelser, shuttlebusser, guidede bussturer og sjøbaserte tilbud kan samtidig skape nye muligheter for næringsliv og reiseliv.

De viktigste hindringene handler om kommunens rolle, manglende felles møtearenaer, store investeringsbehov, vær og behov for alternative løsninger. Det pekes også på behov for felles vilje, fellesskapsfølelse, enighet om satsingsområder og evne til å ta ansvar sammen. Dette tilsier at transportutfordringene ikke kan løses av kommunen alene, men krever koordinering mellom kommunen, næringslivet og relevante transportaktører.

Største hinder:

Kommunens rolle og behovet for at kommunen er en aktiv pådriver for utbedring av transportkapasiteten.

Fra utfordringer til muligheter:

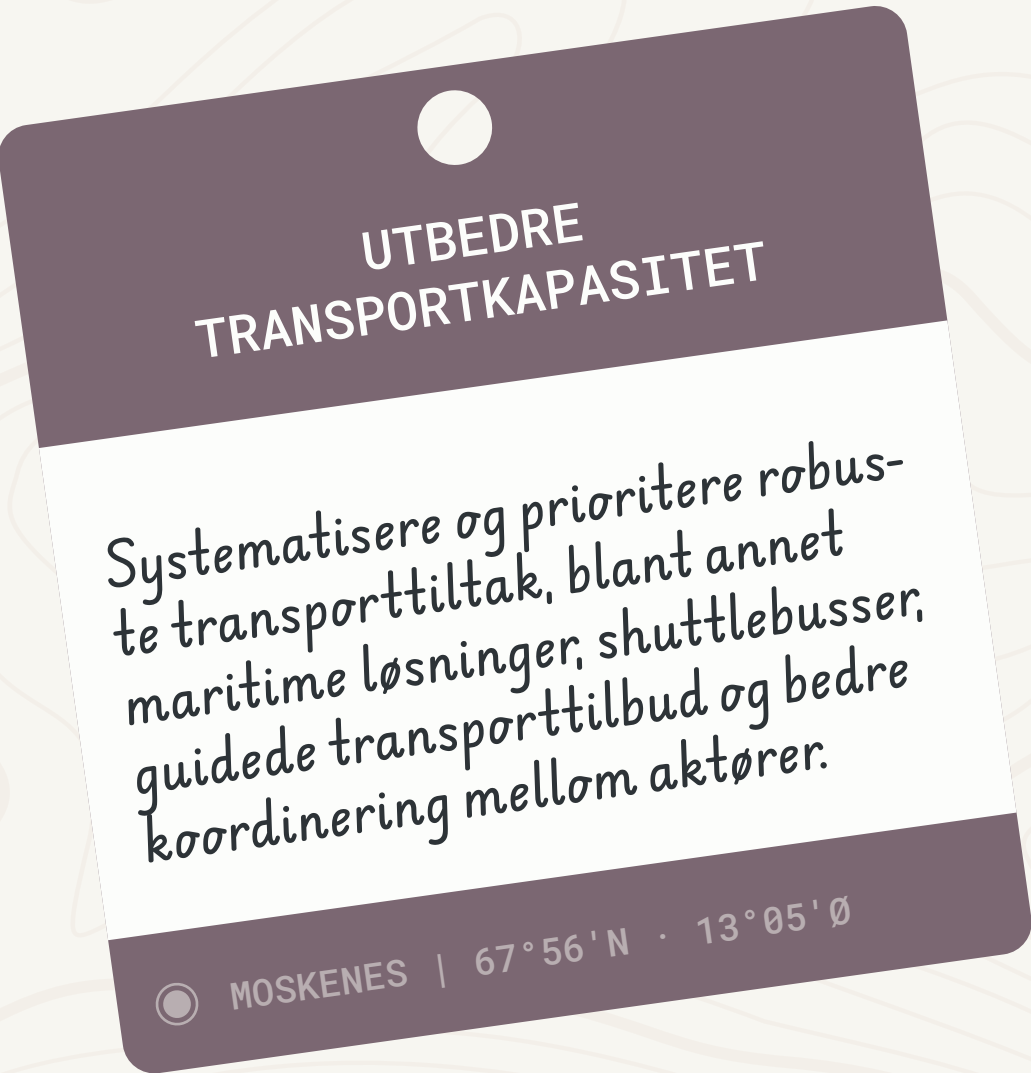
Hvordan kan kommunen bli en aktiv pådriver for utbedring av transportkapasitet?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å styrke planlegging, koordinering og samarbeid. Aktuelle grep er oppdatert trafikksikkerhets- og beredskapsplan, shuttlebusser mellom Moskenes, Å og Reine, bedre kobling til guidede turer, og tydeligere felles møtearenaer. Ordfører og kommunedirektør bør ha tett dialog, og ordfører kan ha en særskilt aktiv rolle i å løfte transportspørsmål videre.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi bedre trafikkflyt, økt trafikksikkerhet, mer forutsigbarhet og bedre utnyttelse av reiselivet, men krever tydeligere kommunal pådriverrolle, samarbeid med næringsliv og transportaktører, og prioritering av realistiske første tiltak.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Utbedre transportkapasitet

Våre anbefalinger for veien videre

Lag en enkel transportagenda for Moskenes

Kommunen bør, i samarbeid med næringsliv og relevante transportaktører, samle de viktigste transportutfordringene i en kort og konkret transportagenda. Kollektivtransport, bestillingsløsninger, parkeringsmuligheter og sykkelveier bør inngå i analysene. Arbeidet kan ta utgangspunkt i forprosjektet utført av Nordlandsforskning for Lofoten de grønne øyene i 2024. Transportagendaen bør skille mellom tiltak som kan gjøres lokalt på kort sikt, og større tiltak som må løftes regionalt eller nasjonalt. Tiltak som antas å gi størst nytteverdi bør få høyest prioritet.

Start med ett eller to praktiske pilottiltak

Moskenes bør vurdere småskala pilotering av tiltak som shuttlebusser, bestillingsløsninger og bedre koordinering av cruisetrafikk. Slike piloter kan gjennomføres som prosjekter der man kan undersøke muligheten for offentlig medfinansiering. Pilotene kan gi erfaring, redusere trafikkpress og vise hva som fungerer før større investeringer vurderes.

Bruk transport som del av besøksforvaltningen

Transport bør ses i sammenheng med besøksforvaltning, trafikk-sikkerhet, beredskap og bolyst. Tiltak som reduserer biltrafikk, fordeler besøkende bedre og gjør ferdselen mer forutsigbar, kan bidra både til bedre reiselivsutvikling og bedre hverdagsliv for innbyggerne.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Kontorlandskap og bruk av tomme bygg

Dette utviklingssporet handler om å få mer liv og aktivitet i tomme bygg, både offentlige og private. Utgangspunktet er et ønske om gjenbruk framfor nedbygging av nye arealer, og om å bruke eksisterende bygningsmasse til nye formål. Tomme bygg kan blant annet brukes til kontorlandskap, kreative næringer, kunstnerboliger, små boenheter, kort- og langtidsutleie eller andre funksjoner som gir aktivitet gjennom året.

Mulige resultater av utviklingssporet er mer aktivitet i Moskenes, større bolyst, flere boliger, flere innbyggere og nye fellesskap. Utviklingssporet kan også gi bosted for personer som avventer eller ikke har råd til å kjøpe egen bolig, og kan bidra til å skape møteplasser og tilbud til lokalbefolkningen.

De viktigste hindringene er finansiering, oppussingskostnader, mangel på fagfolk, tid og kapasitet til å drive utviklingsarbeid, og usikkerhet om hva eierne av byggene ønsker. Det er også en risiko for at tomme bygg kjøpes opp av eksterne investorer, eller at bygg blir stående tomme fordi eierne ikke ønsker å selge eller ikke har kapasitet til å utvikle dem. Samarbeid mellom eiere, kommune, næringsliv og andre lokale aktører blir derfor avgjørende.

Største hinder:

Finansiering, særlig knyttet til oppussingskostnader og mangel på fagfolk.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi få liv og lys i de tomme byggene, både offentlige og private?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å finne gode forretningsideer som også gir inntekter til eierne av byggene, og om å utvikle samarbeidsmodeller mellom bygg- og grunneiere, kommune, næringsliv og andre lokale aktører. Det pekes også på mulighet for å samarbeide om konkrete prosjekter og søke tilskudd dersom tiltakene kan bidra til flere boliger, økt folketall og mer lokal aktivitet.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi mer aktivitet, flere møteplasser, bedre bruk av eksisterende bygg og økt bolyst, men krever oversikt over tomme bygg, samarbeid med eiere, finansiering og realistiske modeller for drift og inntekter.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Kontorlandskap og bruk av tomme bygg**

Våre anbefalinger for veien videre

Kartlegg tomme bygg og mulige bruksområder

Moskenes bør starte med en enkel oversikt over tomme eller lite brukte bygg, både offentlige og private. Kartleggingen bør se på eierskap, teknisk tilstand, mulig bruk, oppussingsbehov og hvilke bygg som egner seg best for kontorlandskap, utleie, verksted, kreative næringer eller boligformål. Dette arbeidet kan gjøres av innleid personell i samarbeid med en referansegruppe som har god lokalkunnskap. Arbeidet kan finansieres gjennom prosjektmidler.

Presenter resultatene for kommunestyret og i media

Etter at kartleggingen er gjennomført bør resultatene presenteres så bredt som mulig og minimum i kommunestyret og gjennom media. Ved å sette søkelyset på mulighetene som finnes i ubrukte bygg, kan eiere og drivere inspireres til å utvikle mulighetene.

La eierne og næringsaktørene være drivere

Kommunen kan bidra med oversikt, dialog og kobling til relevante aktører, men utviklingen må i stor grad drives av eiere, gründere, næringsliv og frivillige initiativ. Prosjektene bør utvikles slik at de både skaper lokal aktivitet og har en realistisk økonomisk modell.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Besøksforvaltningssenter

Dette utviklingssporet handler om å etablere et besøksforvaltningssenter i Moskenes, med ansvar for kunnskap, koordinering og praktiske løsninger knyttet til reiseliv og besøksforvaltning. Moskenes har store reiselivsressurser, men også konkrete utfordringer med blant annet trafikk, korttidsutleie, droner, regulering og balansen mellom fastboende og besøkende. Et besøksforvaltningssenter kan gi kommunen en tydeligere rolle i arbeidet med å utvikle mer bærekraftig og helhetlig besøksforvaltning.

Mulige resultater av utviklingssporet er flere arbeidsplasser, mer kompetanse, bedre kontroll og regulering av reiselivet, sterkere profesjonalisering og mer ressurser til å følge opp utfordringene. Senteret kan også bli en møteplass mellom lokale og tilreisende, bidra til at flere stemmer blir hørt, og gjøre Moskenes til en nasjonal pilot som viser vei for andre reisemål med lignende utfordringer.

De viktigste hindringene handler om å få politisk og administrativ støtte, sikre langsiktig finansiering, definere senterets arbeidsoppgaver og skaffe folk som kan jobbe med saken over tid. Det er også behov for bolig, lokaler, arbeidskraft og lokal selvtilit. Den mest prioriterte utfordringen er å tydeliggjøre hvorfor senteret bør ligge i Moskenes, og å få politikere og beslutningstakere med på etableringen.

Største hinder:

Å få med politikere og beslutningstakere på å etablere besøksforvaltningssenteret i Moskenes.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi få med oss politikere og beslutningstakere på å etablere besøksforvaltningssenteret i Moskenes?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å bygge en tydelig strategi for påvirkning og forankring. Et første steg kan være å etablere et lag som arbeider målrettet med å nå politikere og beslutningstakere. Moskenes bør kartlegge og begrunne hvorfor kommunen er et egnet sted for et besøksforvaltningssenter, og synliggjøre behovet gjennom konkrete utfordringer som korttidsutleie, droner og press på lokalsamfunnet. Det foreslås også nasjonal workshop, invitasjon av sentrale politikere til Moskenes, påvirkningskampanje i media, forprosjekt for å beskrive oppgaver og organisering, samarbeid med studenter og fagmiljøer, og dialog med andre Lofot-kommuner om at senteret bør ligge i Moskenes.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi arbeidsplasser, kompetanse, bedre besøksforvaltning og en tydeligere rolle for Moskenes regionalt eller nasjonalt, men krever politisk forankring, langsiktig finansiering, tydelig mandat og samarbeid med andre kommuner, fagmiljøer og reiselivsaktører.

BESØKSFORVALTNINGSSENTER

Etablere et kompetanse- og koordineringssenter som kan ta et helhetlig ansvar for besøksforvaltning i Moskenes.

● MOSKENES | 67°56'N · 13°05'Ø

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Besøksforvaltningssenter

Våre anbefalinger for veien videre

Lag et kort konseptnotat for besøksforvaltningssenteret

Moskenes bør starte med et kort konseptnotat som beskriver formål, oppgaver, målgrupper, organisering og hvorfor senteret bør ligge i Moskenes. Notatet bør være konkret nok til å brukes i dialog med politikere, Lofotrådet, Nordland fylkeskommune, reiselivsaktører og fagmiljøer.

Bygg allianser i Lofoten og med fagmiljøer

Besøksforvaltning er ikke bare en Moskenes-utfordring. Flere Lofot-kommuner står overfor lignende spørsmål knyttet til trafikk, korttidsutleie, ferdsel, lokal verdiskaping og slitasje på lokalsamfunn og natur. Moskenes bør derfor søke samarbeid med andre Lofot-kommuner, reiselivsaktører og relevante forsknings- og utdanningsmiljøer. Argumenter for at senteret skal plasseres i Moskenes er at utfordringene knyttet til reiseliv er større her enn andre steder og at det er få offentlige arbeidsplasser – ut over de kommunale – i Moskenes. Et slikt senter vil bidra til et bredere arbeidsmarked i kommunen.

Start med Lofoten

Det langsiktige målet er å etablere et nasjonalt besøksforvaltningssenter. På kortere sikt anbefales det å etablere et besøksforvaltningssenter for Lofoten. Dette anses som mer realistisk og mulig å få. Dette kan finansieres gjennom besøksbidraget som vil tre i kraft i 2027 og kan utføre oppgavene som besøksbidraget skal finansiere. Lofoten er en spydspiss i norsk reiseliv og et besøksforvaltningssenter i Lofoten kan på sikt ta en nasjonal posisjon.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Oppvekstsenter Sørvågen**

Oppvekstsenter Sørvågen ble prioritert høyt av deltakerne på arbeidsverkstedet, særlig på grunn av betydningen for bolyst, oppvekstmiljø og lokalsamfunnsutvikling. Utviklingssporet handler om å samle skole, barnehage og eventuelt andre funksjoner i samme bygg, og om å skape mer aktivitet på tvers av alder og brukergrupper. Sporet ble ikke jobbet videre med i verkstedet, fordi dette allerede inngår i kommunens planer og pågående arbeid. Det løftes likevel løftes fram som et av de prioriterte utviklingssporene i mulighetskartet, fordi prioriteringen viser at oppvekstsenteret oppfattes som et viktig tiltak for å styrke Moskenes som bostedskommune.

The image features a dark teal, textured background resembling water. Overlaid on this are numerous white, hand-drawn style wavy lines that meander across the frame. In the center, there is a white circle with a thin black border. Inside this circle, the word "SALT" is written in a bold, black, sans-serif font. Small black dots of varying sizes are scattered around the text within the circle.

SALT

Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Moskenes kommune

Forord

På oppdrag for Nordland fylkeskommune har Menon Economics i samarbeid med SALT utført en mulighetsstudie for fiskeriavhengige samfunn i Nordland. Menon har utarbeidet denne rapporten om kystsamfunn og fiskeri i Moskenes kommune. Rapporten utgjør kunnskapsgrunnlag til vurderinger av behov for og muligheter til omstilling i lokale arbeidsverksted med kommunene. Rapporten omhandler generelle trekk ved kommunen, næringsliv og arbeidsmarked, fiskeriavhengighet og fremtidsutvikling ved ulike scenarier.

Ansvarlig for prosjektet har vært Oddbjørn Grønvik. Mikael Storhaug Amari har vært prosjektmedarbeider. Øyvind Vennerød har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå. Vi takker Nordland fylkeskommune for et godt samarbeid med utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

Juni 2026

Oddbjørn Grønvik
Senior Manager
Prosjektansvarlig
Menon Economics

Demografi og kommuneøkonomi

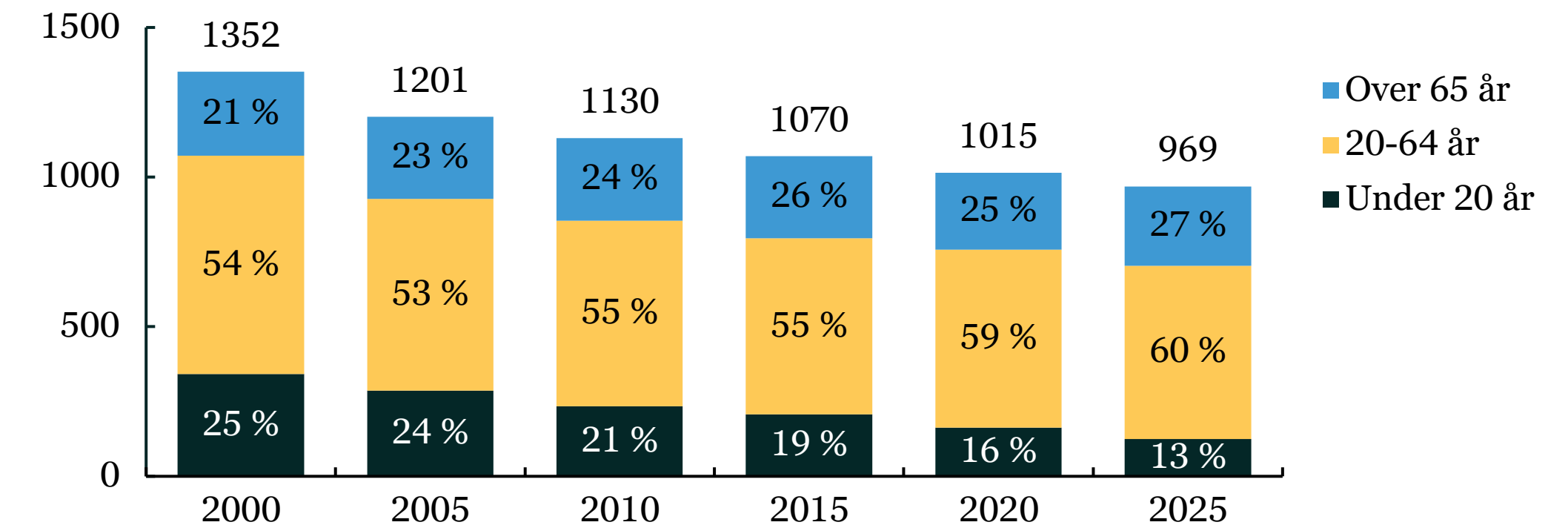

Foto: iStock - Nobi_Prizue

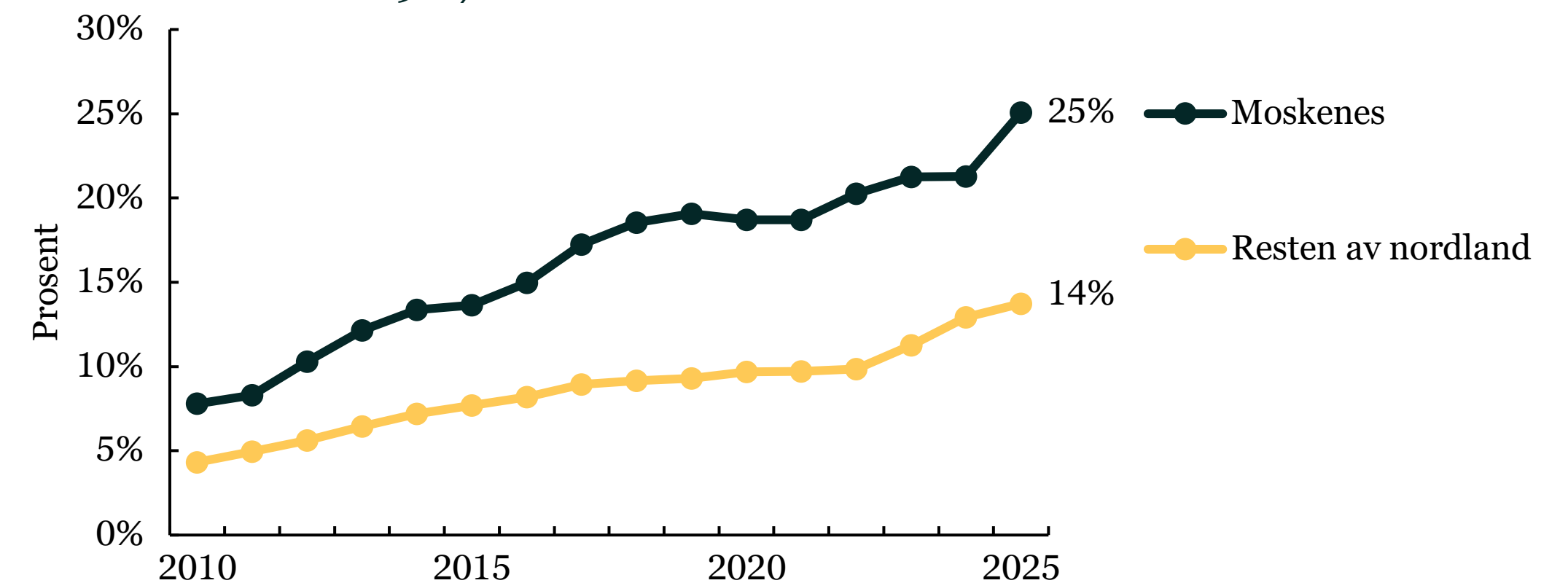
Demografi i Moskenes kommune – Endring i alderssammensetning og synkende antall innbyggere

- Først vil vi se på den demografiske utviklingen i Moskenes, som et bakteppe for diskusjonen om næringsliv i rapporten og arbeidsverkstedet. Hvordan befolkningen er satt sammen i alder, vekst og opprinnelse gir et viktig grunnlag for senere diskusjon.
- Befolkningen i Moskenes har falt gradvis mellom 2000 og 2025, og kommunen har i dag om lag 970 innbyggere.** Det største fallet over en femårsperiode skjedde mellom 2000 og 2005.
- Alderssammensetningen i Moskenes har endret seg betydelig siden 2000, og det blir flere eldre.** Andelen innbyggere over 65 år har økt fra 21 til 27 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 25 til 13 prosent. Den samme aldringstrenden gjelder for Nordland samlet, der andelen over 65 år har økt noe saktere fra 16 til 23 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 26 til 21 prosent.
- Innvandrerandelen i Moskenes har økt fra 8 til 25 prosent siden 2010, med jevn vekst over perioden.** Gjennom hele perioden ligger andelen godt over gjennomsnittet for resten av Nordland, men overstiger i dag dette snittet på 14 prosent.

Aldersfordeling i Moskenes kommune. Kilde: SSB tabell 07459

Andel innvandrere (utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre) i befolkningen. Kilde: SSB tabell 09817

Kort om kommunens økonomi

- På denne siden oppsummerer vi den økonomiske situasjonen i kommunen, som en indikasjon på hvor robust kommunen er gjennom en eventuell omstilling. Dersom skatteinntektene faller, må kommunen likevel opprettholde tjenestenivået. Kommunens økonomiske situasjon er avgjørende for handlingsrommet i omstillingsperioden. Stram økonomi og høy gjeld gjør kommunen sårbar for inntektsfall, og kutt i tjenester kan utløse fraflytting som forsterker problemene.
- **Kommunale rammetilskudd til Moskenes kommune ligger på nivå med sammenligningsgruppene.** I 2024 mottok kommunen 59 000 kroner i rammetilskudd per innbygger, noe som er om lag på nivå med sammenligningskommunene, og også på nivå med gjennomsnittet for resten av Nordland som snitt mottok 57 000 kroner per innbygger.
- **Driftsresultat som andel av driftsutgifter har vært negativt og forverret gradvis siden 2017.** Driftsresultatet er langt mer negativt enn gjennomsnittet i Nordland. Kommunen er innmeldt i ROBEK siden 2012.
- Andelen sysselsatte i alderen 15–74 år har vært relativt stabil, rundt 65 prosent, de siste 21 årene. I perioden 2005–2025 har andelen ligget mellom 63 og 70 prosent. Dette er på nivå med resten av Nordland, hvor sysselsettingsandelen var 67,7 prosent i 2025.

Sentralitetsklasse

6

SSBs rangering fra 1-6 av kommuner basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.

Laveste sentralitet

Kostragruppe¹

15

Folkemengde: 969

Bundne kostnader: Middels

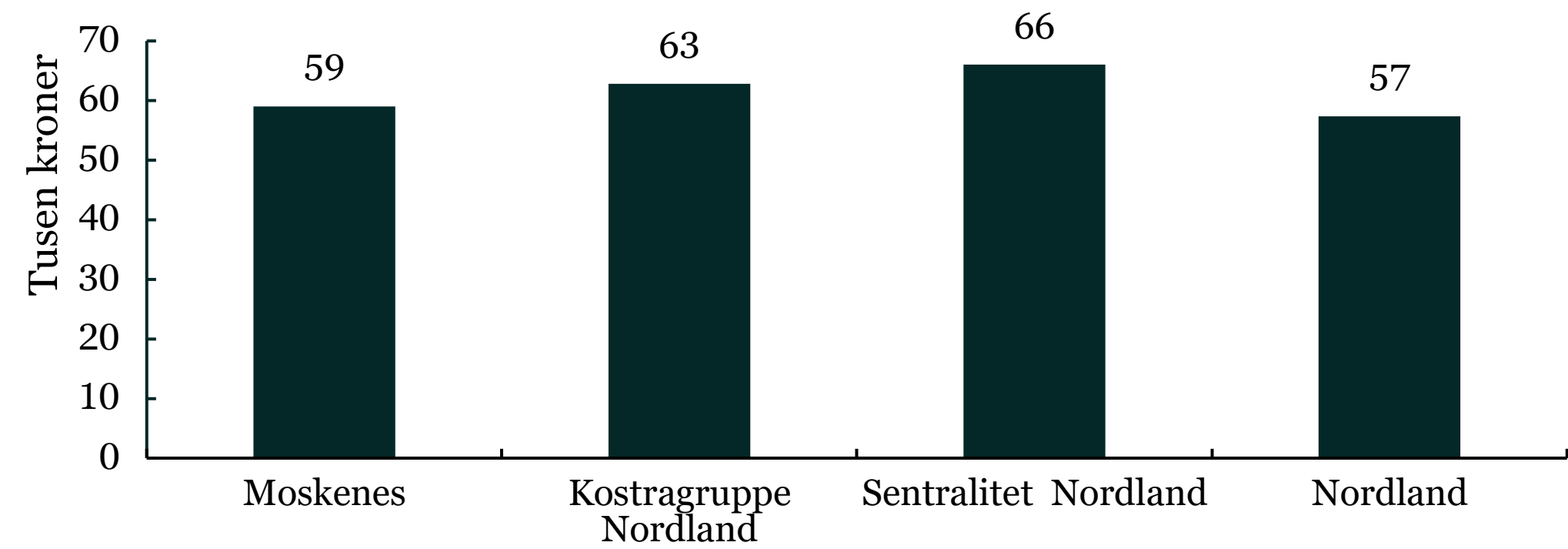
KFI: Høye

Areal

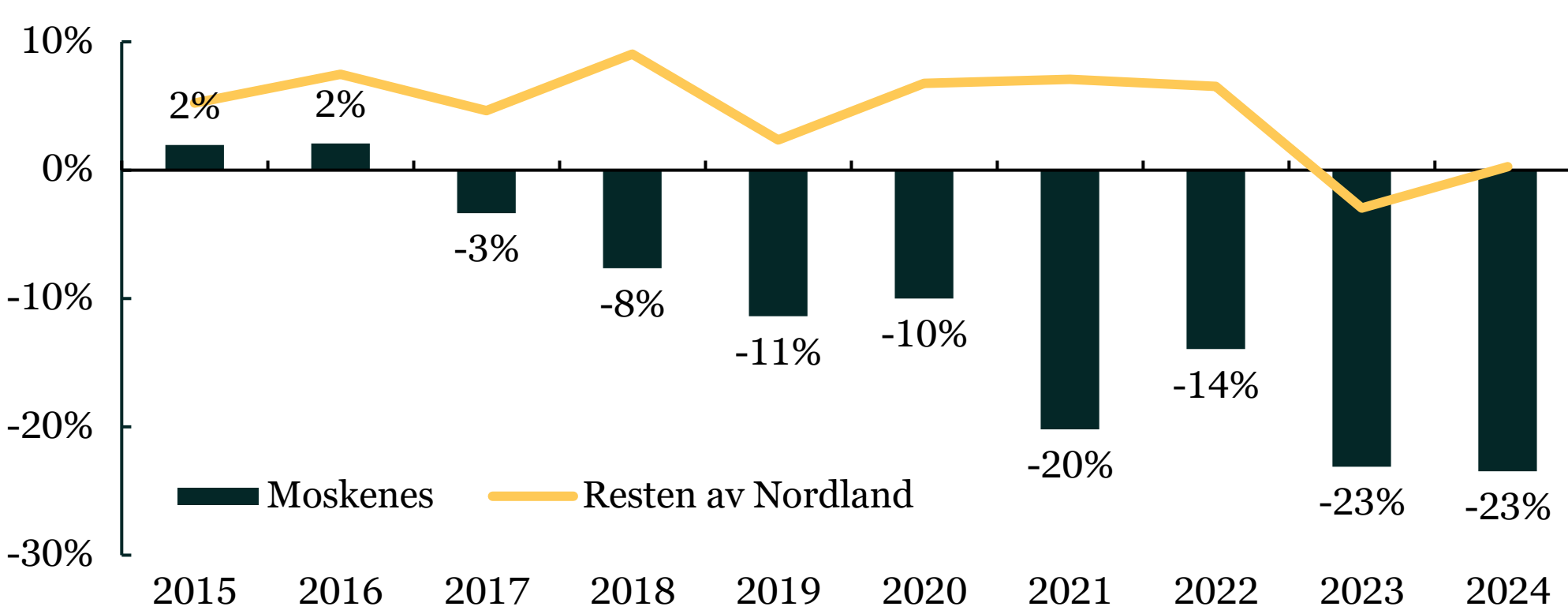
110 km²

9 innbyggere per km²

Rammetilskudd per innbygger sammenlignet med andre grupper i 2024. Kilde: SSB Tabell: 12137

Netto driftsresultat som andel av netto driftsutgifter. Kilde: SSB Tabell: 12137

1 For å gjøre det lettere å sammenligne KOSTRA-data på tvers av kommuner har Statistisk sentralbyrå (SSB) satt sammen kommunene i grupper basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser.

Arbeidsmarked - Lokalt og fiskeridrevet

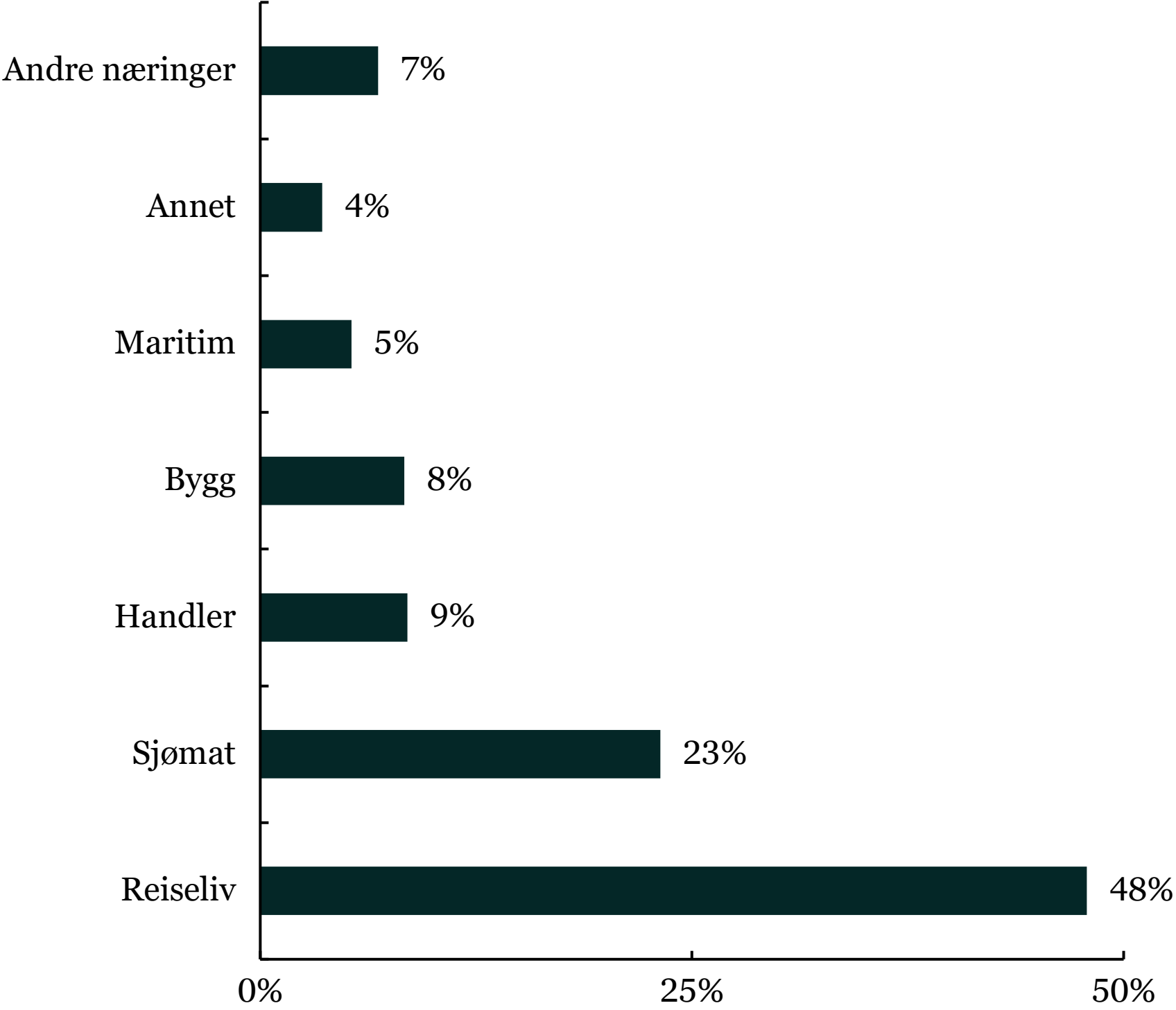

Foto: iStock - TCmake_photo

Sysselsetting i privat næringsliv – Moskenes er en sjømat- og reiselivskommune

- **I 2025 var 480 personer sysselsatt i Moskenes kommune, hvorav over to tredeler jobber i privat sektor.** Siden sammensetningen av offentlig sektor samsvarer relativt greit med resten av Nordland, fokuserer vi på den private i denne gjennomgangen.
- I Menons regnskapsdatabase er norske bedrifter gruppert i næringspopulasjoner. Ved hjelp av dette kan vi si noe om hvor avgjørende de enkelte næringene er for kommunen.
- **Ansatte i sjømat- og reiselivsbedrifter utgjør to tredjedeler av alle ansatte i privat næringsliv i Moskenes kommune.** Det øvrige næringslivet har en sammensetning som er typisk for regionen, med bygg, transport, handel og andre tjenester.
- **Fiskeri og fiskeindustri er de to store undergruppene i sjømatkategorien, og sysselsetter de fleste som jobber med sjømat.** Vi kommer tilbake til fiskeri og fiskeindustri med en mer detaljert gjennomgang senere i rapporten. Hovedformålet med denne oversikten er imidlertid å belyse det øvrige næringslivet i kommunen, og hvordan dette utfyller og henger sammen med sjømatnæringen.

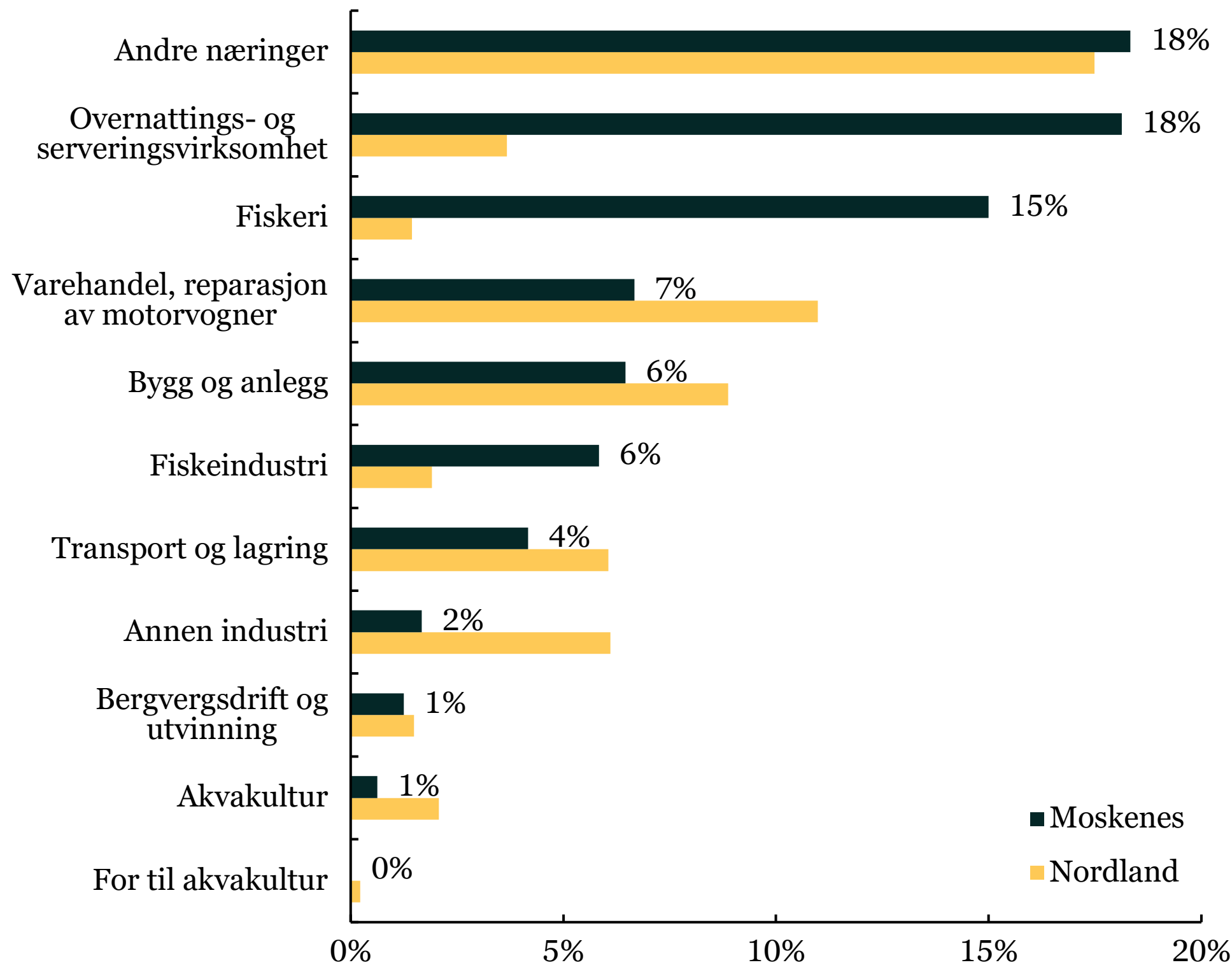
Andel av ansatte per næring i privat sektor i 2024. *Kilde: Menons regnskapsdatabase*

Sysselsetting etter sektor

- På denne siden deler vi sjømatnæringen inn i undergrupper og inkluderer offentlig ansatte for å tydeliggjøre næringens samlede rolle i kommunens arbeidsmarked.
- **Næringsstrukturen i Moskenes skiller seg fra resten av Nordland ved at fiskeri og fiskeindustri er langt mer dominerende, med en sysselsettingsandel på 24 prosent, mot 3 prosent i fylket totalt.** Fiskeri sysselsetter over dobbelt så mange som fiskeindustri, og begge næringer utgjør en fallende del av sysselsettingen.
- **Overnattings- og serveringsvirksomheten sysselsetter om lag 18 prosent av bosatte i Moskenes, mot om lag 4 prosent for Nordland samlet.** Som vi kommer tilbake til senere i presentasjonen, har denne næringen og reiselivsnæringen for øvrig opplevd stor vekst de siste årene.
- **Offentlig administrasjon, undervisning og helsesektoren sysselsetter bare 22 prosent i Moskenes, mot 40 prosent i Nordland totalt.** Den klart største andelen jobber innenfor helse- og sosialtjenester.

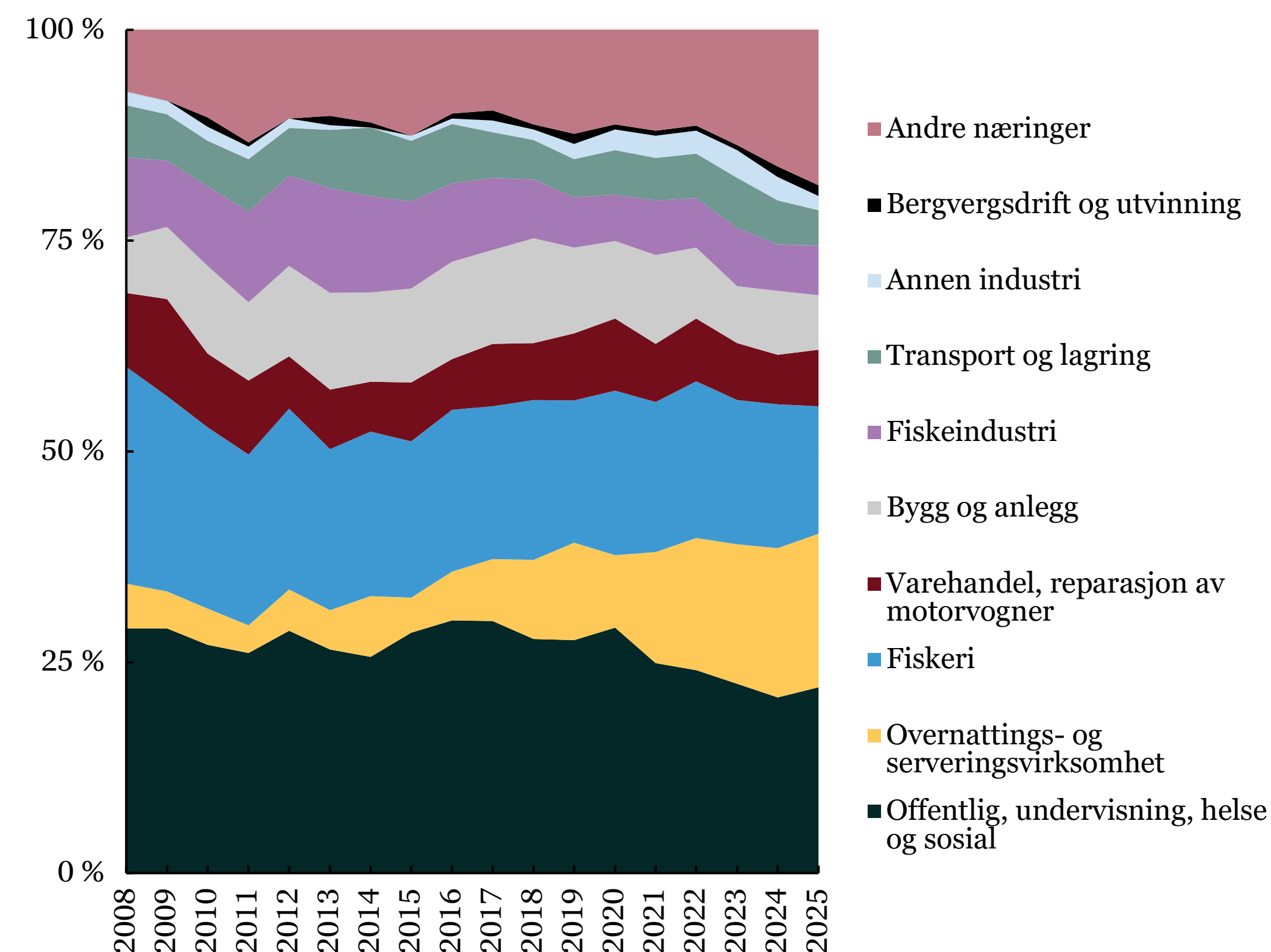
Andel sysselsatte etter bosted i utvalgte næringer i Moskenes sammenlignet med Nordland for 2025. Kilde: SSB Tabell: 13470

Hvordan næringssammensetningen har utviklet seg over tid

- **Den samlede sysselsettingen i Moskenes har sunket med 13 prosent fra 2008 til 2025** (fra 551 til 480 personer). Til sammenligning har sysselsettingen i resten av Nordland vokst med 15 prosent i samme periode, noe som indikerer en svakere arbeidsmarkedsutvikling lokalt.
- **Fiskeriet har hatt fallende sysselsettingsandel fra rundt 26 prosent til 15 fra 2008 til 2025, mens fiskeindustrien har gått fra rundt 9 til 6 prosent i samme periode.** Den samlede andelen i fiskeri og fiskeindustri er dermed falt fra nesten 35 til rundt 20 prosent.
- **Også i andre næringer har det skjedd tydelige skift siden 2008: overnattings- og serveringsvirksomheten har nesten firedoblet sin andel av sysselsettingen.**

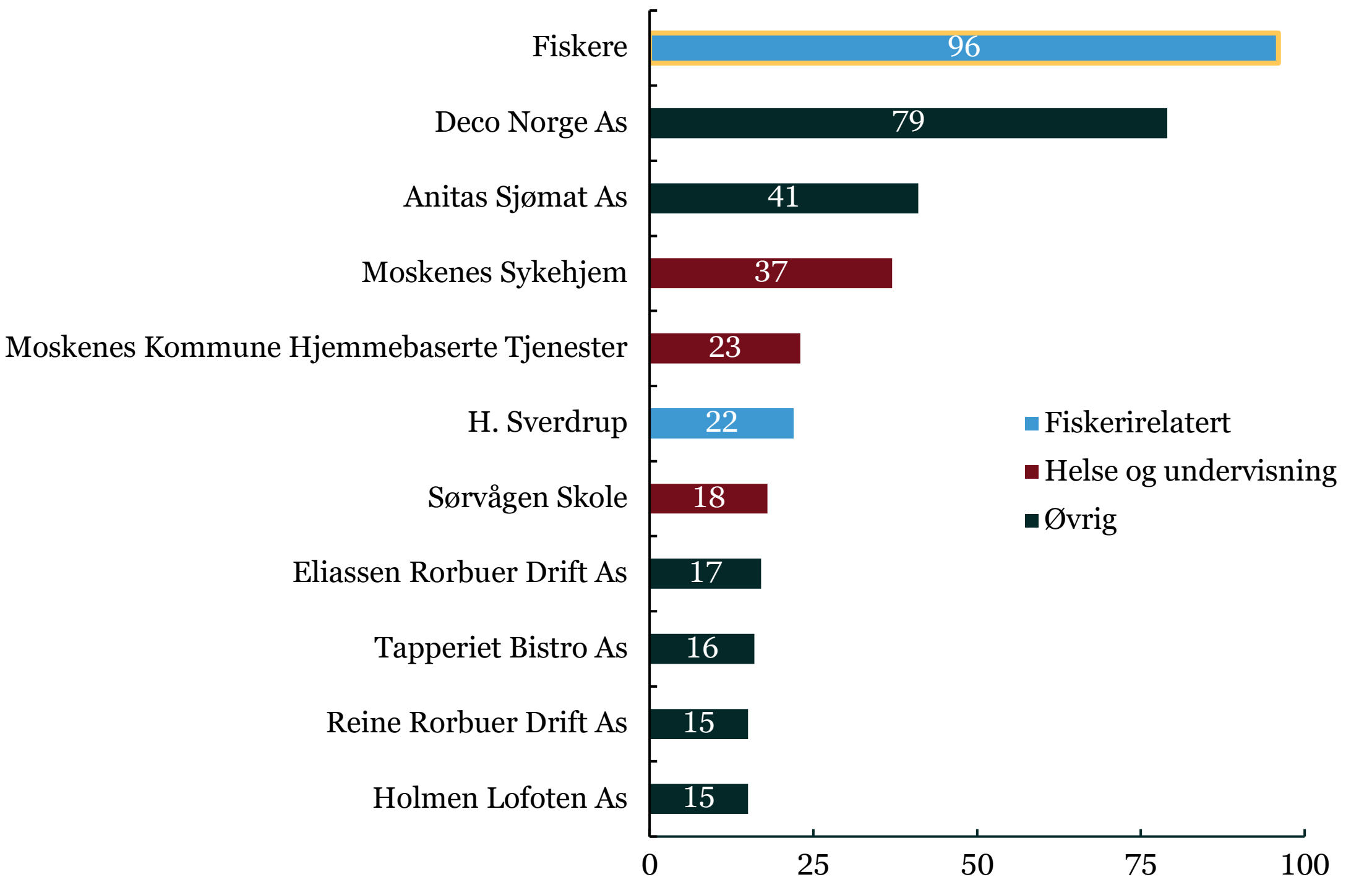
Utvikling i andel sysselsatte per sektor i Moskenes kommune mellom 2008 og 2025. Kilde: SSB
Tabell 13470.

5 av de 11 største arbeidsplassene i kommunen er innenfor fiskeri eller offentlig sektor

- **Den største arbeidsgiveren i Moskenes er fiskeriet.** Totalt 96 fiskere var registrert i kommunen i 2025 (tidl. Fiskermanntallet), noe som utgjør omtrent en av fem sysselsatte. Til sammenligning utgjør fiskere registrert i Fiskerregisteret 1,5 prosent av sysselsatte i Nordland.
- **I Moskenes finnes det flere store arbeidsgivere utenfor fiskeri og offentlig sektor.** Blant annet flere bedrifter som tett knyttes til reiselivet er i toppen antall ansatte per virksomhet i kommunen.
- Det er verdt å merke seg at antall registrerte stillinger i bedriftene i sum er betydelig høyere enn det SSBs sysselsettingstall for samme sektor tilsier. Dette kan indikere at en stor del av stillingene er deltidsbaserte eller sesongbetonte. Begge kildene forteller likevel den samme overordnede historien: **fiskeri og fiskeindustrien er den viktigste arbeidsgiveren i Moskenes**
- Tallene for sysselsatte fiskere omfatter både fiskere på blad B (heltidsfiskere) og blad A (deltidsfiskere). Fordi dette er inntektsgivende arbeid for begge typer fiskere, har vi valgt å inkludere begge. I Moskenes kommune er det rundt 5-10 registrerte deltidsfiskere i dag.

Oversikt over de største arbeidsplassene i Moskenes kommune målt i antall unike personer med arbeidsforhold knyttet til virksomheten. *Kilde: Brønnøysundregisteret og Fiskerregisteret*

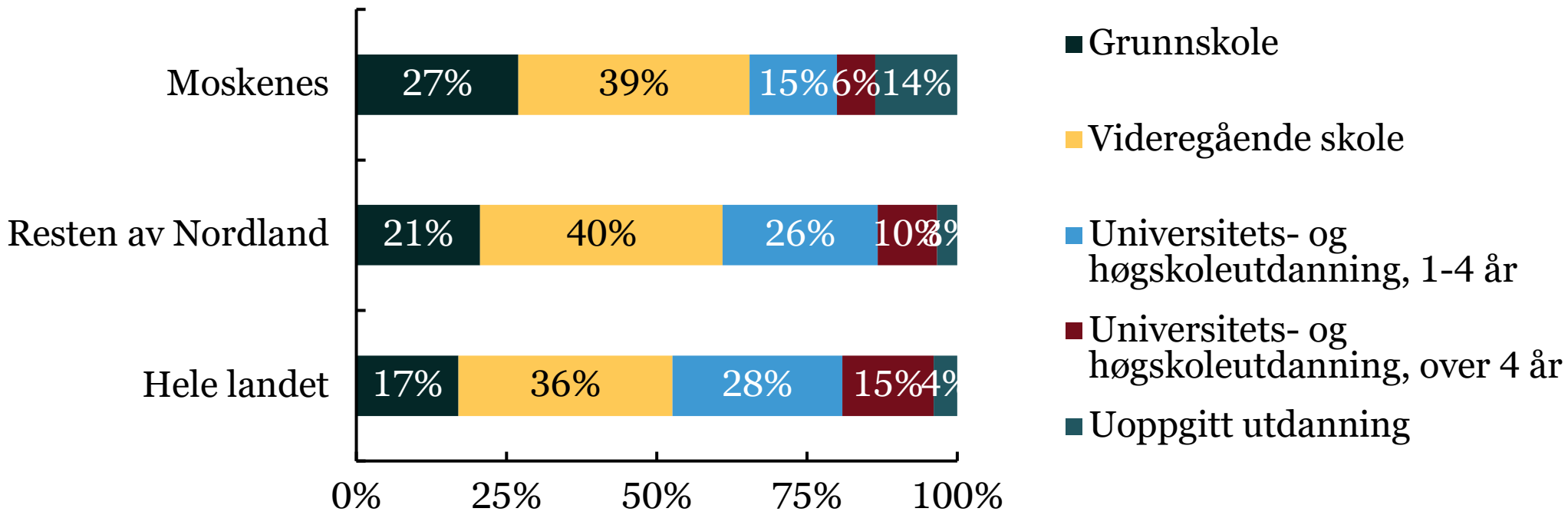

Tallene fra Enhetsregisteret vil i mange tilfeller være høyere enn SSBs sysselsettingstall, fordi de to kildene måler ulike størrelser. Enhetsregisteret teller arbeidsforhold ved virksomheter registrert i kommunen, mens SSBs sysselsettingsstatistikk teller hovedsysselsatte bosatt i kommunen. Avviket skyldes blant annet at én ansatt kan ha arbeidsforhold til flere bedrifter.

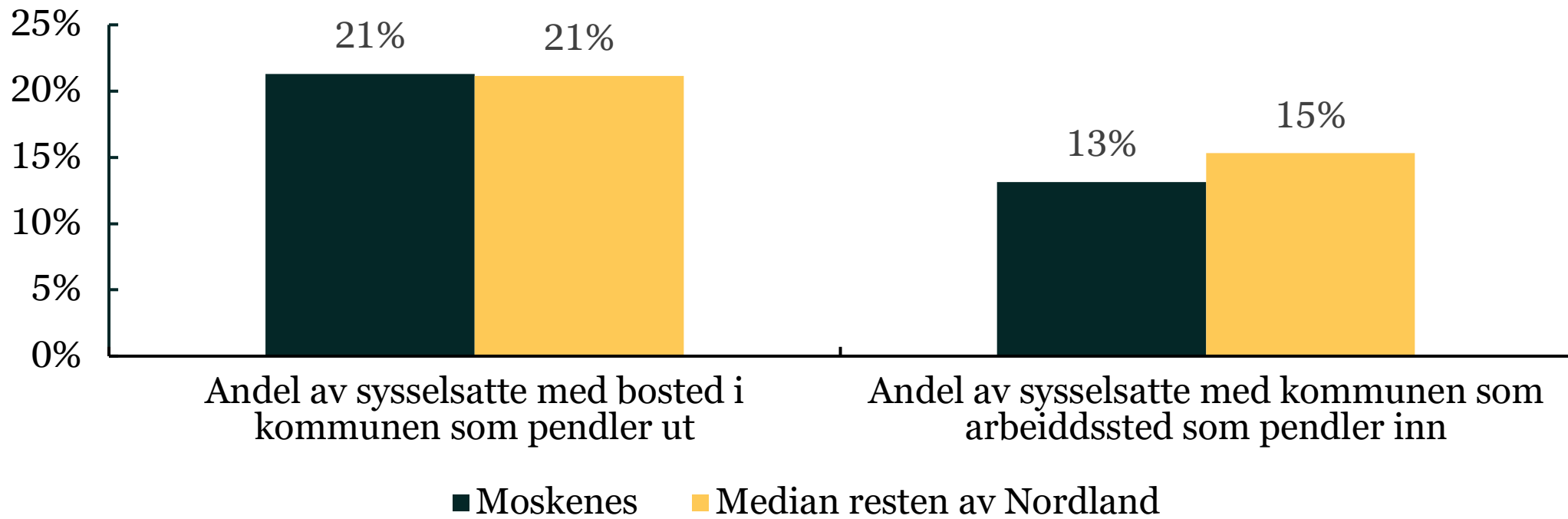
Sammensetning av arbeidsmarkedet

- Næringslivet i Moskenes er preget av fiskeri, fiskeindustri og reiseliv, som typisk sysselsetter personer med kortere utdanning. Dette gjenspeiles i kommunens utdanningsnivå, som ligger under snittet for Nordland.
- Utdanningsnivået blant sysselsatte i Moskenes er noe lavere enn fylkessnittet.** Blant de sysselsatte bosatt i kommunen, har 15 prosent høyere utdanning av inntil fire års varighet og 6 prosent mer enn fire års høyere utdanning. I resten av Nordland er fordelingen henholdsvis 26 og 10 prosent.
- Inn- og utpendlingen til Moskenes er på nivå med resten av fylket.** Rundt hver femte sysselsatte pendler ut av Moskenes, i hovedsak til Vestvågøy og Flakstad, mens om lag hver sjettede sysselsatte i kommunen pendler inn. Samlet indikerer dette at arbeidsmarkedet i Moskenes i stor grad er lokalt forankret.
- Omtrent to av tre innvandrerne i Moskenes er arbeidsinnvandrere (66 prosent), mot 22,6 prosent i Nordland som helhet.** Dette gjenspeiler trolig at fiskeindustrien og andre næringer i kommunen trekker til seg arbeidskraft utenfra. Totalt utgjør innvandrere 33 prosent av de sysselsatte, langt over landssnittet på 19 prosent og markant høyere enn Nordland-snittet på 13,5 prosent.

Andel av sysselsatte fordelt etter utdanningsnivå i Moskenes kommune, sammenlignet med resten av Nordland og hele landet. Kilde: SSB Tabell 11615

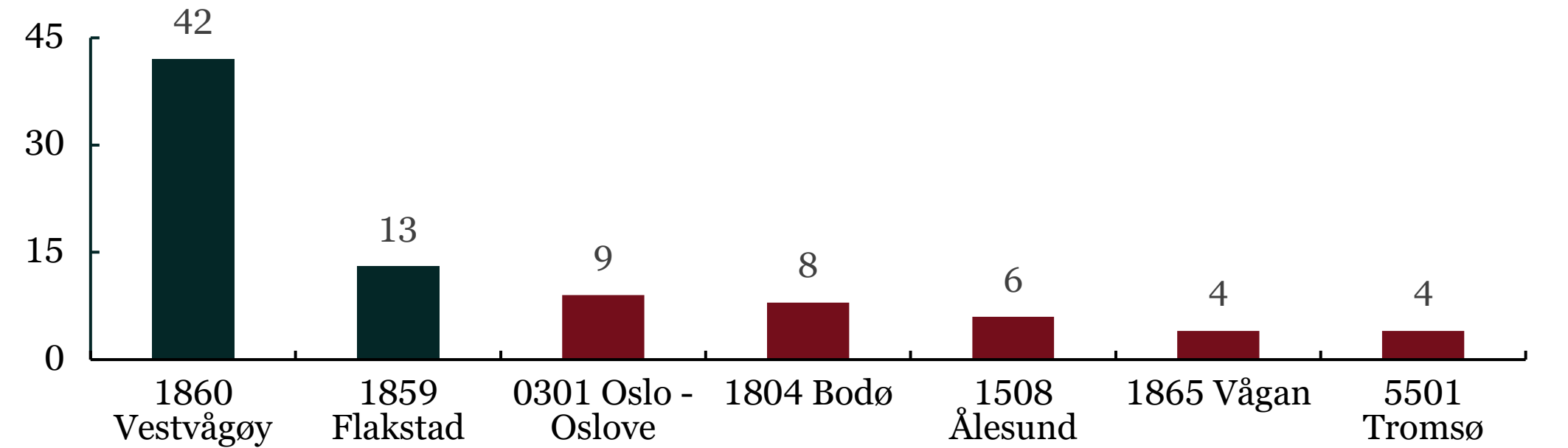
Sammenligning av pendling ut og inn av kommunen. Kilde: SSB tabell 11616

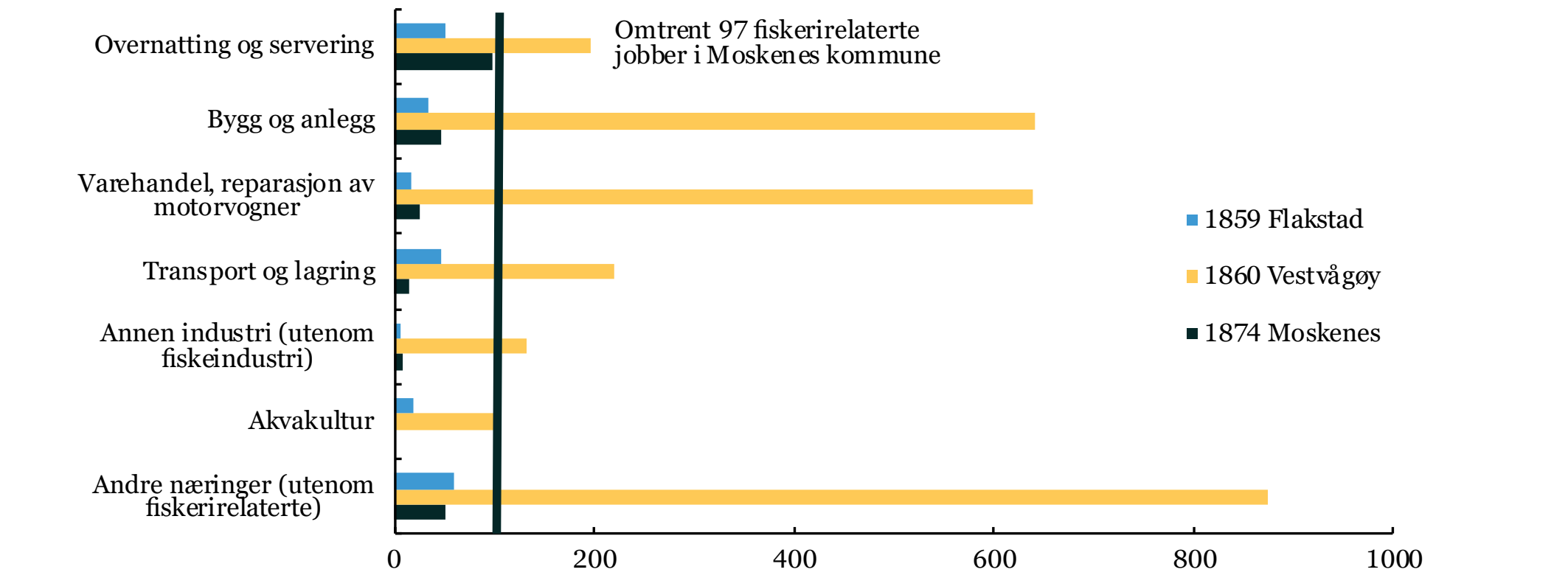
Et lokalt arbeidsmarked med noe pendling til nabokommunene

- **Pendlerstatistikk fra SSB brukes til å avgrense det tilgrensende arbeidsmarkedet.** Ved å se hvor sysselsatte bosatt i Moskenes har arbeidssted, kan vi anslå hvilke nabokommuner som realistisk inngår i det samme bo- og arbeidsmarkedet.
- Av 479 sysselsatte bosatt i Moskenes jobber nærmere 79 prosent i egen kommune. Arbeidsmarkedet er dermed sterkt lokalt forankret.
- **Av utpendlerne går flesteparten til Vestvågøy.** Om lag 42 personer, knapt 9 prosent av de sysselsatte, har Vestvågøy som arbeidssted, mens 13 pendler til Flakstad. De øvrige utpendlerne fordeler seg tynt på Oslo, Bodø, Ålesund og Tromsø, trolig knyttet til rotasjons- og pendlerarbeid utenfor regionen. Den lange reiseavstanden gjennom Lofoten gjør at Vestvågøy i praksis er det eneste realistiske pendlingsalternativet, men terskelen for daglig pendling er høyere enn fra kommuner lenger inn på øygruppen.
- **Moskenes skiller seg fra de øvrige kystkommunene ved at reiselivet står sterkt.** Overnatting og servering sysselsetter om lag 99 personer og er dermed større enn hele den fiskerirelaterte sysselsettingen samlet. Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter til sammenligning om lag 97 personer, rundt 20 prosent av sysselsettingen, mens offentlig administrasjon, helse og undervisning står for om lag 90.
- **Vestvågøy har et større og bredere arbeidsmarked enn Moskenes.** Med rundt 5 600 arbeidsplasser mot Moskenes' om lag 430, og tyngdepunkt i helse, undervisning, varehandel og bygg og anlegg, er Vestvågøy regionsenteret kommunen orienterer seg mot. Reiseavstanden gjør likevel pendlingskoblingen mindre robust.

Pendlingsstrømmer ut av Moskenes. Sysselsatte (15–74 år) bosatt i Moskenes etter arbeidsstedskommune, 2025. Kilde: SSB tabell 03321

Antall sysselsatte etter næring og arbeidsstedskommune for Moskenes, Vestvågøy og Flakstad, Sortland, Hadsel og Bø, 2025. Kilde: SSB tabell 13470

Arbeidsmarkedets omstillingsevne ved bortfall i fiskeri og fiskeindustri i Moskenes og omegn

- **Et bortfall i fiskeri og fiskeindustri vil være krevende å absorbere lokalt.** Sjømatnæringen står for rundt to av ti arbeidsplasser i kommunen, og et videre fall i kvoter og landinger kan innebære behov for å erstatte i størrelsesorden hundre arbeidsplasser. De øvrige private næringene er hver for seg for små til raskt å ta opp et bortfall av denne størrelsen. Bortfall av fiskerirelaterte arbeidsplasser i én kommune sammenfaller ofte med tilsvarende bortfall i nabokommunene. Brede trender som kvotefall eller endringer i regionalt landingsmønster virker på regionalt nivå og begrenser dermed muligheten til å finne tilsvarende arbeid i nærliggende arbeidsmarkeder.
- **Arbeidsstyrken er i stor grad sysselsatt innenfor kommunen, og pendlingen er begrenset.** Nærmere 79 prosent jobber lokalt, og av utpendlerne går hovedtyngden til Vestvågøy, som sysselsetter knapt 9 prosent av de bosatte i Moskenes. Pendlingskoblingen er reell, men svakere enn i nabokommunene nærmere Leknes, og den lange reiseavstanden gjør daglig pendling krevende. Vestvågøy vil derfor trolig bare kunne absorbere en mindre del av et eventuelt lokalt bortfall.
- **Kompetanseprofilen i arbeidsstyrken samsvarer ikke nødvendigvis med behovene i alternative næringer.** Næringslivet er preget av manuelle yrker innenfor fiske og foredling, og de største landbaserte alternativene, særlig helse- og sosialtjenester, krever ofte annen og mer formell kompetanse. Antallet arbeidsplasser overvurderer derfor hvor lett omstilling vil være.
- **Reiselivsnæringen er en mulig, men sårbar avlastning.** Overnatting og servering er allerede kommunens største enkeltnæring og kan i prinsippet ta opp arbeidskraft ved et bortfall i fiskeriet. Næringen er imidlertid sterkt sesongavhengig og konjunkturutsatt, og gir i mindre grad helårlige arbeidsplasser med tilsvarende lønnsnivå. Innenfor sjømat er det dessuten fisket selv, ikke industrien, som dominerer, med om lag 74 sysselsatte mot rundt 23 i fiskeindustrien. Det gjør kommunen direkte eksponert mot kvoteutviklingen på fangstleddet.
- **Samlet vurderer vi arbeidsmarkedet i Moskenes som lite fleksibelt overfor et stort bortfall i fiskerirelatert virksomhet.** En sterk reiselivsnæring gir kommunen et visst handlingsrom, men sesongavhengighet, lang pendleravstand til alternative arbeidsmarkeder og en kompetanseprofil rettet mot manuelle yrker begrenser omstillingsevnen. Til sammen tilsier dette at verken det øvrige lokale næringslivet eller arbeidsmarkedet i omegn uten videre kan ta opp et betydelig bortfall på kort sikt.

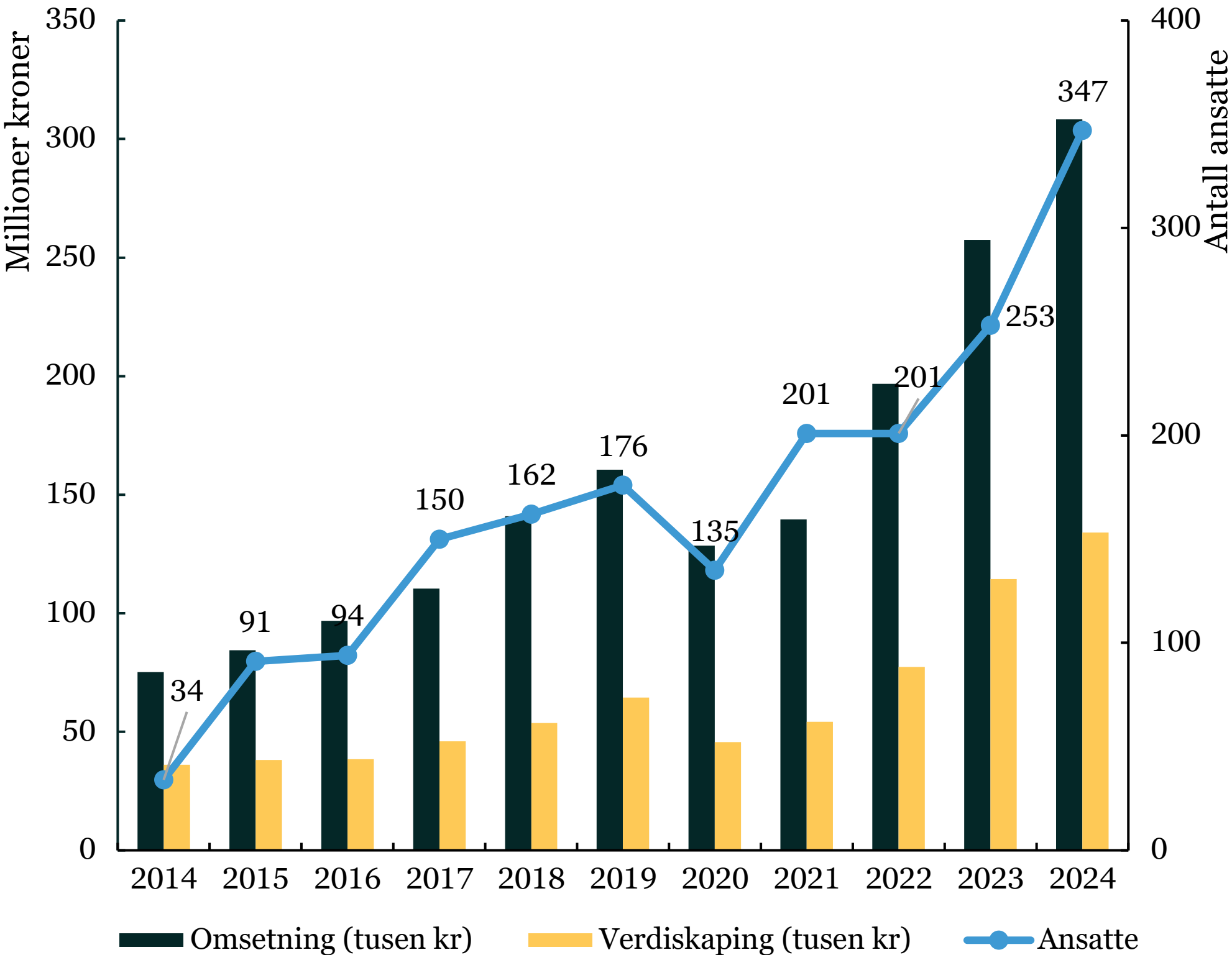
Utvikling i reiselivsnæringen de siste 10 årene

- **I første del viste vi at reiselivsnæringen står for omtrent 50 prosent av sysselsettingen i det private næringslivet i Moskenes kommune.** Her ser vi nærmere på utviklingen de siste 10 årene.
- **Reiselivsnæringen i Moskenes har vokst betydelig det siste tiåret, med eksplosiv vekst de siste årene.** Omsetningen har firedoblet seg fra 75 til over 300 millioner kroner, antall ansatte vokste fra 34 til 347, og verdiskapingen nesten firedoblet seg fra 36 til 135 millioner kroner mellom 2014 og 2024. Det store hoppet skjedde mellom 2021 og 2024, men det har vært vekst nesten samtlige år.
- **Koronapandemien ga næringen et lite tilbakeslag, men de siste årene har veksten tatt seg kraftig opp.** Omsetning og verdiskaping er nå på de høyeste nivåene i perioden, og ligger langt over nivået fra før pandemien.

Verdiskaping er den merverdien en bedrift skaper. Det måles som driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader. Verdiskaping er en viktig størrelse i samfunnsøkonomien fordi den gjennom konsum og skatt legger grunnlag for velferd. Netto verdiskaping er dermed verdiskaping ekskl. avskrivninger. I forbindelse med bedriftens egen aktivitet er det denne størrelsen som benyttes.

Sysselsetting refererer til antall personer i arbeid, uavhengig av stillingsprosent. Dette er et mål på antall jobber.

Utvikling i reiselivsnæringen i Moskenes kommune. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Statistikk om fiskeriet i kommunen

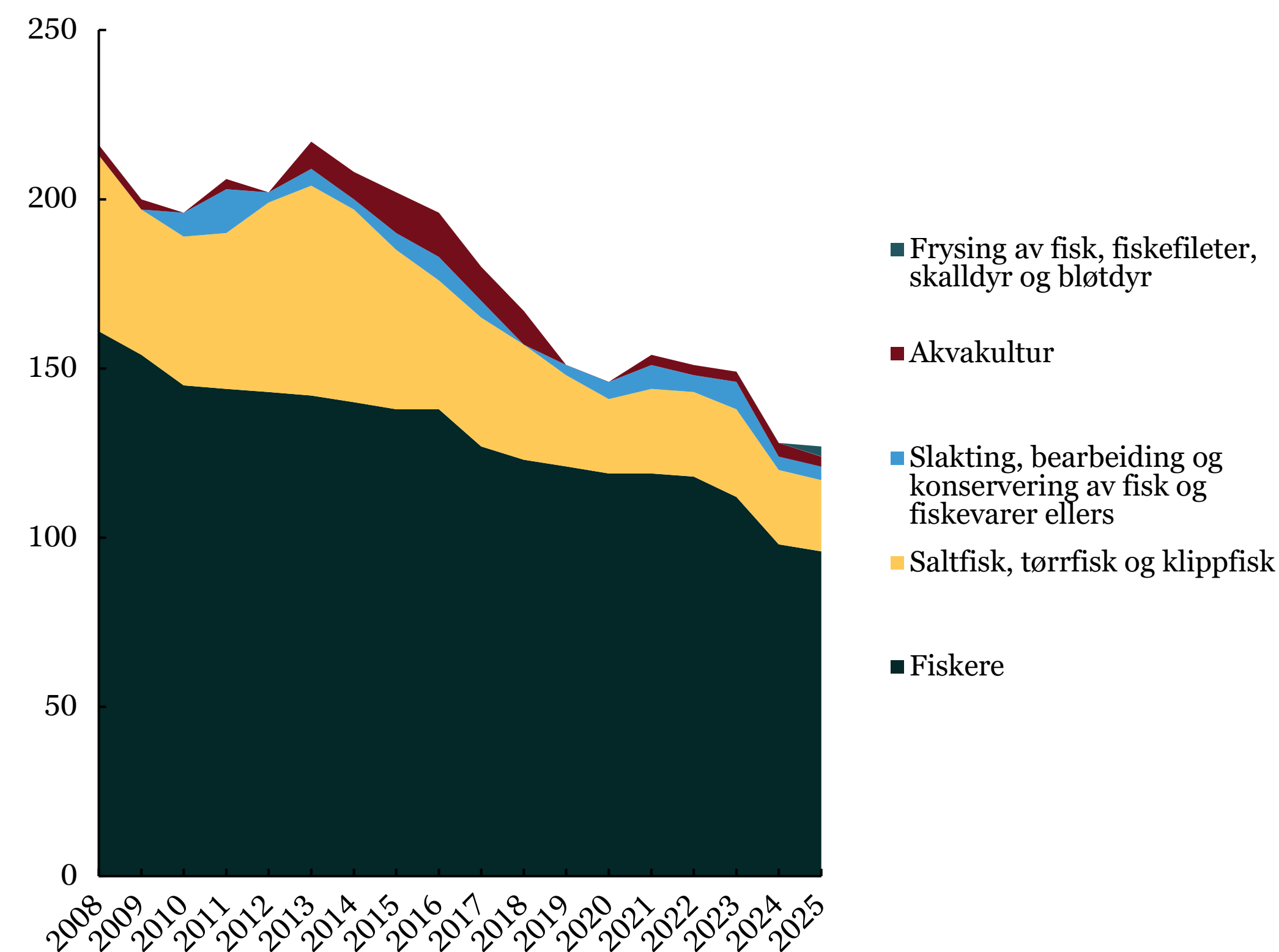

Foto: iStock – Golden Sikorka

Sjømat utgjør en betydelig andel av kommunens sysselsetting og næringsliv

- Her ser vi nærmere på hvordan fiskeindustrien er bygd opp, målt i antall ansatte per undernærings.
- Fiskeriet alene sysselsetter om lag én av fem sysselsatte i Moskenes. 96 personer bosatt i kommunen er registrert i Fiskerregisteret. Siden 2008 har antallet fiskere blitt redusert for hvert år, samtidig som antall ansatte i fiskeindustrien også har falt betraktelig.
- Den største delen av fiskeindustrien er innen saltfisk, tørrfisk og klippfisk, men kommunen har også noe aktivitet innen slakting, bearbeiding og konservering.
- Moskenes kommune har begrenset bredde i verdikjeden, og de ansatte innen sjømat er i stor grad fiskere. Totalt utgjør sjømatnæringen om lag en fjerdedel av arbeidsplassene i kommunen.

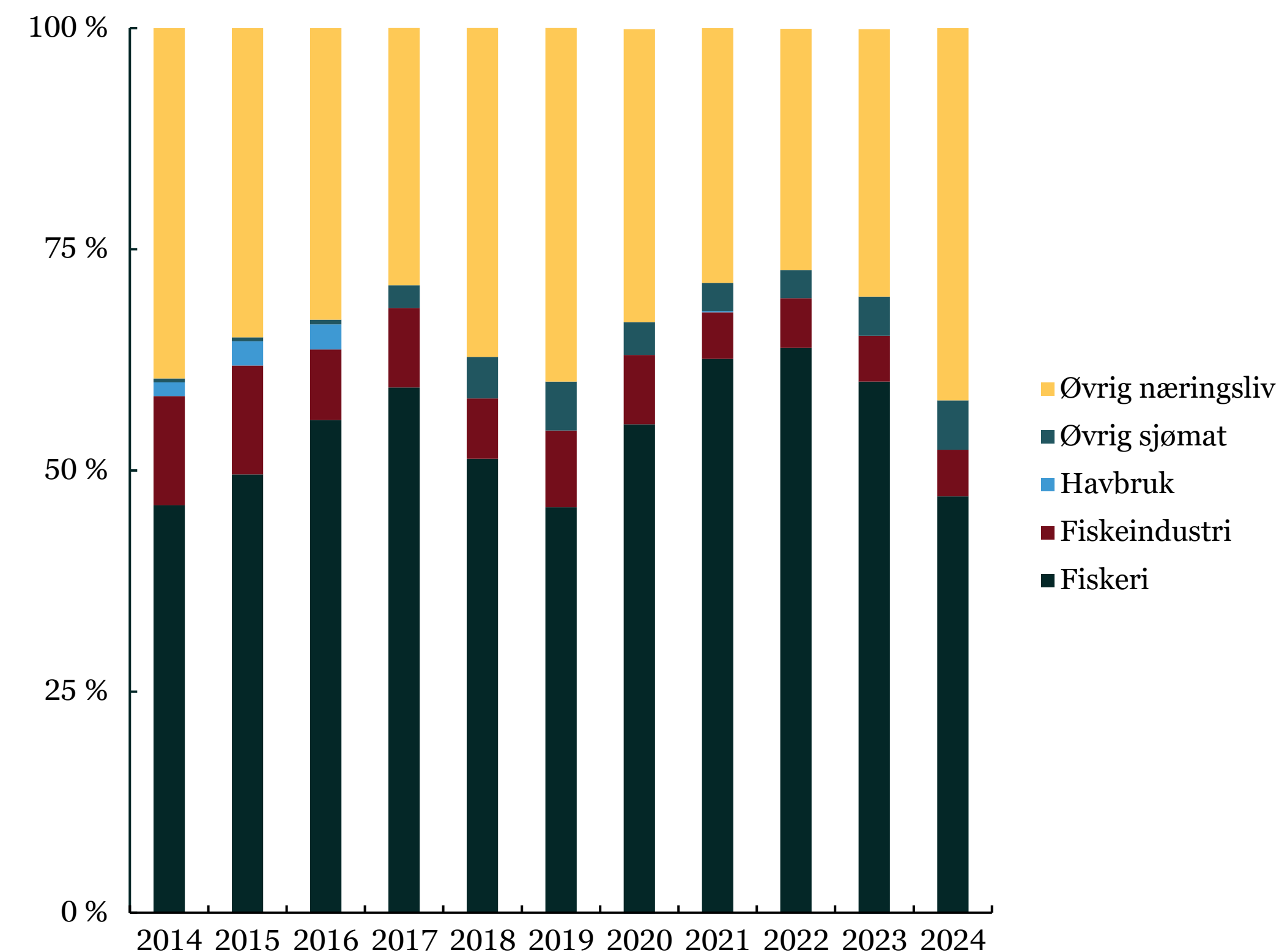
Antall sysselsatte for utvalgte næringer i Moskenes 2008-2025. Kilde SSB: Tabell 13470

Fiskeriet er en veldig stor del av kommunens sysselsetting og næringsliv

- **Fiskeri og fiskeindustri har de siste ti årene utgjort om lag halvparten av verdiskapingen i Moskenes.** Det vil si halvparten av overskudd og lønn som produseres i kommunen kommer gjennom disse næringene. Andelen varierer noe mellom år, men har holdt seg stabil rundt dette nivået.
- **Det øvrige næringslivet har hatt en – sett over tid – jevn andel målt i verdiskaping mellom 2014 og 2024.**

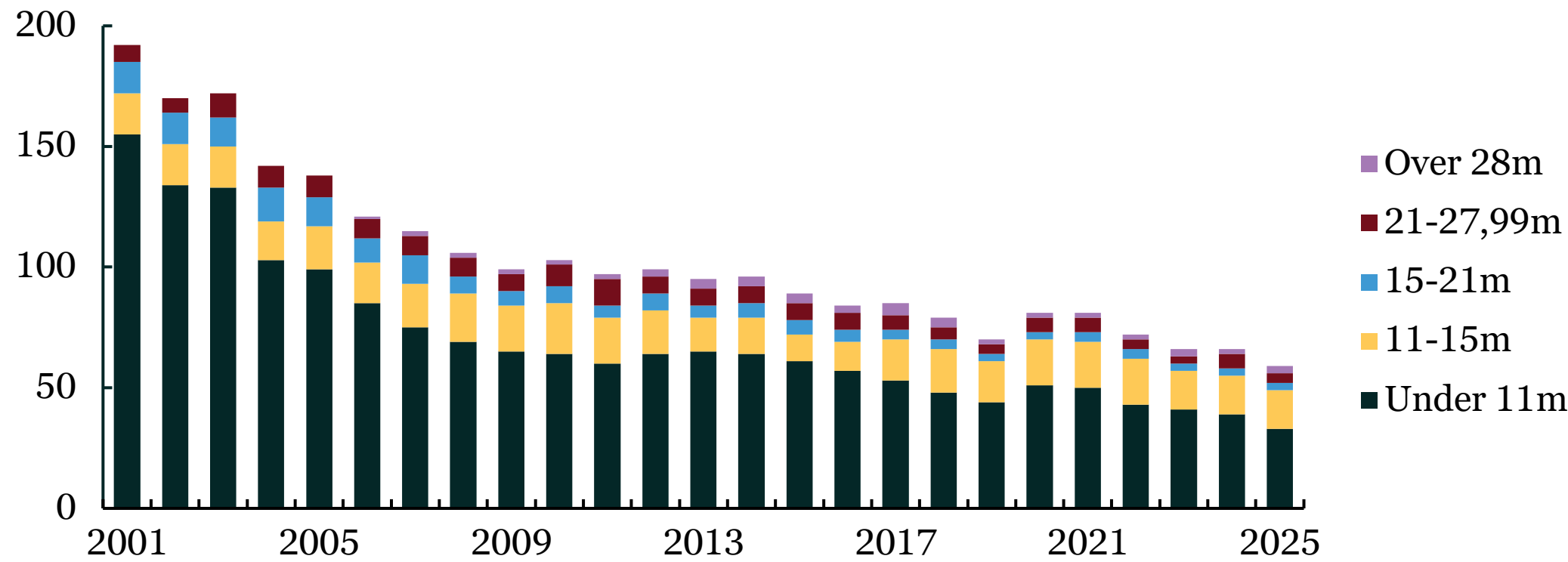
Verdiskaping for fiskeri og havbruk i Moskenes sammenlignet med resten av næringslivet. *Kilde: Menons regnskapsdatabase*

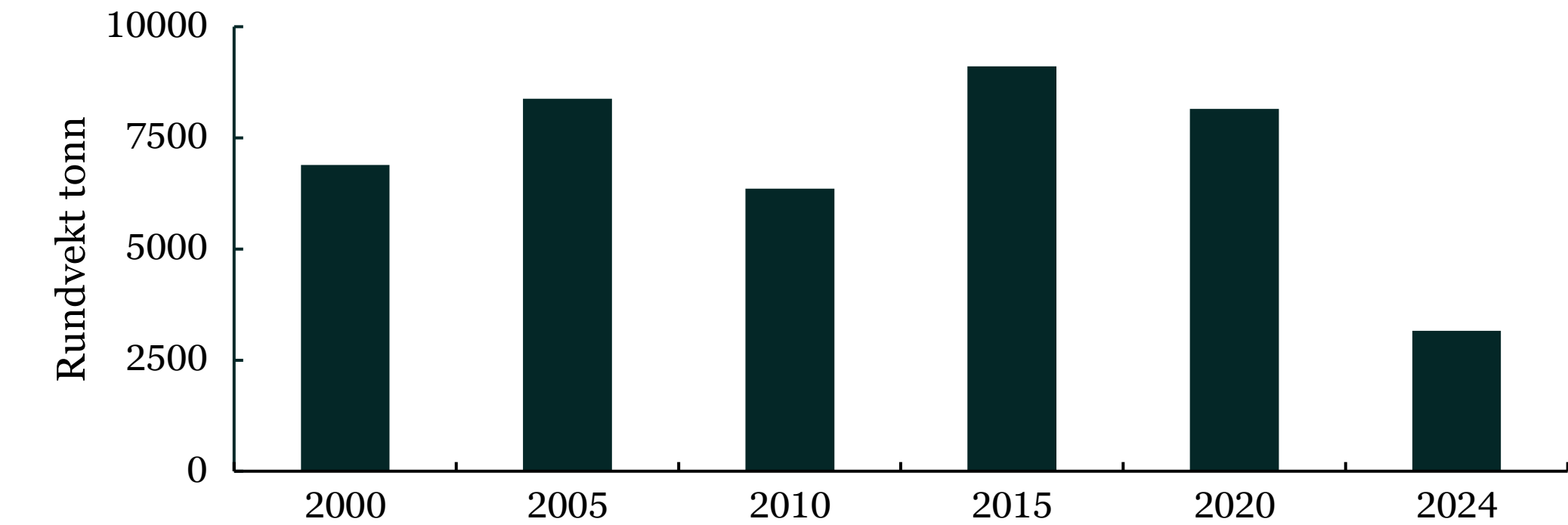
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Antall fartøy i Moskenes har falt siden 2000, og i 2025 var det rundt 50 fartøy registrert i kommunen. De minste fartøyene er fortsatt den største gruppen i antall.
- Landinger i Moskenes falt fra nesten 10 000 tonn i 2015 til rundt 3000 i 2024.

Antall fartøy registrert i Moskenes kommune mellom 2000 og 2025. Kilde: Fartøyregisteret.

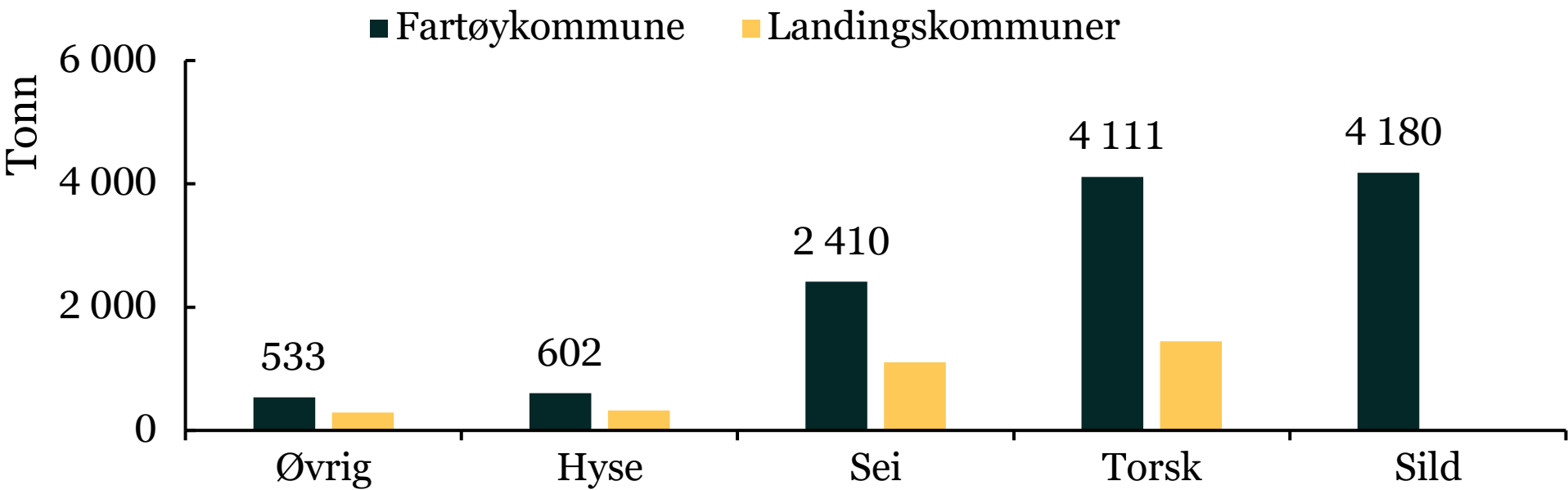
Utvikling i rundvekt landet i kommunen. Kilde: Sluttseddelregisteret

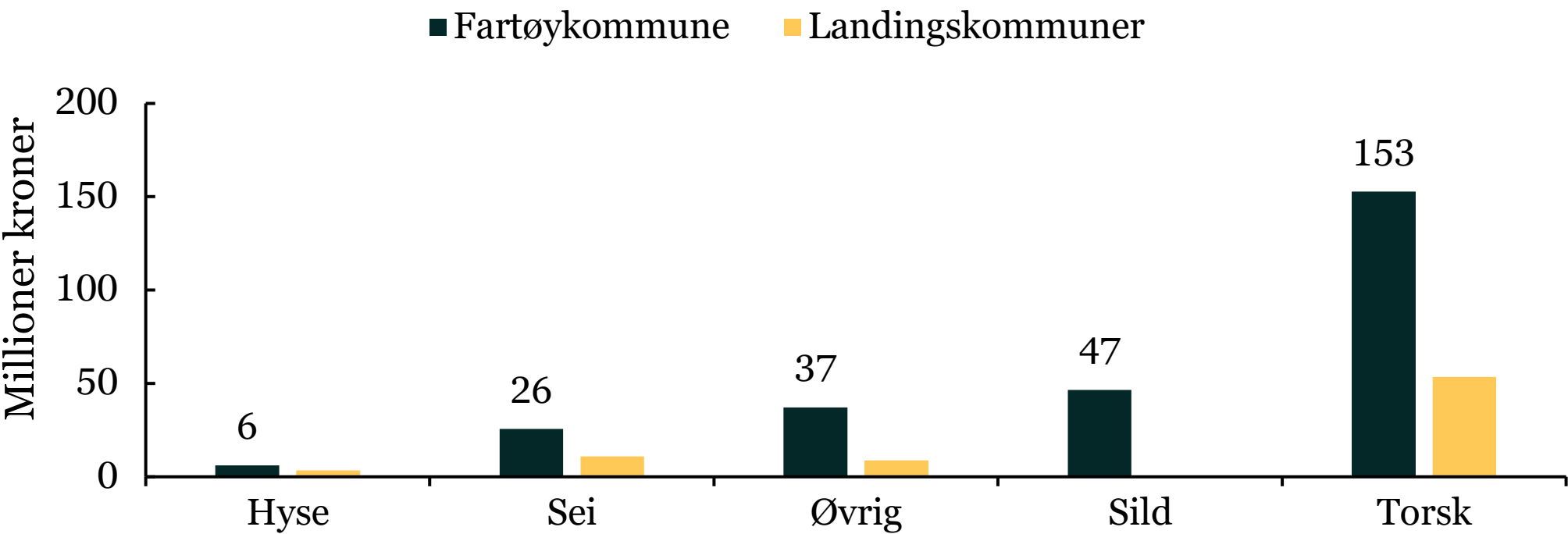
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Sild, torsk og sei er de klart dominerende artene målt i rundvekt i 2024, noe figurene illustrerer tydelig. Fartøyene registrert i Moskenes har landet over 4 000 tonn rundvekt for både sild og torsk.
- For de fleste artene er det langt større rundvekt knyttet til Moskenes som fartøykommune kontra landingskommune. Det tilsier at en større del fanges av fartøy fra Moskenes og landes i andre kommuner.
- For de øvrige artene; sei, hyse og pelagiske arter som NVG-sild, er volumene betydelig lavere enn for torsk, men bidrar likevel til et mer diversifisert råstoffgrunnlag i Moskenes kommune. Det var ingen landinger av sild i Moskenes kommune i 2024.
- Torsk dominerer også i omsetningsverdi, og er i relativ forstand et enda viktigere fiskeslag målt på denne måten. Dette illustrerer torskens avgjørende rolle for fiskerinæringen i regionen og kommunen.

Rundvekt per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Omsetning per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Fremtidsutvikling og scenarier

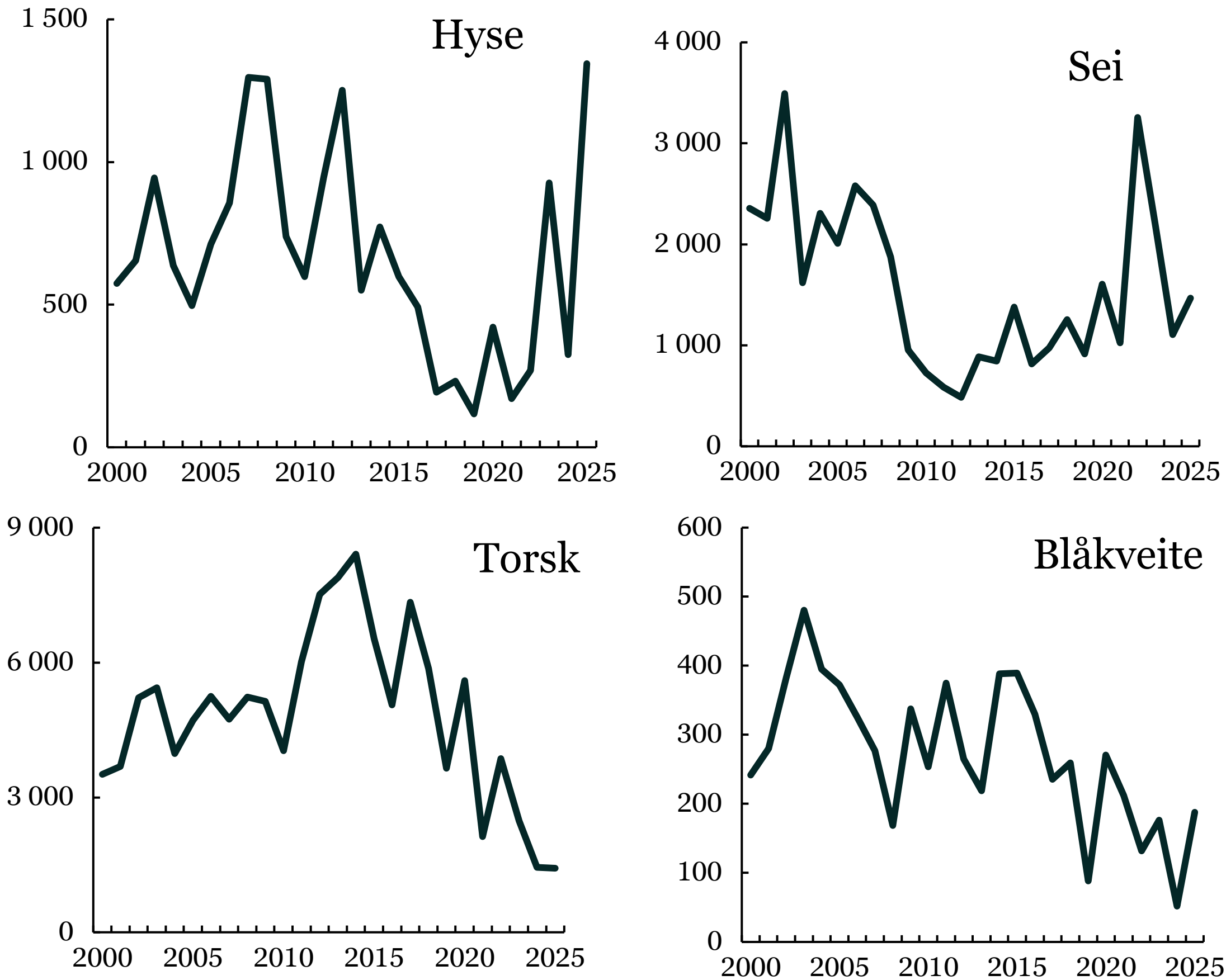
Foto: iStock – Yellow Duck

Utvikling i landinger i Moskenes

- Samlede landinger har falt kraftig siden toppen i 2014. Totale landinger i Moskenes nådde sitt høyeste nivå på 10 600 tonn i 2014, etter en vekst fra 7 000 tonn i 2000. Siden har volumet falt jevnt og ligger i 2025 på rundt 4 600 tonn, litt under halvparten av toppnivået.
- Torsk, sei og hyse er de dominerende artene, men torsken har hatt en dramatisk nedgang. Torskeandelen utgjorde i toppåret 2014 omtrent 80 prosent av hvitfisklandingsene, med 8400 tonn. I 2025 er dette redusert til omtrent 1400 tonn, en nedgang på over 80 prosent. Nedgangen er den enkeltfaktoren som forklarer mest av den samlede volumnedgangen i kommunen.
- Hyse og sei har holdt seg mer stabile de siste årene. Hyse lå på 1300 tonn i 2025, det høyeste nivået i perioden. Sei nådde sitt høyeste nivå de siste 10 årene, så sent som i 2023 med rundt 3200 tonn, men er nede i 1400 tonn i 2025.
- Landingene av blåkveite har ligget jevnt gjennom hele perioden, med en svak nedadgående tendens over perioden.

Verdiskapingen i fiskeindustrien i den enkelte kommune følger ikke nødvendigvis utviklingen i landinger. Flere motvirkende effekter kan bidra til å dempe eller til og med reversere sammenhengen. For det første vil reduserte kvoter, alt annet likt, presse fiskeprisen opp som følge av redusert tilbud, noe som kan løfte verdien av den fisken som faktisk landes, selv om volumet er lavere. Denne priseffekten tilfaller i utgangspunktet fiskerne, men kan også veltes over på industrien gjennom lavere råstoffkostnader relativt til salgsprisen. For det andre er det ikke nødvendigvis noen fast sammenheng mellom landingsvolum og foredlingsgrad. En høyere andel av et krympende landingsvolum kan bearbeides lokalt fremfor å eksporteres ubearbeidet, slik at verdien som skapes per kilo råstoff øker. Samlet sett betyr dette at verdiskaping i fiskeindustrien er et ufullstendig mål på aktivitetsnivå, og at tilsynelatende stabile eller voksende verdiskapingstall kan skjule en reell nedgang i volum, sysselsetting og industriell kapasitet. På samme måte viser det også at det på tross av fallende kvotenivåer ikke nødvendigvis trenger å føre til en proporsjonal nedgang i aktivitetsnivået i fiskeindustrien.

Figur over utvikling i rundvekt som er mest relevant for kommunen. Kilde: Fiskeridirektoratet

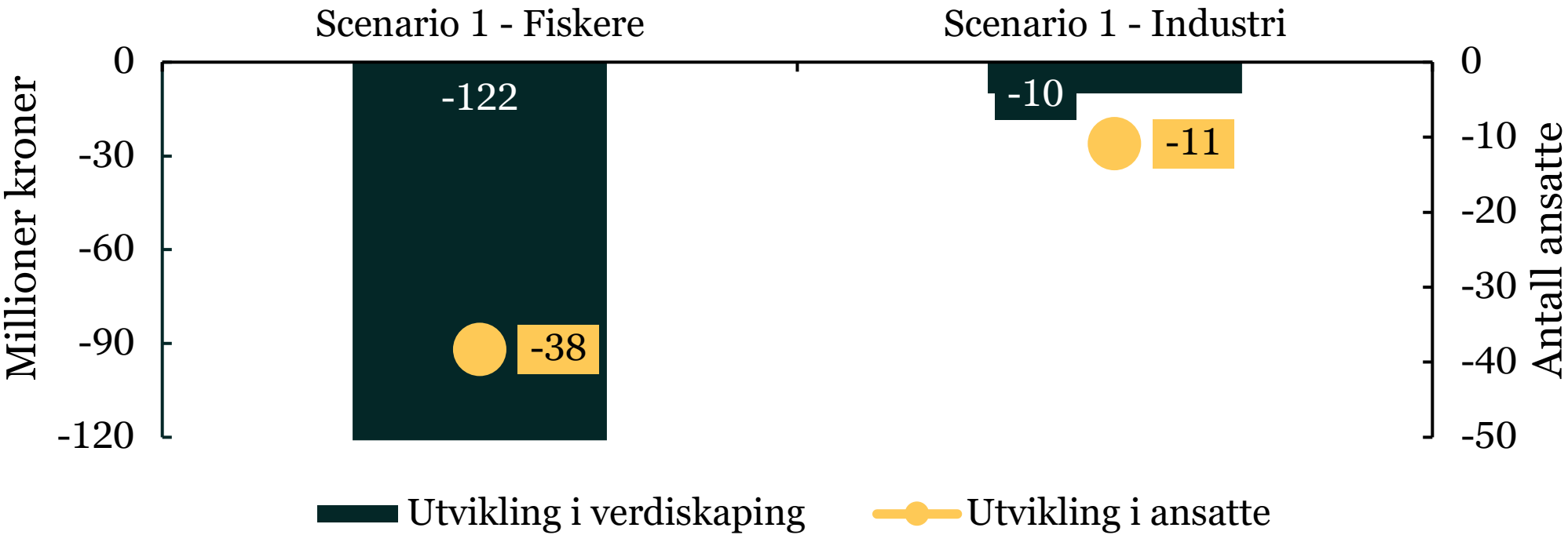

Endring i næringsliv, sysselsetting og befolkning i ulike scenarier

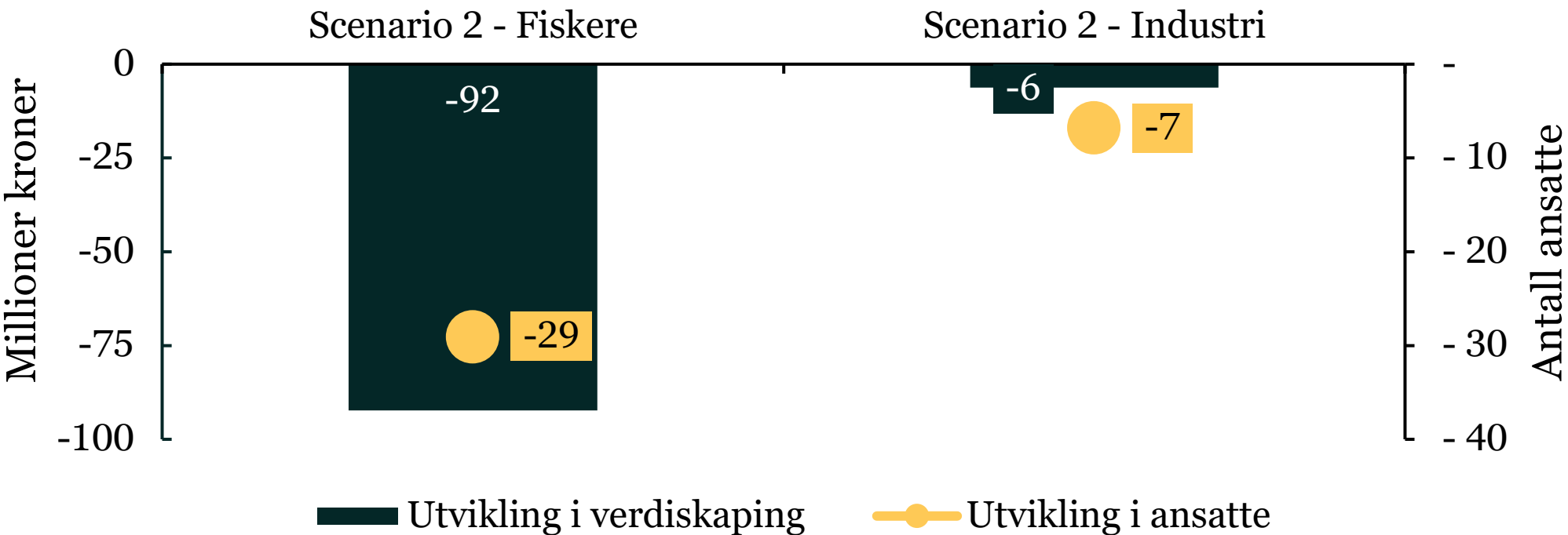
- For å belyse fiskeravhengigheten har vi laget to scenarioer for utviklingen i landinger fram til 2035. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon. Hensikten er først og fremst å illustrere den eventuelle sårbarheten til Moskenes kommune gitt en eventuell nedgang i kvoter og/eller landinger. Dersom utviklingen i kvoter/landinger blir positiv, vil det representere en mulighet for økt aktivitet innen fiskeri og fiskeindustri.
- Landingene følger både de nasjonale kvotene og endringer i landingsmønster, og vi har derfor knyttet scenarioene til historisk utvikling som kan knyttes mot kvotenivået over to perioder:
 - Scenario 1 viderefører utviklingen fra 2015 til i dag, en periode preget av kraftige kvotereduksjoner fra de historisk høye nivåene rundt 2013–2014. Scenarioet innebærer at omsetningen for fiskere og industrien faller med om lag 50 prosent fram til 2035. Scenario 2 viderefører den lengre utviklingen fra 2000 til i dag, og speiler en periode der kvotene over tid lå nærmere dagens nivå. Scenarioet innebærer et litt mindre fall på rundt 30 prosent.
- I scenario 1 vil antall sysselsatte kunne falle med rundt 40 i fiskeriet og 10 i fiskeindustrien frem mot 2035, tilsvarende omtrent 10 prosent sysselsatte. For verdiskaping er mønsteret det samme, og utslaget blir størst for fiskeri ettersom næringen er større. Samlet betyr dette at næringslivet i scenario 1 der landingene fortsetter å falle, må kompensere med opp mot 50 arbeidsplasser og en verdiskaping på over 130 millioner kroner for å holde seg på om lag samme nivå som i dag. I scenario 2 vil antallet sysselsatte i fiskeriet kunne falle med rundt 30 og rundt 7 i fiskeindustrien.

Endringene er basert på en enkel modell. Vi legger til grunn to vekstrater basert på historisk utvikling i landinger av torsk, sei, hyse, lodde, sild og blåkkeite i kommunen. I scenario 1 antar vi at utviklingen fra 2015 til 2025 fortsetter, og i scenario 2 at utviklingen fra 2000 til 2025 fortsetter. Vekstraten multipliseres med kommunens landingsmønster for disse artene. For fiskere benytter vi omsatt beløp for fartøy registrert i kommunen, og for industrien benytter vi landinger i kommunen. Det gir en sammenligning av omsatt beløp i 2035 mot 2025, og vi legger forskjellen til grunn for en proporsjonal nedgang i ansatte og verdiskaping. For enkelhets skyld antar vi samme utvikling for alle fartøygrupper. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon.

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 1 for landingsutvikling i Moskenes kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics' estimer

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 2 for landingsutvikling i Moskenes kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics' estimer

Menon
Economics

Mulighetskart for Flakstad

INNLEDNING

Mulighetskart for Flakstad

Dette mulighetskartet bygger på et arbeidsverksted gjennomført i Flakstad 28. mai 2026. Bakgrunnen for arbeidsverkstedet er at Flakstad er en av Nordlands mest fiskeriavhengige kommuner, samtidig som tilgangen på fisk er dramatisk redusert i løpet av den siste tiårsperioden.

Oppdraget er gjennomført for Nordland fylkeskommune, i samarbeid med Menon Economics. Menon Economics har utarbeidet en analyse av utviklingen i demografi, næringsliv og tilgang på råstoff i Flakstad kommune, se vedlegg 1.

Arbeidsverkstedet ble ledet av SALT og fulgte en planlagt prosess som ledet fram til tre konkrete utviklingsspor. Politikere, næringslivsledere og andre lokale ressurspersoner deltok i verkstedet og bidro med skriftlige innspill, prioriteringsøvelser og felles diskusjoner.

Innholdet i dette mulighetskartet er utformet med utgangspunkt i innspillene fra verkstedet. Anbefalingene for veien videre er utarbeidet av SALT og er tydelig merket som våre anbefalinger.

Kort sammendrag

Flakstad har sterke stedskvaliteter, viktig fiskeriforankring, attraktiv natur, økende reiselivsaktivitet og et engasjert lokalsamfunn med framtidstro. Samtidig står kommunen overfor betydelige utfordringer knyttet til overturisme, boligmangel, arbeidskraft, sentralisering, kommuneøkonomi, infrastruktur og press på fiskerinæringen. De prioriterte utviklingssporene handler om å styrke fiskerinæringen, legge bedre til rette for boligbygging og få til bedre samarbeid mellom kommunen og lokalt næringsliv. For å lykkes må flere hindre håndteres, blant annet regelverk og byråkrati, areal- og boligregulering, kapitalbehov, manglende havneutvikling og behov for tydeligere felles retning.

+ Utgangspunkt for utvikling

Flakstad har sterke naturgitte fortrinn, en tydelig fiskeriforankring, økende besøksattraktivitet og et engasjert lokalsamfunn med utviklingsvilje. Kommunen har kvaliteter knyttet til natur, fiskeri, reiseliv og lokalsamfunn, og framstår som et sted med både sterke tradisjoner og muligheter for videre utvikling. Investeringer i skole, idrettsanlegg og tilbud til barn og unge bidrar til framtidstro og styrker kommunens attraktivitet som bosted.

△ Viktigste utfordringer

De viktigste utfordringene i Flakstad handler om overturisme og manglende tilrettelegging, boligtilgang, arbeidskraft, sentralisering og kommuneøkonomi, vei- og havneinfrastruktur og press på fiskerinæringen. Det er behov for bedre regulering av turismen, blant annet knyttet til parkering, toaletter og vei. Boligmangel gjør det krevende å rekruttere og beholde ansatte, og dette forsterkes av generelle utfordringer med tilgang på arbeidskraft.

Flakstad er en liten distriktskommune som påvirkes av sentralisering, svak kommuneøkonomi, høye kommunale avgifter og begrenset økonomisk handlingsrom. Innen fiskeri er det behov for å opprettholde og oppdatere fiskerihavner, samtidig som fiskeaktivitet flyttes nordover og fiskerinæringen presses av hyttefolk, turisme og andre interesser.

≡ Demografi og næringsutvikling

Menons kunnskapsgrunnlag (vedlegg 1) viser at Flakstad er en liten og fiskeriavhengig kommune med om lag 1 300 innbyggere, der folketallet har falt over tid og alderssammensetningen har blitt eldre. Kommunens arbeidsmarked er sterkt lokalt forankret og preget av sjømat og reiseliv. Fiskeri og fiskeindustri utgjør en langt større del av sysselsettingen enn i Nordland samlet, og sjømatnæringen står for en betydelig del av den lokale verdiskapingen. Samtidig har fiskeriet svekket seg over tid: antall fartøy og fiskere er redusert, og landingene i Flakstad har falt kraftig siden toppåret i 2014. Særlig nedgangen i torsk har stor betydning for kommunen. I samme periode har reiselivsnæringen vokst betydelig. Samlet peker utviklingen på et lokalsamfunn med sterke næringsmessige fortrinn, men også med økende sårbarhet knyttet til redusert råstofftilgang, demografiske endringer og behov for omstilling.

◆ Viktigste muligheter

De viktigste mulighetene for Flakstad handler om havneutvikling, bolig, lokal verdiskaping, samarbeid, reiseliv og bedre kommunale rammer. Havneutdyping og utvikling av Ramberg havn kan gi mulighet til å ta imot større fartøy, sikre fiskeriaktivitet og skape flere helårsarbeidsplasser, gjerne i kombinasjon mellom fiskeri og reiseliv.

Lokal næringsutvikling og verdiskaping er en sentral mulighet. Innovasjon, nye arbeidsplasser knyttet til turisme, lokal produksjon, merkevarebygging, kultur og sterke tradisjoner kan bidra til økt verdiskaping. Mer bearbeiding av råstoff og bedre utnyttelse av ulike fiskeslag kan også styrke den lokale økonomien.

Bolig og bosetting er en annen viktig mulighet. Boligbygging, eiendomsutvikling, flere boligområder og boliginvesteringer for ungdom kan gjøre det lettere å rekruttere arbeidskraft, tiltrekke tilflyttere og få flere til å registrere adresse i Flakstad.

Reiseliv gir muligheter dersom utviklingen skjer med sterkere lokal forankring og bedre tilrettelegging. Turisme, opplevelser, service, lokal tjenesteyting og initiativ fra lokalbefolkningen kan bidra til lokal verdiskaping.

Samarbeid og styring er også viktige utviklingsområder. Bedre samarbeid mellom næring og kommune, oppdaterte kommunale planer og større vekt på inntektsutvikling framfor bare nedskjæringer kan styrke kommunens handlingsrom. Internetttilgang, blå kompetanse og klyngesamarbeid gir også muligheter for videre utvikling.

UTVIKLE FISKERINÆRINGEN

Bedre samarbeid mellom privat og offentlig sektor.

LOKAL PRODUKSJON OG MERKEVAREBYGGING

Lokal og bærekraftig produksjon basert på råvarer, tradisjoner og kultur, med vekt på kvalitet, ekthet, autentisitet og økt verdiskaping.

TILRETTELEGGE FOR TURISME

Bompenger eller besøksbidrag, bedre søppelhåndtering, toaletter og annen nødvendig infrastruktur, samt mer helhetlig besøksforvaltning.

INTERNETT GIR MULIGHETER

Hub eller kontorfellesskap for internettbaserte arbeidstakere, nye typer tilflyttere og mulighet for å drive næringsvirksomhet fra Flakstad.

KOMMUNAL TILRETTELEGGING FOR LOKALT NÆRINGSLIV

Ferdigstilling og bruk av næringsområder, og en mer næringsvennlig kommune politisk og administrativt.

MUDRING OG UTBEDRING AV HAVNER

Mudring av Ramberg havn, økt konkurransekraft i møte med ny flåtestruktur, lokal produksjon av råstoff, helårlige arbeidsplasser og bosetting.

BOLIGBYGGING OG EIENDOMSUTVIKLING

Flere boliger og utvikling av nye boligområder.

UTVIKLE REISELIVSNÆRINGEN

Enklere privat tilrettelegging for turister og utvikling av reiselivsrelaterte tilbud.

SAMARBEID MELLOM LOKALT NÆRINGSLIV OG KOMMUNEN

Tettere samarbeid mellom næringsliv og kommune, raskere prosesser og bedre grunnlag for omstilling.

- Det ble jobbet med 9 ulike utviklingsspor på arbeidsverkstedet.
- 3 av disse ble prioritert for videre arbeid

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

🕒 Samarbeid mellom lokalt næringsliv og kommunen

Dette utviklingssporet handler om å få kommune og næringsliv til å spille bedre på lag. Bedre samarbeid kan gi felles utvikling, felles forståelse og kortere vei fra idé til gjennomføring. Det kan bidra til smidigere prosesser, færre feil i planarbeid, større verdiskaping, flere arbeidsplasser, befolkningsvekst og økte inntekter. Kommunen og næringslivet kan også stå sterkere sammen overfor statlige myndigheter.

De viktigste hindringene er lange prosesser, byråkrati, manglende gjennomføringsevne og uenighet om veivalg. Risikovilje, personkjem, kapitalmangel og vanskelig regelverk kan også være barrierer. Flere av utfordringene handler dermed ikke bare om formelle rammer, men også om relasjoner, tillit og evne til å samle seg om felles retning.

Største hinder:

Uenighet om veivalg.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi bli enige om veivalg som styrker samarbeid?

Oppsummering av løsninger:

Tydeligere felles retning og bedre dialog mellom kommune og næringsliv er sentrale løsninger. Dette kan oppnås gjennom oppdaterte planer, strategisk næringsplan, kartlegging av behov og bedre forankrede mål og strategier for Flakstad-samfunnet. Jevnlige møter, møteplasser, åpenhet og hyppig dialog kan bygge tillit og samle aktørene om felles prioriteringer.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi bedre samspill, raskere prosesser og lokal verdiskaping, men krever tydeligere felles retning, bedre dialog og evne til å håndtere uenighet, byråkrati og svak gjennomføringsevne.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

🕒 **Samarbeid mellom lokalt næringsliv og kommunen**

Våre anbefalinger for veien videre

Etabler en fast lavterskelarena for dialog

Samarbeidet bør videreutvikles gjennom en enkel og jevnlig møteplass mellom kommune og næringsliv. Arenaen bør ha lav terskel for deltakelse, tydelig praktisk innretning og brukes til å løfte konkrete saker, behov og forslag til løsninger.

Avklar felles prioriteringer og ansvar

Kommunen og næringslivet bør sammen bli enige om et begrenset antall saker som skal følges opp videre. Dette kan for eksempel være næringsarealer, bolig, havn, infrastruktur, reiseliv eller saksbehandling. Næringslivet bør bidra med konkrete innspill og initiativ, mens kommunen kan bidra med planavklaringer, koordinering og politisk forankring.

Sørg for enkel oppfølging etter møtene

For at dialogen skal gi resultater, bør hvert møte kunne ut i noen få avklarte oppfølgingspunkter: hva skal gjøres, hvem følger opp, og når skal saken tas videre. Dette kan bidra til å gjøre samarbeidet mer forpliktende uten å kreve store administrative ressurser.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Utvikle fiskerinæringen

Dette utviklingssporet handler om å bygge videre på fiskerinæringen som en sentral del av lokalsamfunnet. En styrket fiskerinæring kan styrke lokalsamfunnet, gi mer sysselsetting, økt verdiskaping og høyere skatteinntekter. Høy fiskerikompetanse i kommunen gir et viktig utgangspunkt. En sterkere fiskerinæring kan gi mer robuste arbeidsplasser, bedre kommuneøkonomi og styrke bedrifter som allerede er etablert. Fiskerinæringen kan også ha positive ringvirkninger for andre næringer og fungere som kulturbærer.

De viktigste hindringene er regelverk og byråkrati, særlig knyttet til EU-regelverk, toll, foredling og forskjellsbehandling mellom innenlandske og utenlandske investorer. Manglende havneutvikling og grunne havner er også viktige barrierer. Treghet i kommunalt arbeid, dårlig veinett, lite boliger, få barnehageplasser og lave kvoter kan i tillegg hindre utvikling.

Største hinder:

Byråkrati og regelverk som hindrer initiativ og positiv utvikling, blant annet knyttet til EU-regelverk, toll ved foredling og forskjellsbehandling mellom innenlandske og utenlandske investorer.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi unngå at regelverk og byråkrati forhindrer en positiv utvikling?

Oppsummering av løsninger:

Fiskeri- og næringsutvikling bør få høyere prioritet i kommunal og politisk behandling. En mer positiv grunninnstilling i saksbehandling, løsninger som gir tillatelser framfor avslag, og større rom for skjønn i byråkratiet kan bidra til utvikling. Politisk arbeid gjennom Lofotrådet og partisystemene kan også bidra til mer rettferdige rammevilkår for fiskerinæringen. Sentrale løsninger er å nedfelle en positiv saksbehandlingspraksis i kommunale planer, prioritere næringsliv og gi større rom for skjønn.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi flere arbeidsplasser, økt lokal verdiskaping og sterkere kommuneøkonomi, men krever bedre rammevilkår, mer fleksibel saksbehandling, havneutvikling og tydeligere prioritering av fiskeri- og næringsutvikling.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Utvikle fiskerinæringen

Våre anbefalinger for veien videre

Bruk møteplassen mellom kommune og næringsliv til å løfte fiskerisaker

Fiskerinæringen bør selv ta ansvar for å samle konkrete problemstillinger og løfte dem inn i dialogen med kommunen. Fiskere, mottak, havneaktører og andre sjørettede næringsaktører bør bidra med kunnskap om behov, flaskehalser og mulige løsninger.

Avklar behov for havn, infrastruktur og sjørettede næringsarealer

En enkel behovsavklaring for Ramberg havn og øvrige fiskerihavner kan identifisere hvilke tiltak som er viktigst for fiskeriaktivitet, mottak, logistikk og eventuell videreforedling. Kommunen kan ta hensyn til dette i planarbeid og prioriteringer, mens næringen bør bidra med kunnskap om framtidige behov. Saker som krever større investeringer eller regelverksendringer bør løftes videre til fylkeskommune, statlige myndigheter eller relevante politiske arenaer.

Styrk lokal verdiskaping gjennom realistiske første skritt

Muligheter for lokal bearbeiding, bedre utnyttelse av råstoff, nye produkter og samarbeid med andre næringer bør utforskes videre. Dette bør i stor grad drives av næringsaktørene selv, med kommunen som tilrettelegger og koblingspunkt mot relevante samarbeidspartnere. Konkrete forsknings- og utviklingsprosjekter kan gjennomføres i samarbeid med forskningsinstitusjoner. For slike prosjekter kan det søkes offentlig medfinansiering gjennom Norges forskningsråd, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) eller andre.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Boligbygging og næringsutvikling

Dette utviklingssporet handler om å gjøre det lettere for folk å etablere seg og bli boende i Flakstad. Flere boliger kan gjøre det mulig for unge å kjøpe bolig, for flere å flytte til kommunen og for eksisterende innbyggere å bli værende. Det er også behov for boliger til langtidsutleie, og for å frigjøre fritidsboliger og korttidsutleie til boligformål. Flere boliger og attraktive bomiljø kan bidra til bosetting og gjøre det lettere å opprettholde tjenester som skole og barnehage. Boligbygging kan også gi arbeidsplasser lokalt.

De viktigste hindringene er begrenset areal, krevende regulering og mangel på regulerte tomter. Flakstad har geografiske begrensninger mellom hav og fjell, i tillegg til 100-meterssone og rasfare. Høyt kostnadsnivå, manglende finansiering og kommuneøkonomi er også barrierer. Reguleringsplaner som ikke samsvarer med behovene i lokalsamfunnet, og usikker attraktivitet for utbyggere, kan i tillegg hemme boligbygging.

Største hinder:

Behov for å skille bedre mellom boliger for fastboende og fritidsbebyggelse, og å håndtere at eiendom kjøpes opp av investorer til fritidsformål og turisme.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi sikre nok boliger til fastboende og skille boliger og areal til fritids- og boligformål?

Oppsummering av løsninger:

Sterkere regulering av bolig- og fritidsmarkedet er sentralt. Aktuelle løsninger er boplikt, kvoter for fritidsboliger og boliger for fastboende, begrensninger i korttidsutleie og tydeligere områderegulering. Regulering av boligtomter, kommunalt eierskap til boliger og kontroll med at boliger ikke brukes i strid med reguleringsformål kan også bidra. Andre viktige grep er tiltak som motiverer til salg og utleie til fastboende.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi flere boliger, økt tilflytting, bedre muligheter for unge og grunnlag for å opprettholde lokale tjenester, men krever tydeligere skille mellom fast bolig og fritidsbruk, sterkere regulering og bedre tilgang på byggbare arealer.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Boligbygging og næringsutvikling**

Våre anbefalinger for veien videre

Få bedre oversikt over boligbehov og boligbruk

Kommunen bør kartlegge boligbehov, ledige boliger, fritidsboliger, korttidsutleie og mulige områder for fortetting eller ny boligbygging. For korttidsutleie bør kommunen ta utgangspunkt i KDDs veileder, og vurdere hvilket handlingsrom kommunen har gjennom plan- og bygningsloven, arealplaner og krav om bruksendring.

Ferdigstill og bruk planverket aktivt

Boligsporet krever tydelig kommunal oppfølging gjennom arealplan og reguleringsarbeid. Et første viktig skritt er å avklare hvor det kan bygges, hvilke boligtyper det er behov for, og hvordan arealene kan brukes til å dekke behovene til fastboende, arbeidskraft og unge etablerere.

Søk interkommunalt samarbeid om felles boligutfordringer

Flere kommuner i Lofoten har lignende utfordringer med boligmangel, fritidsboliger og korttidsutleie. Flakstad bør derfor vurdere interkommunalt samarbeid om kunnskapsgrunnlag, juridiske vurderinger og felles praksis. Dette kan være særlig nyttig på områder der små kommuner har begrenset kapasitet hver for seg. Vi foreslår at det etableres et felles prosjekt for Lofoten der man Her kan man undersøke mulighetene for offentlig medfinansiering.

The image features a dark teal, textured background resembling water. Overlaid on this are several white, hand-drawn style wavy lines that meander across the frame. In the center, there is a white circle with a thin black border. Inside this circle, the word "SALT" is written in a bold, black, sans-serif font. Small black dots of varying sizes are scattered around the text within the circle.

SALT

Menon
Economics

Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Flakstad kommune

Forord

På oppdrag for Nordland fylkeskommune har Menon Economics i samarbeid med SALT utført en mulighetsstudie for fiskeriavhengige samfunn i Nordland. Menon har utarbeidet denne rapporten om kystsamfunn og fiskeri i Flakstad kommune. Rapporten utgjør kunnskapsgrunnlag til vurderinger av behov for og muligheter til omstilling i lokale arbeidsverksted med kommunene. Rapporten omhandler generelle trekk ved kommunen, næringsliv og arbeidsmarked, fiskeriavhengighet og fremtidsutvikling ved ulike scenarier.

Ansvarlig for prosjektet har vært Oddbjørn Grønvik. Mikael Storhaug Amari har vært prosjektmedarbeider. Øyvind Vennerød har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå. Vi takker Nordland fylkeskommune for et godt samarbeid med utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

Juni 2026

Oddbjørn Grønvik
Senior Manager
Prosjektansvarlig
Menon Economics

Demografi og kommuneøkonomi

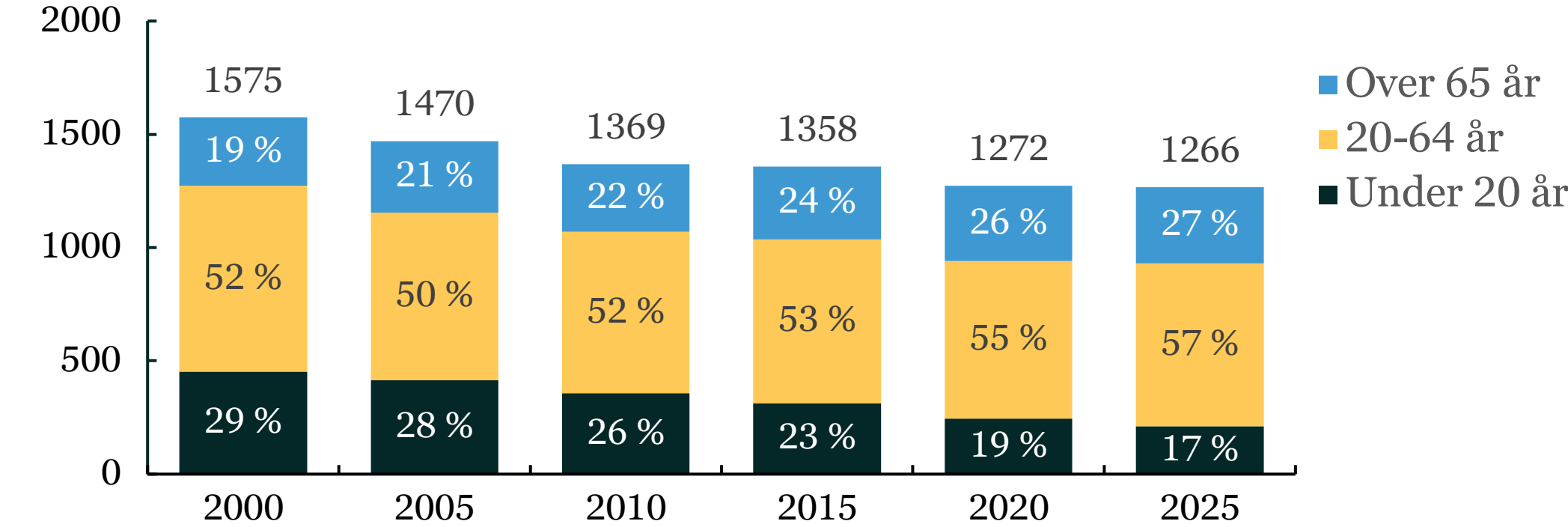

Foto: iStock - Nobi_Prizue

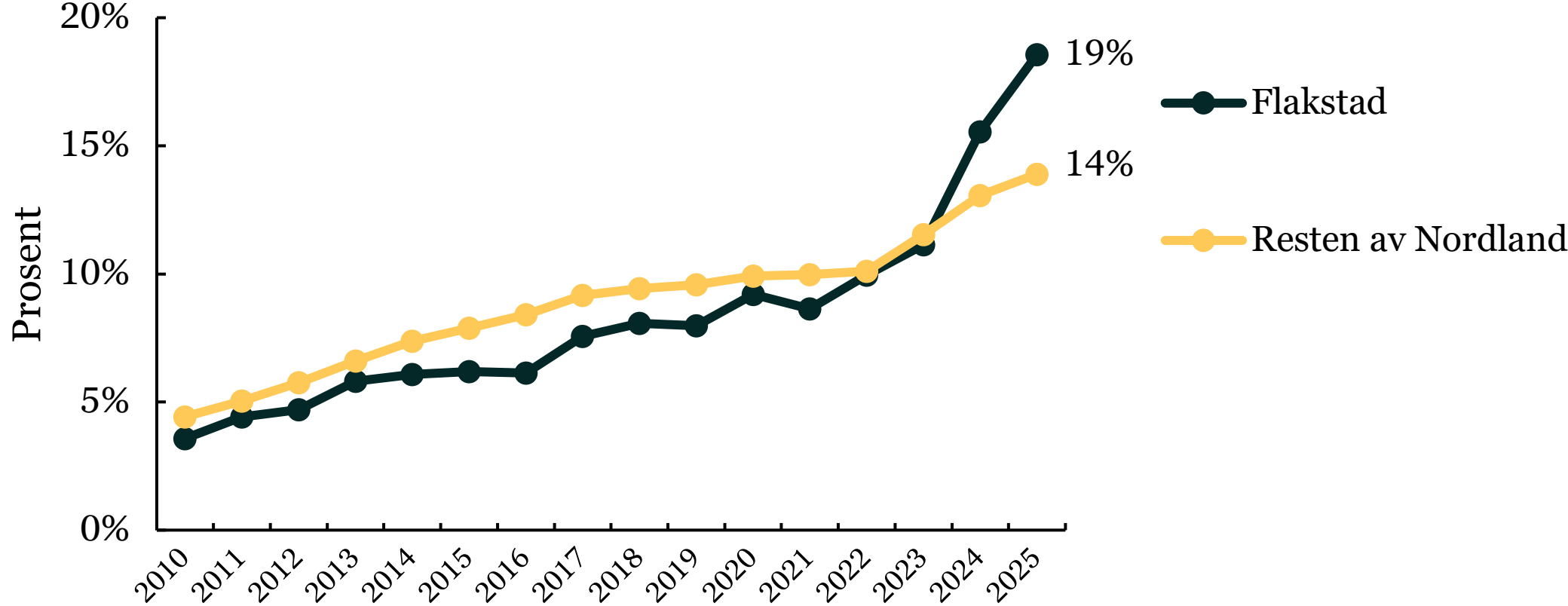
Demografi i Flakstad kommune – Endring i alderssammensetning og synkende antall innbyggere

- Først vil vi se på den demografiske utviklingen i Flakstad, som et bakteppe for diskusjonen om næringsliv i rapporten og arbeidsverkstedet. Hvordan befolkningen er satt sammen i alder, vekst og opprinnelse gir et viktig grunnlag for senere diskusjon.
- Befolkningen i Flakstad har falt gradvis mellom 2000 og 2025, og kommunen har i dag om lag 1300 innbyggere.** Befolkningen har imidlertid vært relativt stabil siden 2020.
- Alderssammensetningen i Flakstad har endret seg betydelig siden 2000, og det blir flere eldre.** Andelen innbyggere over 65 år har økt fra 19 til 27 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 29 til 17 prosent. Den samme aldringstrenden gjelder for Nordland samlet, der andelen over 65 år har økt noe saktere fra 16 til 23 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 26 til 21 prosent.
- Innvandrerandelen i Flakstad har økt fra 4 til 18 prosent siden 2010. Den sterkeste veksten er i de siste årene, fra 2022 til 2025.** Frem til 2022 lå andelen noe under gjennomsnittet for resten av Nordland, men de siste årene har innvandrerandelen vært høyere i Flakstad.

Aldersfordeling i Flakstad kommune. Kilde: SSB tabell 07459

Andel innvandrere (utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre) i befolkningen. Kilde: SSB tabell 09817

Kort om kommunens økonomi

- På denne siden oppsummerer vi den økonomiske situasjonen i kommunen. Dette er en indikasjon på hvor robust kommunen kan være gjennom en eventuell omstilling. Dersom skatteinntektene faller, må kommunen likevel opprettholde tjenestenivået. Kommunens økonomiske situasjon er avgjørende for handlingsrommet i omstillingsperioden. Stram økonomi og høy gjeld gjør kommunen sårbar for inntektsfall, og kutt i tjenester kan utløse fraflytting som forsterker problemene.
- **Kommunale tilskudd til Flakstad kommune ligger på nivå med sammenligningsgruppene.** I 2024 mottok kommunen 55 000 kroner i rammetilskudd per innbygger, noe som er om lag på nivå med sammenligningskommunene, og også på nivå med gjennomsnittet for resten av Nordland som snitt mottok 57 000 kroner per innbygger.
- **Driftsresultat som andel av driftsutgifter har vært null eller positivt alle årene mellom 2015-2020, men har vært negativt de fire siste årene.** I likhet med gjennomsnittet for resten av Nordland har kommunen hatt en svakere utvikling i driftsresultatet de siste årene, men fallet skjedde noe før resten av Nordland.
- **Andelen sysselsatte i alderen 15–74 år har vært relativt stabil, rundt 65 prosent, de siste 20 årene.** I perioden 2005–2025 har andelen ligget mellom 62 og 69 prosent. Dette er på nivå med resten av Nordland, hvor sysselsettingsandelen var 67,7 prosent i 2025.

Sentralitetsklasse

6

SSBs rangering fra 1-6 av kommuner basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.

Laveste sentralitet

Kostragruppe¹

15

Folkemengde: 1266

Bundne kostnader: Middels

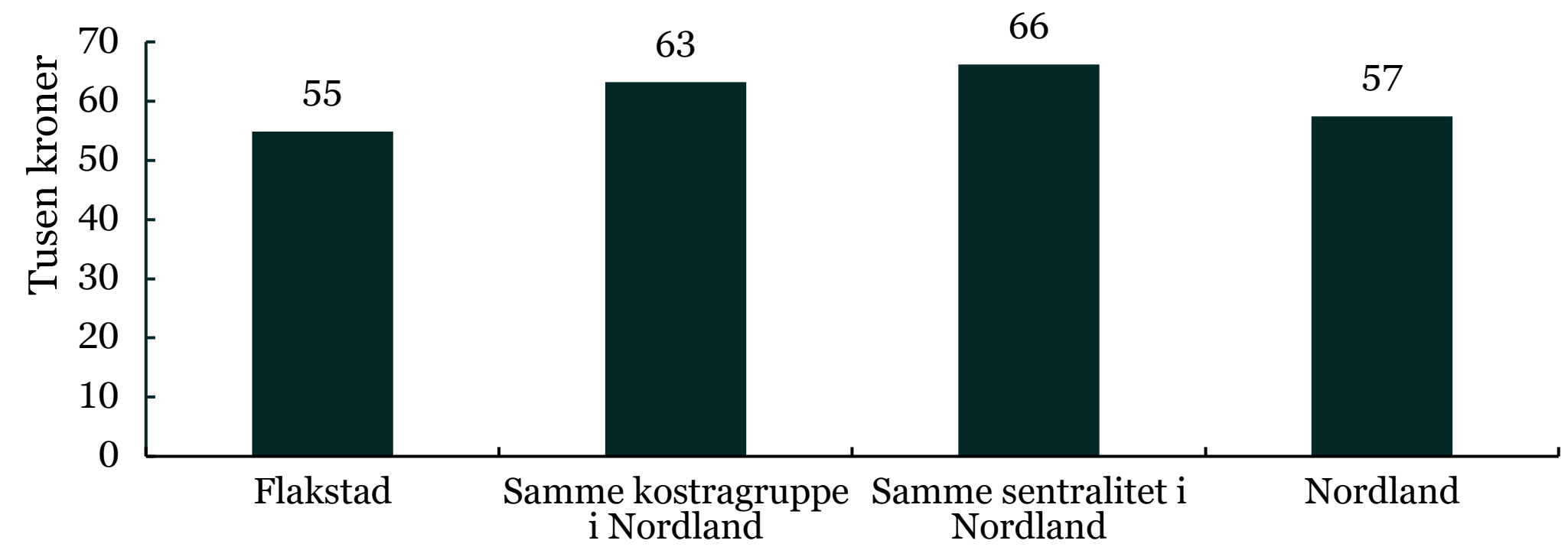
KFI: Høye

Areal

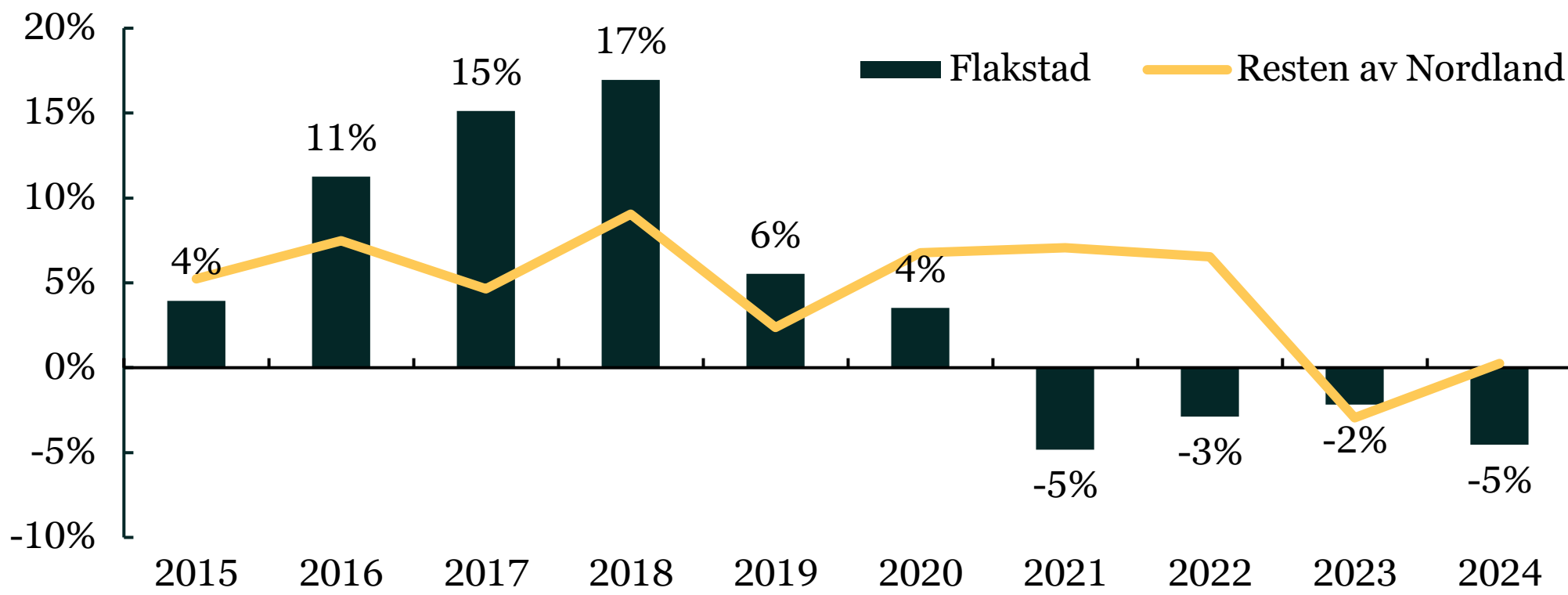
169 km²

7 innbyggere per km²

Rammetilskudd per innbygger sammenlignet med andre grupper i 2024. Kilde: SSB Tabell: 12137

Netto driftsresultat som andel av netto driftsutgifter. Kilde: SSB Tabell: 12137

1 For å gjøre det lettere å sammenligne KOSTRA-data på tvers av kommuner har Statistisk sentralbyrå (SSB) satt sammen kommunene i grupper basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser.

Arbeidsmarked - Lokalt og fiskeridrevet

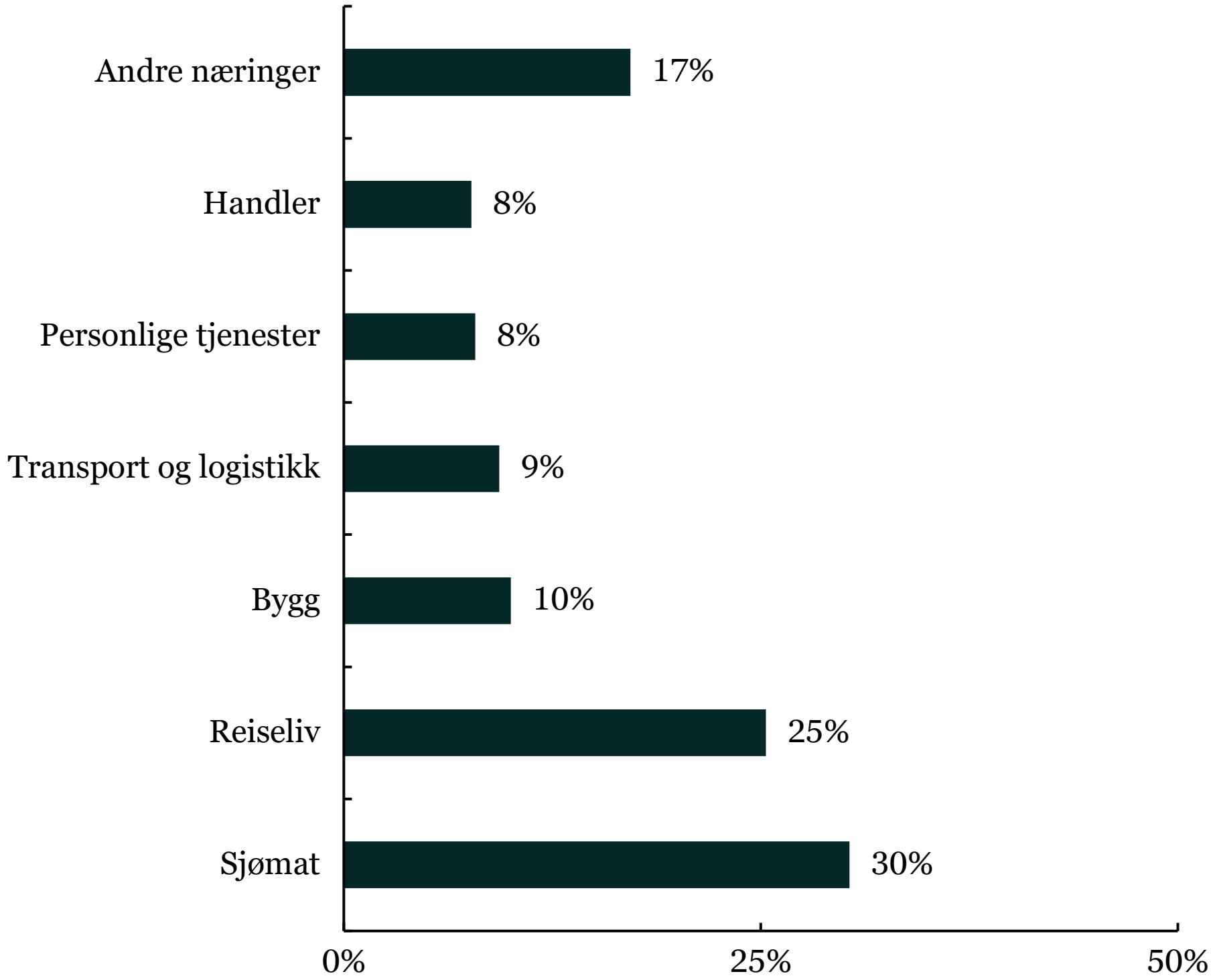

Foto: iStock - TCmake_photo

Sysselsetting i privat næringsliv – Flakstad er en sjømat- og reiselivskommune

- **I 2025 var 584 personer sysselsatt i Flakstad kommune, hvorav to tredeler jobber i privat sektor.** Siden sammensetningen av offentlig sektor samsvarer relativt greit med resten av Nordland, fokuserer vi på privat sektor i denne gjennomgangen.
- I Menons regnskapsdatabase er norske bedrifter gruppert i næringspopulasjoner. Ved hjelp av dette kan vi si noe om hvor avgjørende de enkelte næringene er for kommunen.
- **Ansatte i sjømat- og reiselivsbedrifter utgjør over halvparten av alle ansatte i privat næringsliv i Flakstad kommune.** Det øvrige næringslivet har en sammensetning som er typisk for regionen, med bygg, transport, handel og andre tjenester.
- **Fiskeri og fiskeindustri er de to store undergruppene i sjømatkategorien, og sysselsetter de fleste som jobber med sjømat.** Vi kommer tilbake til fiskeri og fiskeindustri med en mer detaljert gjennomgang senere i rapporten. Hovedformålet med denne oversikten er å belyse det øvrige næringslivet i kommunen, og hvordan dette utfyller og henger sammen med sjømatnæringen.

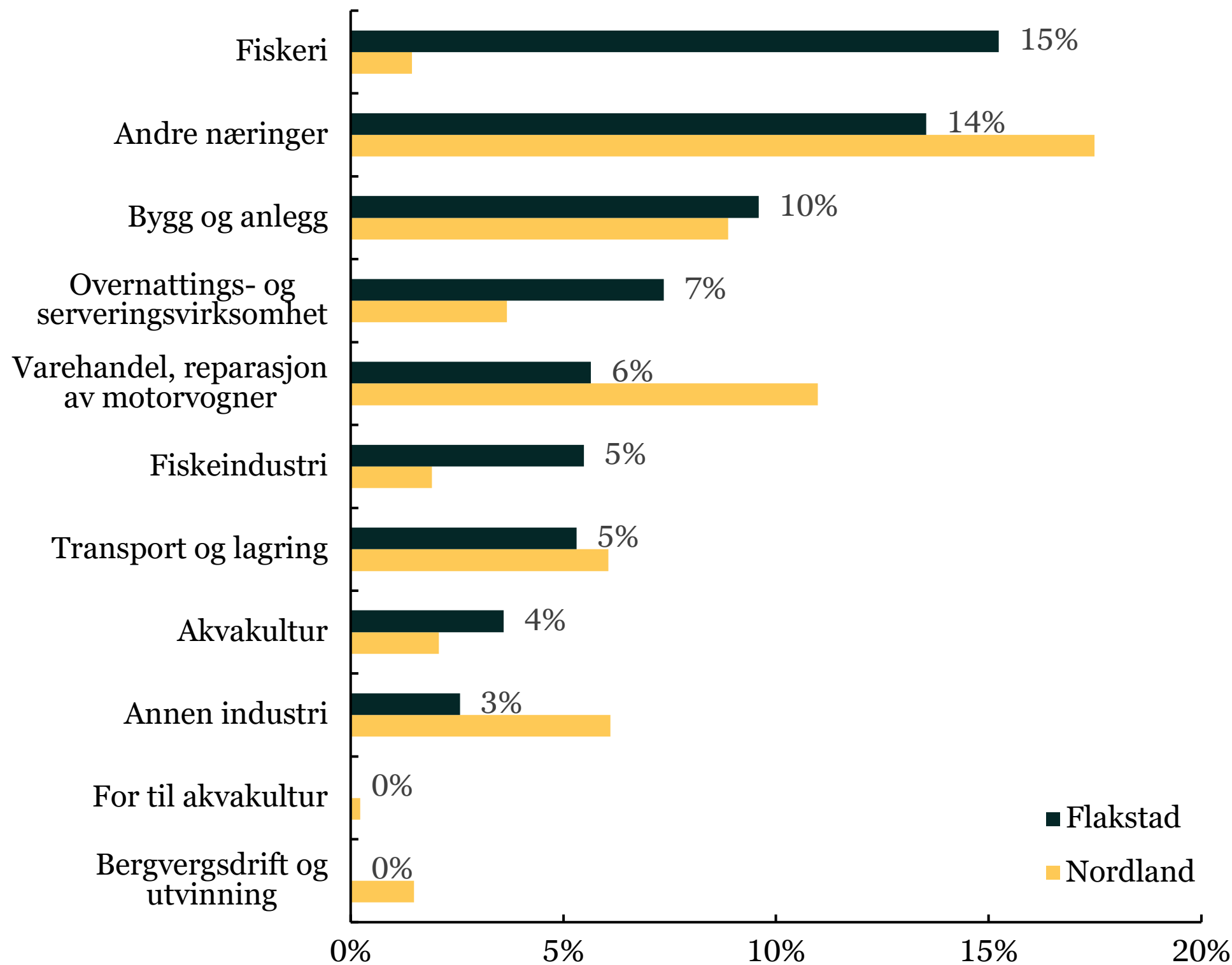
Andel av ansatte per næring i privat sektor i 2024. *Kilde: Menons regnskapsdatabase*

Syssselsetting etter sektor

- På denne siden deler vi sjømatnæringen inn i undergrupper og inkluderer offentlig ansatte for å tydeliggjøre næringens samlede rolle i kommunens arbeidsmarked.
- **Næringsstrukturen i Flakstad skiller seg fra resten av Nordland ved at fiskeri og fiskeindustri er langt mer dominerende, med en sysselsettingsandel på 20 prosent, mot 3 prosent i fylket totalt.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter store andeler begge to, men utviklingen de siste årene har vært litt ulik, noe vi ser nærmere på senere.
- **Inkluderer vi akvakultur, dekker disse tre undergruppene til sammen 3 av 10 arbeidsplasser i Flakstad kommune.** Dette understreker Flakstad sin særstilling som et sjømatintensivt samfunn. Til sammenligning for Nordland samlet utgjør disse tre næringene godt under 1 av 10 arbeidsplasser.
- **Overnattings- og serveringsvirksomheten sysselsetter om lag 10 prosent av arbeidstakerne i Flakstad, mot om lag 4 prosent for Nordland samlet.** Som vi kommer tilbake til senere i presentasjonen, har denne næringen og reiselivsnæringen for øvrig opplevd stor vekst de siste årene.
- **Offentlig administrasjon, undervisning og helsesektoren sysselsetter 31 prosent i Flakstad, mot 40 prosent i Nordland totalt.** Den klart største andelen jobber innenfor helse- og sosialtjenester.

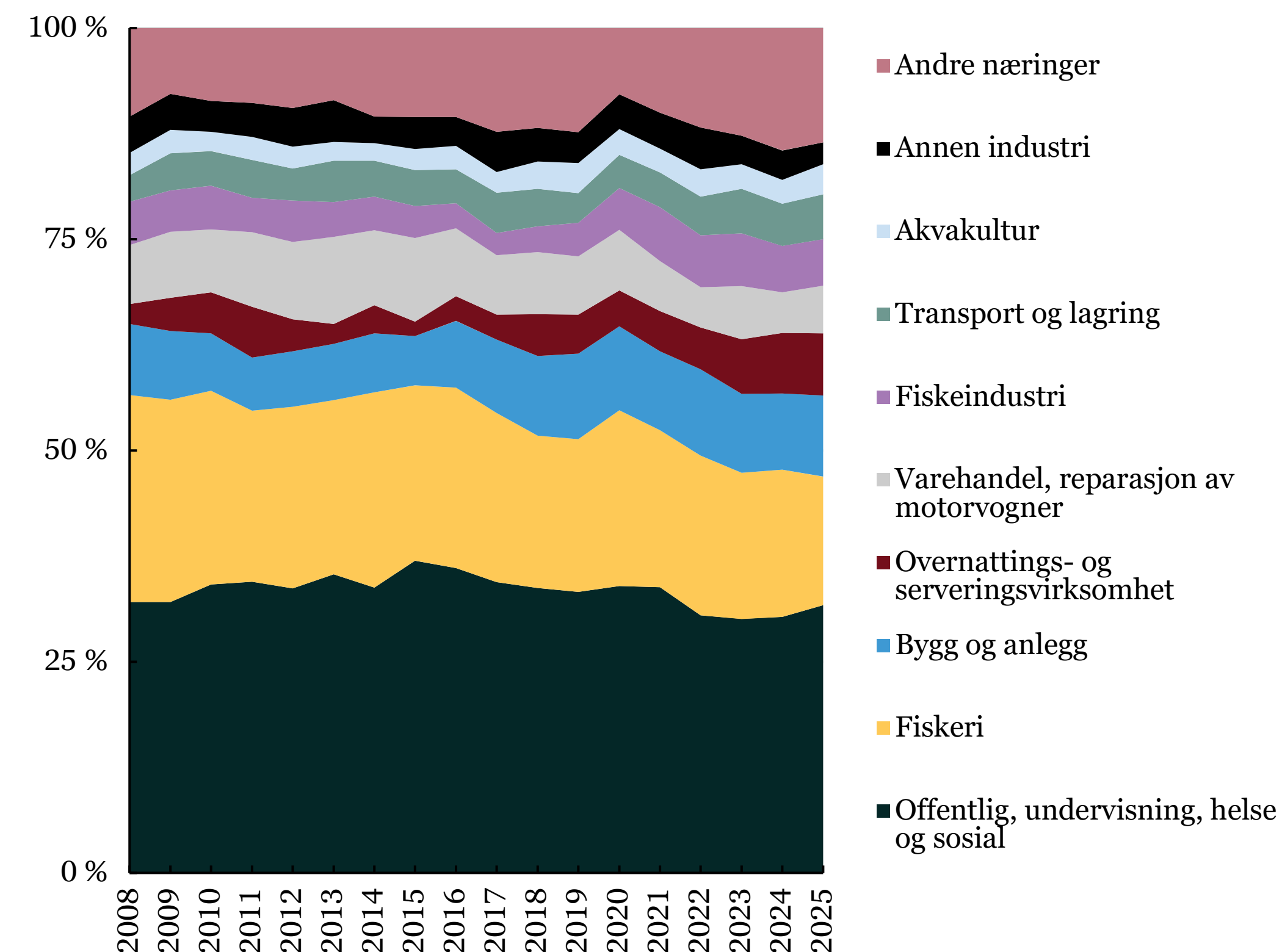
Andel sysselsatte etter bosted i utvalgte næringer i Flakstad sammenlignet med Nordland for 2025. Kilde: SSB Tabell: 13470

Hvordan næringssammensetningen har utviklet seg over tid

- **Den samlede sysselsettingen i Flakstad har sunket med 14 prosent fra 2008 til 2025** (fra 680 til 584 personer). Til sammenligning har sysselsettingen i resten av Nordland vokst med 15 prosent i samme periode, noe som indikerer en svakere arbeidsmarkedsutvikling lokalt.
- **Fiskeindustrien har hatt stabil sysselsettingsandel på rundt fem prosent fra 2008 til 2025, mens fiskeriet har gått fra rundt 24 til 15 prosent i samme periode.** Den samlede andelen i fiskeri og fiskeindustri er dermed falt fra nesten 30 til rundt 20 prosent, med det store fallet innen fiskeri.
- **Også i andre næringer har det skjedd tydelige skift siden 2008: overnattings- og serveringsvirksomheten har nesten firedoblet sin andel av sysselsettingen.**

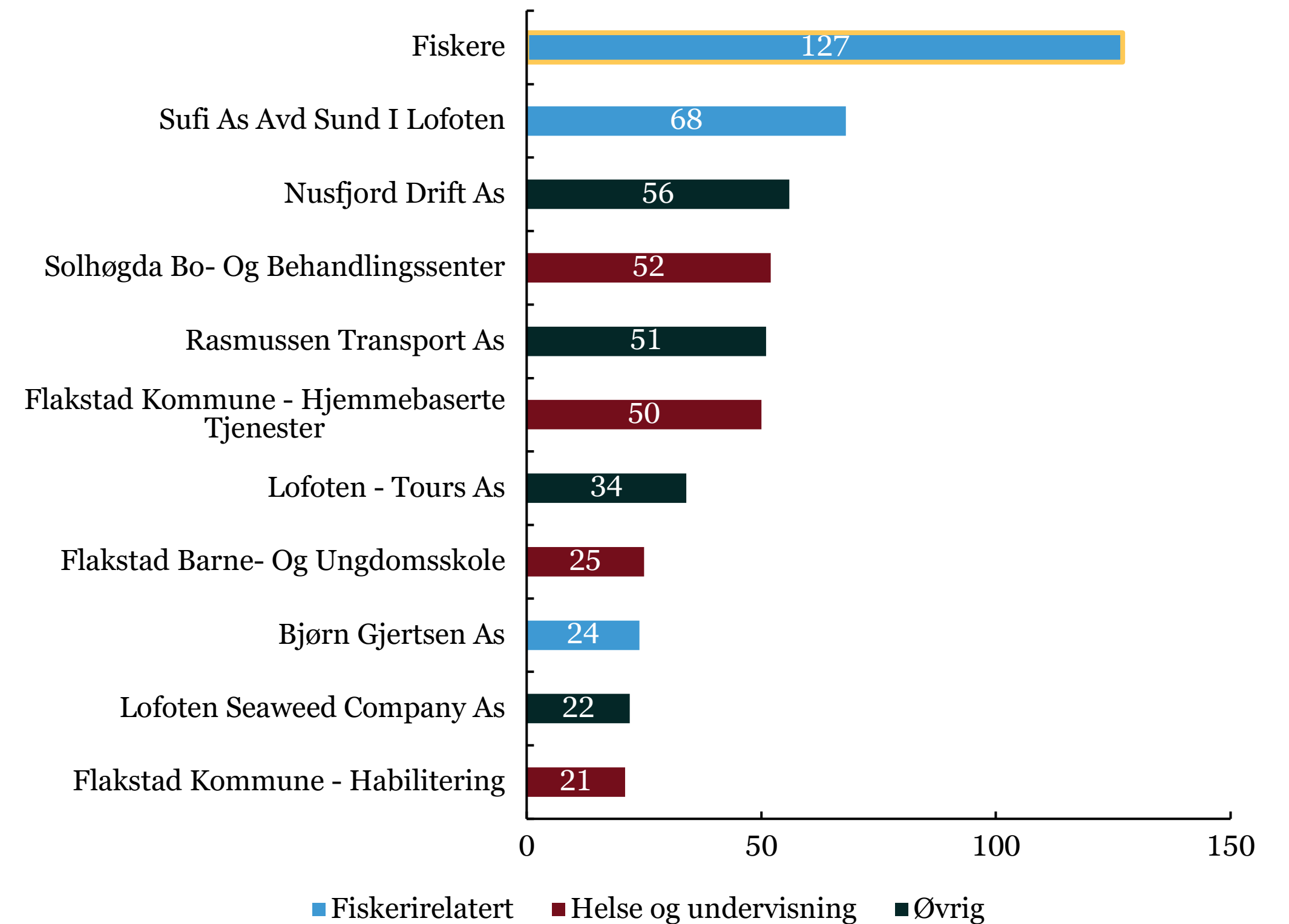
Utvikling i andel sysselsatte per sektor i Flakstad kommune mellom 2008 og 2025. Kilde: SSB
Tabell 13470.

7 av de 11 største arbeidsplassene i kommunen er innenfor fiskeri eller offentlig sektor

- **De ti største arbeidsgiverne i Flakstad domineres av sjømat og offentlige tjenester.** De to største sysselsetterne i kommunen er direkte fiskerirelaterte, og mye av den fiskerirelaterte sysselsettingen i kommunen er konsentrert innenfor disse to. Kommunale tjenester innen helse og undervisning er også en viktig sysselsetter i kommunen.
- **Fiskeri og foredlingsindustri er en svært viktig privat arbeidsgiver.** Totalt er 127 fiskere registrert i Fiskerregisteret i Flakstad (tidl. Fiskermanntallet), noe som utgjør rundt én av fem sysselsatte. Til sammenligning utgjør fiskere registrert i Fiskerregisteret 1,5 prosent av sysselsatte i Nordland.
- **I Flakstad finnes det flere store arbeidsgivere utenfor sjømat og offentlig sektor.** Nusfjord Drift og Rasmussen Transport har begge over 50 ansatte.
- Det er verdt å merke seg at antall registrerte stillinger i bedriftene i sum er betydelig høyere enn det SSBs sysselsettingstall for samme sektor tilsier. Dette kan indikere at en stor del av stillingene er deltidsbaserte eller sesongbetonte. Begge kildene forteller likevel den samme overordnede historien: **fiskeri og fiskeindustri er de viktigste arbeidsgiverne i Flakstad**
- Tallene for sysselsatte fiskere omfatter både fiskere på blad B (heltidsfiskere) og blad A (deltidsfiskere). Fordi dette er inntektsgivende arbeid for begge typer fiskere, har vi valgt å inkludere begge. I Flakstad kommune er det rundt 20 registrerte deltidsfiskere i dag.

Oversikt over de største arbeidsplassene i Flakstad kommune målt i antall unike personer med arbeidsforhold knyttet til virksomheten. *Kilde: Brønnøysundregisteret og Fiskerregisteret*

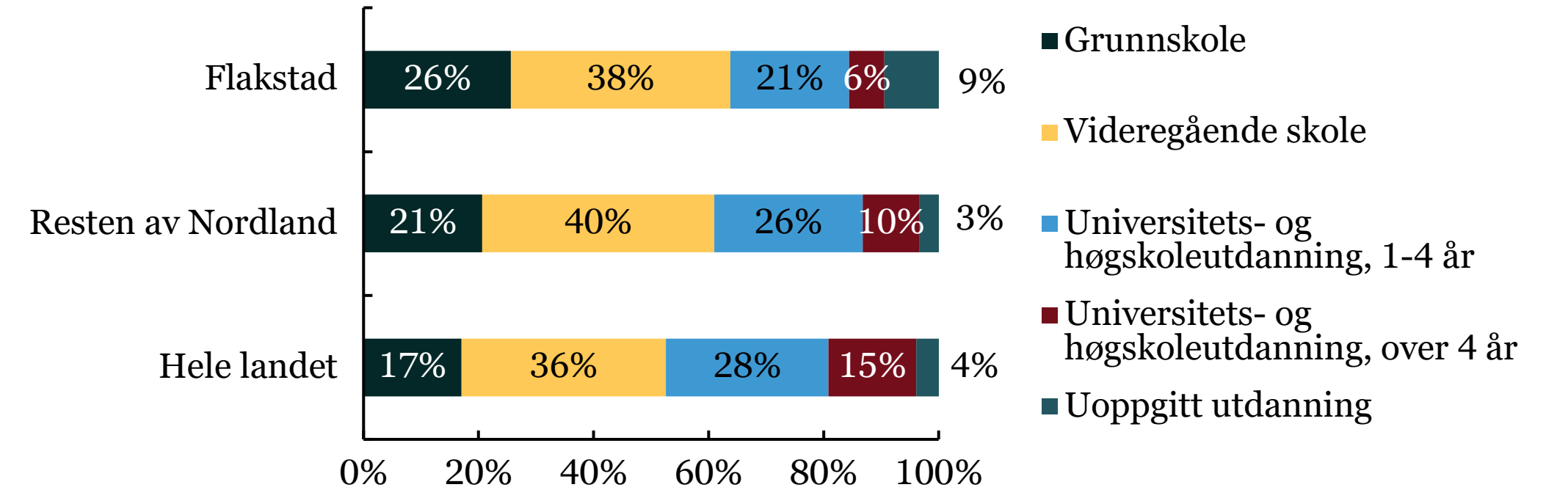

Tallene fra Enhetsregisteret vil i mange tilfeller være høyere enn SSBs sysselsettingstall, fordi de to kildene måler ulike størrelser. Enhetsregisteret teller arbeidsforhold ved virksomheter registrert i kommunen, mens SSBs sysselsettingsstatistikk teller hovedsysselsatte bosatt i kommunen. Avviket skyldes blant annet at én ansatt kan ha arbeidsforhold til flere bedrifter.

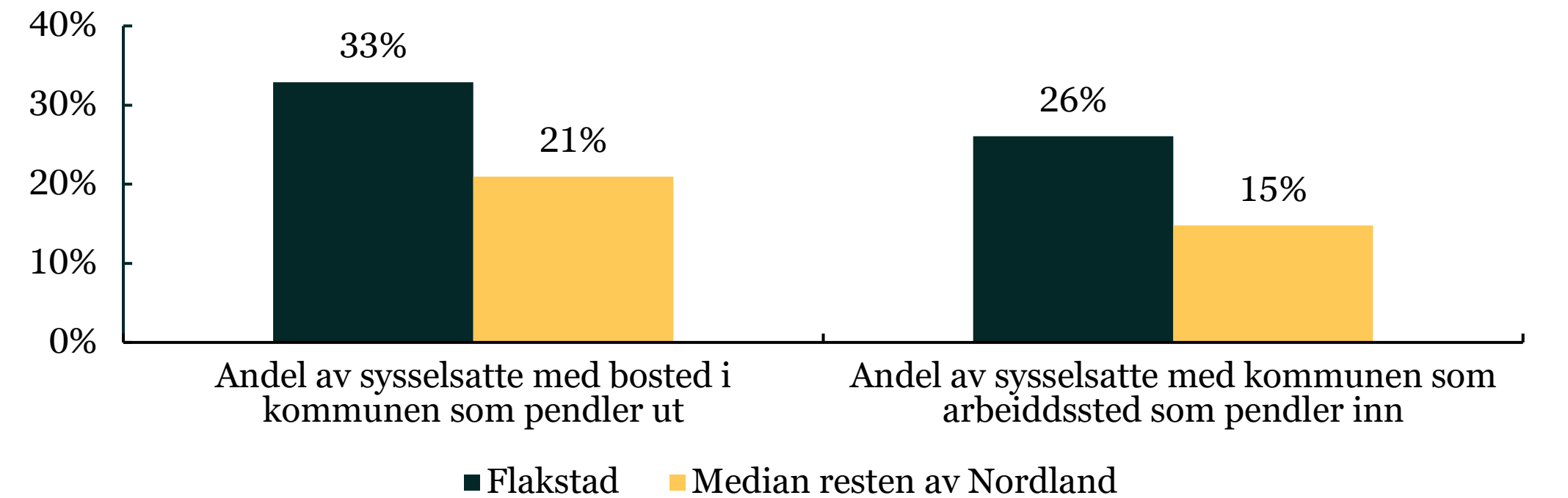
Sammensetning av arbeidsmarkedet

- Næringslivet i Flakstad er preget av fiskeri, fiskeindustri og reiseliv, som typisk sysselsetter personer med kortere utdanning. Dette gjenspeiles i kommunens utdanningsnivå, som ligger under snittet for Nordland.
- Utdanningsnivået blant sysselsatte i Flakstad er noe lavere enn fylkessnittet.** Blant de sysselsatte bosatt i kommunen, har 21 prosent høyere utdanning av inntil fire års varighet og 6 prosent mer enn fire års høyere utdanning. I resten av Nordland er fordelingen henholdsvis 26 og 10 prosent.
- Inn- og utpendlingen til Flakstad er ganske høy.** Rundt hver tredje sysselsatte pendler ut av Flakstad, mens om lag hver fjerde sysselsatte i kommunen pendler inn. Pendlingen skjer i stor grad til og fra Vestvågøy kommune. Samlet indikerer dette at arbeidsmarkedet i Flakstad i stor grad er lokalt forankret.
- Nesten en av tre innvandrerne i Flakstad er arbeidsinnvandrere (31,1 prosent), mot 22,6 prosent i Nordland som helhet.** Dette gjenspeiler trolig at fiskeindustrien og andre næringer i kommunen trekker til seg arbeidskraft utenfra. Totalt utgjør innvandrere 17 prosent av de sysselsatte, like under landssnittet på 19 prosent og markant høyere enn Nordland-snittet på 13,5 prosent.

Andel av sysselsatte fordelt etter utdanningsnivå i Flakstad kommune, sammenlignet med resten av Nordland og hele landet. Kilde: SSB Tabell 11615

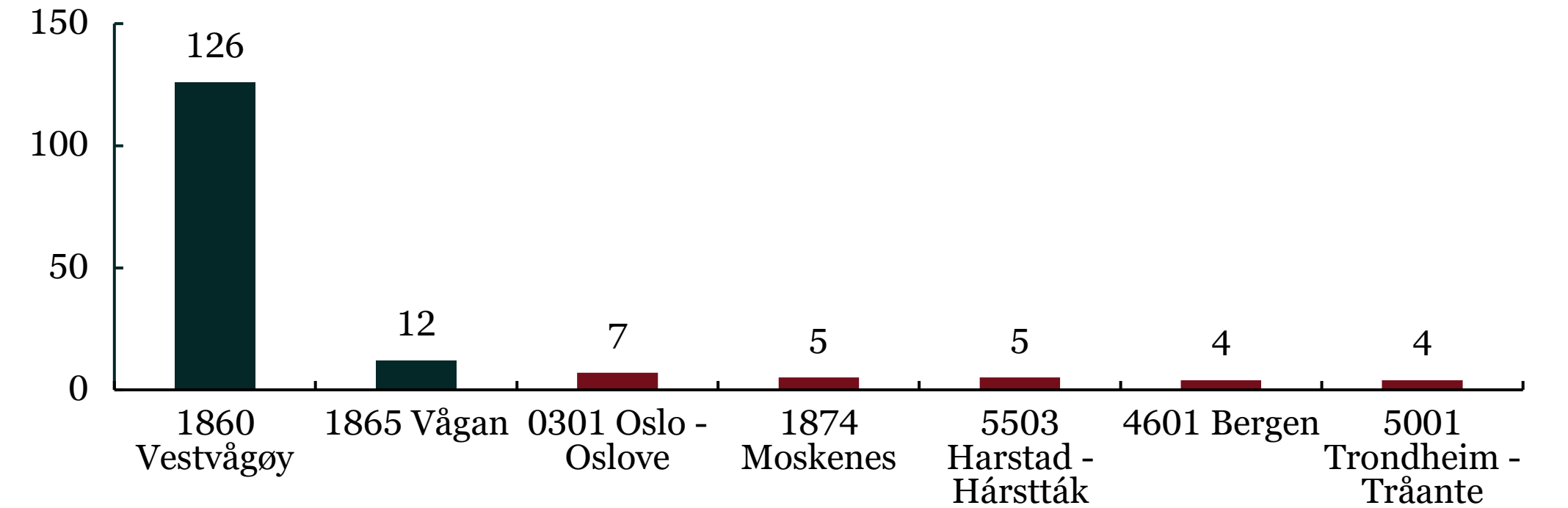
Sammenligning av pendling ut og inn av kommunen. Kilde: SSB tabell 11616

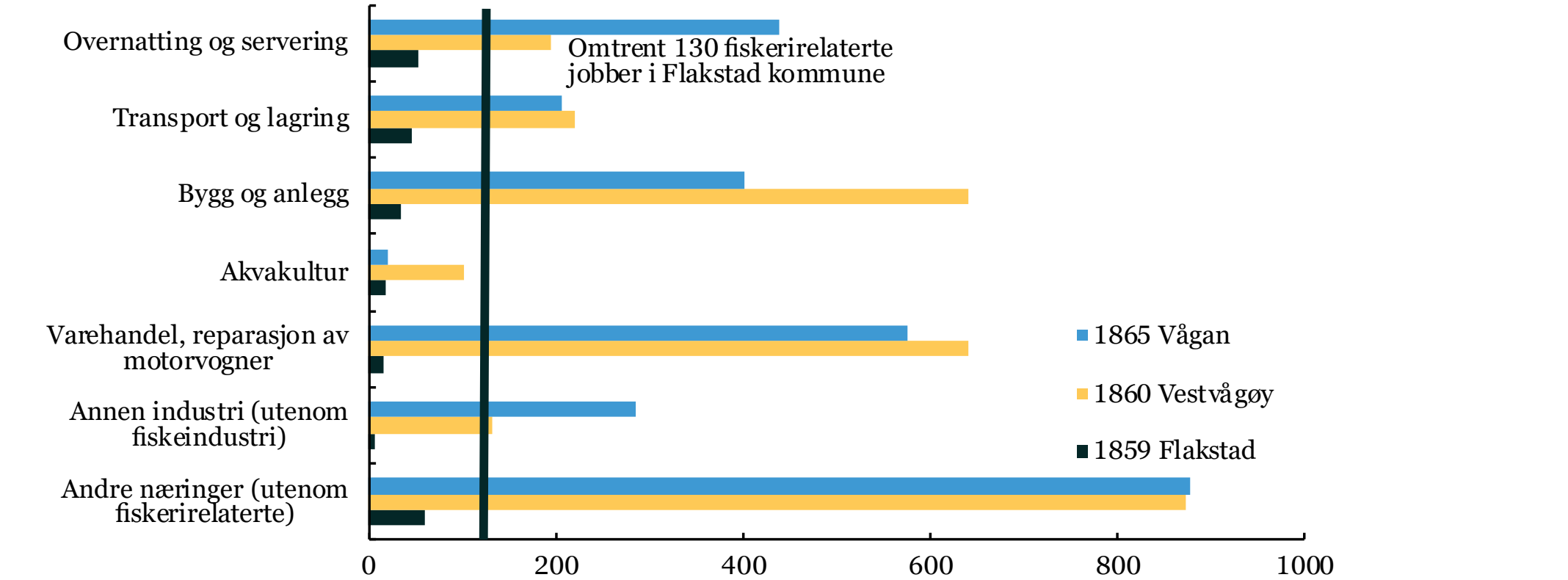
Et arbeidsmarked med betydelig pendling til Vestvågøy

- **Pendlerstatistikk fra SSB brukes til å avgrense det tilgrensende arbeidsmarkedet.** Ved å se hvor sysselsatte bosatt i Flakstad har arbeidssted, kan vi anslå hvilke nabokommuner som realistisk inngår i det samme bo- og arbeidsmarkedet.
- **Av 587 sysselsatte bosatt i Flakstad jobber 67 prosent i egen kommune.** Det er lavere enn i de fleste sammenlignbare kystkommunene og gjenspeiler at Flakstad ligger tett opptil et større arbeidsmarked på samme øygruppe.
- **Blant utpendlerne dominerer Vestvågøy. Om lag 126 personer, drøyt 21 prosent av de sysselsatte, har Vestvågøy som arbeidssted.** Vågan tar imot 12 og Moskenes 5. De øvrige utpendlerne fordeler seg tynt på Oslo, Bergen, Trondheim og Harstad, trolig knyttet til rotasjons- og pendlerarbeid utenfor regionen. I praksis er det dermed Vestvågøy alene som utgjør Flakstads tilgrensende arbeidsmarked.
- **Flakstads eget arbeidsmarked er konsentrert om sjømat, reiseliv og offentlig tjenesteyting.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter om lag 130 personer, rundt 22 prosent av sysselsettingen, mens offentlig administrasjon, helse og undervisning står for om lag 165. De øvrige private næringene er små hver for seg, og næringsgrunnlaget utenfor sjømat og offentlig sektor er dermed smalt.
- **Vestvågøy har et større og bredere arbeidsmarked enn Flakstad.** Med rundt 5 600 arbeidsplasser mot Flakstads om lag 530, og tyngdepunkt i helse, undervisning, varehandel og bygg og anlegg, er Vestvågøy et viktig arbeidsmarked for de omkringliggende kommunene. For Flakstad er Vestvågøy den eneste nabokommunen med et betydelig arbeidsmarked innenfor realistisk pendlevei.

Pendlingsstrømmer ut av Flakstad. Sysselsatte (15–74 år) bosatt i Flakstad etter arbeidsstedskommune, 2025. Kilde: SSB tabell 03321

Antall sysselsatte etter næring og arbeidsstedskommune for Flakstad, Vestvågøy og Vågan. Offentlig arbeidsplasser er utelatt fra figuren. Kilde: SSB tabell 13470

Arbeidsmarkedets omstillingsevne ved bortfall i fiskeri og fiskeindustri i Flakstad og omegn

- **Et bortfall i fiskeri og fiskeindustri vil være krevende å absorbere lokalt, til tross for nærheten til Vestvågøy.** Sjømatnæringen står for drøyt to av ti arbeidsplasser i kommunen, og et videre fall i kvoter og landinger kan innebære behov for å erstatte over hundre arbeidsplasser. De øvrige private næringene i Flakstad er hver for seg for små til raskt å ta opp et bortfall av denne størrelsen. Bortfall av fiskerirelaterte arbeidsplasser i én kommune sammenfaller ofte med tilsvarende bortfall i nabokommunene. Brede trender som kvotefall eller endringer i regionalt landingsmønster virker på regionalt nivå og begrenser dermed muligheten til å finne tilsvarende arbeid i nærliggende arbeidsmarkeder.
- **Arbeidsstyrken i Flakstad er i mindre grad enn i nabokommunene bundet til egen kommune.** To av tre sysselsatte jobber lokalt, og av utpendlerne går hovedtyngden til Vestvågøy, som alene sysselsetter vel 21 prosent av de bosatte i Flakstad. Pendling til Vestvågøy er dermed en etablert og godt fungerende del av arbeidsmarkedet. Vestvågøy har et større arbeidsmarked enn Flakstad og vil trolig kunne absorbere noe av et eventuelt bortfall. Flere forhold taler likevel mot at dette alene kan avlaste et stort lokalt bortfall av arbeidsplasser.
- **Kompetanseprofilen i arbeidsstyrken samsvarer ikke nødvendigvis med behovene i alternative næringer.** Næringslivet i kommunen er preget av manuelle yrker innenfor fiske og foredling. De største landbaserte alternativene, særlig helse- og sosialtjenester, krever ofte annen og formell kompetanse. Antallet arbeidsplasser i regionen overvurderer derfor hvor lett omstilling vil være.
- **I motsetning til mer industritunge kystkommuner er det i Flakstad selve fiskeriet, ikke industrien, som er det største segmentet.** Fisket sysselsetter om lag 88 personer mot rundt 42 i fiskeindustrien. Det demper noe av sårbarheten på industrisiden, ettersom fiskerne er delvis skjermet mot et fall i kvoter og landinger fordi lavere volum normalt motvirkes av høyere priser. Det representerer likevel en sårbarhet for kommunens arbeidsmarked.
- **Samlet vurderer vi arbeidsmarkedet i Flakstad som lite fleksibelt overfor et stort bortfall i fiskerirelatert virksomhet, selv om nærheten til Vestvågøy gir kommunen et bedre utgangspunkt enn flere sammenlignbare kystsamfunn.** En voksende reiselivsnæring i Flakstad kommune kan gi et visst handlingsrom, men denne alene vil ikke uten videre kunne absorbere et stort bortfall av fiskerirelaterte arbeidsplasser. Vurderingen bygger ellers på høy fiskeriavhengighet, et smalt lokalt næringsgrunnlag og en kompetanseprofil rettet mot manuelle yrker. Til sammen tilsier disse at verken det øvrige lokale næringslivet i kommunen eller arbeidsmarkedet i omegn uten videre kan ta opp et betydelig bortfall på kort sikt.

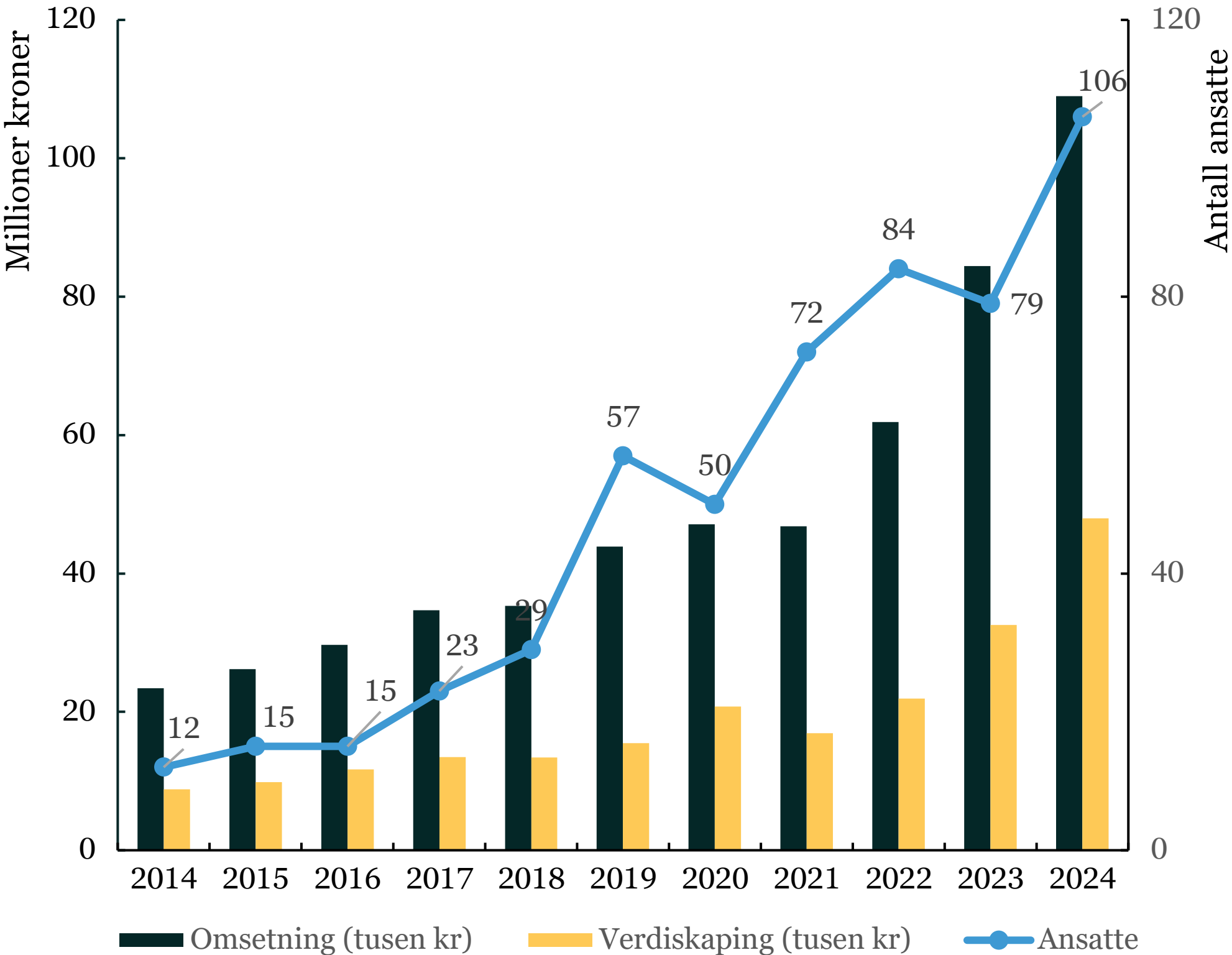
Utvikling i reiselivsnæringen de siste 10 årene

- **I første del viste vi at reiselivsnæringen står for omtrent 25 prosent av sysselsettingen i det private næringslivet i Flakstad kommune.** Her ser vi nærmere på utviklingen de siste 10 årene.
- **Reiselivsnæringen i Flakstad har vokst betydelig det siste tiåret, med eksplosiv vekst de siste årene.** Omsetningen har femdoblet seg fra 23 til over 100 millioner kroner, antall ansatte vokste fra 12 til 106, og verdiskapingen femdoblet seg fra 9 til 48 millioner kroner mellom 2014 og 2024. Det store hoppet skjedde mellom 2021 og 2024, men det har vært vekst nesten samtlige år.
- **Koronapandemien ga næringen et lite tilbakeslag, men de siste årene har veksten tatt seg kraftig opp.** Omsetning og verdiskaping er nå på de høyeste nivåene i perioden, og ligger langt over nivået fra før pandemien.

Verdiskaping er den merverdien en bedrift skaper. Det måles som driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader. Verdiskaping er en viktig størrelse i samfunnsøkonomien fordi den gjennom konsum og skatt legger grunnlag for velferd. Netto verdiskaping er dermed verdiskaping ekskl. avskrivninger. I forbindelse med bedriftens egen aktivitet er det denne størrelsen som benyttes.

Sysselsetting refererer til antall personer i arbeid, uavhengig av stillingsprosent. Dette er et mål på antall jobber.

Utvikling i reiselivsnæringen i Flakstad kommune. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Statistikk om fiskeriet i kommunen

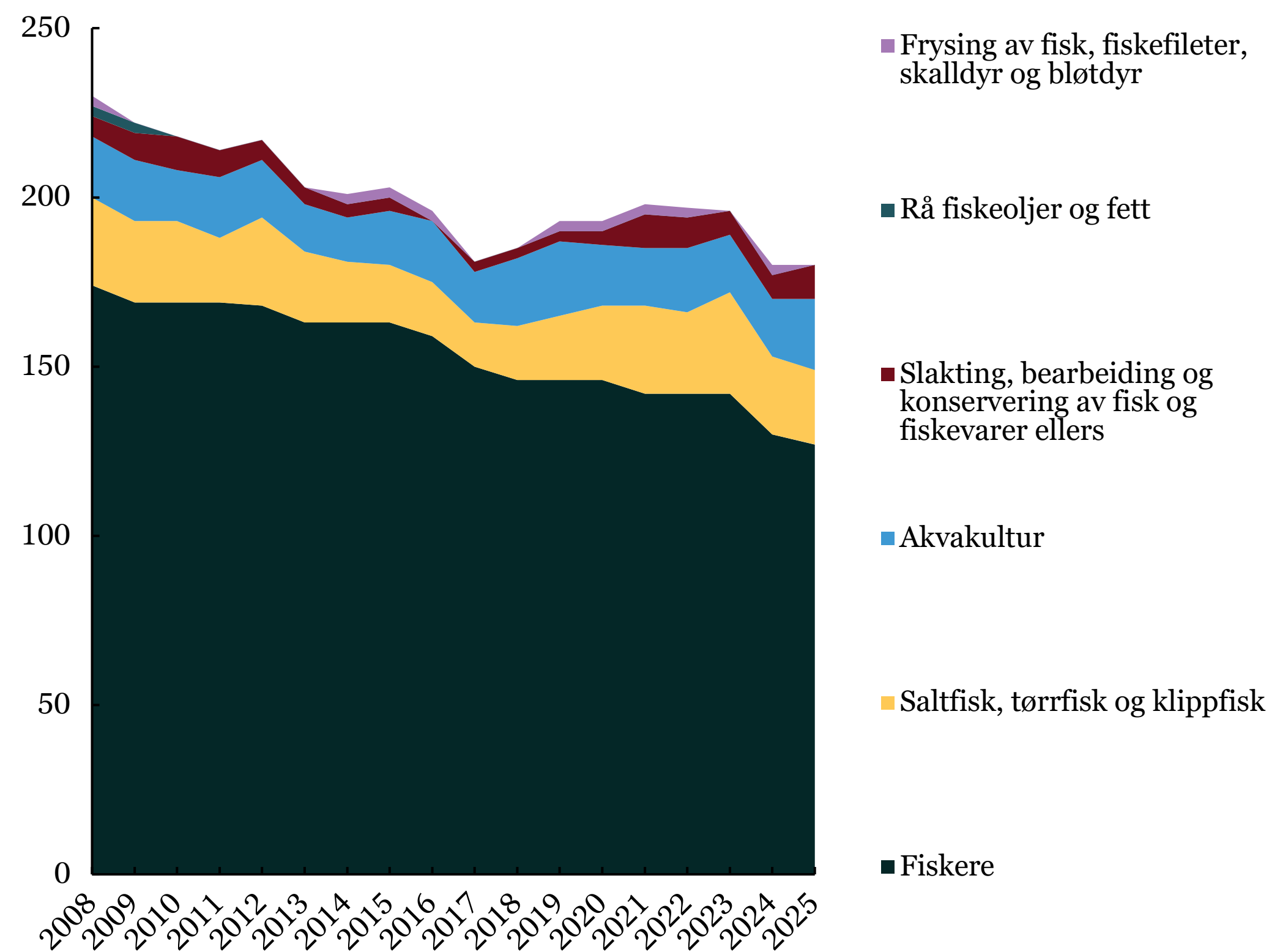

Foto: iStock – Golden Sikorka

Sjømat utgjør en betydelig andel av kommunens sysselsetting og næringsliv

- Her ser vi nærmere på hvordan fiskeindustrien er bygd opp, målt i antall ansatte per undernærings.
- Fiskeriet alene sysselsetter om lag én av fem lønnsmottakere i Flakstad. Siden 2008 har antallet fiskere blitt redusert for hvert år, mens antall ansatte i fiskeindustrien har holdt seg mer stabilt.
- Den største delen av fiskeindustrien er innen saltfisk, tørrfisk og klippfisk, men kommunen har også noe aktivitet innen slakting, bearbeiding og konservering.
- Flakstad kommune har begrenset bredde i verdikjeden, og de ansatte innen sjømat er i stor grad fiskere. Totalt utgjør sjømatnæringen om lag en tredel av arbeidsplassene i kommunen.

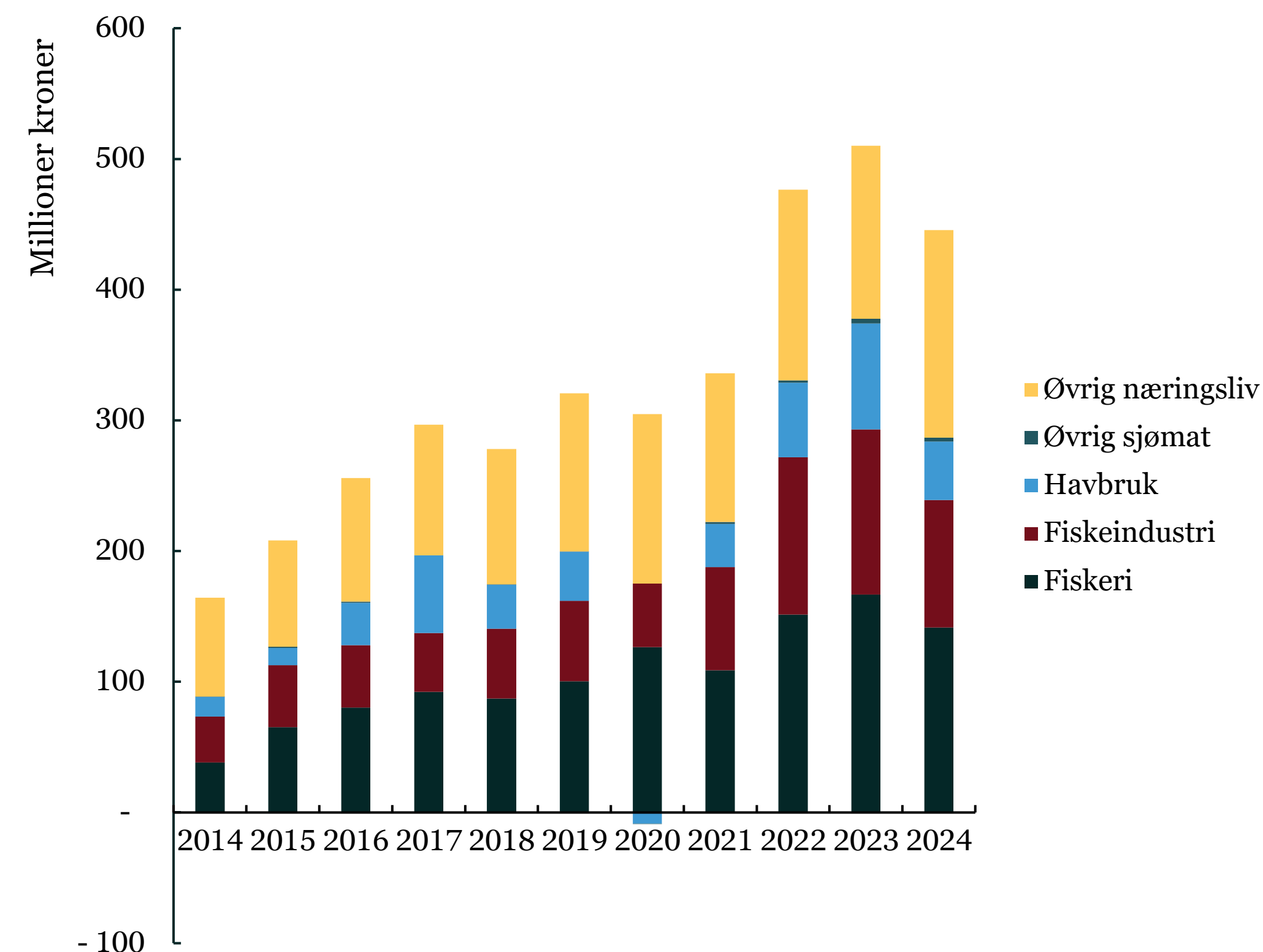
Antall sysselsatte for utvalgte næringer i Flakstad 2008-2025. Kilde SSB: Tabell 13470

Fiskeriet er en veldig stor del av kommunens sysselsetting og næringsliv

- **Fiskeri og fiskeindustri har de siste ti årene utgjort om lag halvparten av verdiskapingen i Flakstad.** Det vil si halvparten av overskudd og lønn som produseres i kommunen kommer gjennom disse næringene. Andelen varierer noe mellom år, men har holdt seg stabil rundt dette nivået.
- **Havbruk og relaterte bedrifter utgjør en mindre del av verdiskapingen i kommunen.** Det øvrige næringslivet har hatt en – sett over tid – jevn andel målt i verdiskaping mellom 2014 og 2024.

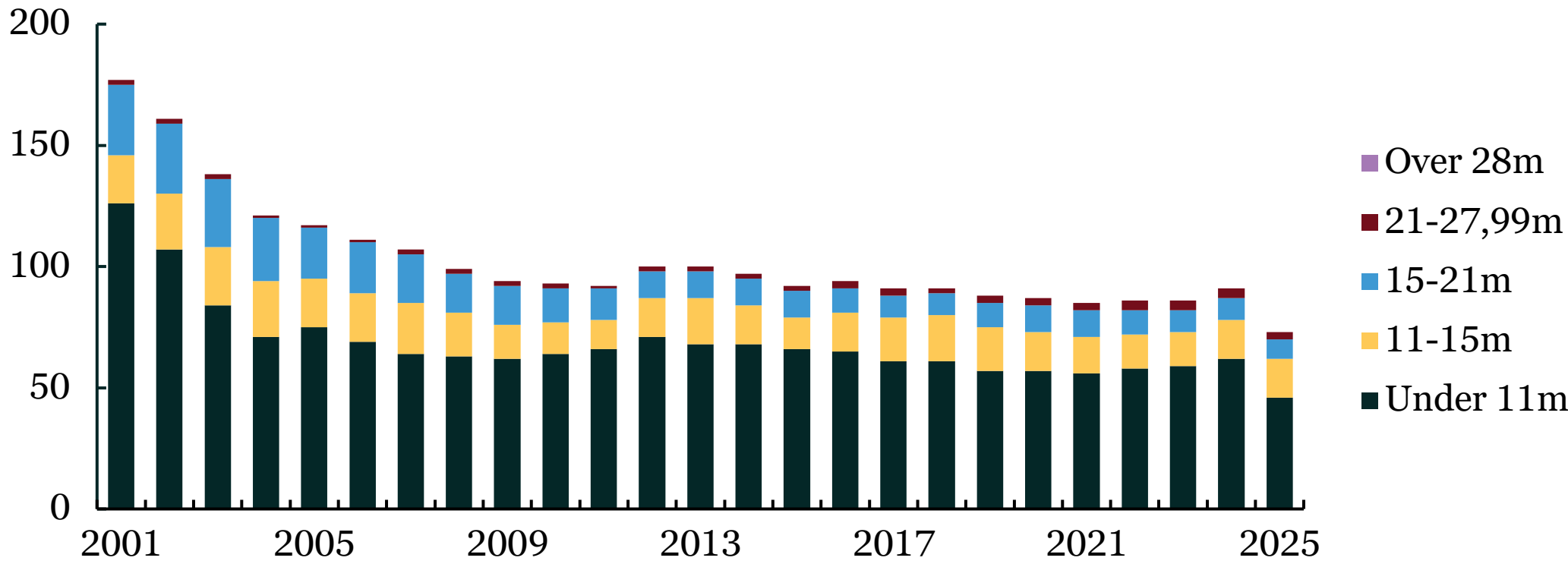
Verdiskaping for fiskeri og havbruk i Flakstad sammenlignet med resten av næringslivet. Løpende priser. Kilde: Menons regnskapsdatabase

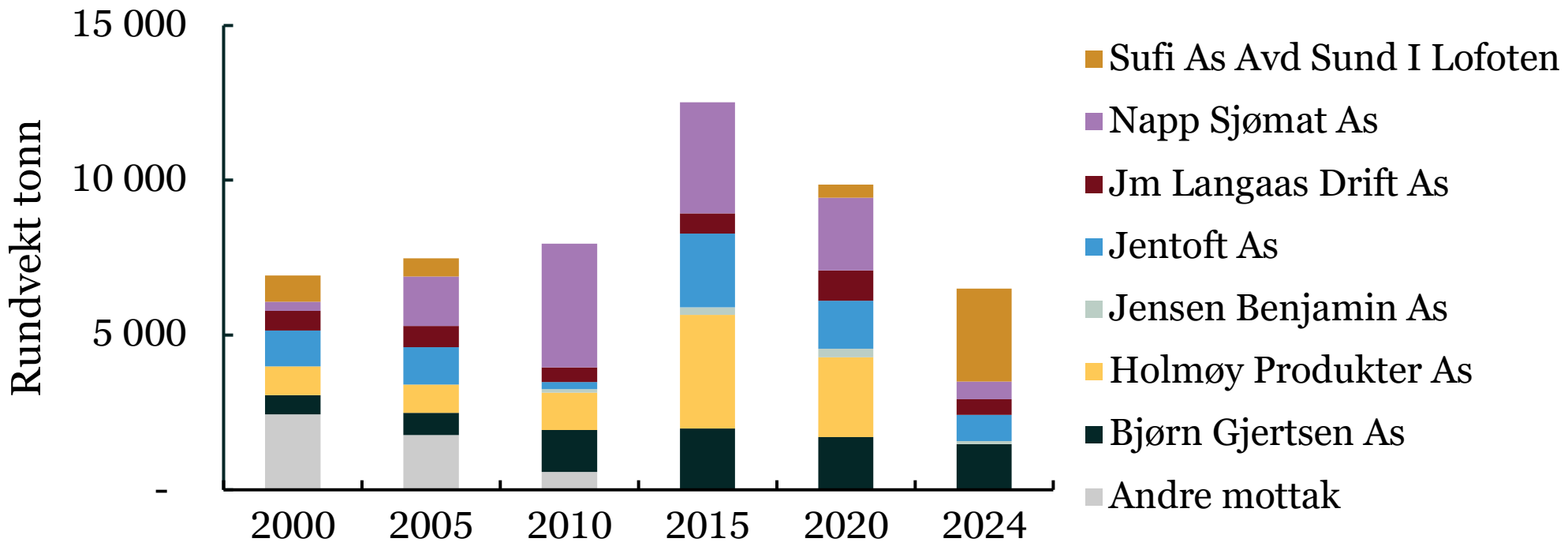
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Antall fartøy i Flakstad har falt siden 2000, og i 2025 var det under 80 fartøy registrert i kommunen. Det er ingen fartøy over 28 meter registrert i kommunen. De minste fartøyene er fortsatt den største gruppen i antall.
- Flakstad hadde 6 ulike fiskemottak med minst 20 landinger i 2024.
 - Sufi AS
 - Bjørn Gjertsen
 - Jentoft
 - Jm Langaas drift
 - Napp sjømat as
 - Jensen Benjamin
- Landinger i 2024 var klart størst ved Sufi AS avd Sund i Lofoten med over 3000 tonn

Antall fartøy registrert i Flakstad kommune mellom 2000 og 2025. Kilde: Fartøyregisteret.

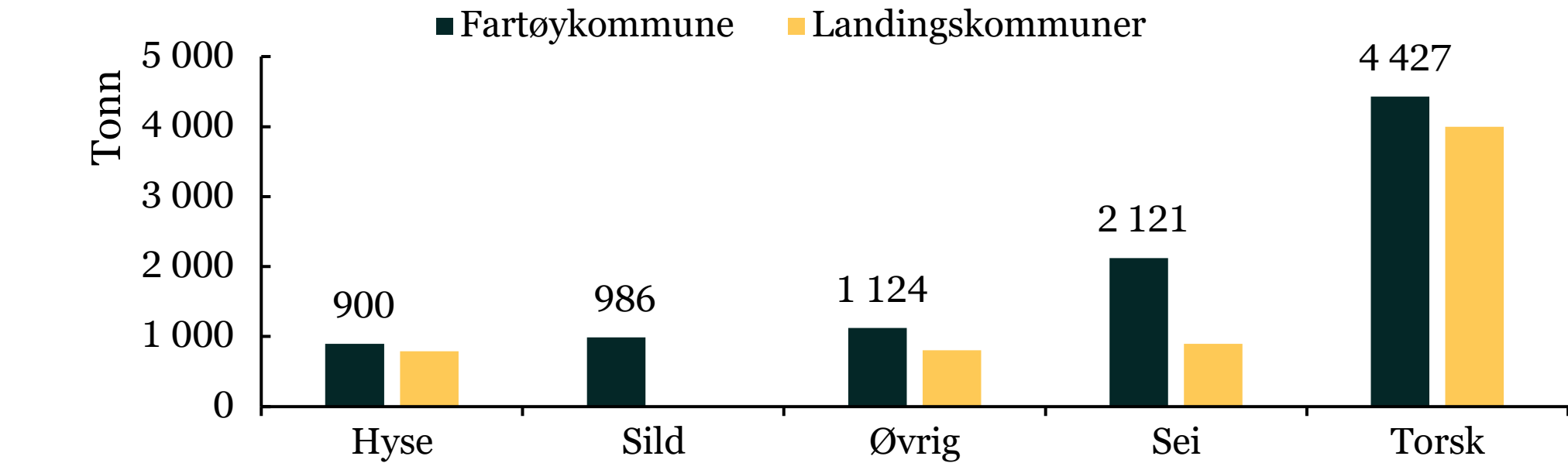
Utvikling i rundvekt per mottak. Kilde: Sluttseddelregisteret

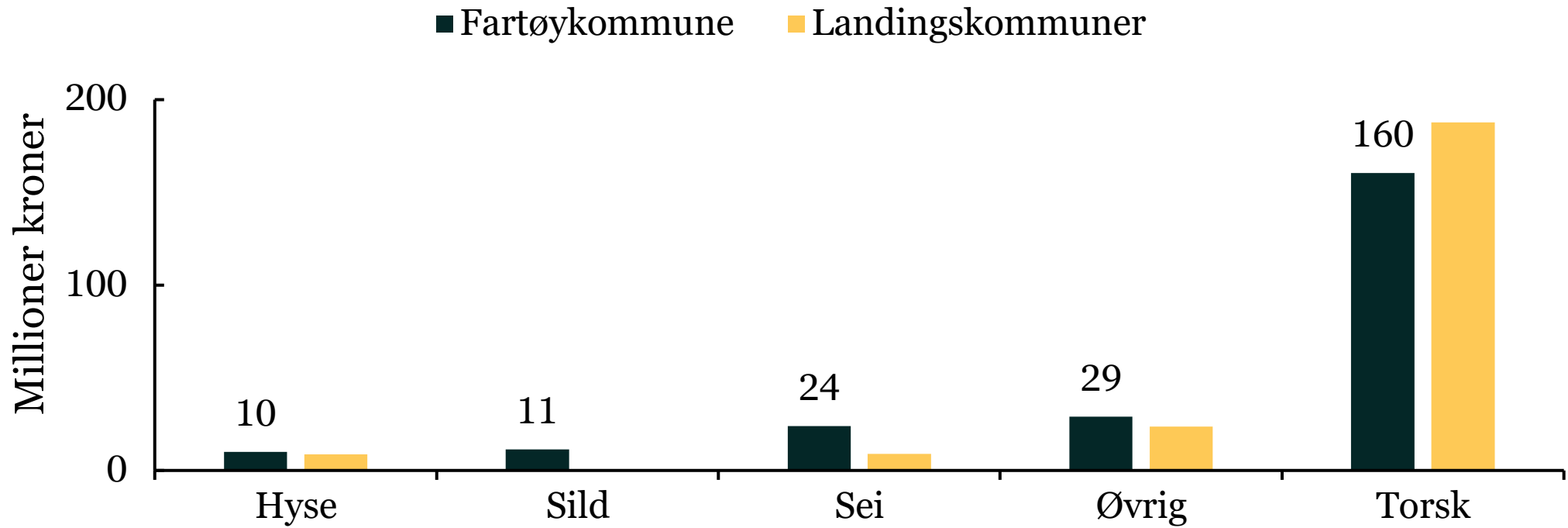
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Torsk er den klart dominerende arten målt i rundvekt i 2024, noe figurene illustrerer tydelig. Fartøyene registrert i Flakstad har landet over 4000 tonn rundvekt. Målt etter volum som landes på mottak i Flakstad, er volumet i underkant av 4000 tonn.
- For de fleste artene er det noenlunde samsvar mellom rundvekt knyttet til fartøykommune og landingskommune, med unntak av sild. Det tilsier at fisken i stor grad landes og bearbeides i samme geografiske område som fartøyene hører hjemme.
- For de øvrige artene; sei, hyse og pelagiske arter som NVG-sild, er volumene betydelig lavere enn for torsk, men disse bidrar likevel til et mer diversifisert råstoffgrunnlag i Flakstad kommune. Det var ingen landinger av sild i Flakstad i 2024.
- Torsk dominerer også i omsetningsverdi, og er i relativ forstand et enda viktigere fiskeslag målt på denne måten. Dette illustrerer torskens avgjørende rolle for fiskerinæringen i regionen og kommunen.
- Forholdet mellom fartøykommune og landingskommune er relativt jevnt mellom artene.

Rundvekt per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Omsetning per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Fremtidsutvikling og scenarier

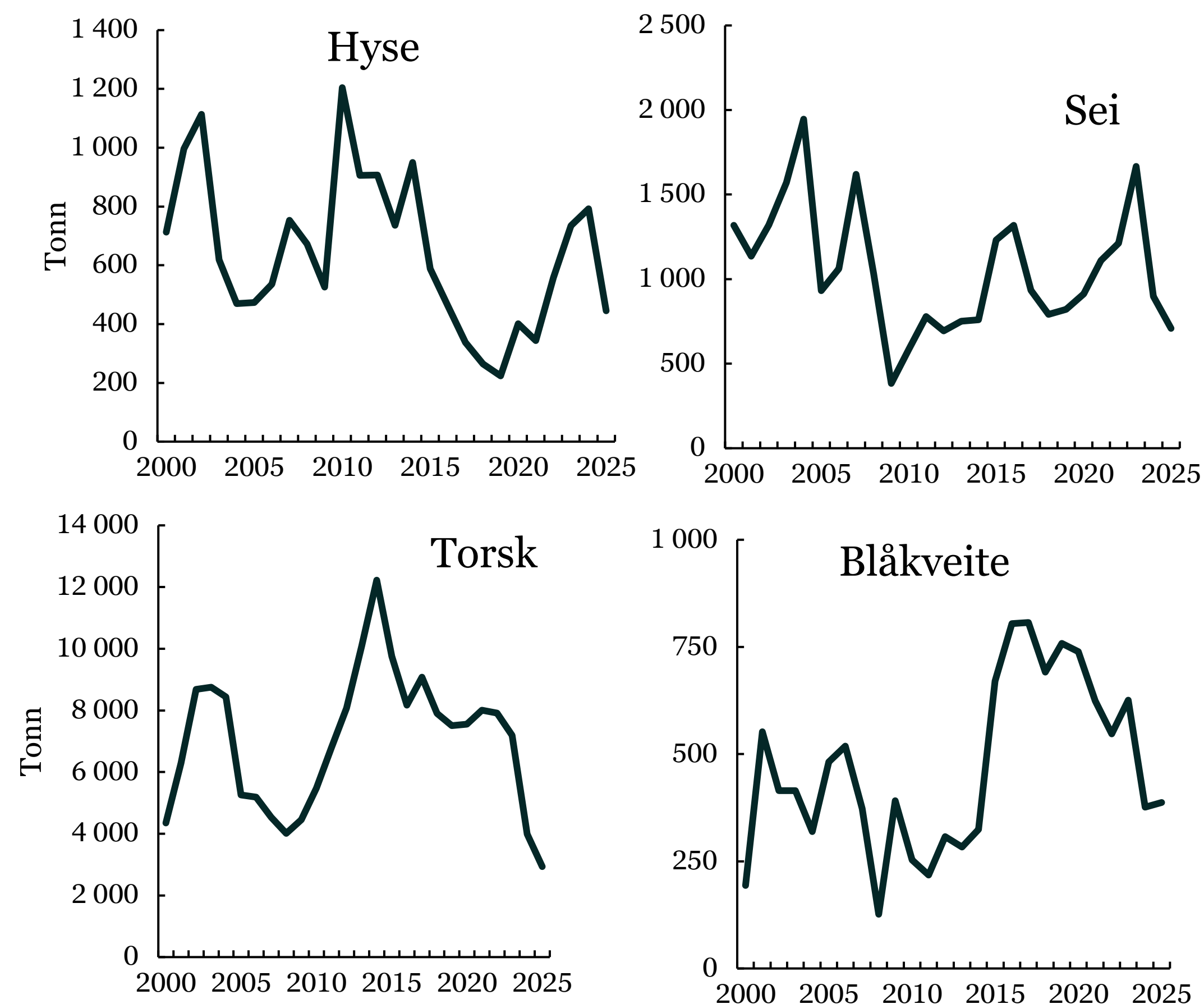
Foto: iStock – Yellow Duck

Utvikling i landinger i Flakstad

- Samlede landinger har falt kraftig siden toppen i 2014. Totale landinger i Flakstad nådde sitt høyeste nivå på 14 500 tonn i 2014, etter en sterk vekst fra 7000 tonn i 2000. Siden har volumet falt jevnt og ligger i 2025 på rundt 5000 tonn, om lag en tredjedel av toppnivået.
- Torsk er den dominerende arten, men har hatt en dramatisk nedgang. Torskeandelen utgjorde i toppåret 2014 omtrent 85 prosent av hvitfisklandningene, med 12 000 tonn. I 2025 er dette redusert til omtrent 3000 tonn, en nedgang på over 75 prosent. Nedgangen er den enkeltfaktoren som forklarer mest av den samlede volumnedgangen i kommunen.
- Hyse og sei har holdt seg mer stabile, men lå i 2025 også en del under tidligere toppnivå. Hyse toppet seg i 2010 med 1200 tonn og har siden falt til 800 tonn i 2025. Sei nådde sitt høyeste nivå de siste ti årene, så sent som i 2023 med rundt 1700 tonn, men er nede i 900 tonn i 2025.
- Landingene av blåkveite har ligget nok så jevnt gjennom hele perioden, med en svak oppadgående tendens fra tidlig på 2000-tallet til mellom 700 og 800 tonn i perioden 2016 til 2020, og noe nedgang de siste årene.

Verdiskapingen i fiskeindustrien i den enkelte kommune følger ikke nødvendigvis utviklingen i landinger. Flere motvirkende effekter kan bidra til å dempe eller til og med reversere sammenhengen. For det første vil reduserte kvoter, alt annet likt, presse fiskeprisen opp som følge av redusert tilbud, noe som kan løfte verdien av den fisken som faktisk landes, selv om volumet er lavere. Denne priseffekten tilfaller i utgangspunktet fiskerne, men kan også veltes over på industrien gjennom lavere råstoffkostnader relativt til salgsprisen. For det andre er det ikke nødvendigvis noen fast sammenheng mellom landingsvolum og foredlingsgrad. En høyere andel av et krympende landingsvolum kan bearbeides lokalt fremfor å eksporteres ubearbeidet, slik at verdien som skapes per kilo råstoff øker. Samlet sett betyr dette at verdiskaping i fiskeindustrien er et ufullstendig mål på aktivitetsnivå, og at tilsynelatende stabile eller voksende verdiskapingstall kan skjule en reell nedgang i volum, sysselsetting og industriell kapasitet. På samme måte viser det også at det på tross av fallende kvotenivåer ikke nødvendigvis trenger å føre til en proporsjonal nedgang i aktivitetsnivået i fiskeindustrien.

Figur over utvikling i rundvekt som er mest relevant for kommunen. Kilde: Fiskeridirektoratet

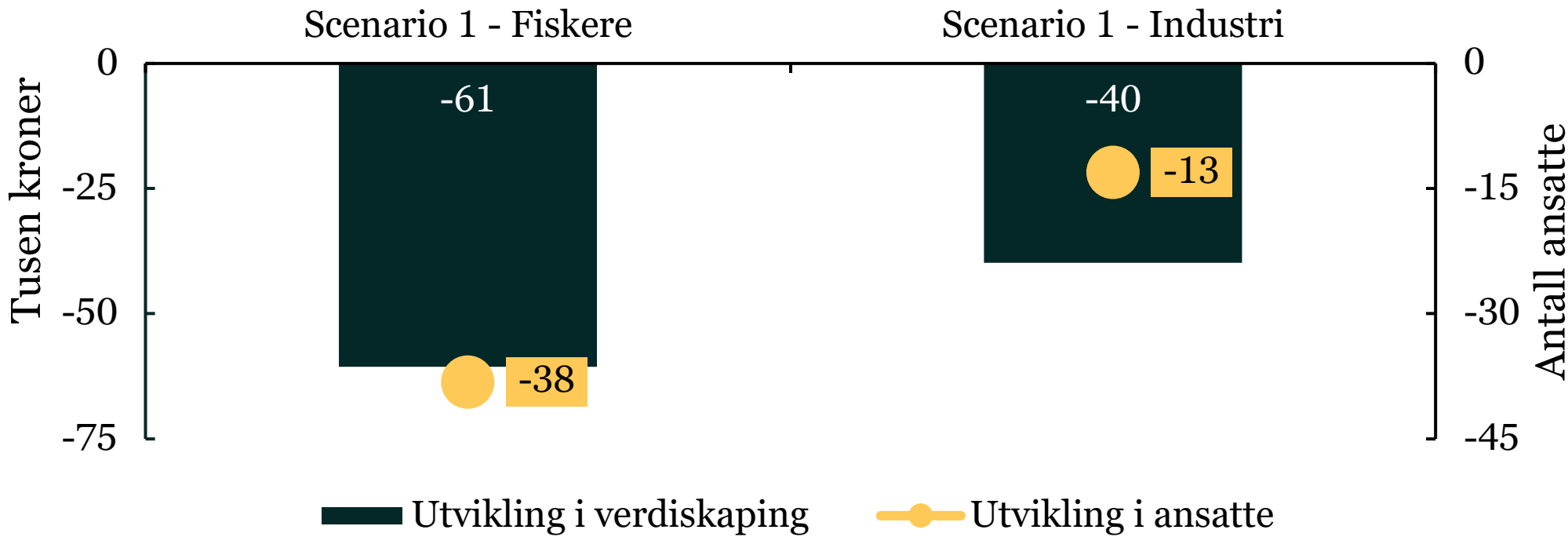

Endring i næringsliv, sysselsetting og befolkning i ulike scenarier

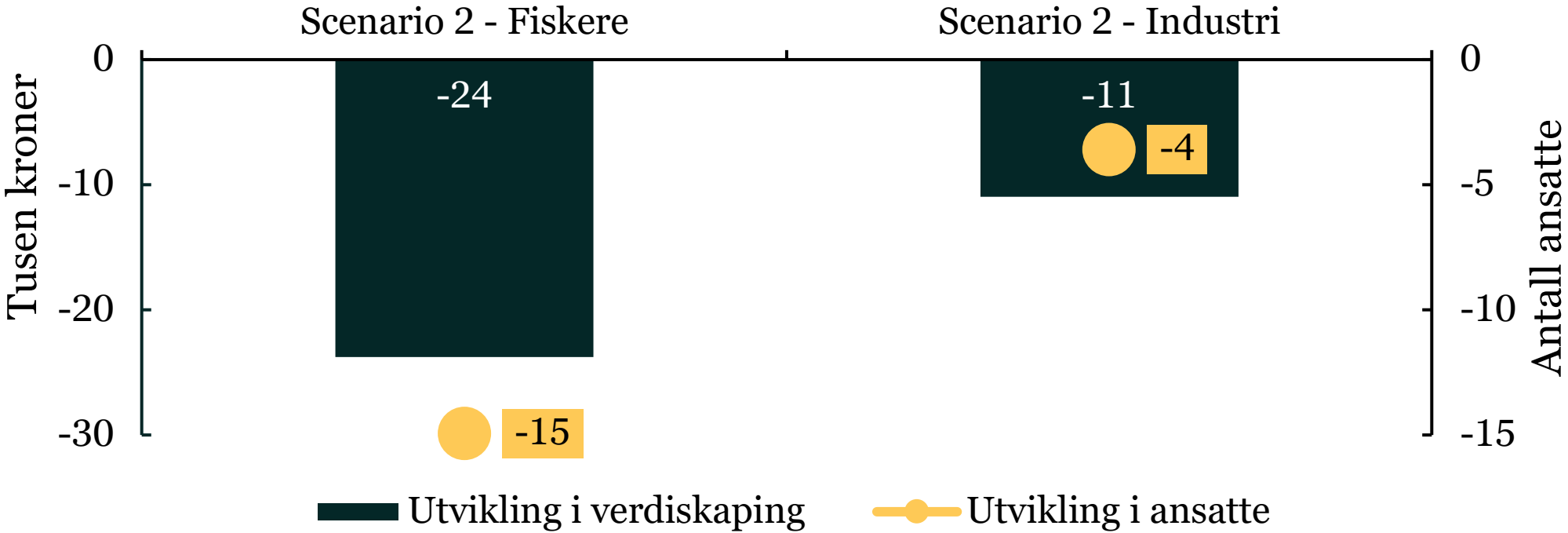
- For å belyse fiskeravhengigheten har vi laget to scenarioer for utviklingen i landinger fram til 2035. Dette er ment som et illustrativt eksempel og er ingen prediksjon. Hensikten er først og fremst å illustrere den eventuelle sårbarheten til Flakstad kommune gitt en eventuell nedgang i kvoter og/eller landinger. Dersom utviklingen i kvoter/landinger blir positiv, vil det representere en mulighet for økt aktivitet innen fiskeri og fiskeindustri.
- Landingene følger både de nasjonale kvotene og endringer i landingsmønster, og vi har derfor knyttet scenarioene til historisk utvikling som kan knyttes mot kvotenivået over to perioder:
 - Scenario 1 viderefører utviklingen fra 2015 til i dag, en periode preget av kraftige kvotereduksjoner fra de historisk høye nivåene rundt 2013–2014. Scenariet innebærer at omsetningen både for fiskere i kommunen og industrien faller med om lag 40 prosent fram til 2035. Scenario 2 viderefører den lengre utviklingen fra 2000 til i dag, og speiler en periode hvor kvotene over tid lå nærmere dagens nivå. Scenarioet innebærer at landingene faller litt mindre fram til 2035, med omtrent 20 prosent.
- I scenario 1 vil antall sysselsatte kunne falle med rundt 40 i fiskeriet og 13 i fiskeindustrien frem mot 2035, tilsvarende omtrent 10 prosent sysselsatte. For verdiskaping er mønsteret det samme, og utslaget blir størst for fiskeri ettersom næringen er større. Samlet betyr dette at næringslivet i scenario 1 der landingene fortsetter å falle, må kompensere med rundt 50 arbeidsplasser og en verdiskaping på rundt 100 millioner kroner for å holde seg på om lag samme nivå som i dag. I scenario 2 vil fallet være under halvparten så stort for både fiskeri og industri.

Endringene er basert på en enkel modell. Vi legger til grunn to vekstrater basert på historisk utvikling i landinger av torsk, sei, hyse, lodde, sild og blåkveite i kommunen. I scenario 1 antar vi at utviklingen fra 2015 til 2025 fortsetter, og i scenario 2 at utviklingen fra 2000 til 2025 fortsetter. Vekstraten multipliseres med kommunens landingsmønster for disse artene. For fiskere benytter vi omsatt beløp for fartøy registrert i kommunen, og for industrien benytter vi landinger i kommunen. Det gir en sammenligning av omsatt beløp i 2035 mot 2025, og vi legger forskjellen til grunn for en proporsjonal nedgang i ansatte og verdiskaping. For enkelhets skyld antar vi samme utvikling for alle fartøygrupper. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon.

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 1 for landingsutvikling i Flakstad kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics' estimater

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 2 for landingsutvikling i Flakstad kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics' estimater

Menon
Economics

Mulighetskart for Øksnes

INNLEDNING

Mulighetskart for Øksnes

Dette mulighetskartet bygger på et arbeidsverksted gjennomført i Øksnes 3. juni 2026. Bakgrunnen for arbeidsverkstedet er at Øksnes er en av Nordlands mest fiskeriavhengige kommuner, samtidig som tilgangen på fisk er redusert betydelig i løpet av den siste tiårsperioden.

Oppdraget er gjennomført for Nordland fylkeskommune, i samarbeid med Menon Economics. Menon Economics har utarbeidet en analyse av utviklingen i demografi, næringsliv og tilgang på råstoff i Øksnes kommune, se vedlegg 1.

Arbeidsverkstedet ble ledet av SALT og fulgte en planlagt prosess som ledet fram til tre konkrete utviklingsspor. Politikere, næringslivsledere og andre lokale ressurspersoner deltok i verkstedet og bidro med skriftlige innspill, prioriteringsøvelser og felles diskusjoner.

Innholdet i dette mulighetskartet er utformet med utgangspunkt i innspillene fra verkstedet. Anbefalingene for veien videre er utarbeidet av SALT og er tydelig merket som våre anbefalinger.

Kort sammendrag

Øksnes har sterke marine fortrinn, høy sjømatkompetanse, aktive næringsmiljøer og betydelig lokal verdiskaping knyttet til fiskeri, fiskeindustri, havbruk og leverandørmiljøer. Kommunen har også kvaliteter knyttet til natur, lokalsamfunn, frivillighet og attraktive steder som Myre, Nyksund og Stø. Samtidig står Øksnes overfor viktige utfordringer knyttet til strøm- og nettkapasitet, tilgang på næringsareal, råstoff, kapital, arbeidskraft og kompetanse. De prioriterte utviklingssporene peker mot videreutvikling av sjømatnæringen gjennom torskeoppdrett, og etablering av Ocean House som en utviklingshub for næring, kunnskap og lokalsamfunn. For å lykkes må Øksnes kombinere industriell utviklingskraft med god arealplanlegging, lokal forankring og tettere koblinger mellom næringsliv, kommune og kunnskapsmiljøer.

+ Utgangspunkt for utvikling

Øksnes har sterke fortrinn knyttet til fiskeri, sjømatnæring, kompetanse og lokalt næringsliv. Kommunen har nærhet til fiskeressurser, gode havner, lokalt eierskap til kvoter og mange ulike aktører i verdikjeden. Næringslivet beskrives som innovativt og satsingsvillig, med sjømatcluster, gründerkultur, nye investeringer, sterke bedrifter og miljøer som jobber godt sammen. Øksnes har også kvaliteter knyttet til natur, hav, trygge lokalsamfunn, tydelig sentrum på Myre, frivillig engasjement, lag og foreninger, samt fine steder å besøke som Nyksund og Stø. Samlet framstår Øksnes som en kommune med høy marin kompetanse, aktivt næringsliv, lokal utviklingsvilje og gode forutsetninger for videre verdiskaping.

△ Viktigste utfordringer

De viktigste utfordringene i Øksnes handler om strøm- og nettkapasitet, tilgang på areal, kapital og råstoff, samt svak kommuneøkonomi, byråkrati og behov for arbeidskraft og kompetanse. Strøm og nettkapasitet framstår som en særlig viktig utfordring, både gjennom behov for mer strøm og for bedre kapasitet i nettet. Dette er tett koblet til næringsutvikling, industrisatsing og videre vekst i sjømatnæringen. Areal er en annen sentral utfordring. Det pekes på for lite industriareal i havna, mangel på næringsareal og begrenset tilgang på lokaliteter og areal for havbruk. Tilgang på råstoff gjennom året, lavere kvoter og usikkerhet knyttet til fiskeri, vekst og befolkning trekkes også fram som viktige utfordringer for videre utvikling.

Flere utfordringer handler om rammebetingelser og gjennomføringsevne. Det gjelder blant annet kapitalmangel, høyt kostnadsnivå, tid fra vedtak til realisering, byråkrati, regelverk, statlige føringer og svak kommuneøkonomi. I tillegg trekkes mangel på arbeidskraft og kompetanse, lite arbeidsmarked, bolig, skoletilbud og behovet for å reise ut for utdanning fram som forhold som kan svekke bolyst og rekruttering.

≡ Demografi og næringsutvikling

Menons kunnskapsgrunnlag (vedlegg 1) viser at Øksnes er en fiskeriavhengig kommune med om lag 4 600 innbyggere. Befolkningen har vært relativt stabil siden 2000, og har økt noe mellom 2020 og 2025, men alderssammensetningen har endret seg ved at andelen eldre har økt og andelen unge har falt. Kommunens arbeidsmarked er sterkt lokalt forankret og preget av sjømatnæringen. Sjømatrelaterte bedrifter utgjør nesten halvparten av alle ansatte i privat næringsliv, og fiskeri og fiskeindustri utgjør en langt større andel av sysselsettingen enn i Nordland samlet.

Øksnes skiller seg fra flere av de andre fiskeriavhengige kommunene ved at sjømatnæringen har større bredde i verdikjeden. Kommunen har både aktive fiskere, store foredlingsbedrifter, havbruk og produksjon av fôr til akvakultur. Samtidig har utviklingen i fiskeri og fiskeindustri gått i ulike retninger: antall fiskere har falt over tid, mens fiskeindustrien har økt sin andel av sysselsettingen. Landingene i Øksnes har falt kraftig siden toppåret i 2014, særlig som følge av nedgang i torsk. Samlet peker utviklingen på en kommune med sterke marine fortrinn og betydelig industriell kapasitet, men også med sårbarhet knyttet til råstofftilgang, aldrende befolkning, svakere kommuneøkonomi de siste årene og behov for fortsatt omstilling i sjømatnæringen.

◇ Viktigste muligheter

De viktigste mulighetene for Øksnes handler om nye næringsarealer, økt lokal bearbeiding, bedre utnyttelse av marine restråstoffer, tare, tilflytting og videre utvikling av reiseliv og opplevelsesbasert næring. Fleksible areal- og reguleringsplaner, nye havnearealer og nye næringsarealer framstår som en sentral mulighet for videre utvikling. Dette henger tett sammen med behovet for mer industriareal og bedre tilrettelegging for vekst i sjømatnæringen.

Flere muligheter handler om å få mer verdi ut av ressursene som allerede finnes i kommunen. Økt oppdrettsaktivitet, videreforedling og lokal bearbeiding av fisk, bedre utnyttelse av avfall og biprodukter fra oppdrett og fiskeri trekkes fram som viktige utviklingsmuligheter. Dyrking av tare nevnes også som en prioritert mulighet, sammen med nye former for marin produksjon og industri.

Tilflytting og rekruttering er også et viktig mulighetsområde. Det pekes på behov for å ta godt imot tilflyttere slik at de blir værende, blant annet gjennom enkle velkomsttiltak og bedre lokal inkludering. I tillegg trekkes reiseliv og opplevelsesbasert næring fram, blant annet gjennom bedre restauranttilbud, mer fokus på lokale og regionale gjester, opplevelsesbasert reiseliv og opplevelsesbasert fiskeri.

TORSKEOPPDRETT

Slakteri og bedre utnyttelse av råstoff, inkludert muligheter for produkter basert på restråstoff.

OCEAN HOUSE – EN UTVIKLINGSHUB

Internasjonal møteplass med kontorplasser, møterom, restaurantkonsept, fiskebutikk og koblinger mot studenter, universitet, Nofima, SINTEF og andre fagmiljøer.

DYRKING AV TARE

Tilgang på lokaliteter, industriell produksjon, FoU-midler, produktutvikling og prosessutvikling.

FLEKSIBLE AREAL- OG REGULERINGSPLANER

Utvikle utdanningsmuligheter som kan tiltrekke ungdom, med tematikk knyttet til mat, kultur, fiske og fangst.

TA VARE PÅ TILFLYTTERE

Tilrettelegging for trivsel, større sosialt tilbud, møteplasser og tiltak som bidrar til at tilflyttere blir værende.

MER BEARBEIDING AV FISKEN LOKALT

Økt lokal bearbeiding av råstoff og utvikling av nye produkter basert på restråstoff og biprodukter.

- Det ble jobbet med 6 ulike utviklingsspor på arbeidsverkstedet.
- 2 av disse ble prioritert for videre arbeid

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

☉ Torskeoppdrett

Dette utviklingssporet handler om å utvikle torskeoppdrett i Øksnes, med vekt på tilgang til lokaliteter, slakteri og bedre utnyttelse av råstoff og restråstoff. Torskeoppdrett kan bygge videre på eksisterende kompetanse, industri og marked i kommunen, og kan bidra til jevnere og sikrere råstofftilgang gjennom året.

Mulige resultater av utviklingssporet er flere helårlige arbeidsplasser, økt bosetting, mer lokal bearbeiding og bedre utnyttelse av eksisterende industriell kapasitet. Torskeoppdrett kan også redusere sårbarheten i sjømatnæringen ved å gi aktivitet utenom de tradisjonelle sesongene, og ved å supplere villfisknæringen. Øksnes har allerede kompetanse, investeringsvilje og påbegynt satsing som kan gi et godt utgangspunkt for videre utvikling.

De viktigste hindringene handler om tilgang på areal og godkjente lokaliteter, kapital, tilpasset regelverk, biologiske utfordringer og behov for mer kunnskap om fjordsystemer og miljøpåvirkning. Statsforvalter og statlige beslutningsprosesser trekkes også fram som barrierer, sammen med liten lokal beslutningsmyndighet. Frykt, fordommer og manglende tro på at torskeoppdrett vil lykkes kan i tillegg gjøre det vanskeligere å få lokal og regional støtte.

Største hinder:

Tilgang på lokaliteter, arealkonflikter, tilpasset regelverk og begrenset lokal beslutningsmyndighet.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi sikre og synliggjøre bærekraftig torskeoppdrett?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å dokumentere og synliggjøre at torskeoppdrett kan utvikles på en bærekraftig måte. Aktuelle grep er bedre allianser, større lokal beslutningsmyndighet, dokumentasjon av samfunnsøkonomiske fordeler, ærlig og troverdig kommunikasjon, målinger av vannkvalitet ved og rundt oppdrettsanlegg, og videre forskning og utvikling knyttet til blant annet kjønnsmodning, misdannelser, dødelighet og robuste settefisk. Det pekes også på behov for risikovillig kapital, tilskudd til leverandørindustri og tydeligere regelverk og avstandskrav.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi helårlige arbeidsplasser, økt lokal bearbeiding, bedre råstofftilgang og redusert sårbarhet i sjømatnæringen, men krever tilgang på egnede lokaliteter, kapital, kunnskapsutvikling, troverdig dokumentasjon og bedre samspill mellom næring, kommune og statlige myndigheter.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● **Torskeoppdrett**

Våre anbefalinger for veien videre

Start med kunnskapsgrunnlag og lokalitetsavklaring

Videre arbeid bør starte med å samle eksisterende kunnskap om aktuelle lokaliteter, miljøforhold og arealkonflikter. Dette kan gi et bedre grunnlag for å vurdere hvor torskeoppdrett kan være realistisk, og hvilke hensyn som må ivaretas i videre planlegging. I tillegg kan man synliggjøre mulighetene for verdiskaping og helårlige arbeidsplasser.

Bygg tillit gjennom åpen dokumentasjon

Torskeoppdrett er et utviklingsspor som kan møte både usikkerhet og motstand. Næringen bør derfor legge vekt på åpenhet om miljøpåvirkning, fiskehelse, vannkvalitet, rømming, dødelighet og andre risikofaktorer. Tydelig og etterprøvbar dokumentasjon kan bidra til større tillit lokalt og regionalt.

Koble næring, kommune og kunnskapsmiljøer tettere sammen

Utviklingen bør drives av næringsaktørene selv, men kommunen kan ha en viktig rolle som planmyndighet og tilrettelegger. Samarbeid med forskningsmiljøer og leverandørindustri kan bidra til bedre kunnskapsgrunnlag og løsninger på utfordringene næringen står overfor.

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

☉ Ocean House - en utviklingshub

Dette utviklingssporet handler om å etablere «Ocean House» som en utviklingshub og møteplass for næringsliv, forskning, studenter, fagmiljøer og lokalsamfunn. Ideen har vært lansert i Øksnes tidligere og er inspirert av Ocean House i Reykjavik. «Ocean House» vil kombinerer kontorplasser, møterom, restaurantkonsept, fiskebutikk og arenaer for samarbeid med universiteter, Nofima, SINTEF og andre fagmiljøer. «Ocean House» kan fungere som en internasjonal møteplass med utgangspunkt i Øksnes' sterke sjømatmiljø og marine kompetanse.

Mulige resultater av utviklingssporet er økt bolyst, flere arbeidsplasser, bedre kobling mellom næringsliv og kunnskapsmiljøer, økt innovasjon og sterkere lokal verdiskaping. Et slikt miljø kan bidra til å tiltrekke studenter, forskere, gründere og nye bedrifter, samtidig som det kan gi lokale aktører en felles arena for utvikling, rekruttering og samarbeid.

De viktigste hindringene handler om finansiering, forankring, eierskap, organisering og kapasitet til å drive arbeidet framover. Utviklingssporet krever at lokale aktører samler seg om en tydelig idé, avklarer hvem som skal eie og drive prosjektet, og finner en realistisk modell for investering, drift og innhold. Det er også behov for å koble prosjektet til konkrete behov i næringslivet, slik at Ocean House ikke bare blir en møteplass, men et verktøy for utvikling.

Største hinder:

Finansiering, eierskap og behov for en tydelig organisering av prosjektet.

Fra utfordringer til muligheter:

Hvordan kan vi etablere Ocean House som en relevant og bærekraftig utviklingshub for Øksnes?

Oppsummering av løsninger:

Løsningene handler om å starte med en tydelig konseptavklaring og bygge prosjektet trinnvis. Et første steg kan være å definere målgrupper, innhold, organisering og mulig lokalisering. Deretter bør lokale næringsaktører, kommunen og relevante kunnskapsmiljøer kobles på for å utvikle en realistisk driftsmodell. Samarbeid med studenter, universiteter, forskningsmiljøer og sjømatbedrifter kan bidra til aktivitet, kompetanse og legitimitet. Prosjektet bør også knyttes til konkrete behov innen sjømat, reiseliv, lokalmat, teknologi, rekruttering og produktutvikling.

Kort oppsummert:

Utviklingssporet kan gi Øksnes en felles arena for innovasjon, rekruttering, kunnskapsdeling og lokal verdiskaping, men krever tydelig konsept, lokal forankring, realistisk finansiering og en organisering som gjør at prosjektet kan utvikles over tid.

OCEAN HOUSE - EN UTVIKLINGSHUB

Internasjonal møteplass med kontorplasser, møterom, restaurantkonsept, fiskebutikk og koblinger mot studenter, universitet, Nofima, SINTEF og andre fagmiljøer.

☉ ØKSNES | 68°55'N 15°05'Ø

PRIORITERTE UTVIKLINGSSPOR

● Ocean House - en utviklingshub

Våre anbefalinger for veien videre

Avklar konsept, målgruppe og eierskap

Første steg bør være å tydeliggjøre hva Ocean House skal være, hvem det skal være for, og hvem som skal eie og drive initiativet. Konseptet bør knyttes tett til konkrete behov i sjømatnæringen, lokalt næringsliv, rekruttering, kompetanseutvikling og kobling mot forsknings- og utdanningsmiljøer. Vi foreslår at det gjennomføres et forprosjekt for å sondere mulighetene og forankre prosjektet hos aktuelle eiere, drivere og brukere.

Start i liten skala med konkrete aktiviteter

I stedet for å starte med et stort etableringsprosjekt, kan Ocean House utvikles trinnvis gjennom møter, studentoppgaver, fagseminarer, pop-up-kontor, bedriftsbesøk eller mindre samarbeidsprosjekter. Dette kan teste interessen, bygge nettverk og skape innhold før større investeringer vurderes.

Samle flere eiere og brukere bak initiativet

For at Ocean House skal realiseres, bør flere aktører gå sammen om eierskap, investering og bruk av bygget. Prosjektet vil være sårbart dersom det hviler på én enkelt aktør eller én type aktivitet. Et bredere eierskap kan redusere risikoen, styrke finansieringen og gi større lokal forankring. Samtidig må aktuelle brukere kobles på tidlig, slik at bygget fylles med nok aktivitet til å forsvare investeringen. Det kan være sjømatbedrifter, leverandørmiljøer, gründere, forsknings- og utdanningsmiljøer, restaurant- eller serveringsaktører og andre lokale næringsaktører.

Menon
Economics

Kunnskapsgrunnlag om fiskeriavhengighet i Øksnes kommune

Forord

På oppdrag for Nordland fylkeskommune har Menon Economics i samarbeid med SALT utført en mulighetsstudie for fiskeriavhengige samfunn i Nordland. Menon har utarbeidet denne rapporten om kystsamfunn og fiskeri i Øksnes kommune. Rapporten utgjør kunnskapsgrunnlag til vurderinger av behov for og muligheter til omstilling i lokale arbeidsverksted med kommunene. Rapporten omhandler generelle trekk ved kommunen, næringsliv og arbeidsmarked, fiskeriavhengighet og fremtidsutvikling ved ulike scenarier.

Ansvarlig for prosjektet har vært Oddbjørn Grønvik. Mikael Storhaug Amari har vært prosjektmedarbeider. Øyvind Vennerød har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå. Vi takker Nordland fylkeskommune for et godt samarbeid med utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

Juni 2026

Oddbjørn Grønvik
Senior Manager
Prosjektansvarlig
Menon Economics

Demografi og kommuneøkonomi

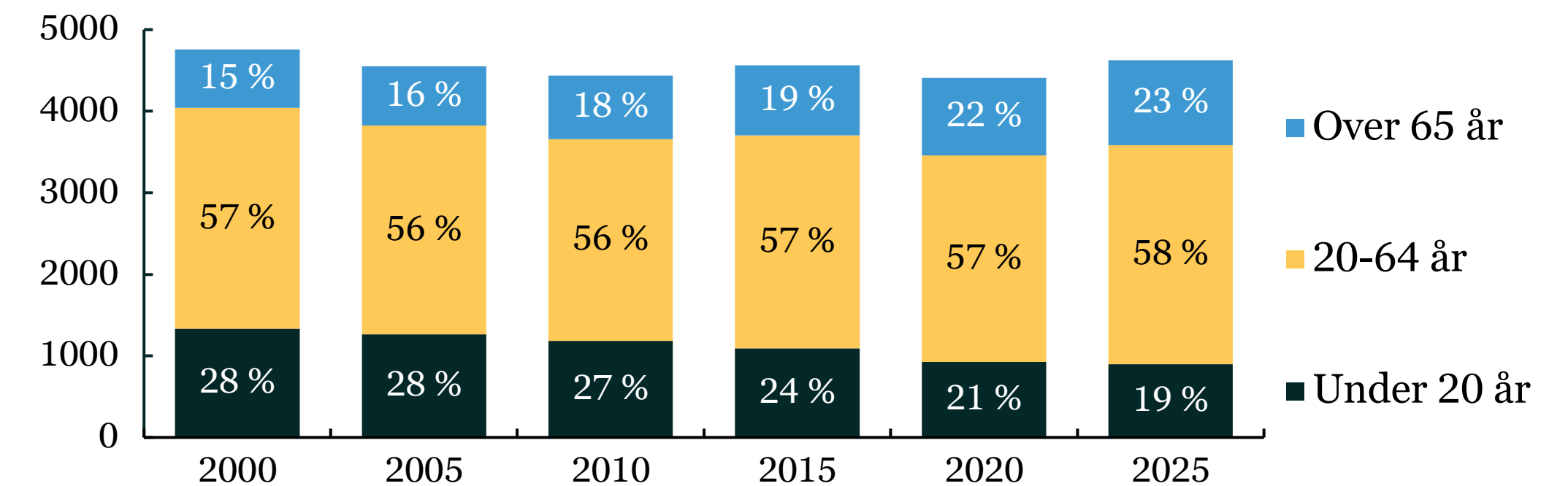

Foto: iStock - Nobi_Prizue

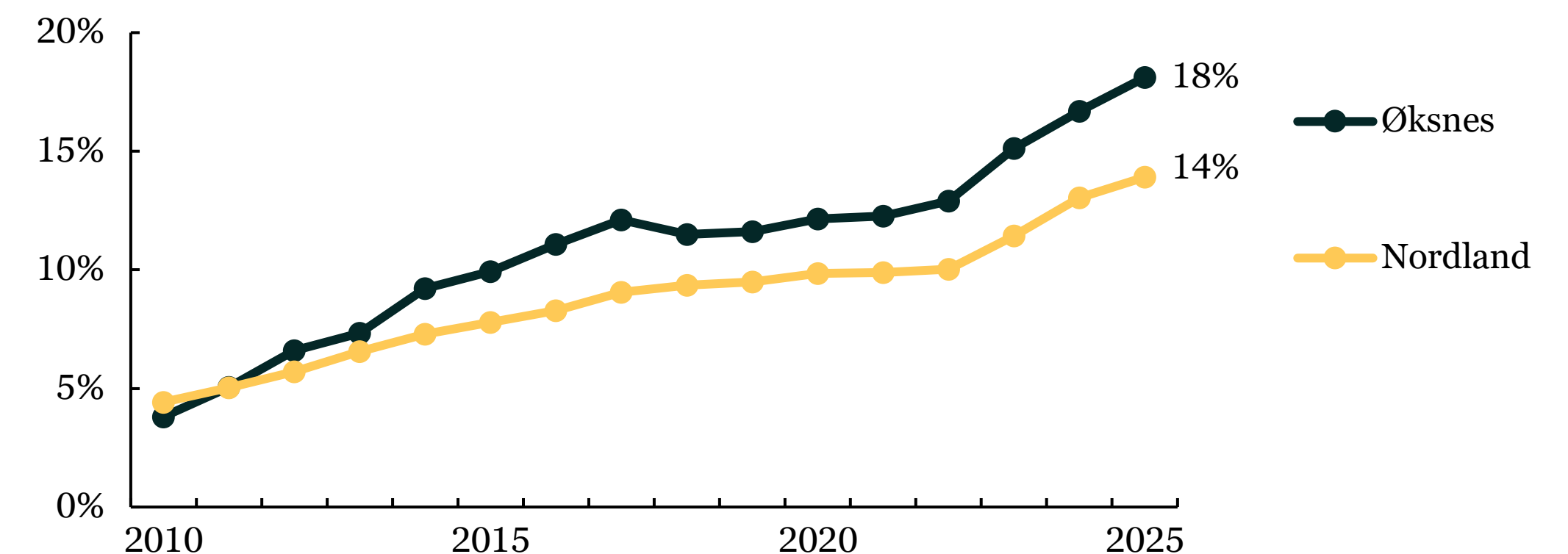
Demografi i Øksnes kommune – Endring i alderssammensetning, men stabilt antall innbyggere

- Først vil vi se på den demografiske utviklingen i Øksnes, som et bakteppe for diskusjonen om næringsliv i rapporten og arbeidsverkstedet. Hvordan befolkningen er satt sammen i alder, vekst og opprinnelse gir et viktig grunnlag for senere diskusjon.
- Befolkningen i Øksnes har økt mellom 2020 og 2025, og kommunen har i dag om lag 4 600 innbyggere.** Befolkningen i Øksnes har vært relativt stabil siden 2000 fra 4758, til bunnpunktet i 2020 med 4410 innbyggere, før en vekst de senere årene.
- Alderssammensetningen i Øksnes har endret seg betydelig siden 2000, og det blir flere og flere eldre.** Andelen innbyggere over 65 år har økt fra 15 til 23 prosent, mens andelen under 20 år har falt fra 28 til 19 prosent. Den samme aldringstrenden gjelder for Nordland samlet, der andelen over 65 år har økt tilsvarende, mens andelen under 20 år har falt fra 27 til 21 prosent.
- Innvandrerandelen i Øksnes har økt markant siden 2010, fra 5 til 18 prosent.** Den største veksten kom mellom 2010 og 2017, og mellom 2022 og 2025. Andelen ligger i dag noe høyere enn gjennomsnittet for resten av Nordland.

Aldersfordeling i Øksnes kommune: Kilde: SSB tabell 07459

Andel innvandrere (utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre) i befolkningen. Kilde: SSB tabell 09817

Kort om kommunens økonomi

- På denne siden oppsummerer vi den økonomiske situasjonen i kommunen, som en indikasjon på hvor robust kommunen er gjennom en eventuell omstilling. Dersom skatteinntektene faller, må kommunen likevel opprettholde tjenestenivået. Kommunens økonomiske situasjon er avgjørende for handlingsrommet i omstillingsperioden. Stram økonomi og høy gjeld gjør kommunen sårbar for inntektsfall, og kutt i tjenester kan utløse fraflytting som forsterker problemene.
- **Kommunale tilskudd til Øksnes kommune ligger på nivå med sammenligningsgruppene.** I 2025 mottok kommunen 48 000 kroner per innbygger, noe som er om lag på nivå med sammenligningskommunene, men klart under gjennomsnittet for resten av Nordland som snitt mottok 64 000 kroner per innbygger.
- **Driftsresultat som andel av driftsutgifter har vært null eller positivt alle årene mellom 2015-2025, med unntak av de tre siste årene.** I likhet med gjennomsnittet for resten av Nordland har kommunen hatt en svakere utvikling i driftsresultatet de siste tre årene. Svekkelsen har vært større enn gjennomsnittet i Nordland.
- **Andelen sysselsatte i alderen 15–74 år har vært relativt stabil, rundt 65 prosent, de siste 20 årene.** I perioden 2005–2025 har andelen ligget mellom 60 og 69 prosent. Dette er på nivå med resten av Nordland, hvor sysselsettingsandelen var 67,7 prosent i 2025.

Sentralitetsklasse

5

SSBs rangering fra 1-6 av kommuner basert på nærhet til arbeidsplasser og servicefunksjoner.
Nest laveste sentralitet

Kostragruppe¹

2

Folkemengde: 4 613

Bundne kostnader: Lave

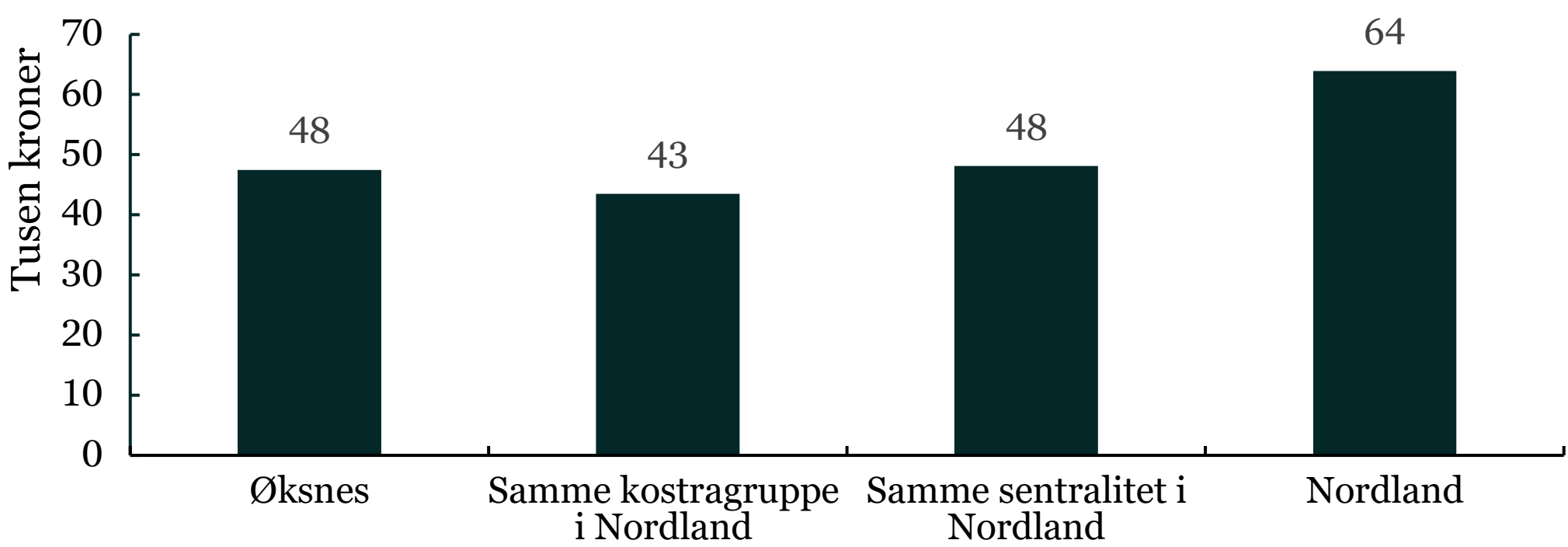
KFI: Middels

Areal

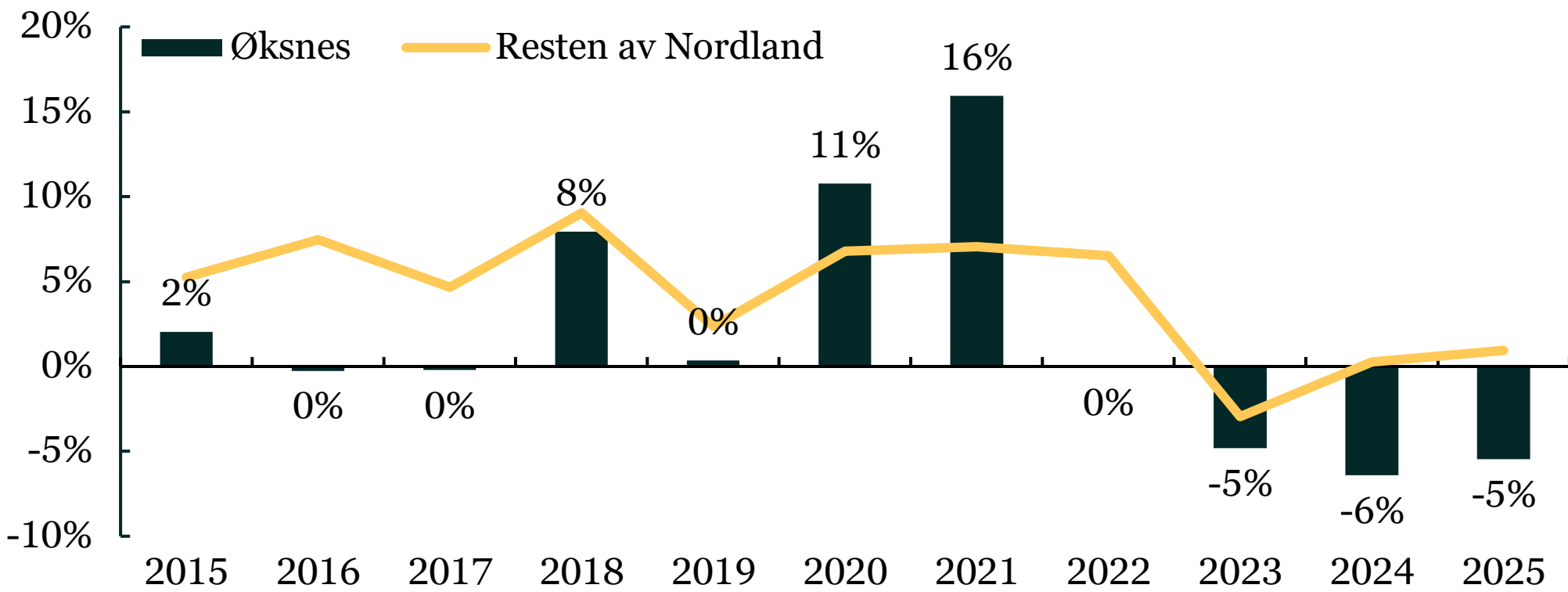
320 km²

15 innbyggere per km²

Rammetilskudd per innbygger sammenlignet med andre grupper. Kilde: SSB Tabell: 12137

Netto driftsresultat som andel av netto driftsutgifter. Kilde: SSB Tabell: 12137

¹ For å gjøre det lettere å sammenligne KOSTRA-data på tvers av kommuner har Statistisk sentralbyrå (SSB) satt sammen kommunene i grupper basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser.

Arbeidsmarked - Lokalt og fiskeridrevet

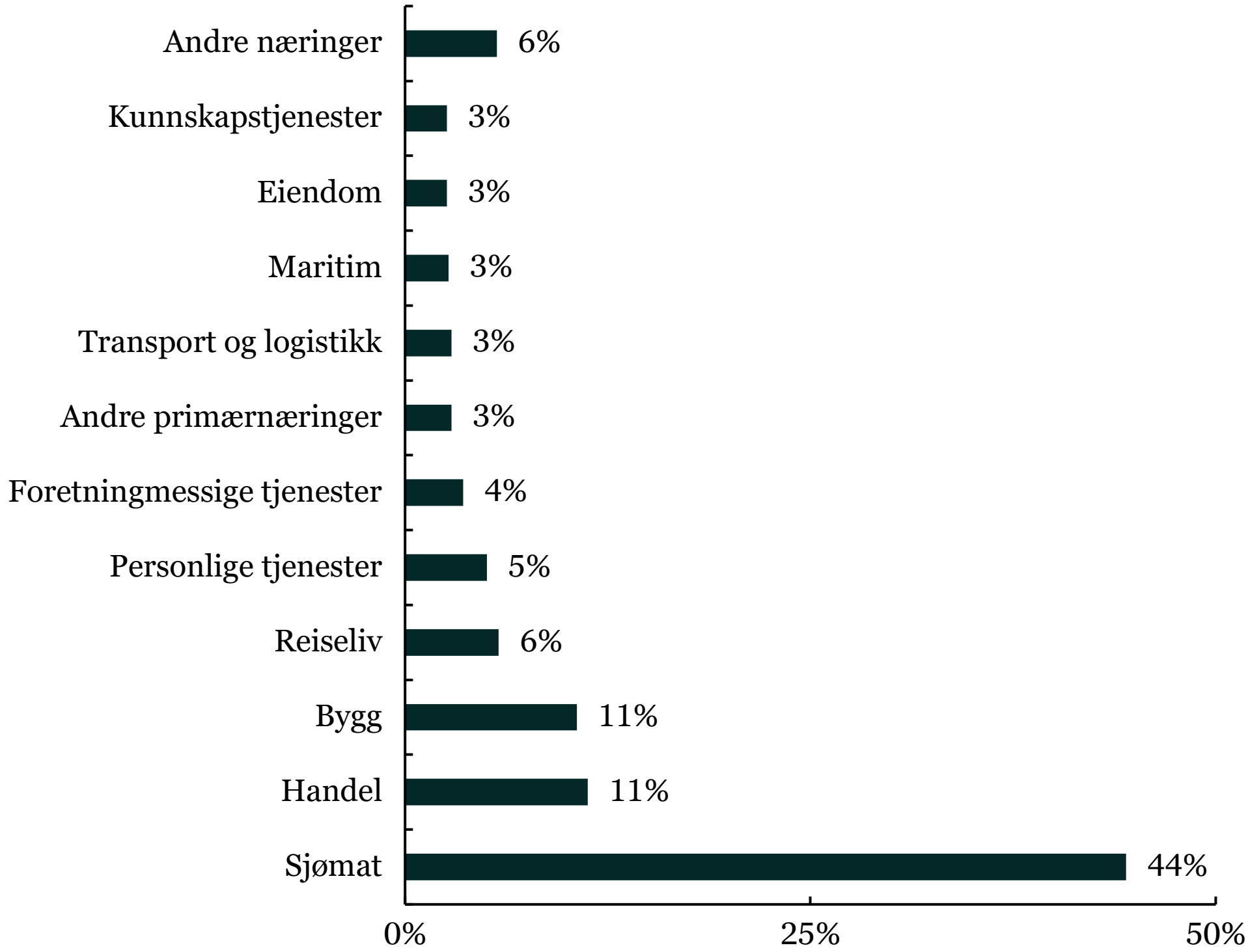

Foto: iStock - TCmake_photo

Sysselsetting i privat næringsliv – Øksnes er en sjømatkommune

- **I 2025 var 2 195 personer sysselsatt i Øksnes kommune, hvorav to tredeler jobber i privat sektor.** Siden sammensetningen av offentlig sektor i stor grad samsvarer med resten av Nordland, fokuserer vi på den private i denne gjennomgangen.
- I Menons regnskapsdatabase er norske bedrifter gruppert i næringspopulasjoner. Ved hjelp av dette kan vi si noe om hvor avgjørende de enkelte næringene er for kommunen.
- **Sjømatrelaterte bedrifter utgjør nesten halvparten av alle ansatte i privat næringsliv i Øksnes kommune.** Det øvrige næringslivet har en sammensetning som er typisk for regionen, med handel, bygg, reiseliv og andre tjenester.
- **Fiskeri og fiskeindustri er de to store private næringene, og sysselsetter de fleste som jobber med sjømat.** Vi kommer tilbake til fiskeindustrien med en mer detaljert gjennomgang senere i rapporten. Hovedformålet med denne oversikten er å belyse det øvrige næringslivet i kommunen, og hvordan dette utfyller og henger sammen med sjømatnæringen.

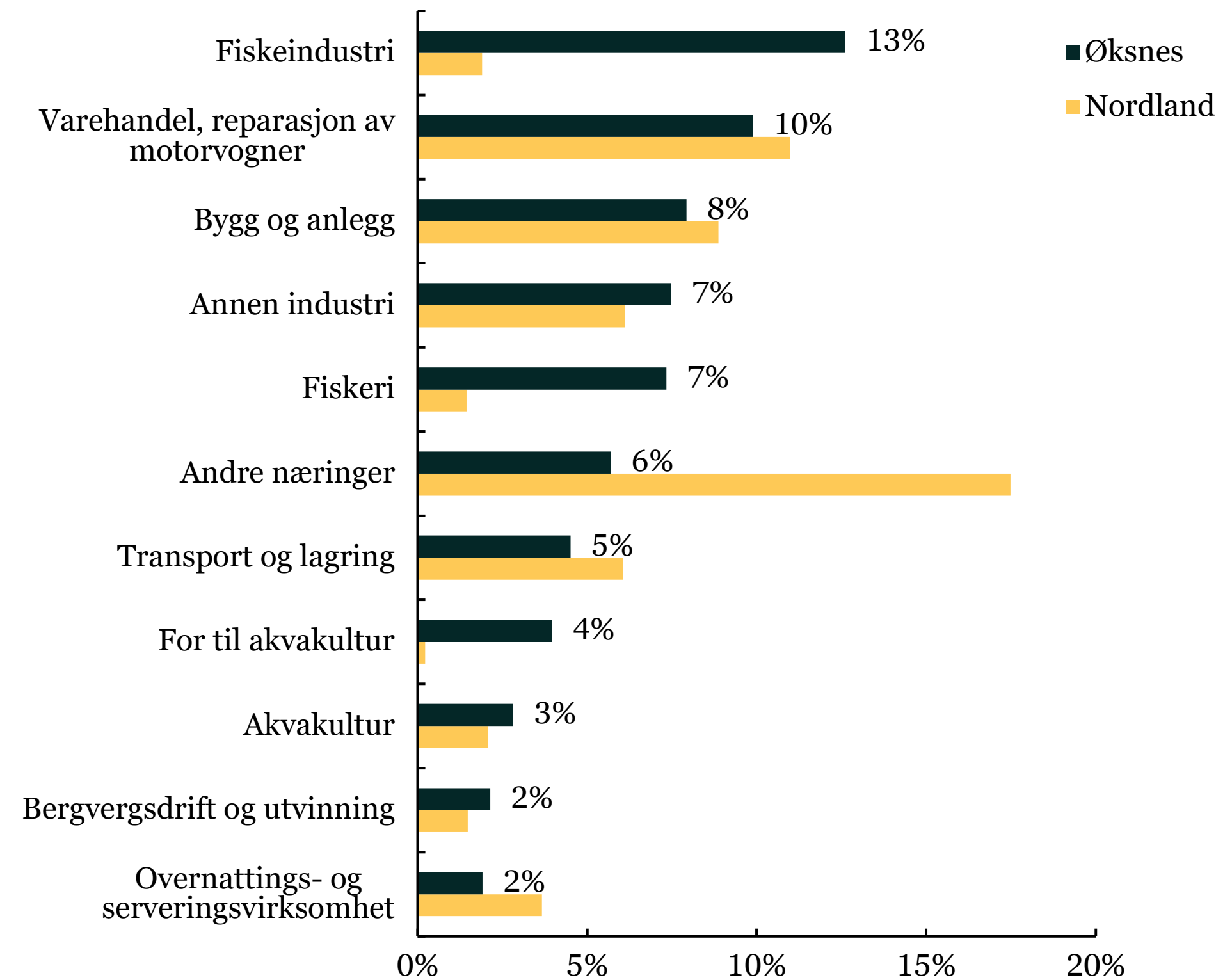
Andel av ansatte per næring i privat sektor i 2024. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Syssselsetting etter sektor

- På denne siden deler vi sjømatnæringen inn i undergrupper og inkluderer offentlig ansatte for å tydeliggjøre næringens samlede rolle i kommunens arbeidsmarked.
- **Næringsstrukturen i Øksnes skiller seg fra resten av Nordland ved at fiskeri¹ og fiskeindustri er langt mer dominerende, med en sysselsettingsandel på 20 prosent, mot 3 prosent i fylket totalt.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter omtrent like store andeler, men utviklingen de siste årene har vært forskjellig, noe vi ser nærmere på senere.
- **Inkluderer vi akvakultur og fôrproduksjon til akvakultur, dekker disse næringene nesten 3 av 10 arbeidsplasser i Øksnes kommune.** Dette understreker Øksnes sin særstilling som et sjømatintensivt samfunn. Til sammenligning for Nordland utgjør disse fire næringene under 1 av 10 arbeidsplasser.
- **Offentlig administrasjon, undervisning og helsesektoren sysselsetter 34 prosent i Øksnes, mot 40 prosent i Nordland totalt.** Den klart største andelen jobber innenfor helse- og sosialtjenester.

Andel sysselsatte etter bosted i utvalgte sektorer i Øksnes sammenlignet med Nordland for 2025.
Kilde: SSB Tabell: 13470

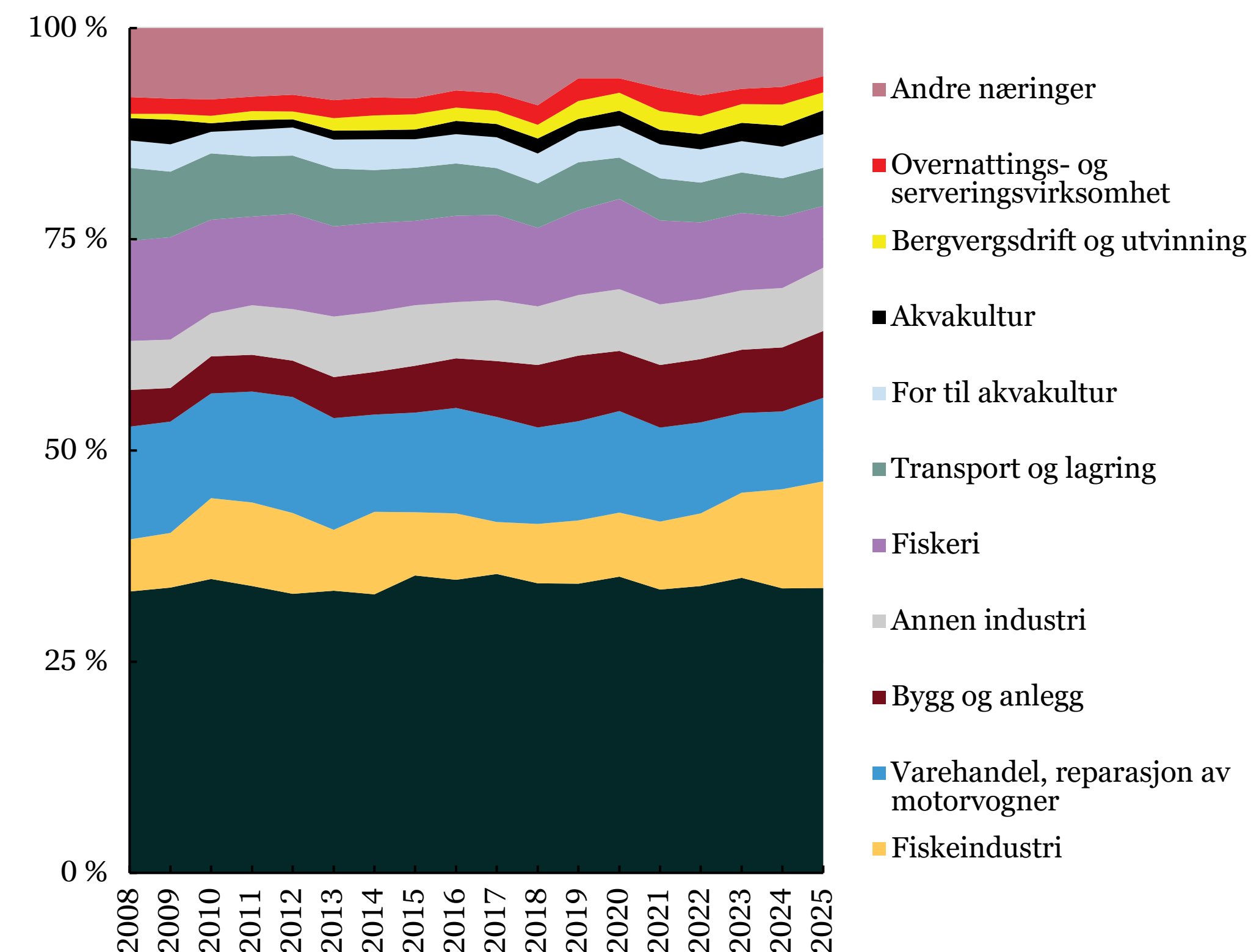

¹Fiskeri er definert som næringskode 3 fratrukket akvakultur.

Hvordan næringssammensetningen har utviklet seg over tid

- **Den samlede sysselsettingen i Øksnes har vokst med 2 prosent fra 2008 til 2025** (fra 2 147 til 2 195 personer). Til sammenligning har sysselsettingen i resten av Nordland vokst med 15 prosent i samme periode, noe som indikerer en svakere arbeidsmarkedsutvikling lokalt.
- **Fiskeindustrien har økt sin sysselsettingsandel fra rundt 6 til 13 prosent fra 2008 til 2025, mens fiskeriet har gått fra rundt 12 til 7 prosent i samme periode.** Den samlede andelen i fiskeri og fiskeindustri er dermed om lag uendret på litt over 20 prosent, men en større del av sysselsettingen har forskjøvet seg mot industrien.
- **Også i andre næringer har det skjedd tydelige skift siden 2008: bygg- og anleggsvirksomhet har nesten doblet sin andel av sysselsettingen, mens transport og lagring har falt.** Deler av veksten i bygg og anlegg kan henge sammen med oppdrag fra sjømataktørene, blant annet til utbygging og vedlikehold.

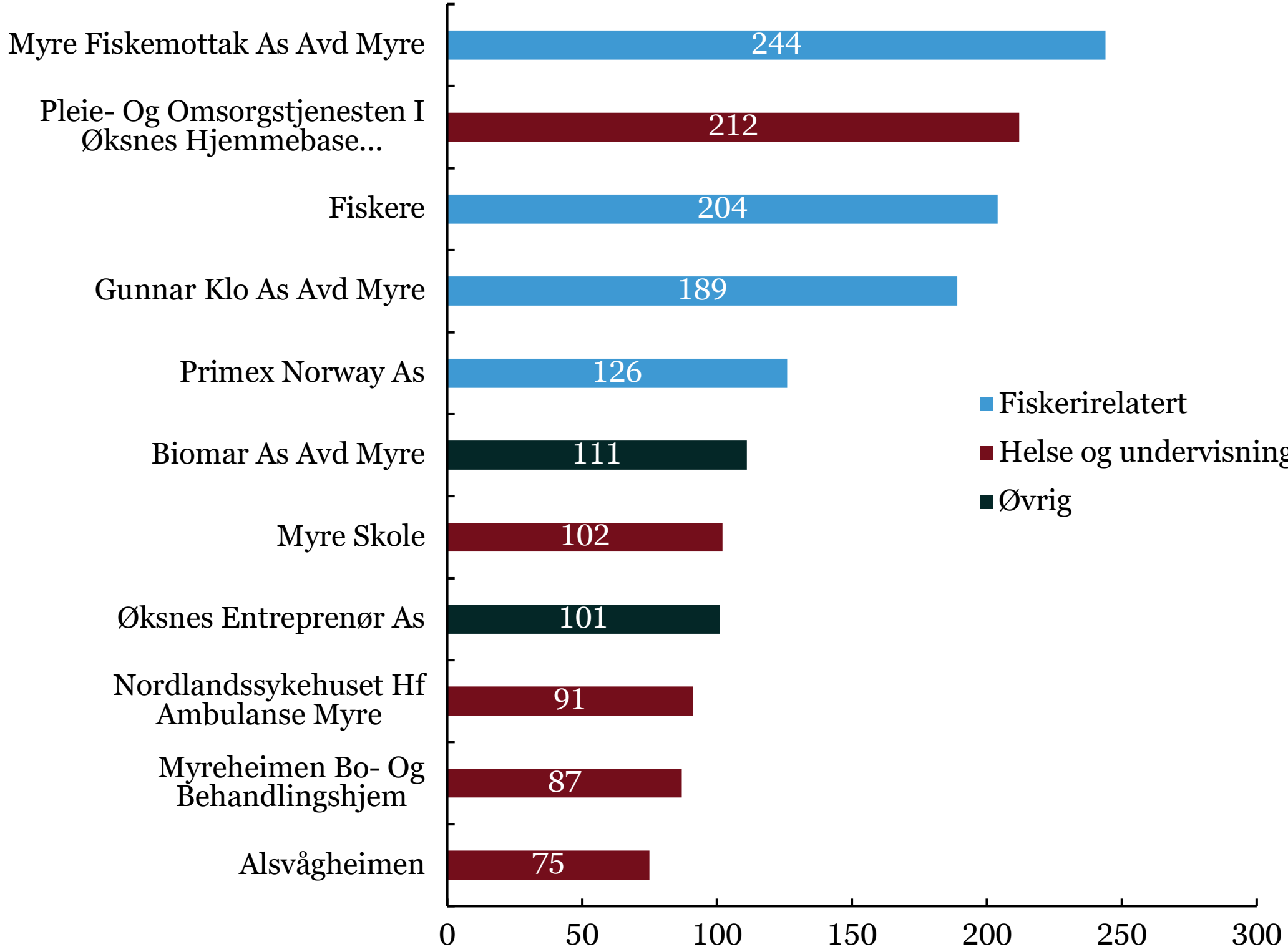
Utvikling i andel sysselsatte per sektor i Øksnes kommune mellom 2008 og 2025. *Kilde: SSB Tabell 13470.*

8 av de 11 største arbeidsplassene i kommunen er innenfor fiskeri eller offentlig sektor

- **De ti største arbeidsgiverne i Øksnes domineres av sjømat og offentlige tjenester.** Fire av de seks virksomhetene med over 100 sysselsatte er direkte fiskerirelaterte, noe som illustrerer hvor avhengig kommunens største arbeidsplasser er av fiskeriet.
- **Fiske- og foredlingsindustrien fremstår som den klart viktigste private arbeidsgiveren.** Myre Fiskemottak AS og Gunnar Klo AS er de to største enkeltarbeidsgiverne i kommunen med henholdsvis 244 og 189 unike arbeidsforhold. Til sammenligning er det totalt 204 fiskere registrert i Fiskerregisteret i Øksnes (tidl. Fiskermanntallet), noe som utgjør 9 prosent av de sysselsatte. Til sammenligning utgjør fiskere registrert i Fiskerregisteret 1,5 prosent av sysselsatte for resten av Nordland.
- **Øksnes Entreprenør AS er den eneste store private aktøren utenfor sjømat og offentlige tjenester.** BioMar AS avd. Myre tilhører også sjømatnæringen, men er ikke direkte avhengig av villfiske ettersom selskapet produserer fôrvarer for akvakultur.
- Det er verdt å merke seg at antall registrerte stillinger i bedriftene i sum er betydelig høyere enn det SSBs sysselsettingstall for samme sektor tilsier. Dette kan indikere at en stor del av stillingene er deltidsbaserte eller sesongbetonte. Begge kildene forteller likevel den samme overordnede historien: **fiskeri og fiskeindustrien er den viktigste arbeidsgiveren i Øksnes**
- Tallene for sysselsatte fiskere omfatter både fiskere på blad B (heltidsfiskere) og blad A (deltidsfiskere). Fordi dette er inntektsgivende arbeid for begge typer fiskere, har vi valgt å inkludere begge. I Øksnes er det rundt 20 registrerte deltidsfiskere i dag.

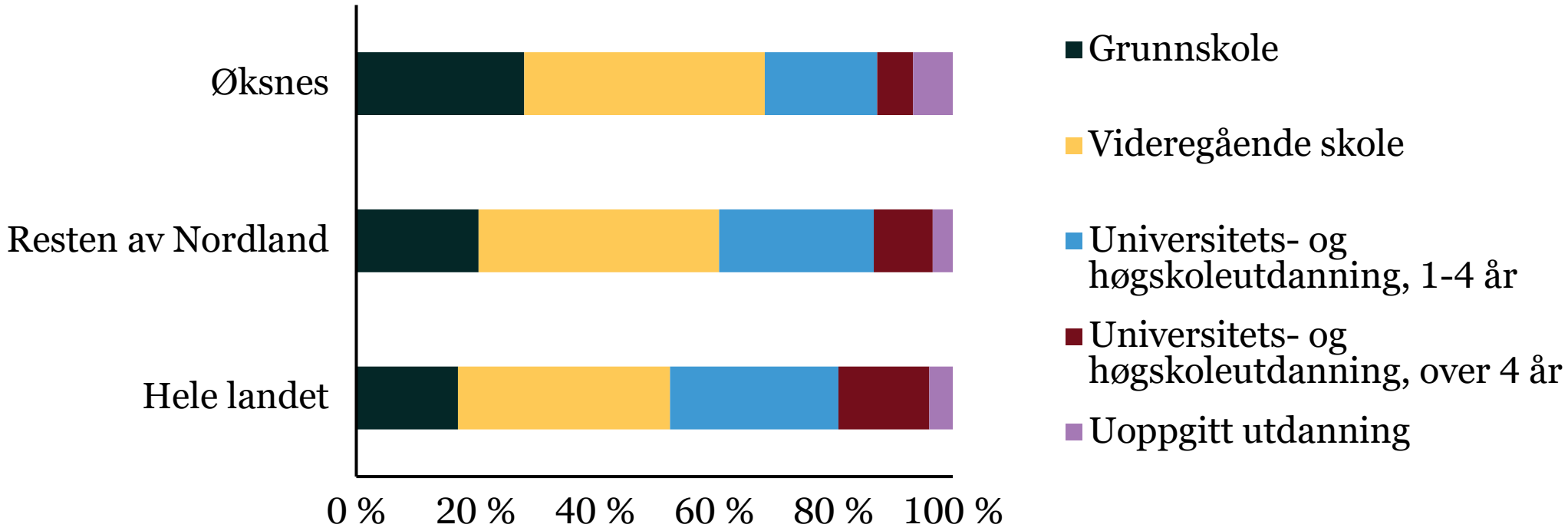
Oversikt over de største arbeidsplassene målt i antall unike personer med arbeidsforhold knyttet til virksomheten. *Kilde: Brønnøysundregisteret og Fiskerregisteret*

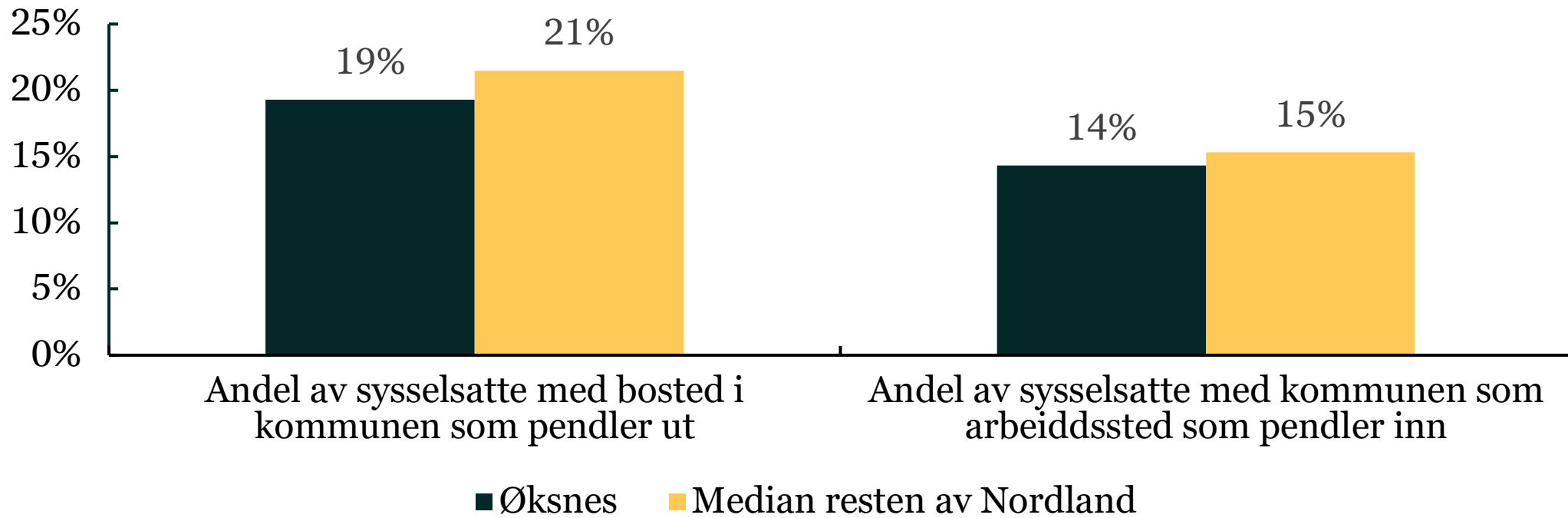
Sammensetning av arbeidsmarkedet

- Næringslivet i Øksnes er preget av fiskeindustri og manuelle yrker, som typisk sysselsetter personer med kortere utdanning. Dette gjenspeiles i kommunens utdanningsnivå, som ligger under snittet for Nordland.
- Utdanningsnivået blant sysselsatte i Øksnes er noe lavere enn fylkessnittet.** Blant de sysselsatte bosatt i kommunen, har 19 prosent høyere utdanning av inntil fire års varighet og 6 prosent mer enn fire års høyere utdanning. I resten av Nordland er fordelingen henholdsvis 26 og 10 prosent.
- Inn- og utpendlingen til Øksnes er begrenset, noe som er naturlig gitt kommunens geografiske posisjon.** Rundt hver sjette sysselsatte pendler inn og eller ut av kommunen, i hovedsak til og fra Sortland. Samlet indikerer dette at arbeidsmarkedet i Øksnes i stor grad er lokalt forankret.
- Nesten halvparten av innvandrerne i Øksnes er arbeidsinnvandrere (47,5 prosent), mot 22,6 prosent i Nordland som helhet.** Dette gjenspeiler trolig at fiskeindustrien og andre næringer i kommunen trekker til seg arbeidskraft utenfra. Totalt utgjør innvandrere 21 prosent av de sysselsatte, over landssnittet på 19 prosent og markant høyere enn Nordland-snittet på 13,5 prosent.

Andel av sysselsatte fordelt etter utdanningsnivå i Øksnes kommune, sammenlignet med resten av Nordland og hele landet. Kilde: SSB Tabell 11615

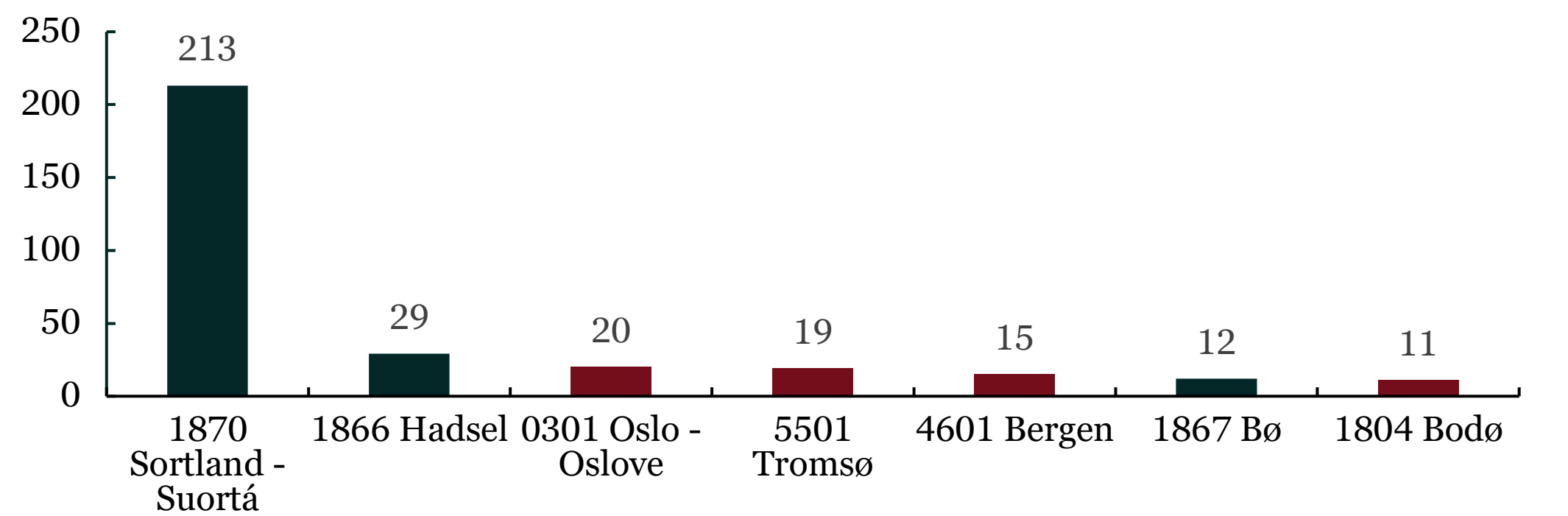
Sammenligning av pendling ut og inn av kommunen. Kilde: SSB tabell 11616

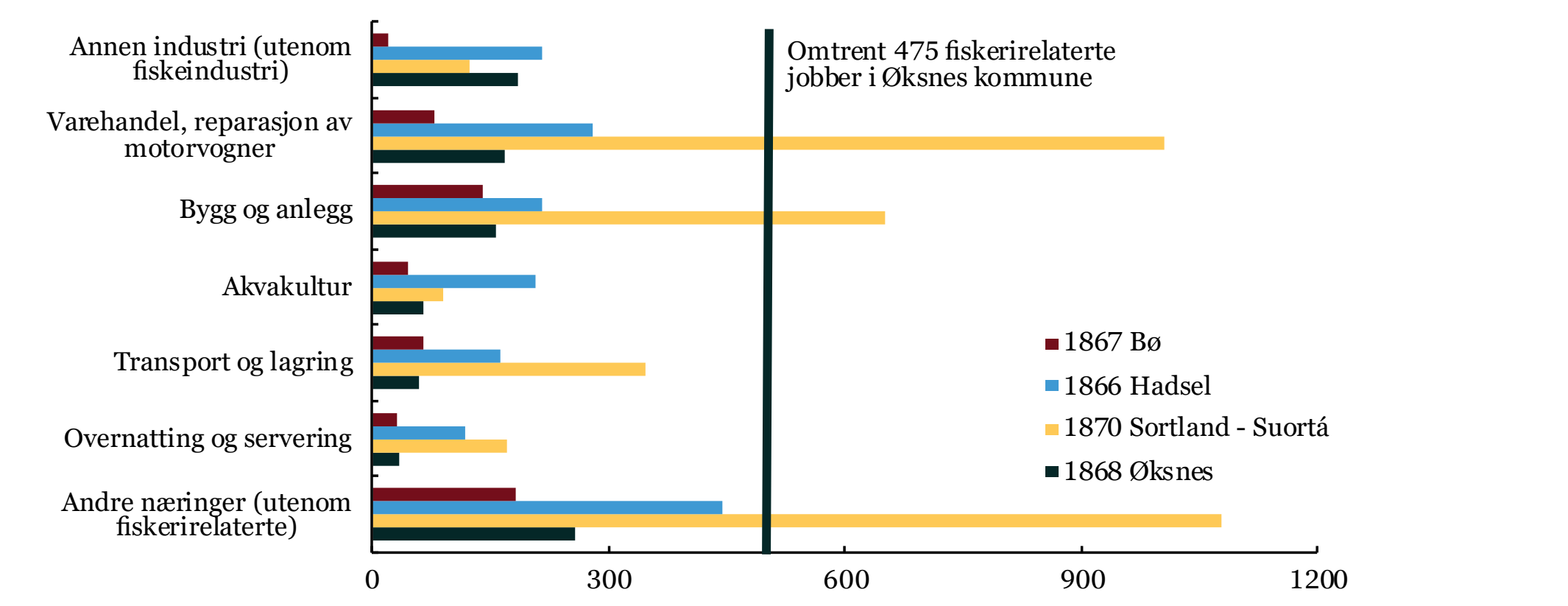
Et lokalt arbeidsmarked med Sortland som nærmeste alternativ

- Pendlerstatistikk fra SSB brukes som utgangspunkt for å avgrense det tilgrensende arbeidsmarkedet.** Ved å se på hvor sysselsatte bosatt i Øksnes faktisk har sitt arbeidssted, kan vi anslå hvilke nabokommuner som realistisk inngår i det samme bo- og arbeidsmarkedet
- Av 2 195 sysselsatte bosatt i Øksnes jobber 81 prosent i egen kommune.** Bare i underkant av hver femte sysselsatte pendler ut av Øksnes, noe som bekrefter at arbeidsmarkedet i kommunen i stor grad er lokalt forankret.
- Av utpendlerne dominerer Sortland fullstendig.** Om lag 213 personer, 10 prosent av de sysselsatte, har Sortland som arbeidssted. Hadsel og Bø tar til sammenligning imot bare 29 og 12 personer. De resterende utpendlerne fordeler seg tynt på større byer som Oslo, Tromsø, Bergen og Bodø, trolig knyttet til rotasjons- og pendlerarbeid utenfor det regionale arbeidsmarkedet. I praksis er det dermed i stor grad Sortland alene som utgjør Øksnes’ tilgrensende arbeidsmarked.
- Øksnes’ eget arbeidsmarked er konsentrert om sjømat og offentlig tjenesteyting.** Fiskeri og fiskeindustri sysselsetter om lag 475 personer, rundt 20 prosent av sysselsettingen, mens offentlig administrasjon, helse og undervisning står for 34 prosent. Til sammen er det vel halvparten. De øvrige private næringene er mindre, og næringsgrunnlaget utenfor sjømat og offentlig sektor er dermed smalt.
- Sortland har et vesentlig større og bredere arbeidsmarked enn Øksnes.** Med rundt 5 600 arbeidsplasser mot Øksnes’ om lag 2 100, og tyngdepunkt i varehandel, offentlig sektor, helse, undervisning og bygg og anlegg, er Sortland regionsenteret de omkringliggende kommunene orienterer seg mot, og den eneste nabokommunen med et betydelig arbeidsmarked innenfor realistisk pendlevei.

Pendlingsstrømmer ut av Øksnes. Sysselsatte (15–74 år) bosatt i Øksnes etter arbeidsstedskommune, 2025. Kilde: SSB tabell 03321

Antall sysselsatte etter næring og arbeidsstedskommune for Øksnes, Sortland, Hadsel og Bø, 2025. Kilde: SSB tabell 13470

Arbeidsmarkedets omstillingsevne ved bortfall i fiskeri og fiskeindustri i Øksnes og omegn

- **Et bortfall i fiskeri og fiskeindustri vil være krevende å absorbere lokalt, selv i et relativt diversifisert næringsliv.** Fiske og fiskeindustri står for omtrent to av ti arbeidsplasser i kommunen, og et videre fall i kvoter og landinger kan innebære behov for å erstatte flere hundre arbeidsplasser framover. Selv om Øksnes har et bredere næringsliv enn mange sammenlignbare kystkommuner, er de øvrige private næringene sannsynligvis hver for seg for små til raskt å ta opp et bortfall av denne størrelsen. Bortfall av fiskerirelaterte arbeidsplasser i én kommune sammenfaller ofte med tilsvarende bortfall i nabokommunene. Brede trender som kvotefall eller endringer i regionalt landingsmønster virker på regionalt nivå og begrenser dermed muligheten til å finne tilsvarende arbeid i nærliggende arbeidsmarkeder.
- **Kommunens arbeidsstyrke er i stor grad sysselsatt innenfor kommunen, men det forekommer noe pendling.** Drøyt 80 prosent av de sysselsatte jobber i egen kommune, og av utpendlerne går hovedtyngden til Sortland, som alene sysselsetter om lag 10 prosent av de bosatte i Øksnes. Pendling til Sortland er dermed en etablert og fungerende del av arbeidsmarkedet. Sortland har et vesentlig større arbeidsmarked enn Øksnes, og vil trolig kunne absorbere noe av et eventuelt bortfall av arbeidsplasser. Samtidig er det flere forhold som taler for at dette ikke vil kunne avlaste et stort lokalt bortfall fra Øksnes.
- **Kompetanseprofilen i arbeidsstyrken samsvarer ikke nødvendigvis med behovene i alternative næringer.** Næringslivet i kommunen er preget av manuelle yrker, og utdanningsnivået ligger under fylkessnittet. De største landbaserte alternativene lokalt, særlig helse- og sosialtjenester, krever i stor grad annen og ofte formell kompetanse. Antallet arbeidsplasser overvurderer derfor hvor lett omstilling faktisk vil være.
- **En aldrende befolkning legger press på den framtidige arbeidsstyrken.** Andelen innbyggere over 65 år har økt fra 15 til 23 prosent siden 2000, mens andelen under 20 år har falt fra 28 til 19 prosent. Færre unge på vei inn i arbeidslivet og en større andel eldre svekker over tid tilgangen på arbeidskraft og gjør omstilling og omskolering mer krevende.
- **Fiskeindustrien framstår som mer sårbar enn selve fiskeriet.** Fiskerne er delvis skjermet mot et fall i kvoter og landinger fordi lavere volum normalt motvirkes av høyere priser. Industrien har ikke samme buffer, siden lønnsomheten i foredlingen avhenger av volumet som går gjennom anleggene. Et fall i landingene slår derfor mer direkte inn i industrien. I tillegg sysselsetter industrien en høy andel arbeidsinnvandrere som trolig har noe svakere lokal forankring, og som i større grad vil velge å flytte fra kommunen ved et bortfall av arbeidsplasser. Fiskeindustrien er også større enn fiskeriet målt i sysselsatte, med rundt 290 mot rundt 180 i fiskeriet.
- **Samlet vurderer vi arbeidsmarkedet i Øksnes som lite fleksibelt overfor et stort bortfall i fiskerirelatert virksomhet, selv om det finnes muligheter både lokalt og i Sortland.** Vurderingen bygger på fire forhold: høy fiskeriavhengighet, et lokalt forankret arbeidsmarked, en aldrende befolkning og en kompetanseprofil rettet mot manuelle yrker. Til sammen tilsier de at verken det øvrige lokale næringslivet eller regionale arbeidsmarkeder uten videre kan ta opp et betydelig bortfall på kort sikt.

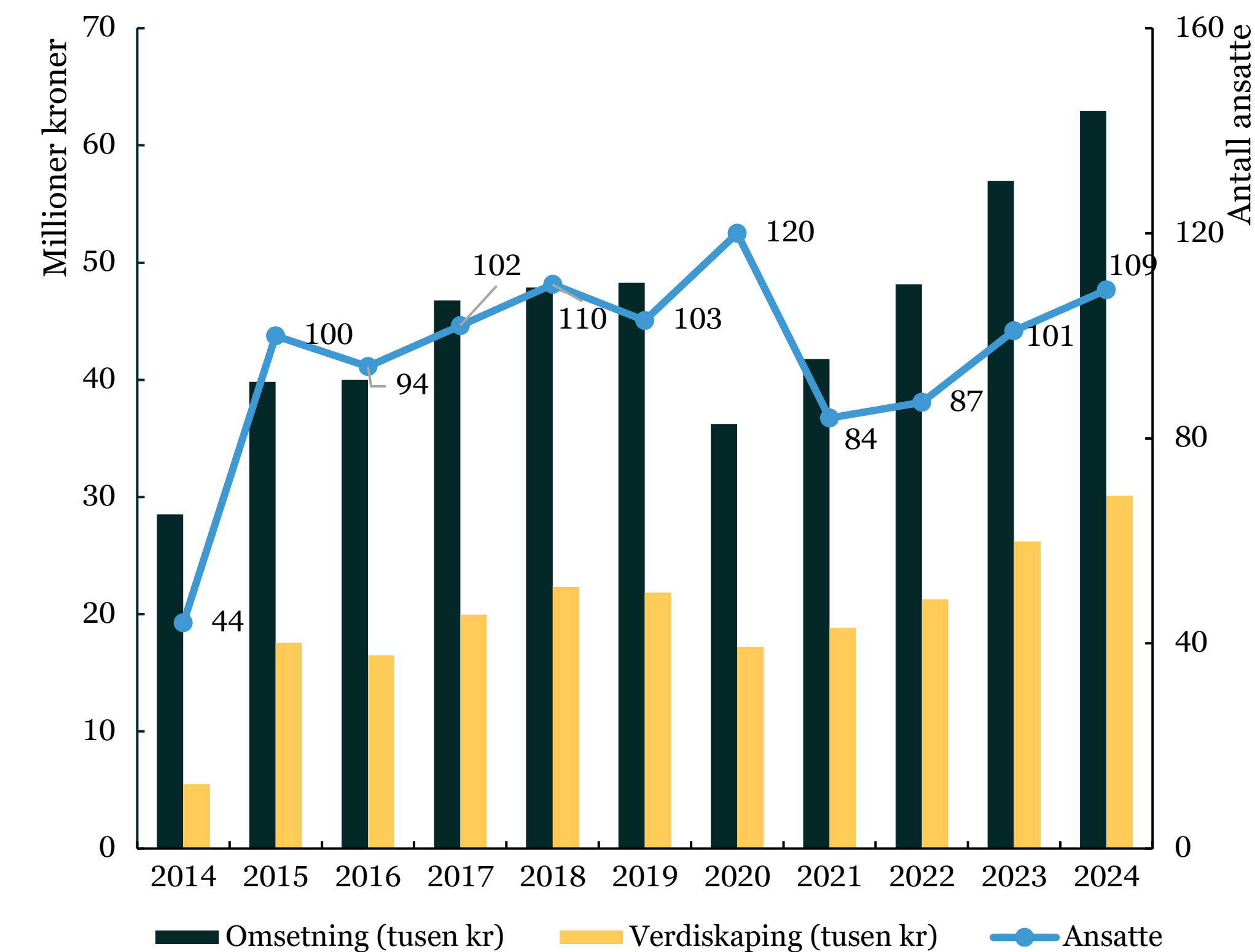
Utvikling i reiselivsnæringen de siste 10 årene

- **I første del viste vi at reiselivsnæringen står for omtrent 6 prosent av sysselsettingen i det private næringslivet i Øksnes kommune.** Her ser vi litt nærmere på utviklingen de siste 10 årene.
- **Reiselivsnæringen i Øksnes har vokst betydelig det siste tiåret, men veksten var konsentrert til starten av perioden.** Omsetningen doblet seg fra 29 til 63 millioner kroner, antall ansatte vokste fra 44 til 109, og verdiskapingen seksdoblet seg fra 5 til 30 millioner kroner mellom 2014 og 2024. Det store hoppet skjedde mellom 2014 og 2015, men siden 2015 har verdiskapingen også doblet seg.
- **Koronapandemien ga næringen et markant tilbakeslag, men de siste årene har den hentet seg inn igjen.** Omsetning og verdiskaping er nå på de høyeste nivåene i perioden, og ligger over nivået fra før pandemien.
- **Myre Kysthotell AS er den største enkeltaktøren målt i estimert antall ansatte.** Øvrige virksomheter med betydelig estimert sysselsetting inkluderer Høtt'n Pub, Toftenes Sjøhuscamping AS, Stedet AS og Nyksund Ekspedisjonen AS. Arctic Whale Tour As på Stø har også sett en stor vekst fra 2 millioner til 11 millioner i omsetning fra 2014 til 2024.

Verdiskaping er den merverdien en bedrift skaper. Det måles som driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader. Verdiskaping er en viktig størrelse i samfunnsøkonomien fordi den gjennom konsum og skatt legger grunnlag for velferd. Netto verdiskaping er dermed verdiskaping ekskl. avskrivninger. I forbindelse med bedriftens egen aktivitet er det denne størrelsen som benyttes.

Sysselsetting refererer til antall personer i arbeid, uavhengig av stillingsprosent. Dette er et mål på antall jobber.

Utvikling i reiselivsnæringen i Øksnes kommune. Kilde: Menons regnskapsdatabase

Statistikk om fiskeriet i kommunen

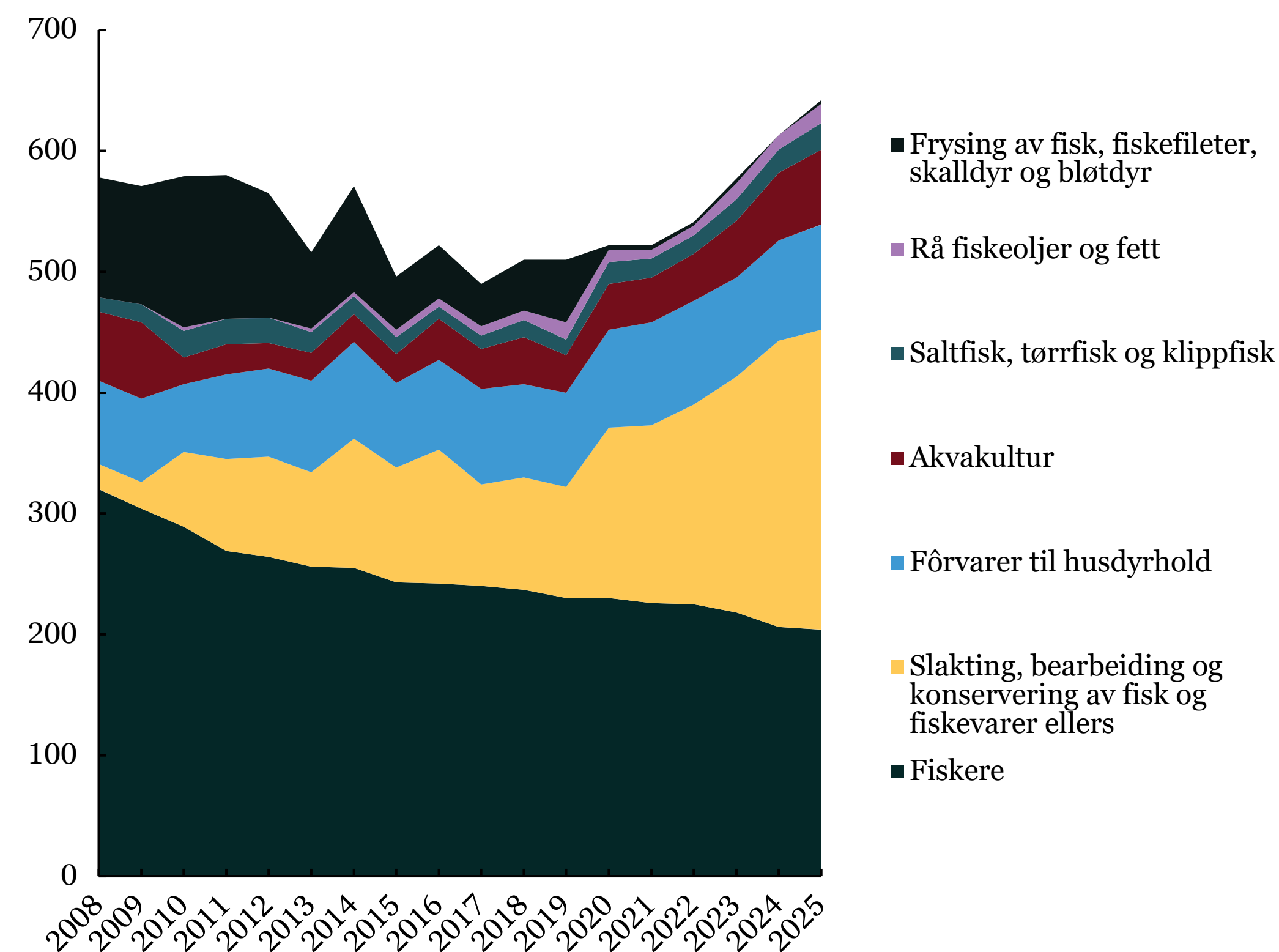

Foto: iStock – Golden Sikorka

Sjømat utgjør en betydelig andel av kommunens sysselsetting og næringsliv

- **Først i denne delen ser vi nærmere på hvordan fiskeindustrien er bygd opp, målt i antall ansatte per undernærings.**
- **Fiskeforedlingsindustrien alene sysselsetter om lag én av 10 lønsmottakere i Øksnes.** 204 personer bosatt i kommunen er registrert i Fiskerregistrert. Siden 2008 så har de to gruppene hatt motsatt utvikling og fiskeforedlingen har tatt en større og større andel av sysselsettingen mens antall fiskere har falt hvert eneste år.
- **Fiskeindustrien omfatter selskaper innen slakting, bearbeiding og konservering av fisk, som utgjør den største delen, samt noe produksjon av rå fiskeoljer og fett og en mindre del innen saltfisk, tørrfisk og klippfisk.**
- **Øksnes kommune har en bredde i kompetansen langs hele verdikjeden i sjømatnæringen.** Kommunen har ikke bare aktive fiskere og foredlingsbedrifter, men også betydelig aktivitet innen havbruk og produksjon av fôr til akvakultur. Dette gir Øksnes kompetanse og arbeidsplasser på tvers av fiskeri, industriell foredling og havbruk. Totalt utgjør sjømatnæringen omtrent en av tre arbeidsplasser i kommunen.

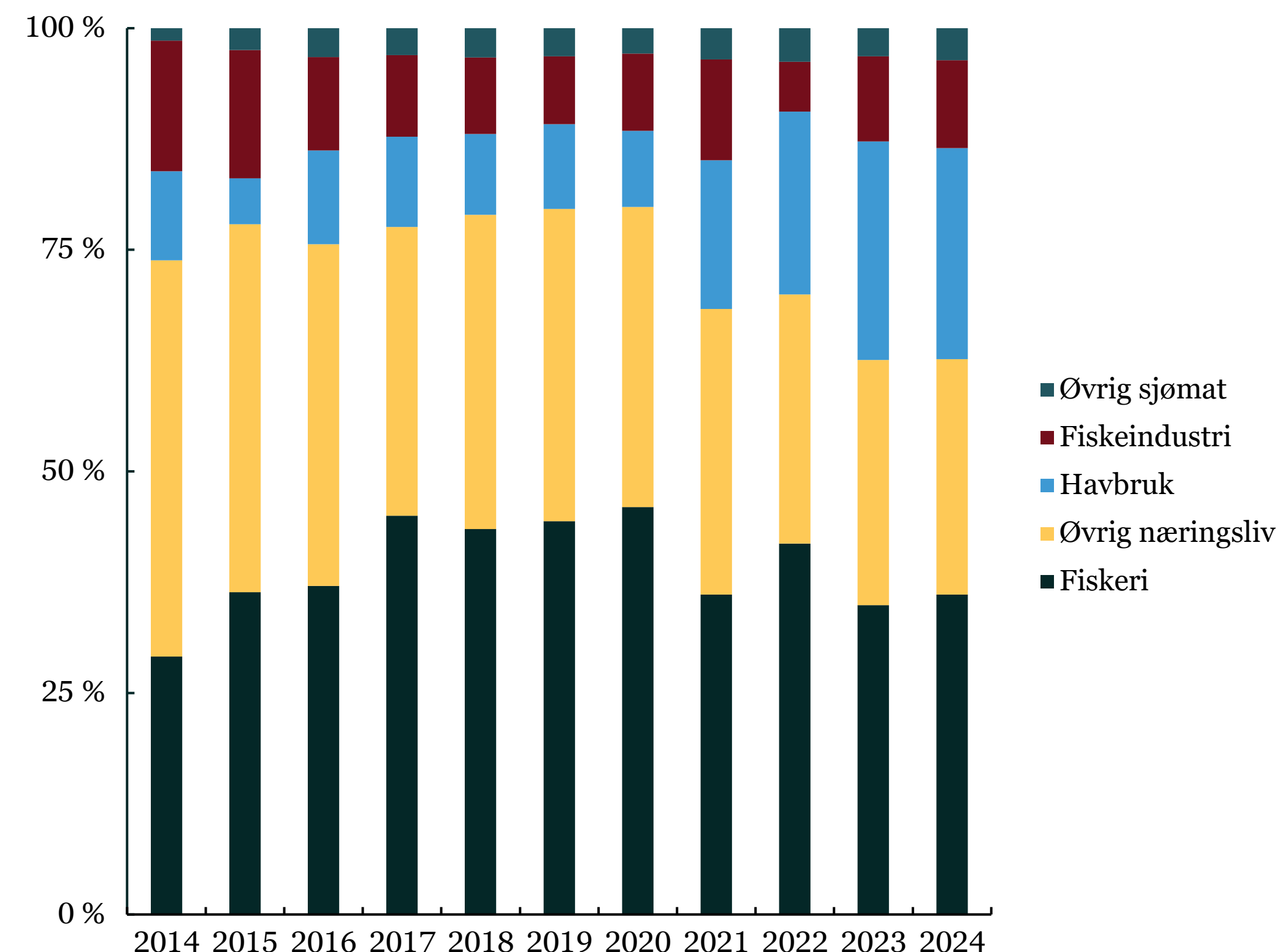
Antall sysselsatte for utvalgte næringer i Øksnes 2008-2025. Kilde SSB: Tabell 13470

Fiskeriet er en veldig stor del av kommunens sysselsetting og næringsliv

- **Fiskeri og fiskeindustri har de siste ti årene utgjort om lag halvparten av verdiskapingen i Øksnes.** Det vil si halvparten av overskudd og lønn som produseres i kommunen kommer gjennom disse næringene. Andelen varierer noe mellom år, men har holdt seg stabil rundt dette nivået.
- **Havbruk og relaterte bedrifter utgjør en økende andel av verdiskapingen i Øksnes og har firedoblet seg siden 2020.** Det øvrige næringslivet har fått en mindre andel målt i verdiskaping gradvis fra 2014 til 2024.
- **Målt gjennom sluttseddelregisteret, basert på fartøy registrert i Øksnes, var verdiskapingen fra fiskeriet om lag 340 millioner kroner i 2024.** Dette utgjør bare en tredjedel av den totale verdiskapingen fra fiskeriet i kommunen, som var nærmere en milliard kroner samme år. Forskjellen forklares blant annet av selskaper som Prestfjord AS, som er regnskapsmessig registrert i Øksnes og dermed bidrar med verdiskaping fra alle sine fartøy til kommunen, selv om ikke alle fartøyene har Øksnes som fartøykommune og derfor ikke fanges opp i sluttseddelregisteret.

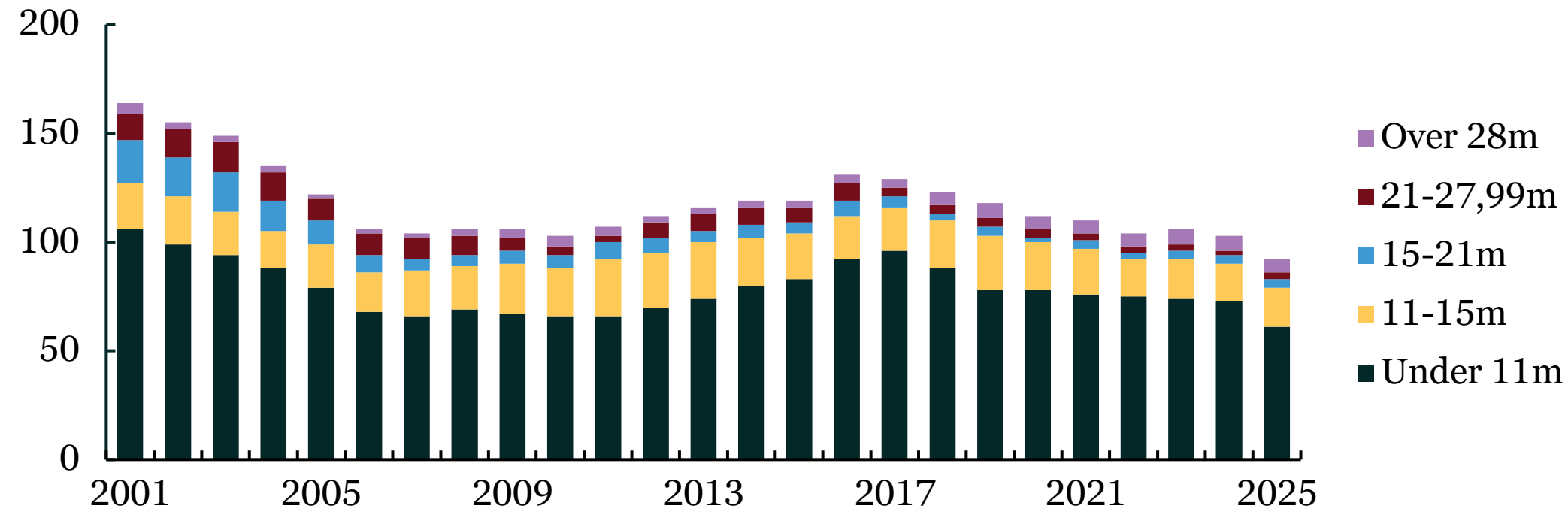
Verdiskaping for fiskeri og havbruk sammenlignet med resten av næringslivet. Kilde: Menons regnskapsdatabase

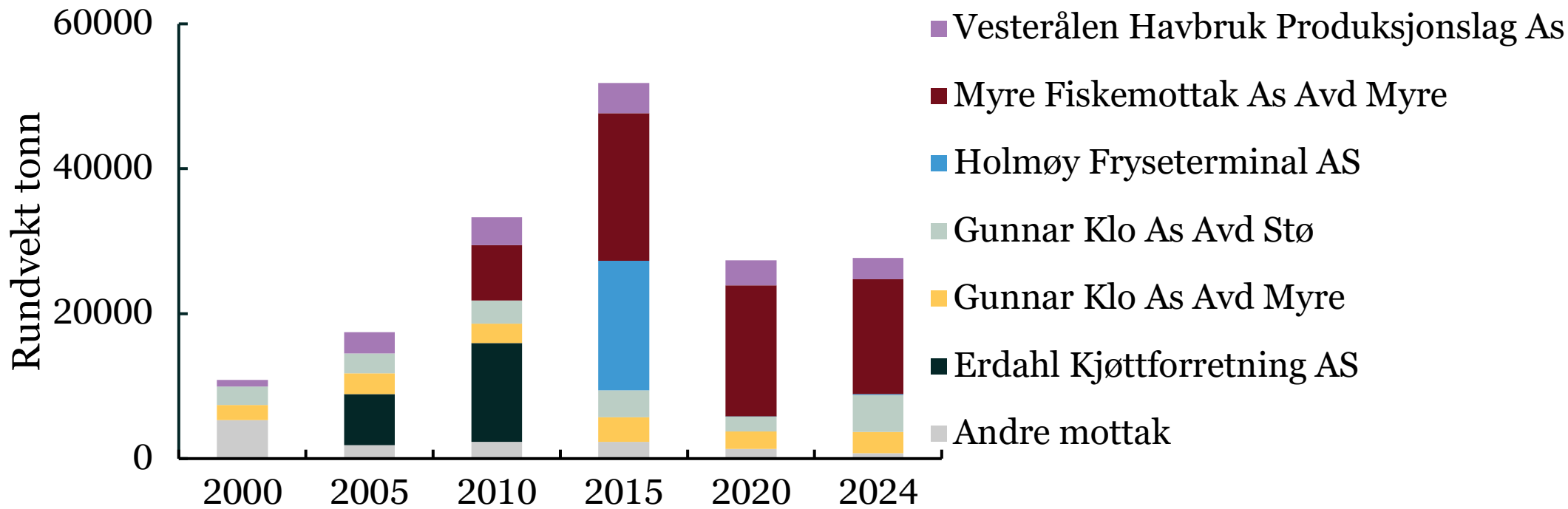
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Antall fartøy i Øksnes har falt siden 2000, og i 2025 var det under 100 fartøy registrert i kommunen. Fartøy i mellomklassen har nesten forsvunnet, og i 2025 var det bare 7 fartøy mellom 15 og 28 meter. De minste fartøyene er fortsatt den største gruppen i antall, men fartøy over 28 meter utgjør nå en større andel enn tidlig på 2000-tallet.
- Øksnes hadde 5 ulike fiskemottak med minst 20 landinger i 2024.
 - Myre fiskemottak avd Myre (2 700 sluttsedler)
 - Gunnar klo AS avd stø (1 400 sluttsedler)
 - Vesterålen havbruk produksjonslag AS (1100 sluttsedler)
 - Gunnar klo AS avd Myre (800 sluttsedler)
 - Myremar AS (30 sluttsedler)
- Omsetningen var klart størst ved Myre fiskemottak med over 350 millioner kroner

Antall fartøy registrert i Øksnes kommune mellom 2000 og 2025. Kilde: Fartøyregisteret.

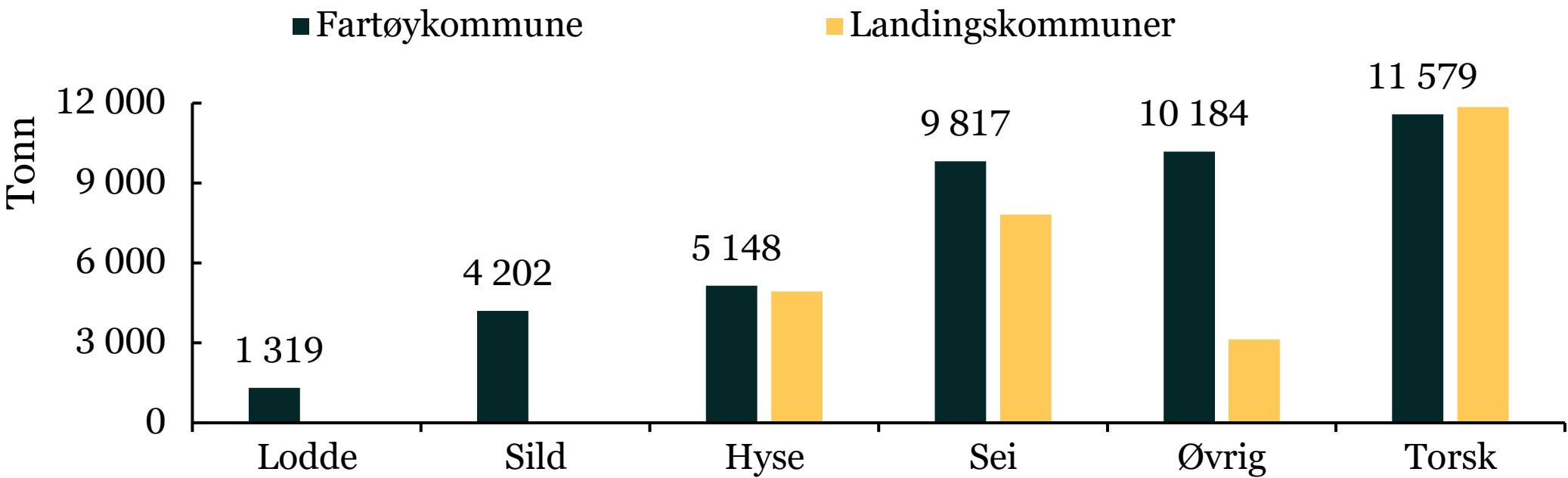
Utvikling i rundvekt per mottak. Kilde: Sluttseddelregisteret

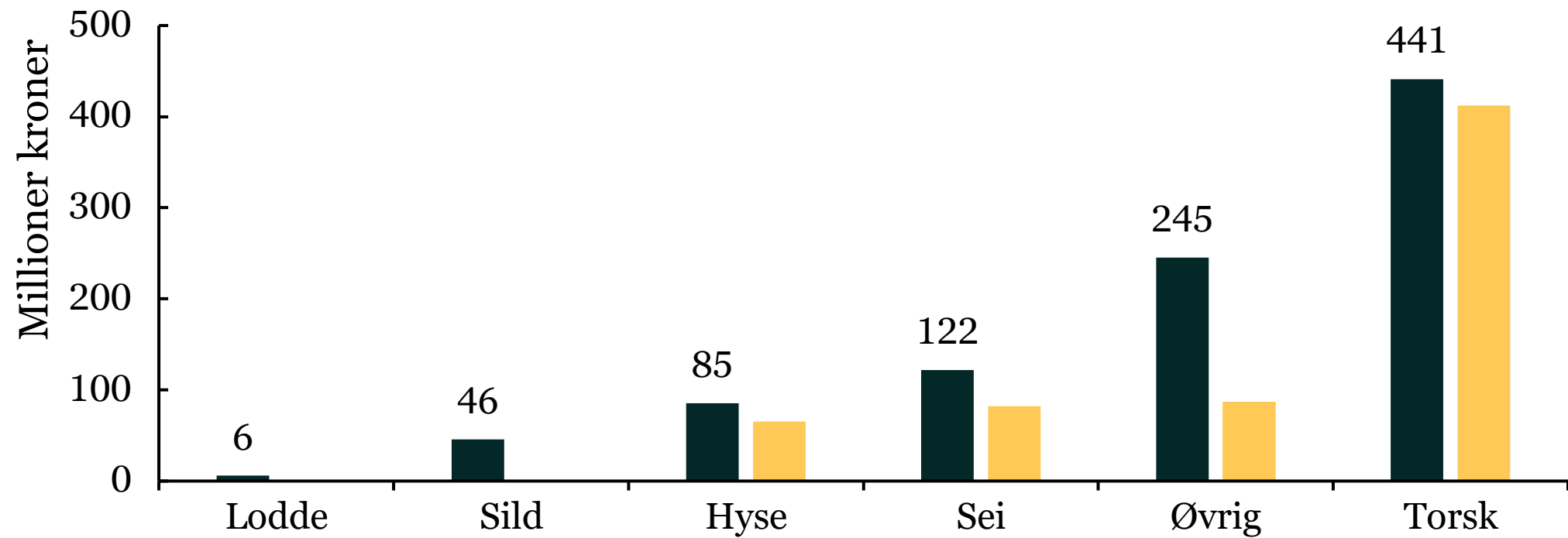
Hvordan ser fiskeriet i kommunen ut?

- Torsk er den klart dominerende arten målt i rundvekt i 2024, noe figurene illustrerer tydelig. Fartøyene registrert i Øksnes har landet over 11 000 tonn rundvekt. Målt etter volum som landes på mottak i Øksnes er volumet omtrent det samme.
- For de fleste artene er det noenlunde samsvar mellom rundvekt knyttet til fartøykommune og landingskommune. Det tilsier at fisken i stor grad landes og bearbeides i samme geografiske område som fartøyene hører hjemme.
- For de øvrige artene, sei, hyse og pelagiske arter som NVG-sild, er volumene betydelig lavere enn for torsk, men bidrar likevel til et mer diversifisert råstoffgrunnlag i Øksnes kommune. Sild og lodde hadde ingen landinger i Øksnes kommune i 2024.
- Torsk dominerer også i omsetningsverdi, med de høyeste verdiene blant alle artene, og er i større grad enn for volum avgjørende. Dette illustrerer torskens avgjørende rolle for den samlede fangstverdien i regionen.
- Forholdet mellom fartøykommune og landingskommune er relativt jevnt mellom artene.

Rundvekt per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Omsetning per art i 2024. Kilde: Sluttseddelregisteret

Fremtidsutvikling og scenarier

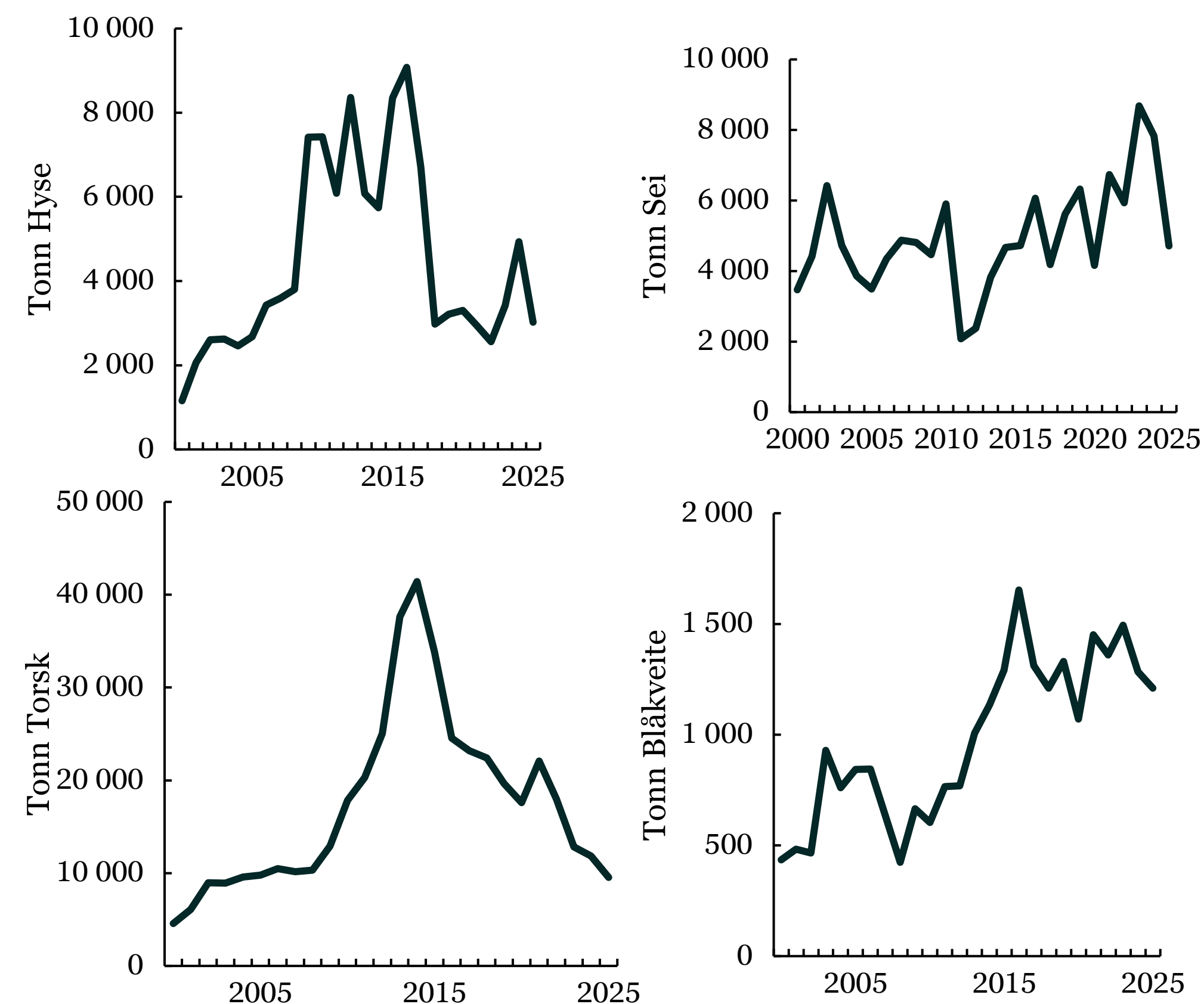
Foto: iStock – Yellow Duck

Utvikling i landinger i Øksnes

- Samlede landinger har falt kraftig siden toppen i 2014. Totale landinger i Øksnes nådde sitt høyeste nivå på 54 000 tonn i 2014, etter en sterk vekst fra 11 000 tonn i 2000. Siden har volumet falt jevnt og ligger i 2025 på rundt 20 000 tonn, om lag en tredjedel av toppnivået.
- Torsk er den dominerende arten, men har hatt en dramatisk nedgang. Torskeandelen utgjorde i toppåret 2014 over 75 prosent av hvitfisklandningene, med 41 000 tonn. I 2025 er dette redusert til omtrent 10 000 tonn, en nedgang på over 75 prosent. Nedgangen er den enkeltfaktoren som forklarer mest av den samlede volumnedgangen i kommunen.
- Hyse og sei har holdt seg mer stabile, men lå i 2025 også en del under tidligere toppnivå. Hyse toppet seg i 2016 med 9 000 tonn og har siden falt til 3 000 tonn i 2025. Sei nådde sitt høyeste nivå så sent som i 2023 med rundt 9 000 tonn, men er nede i 5 000 tonn i 2025. Blåkveite utgjør et stabilt og svakt voksende innslag i landingsbildet. Landinger av blåkveite har ligget relativt jevnt gjennom hele perioden, men med en svak oppadgående tendens fra rundt 430–480 tonn tidlig på 2000-tallet til et nivå på 1 200–1 500 tonn de siste årene. Dette gjør blåkveite til en av få arter som har økt sitt bidrag til aktiviteten i kommunen over perioden.

Verdiskapingen i fiskeindustrien i den enkelte kommune følger ikke nødvendigvis utviklingen i landinger. Flere motvirkende effekter kan bidra til å dempe eller til og med reversere sammenhengen. For det første vil reduserte kvoter, alt annet likt, presse fiskeprisen opp som følge av redusert tilbud, noe som kan løfte verdien av den fisken som faktisk landes, selv om volumet er lavere. Denne prisseffekten tilfaller i utgangspunktet fiskerne, men kan også veltes over på industrien gjennom lavere råstoffkostnader relativt til salgsprisen. For det andre er det ikke nødvendigvis noen fast sammenheng mellom landingsvolum og foredlingsgrad. En høyere andel av et krympende landingsvolum kan bearbeides lokalt fremfor å eksporteres ubearbeidet, slik at verdien som skapes per kilo råstoff øker. Samlet sett betyr dette at verdiskaping i fiskeindustrien er et ufullstendig mål på aktivitetsnivå, og at tilsynelatende stabile eller voksende verdiskapingstall kan skjule en reell nedgang i volum, sysselsetting og industriell kapasitet. På samme måte viser det også at det på tross av fallende kvotenivåer ikke nødvendigvis trenger å føre til en proporsjonal nedgang i aktivitetsnivået i fiskeindustrien.

Figur over utvikling i rundvekt som er mest relevant for kommunen. Kilde: Fiskeridirektoratet

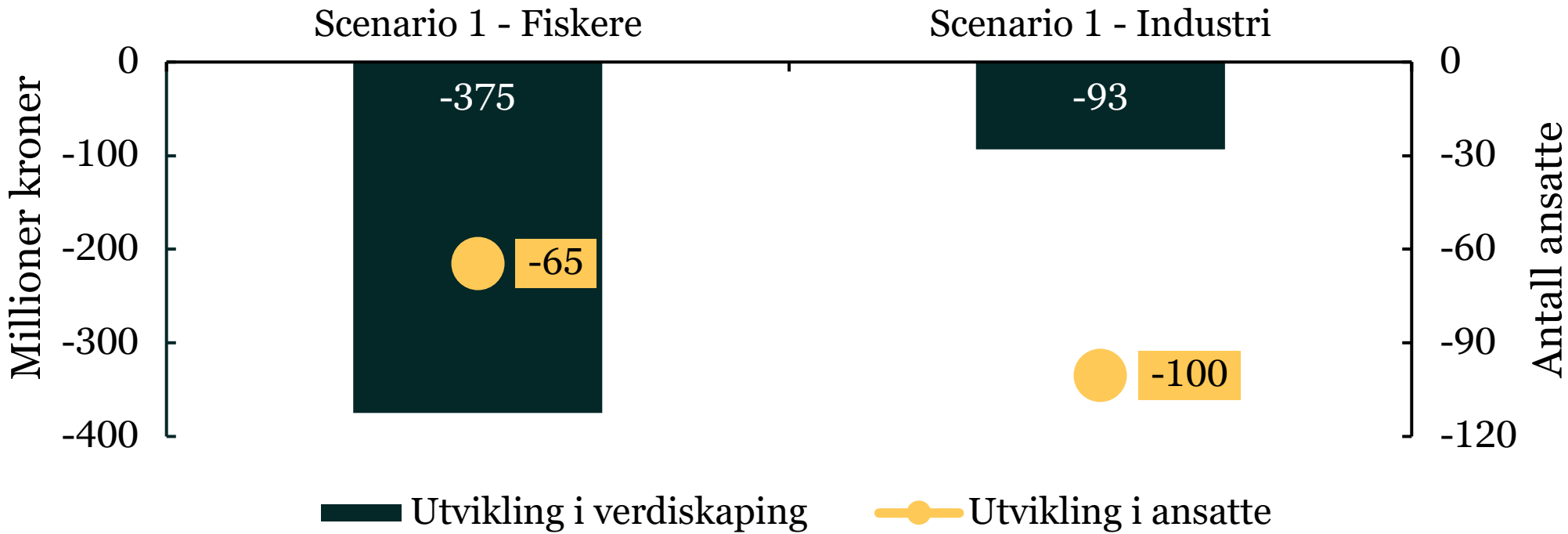

Endring i næringsliv, sysselsetting og befolkning i ulike scenarier

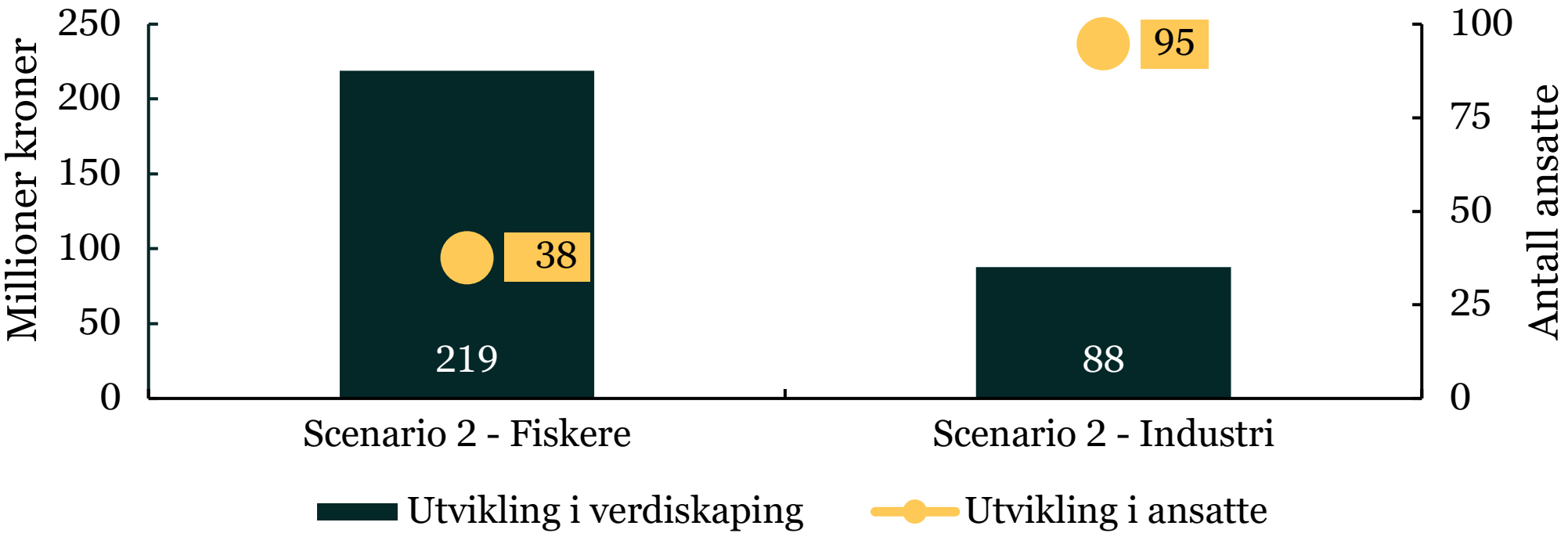
- For å belyse fiskeravhengigheten har vi laget to scenarioer for utviklingen i landinger fram til 2035. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon. Hensikten er først og fremst å illustrere den eventuelle sårbarheten til Øksnes kommune gitt en eventuell nedgang i kvoter og/eller landinger. Dersom utviklingen i kvoter/landinger blir positiv, vil det representere en mulighet for økt aktivitet innen fiskeri og fiskeindustri.
- Landingene følger både de nasjonale kvotene og endringer i landingsmønster, og vi har derfor knyttet scenarioene til historisk utvikling som kan knyttes mot kvotenivået over to perioder:
 - Scenario 1 viderefører utviklingen fra 2015 til i dag, en periode preget av kraftige kvotereduksjoner fra de historisk høye nivåene rundt 2013–2014. Scenarioet innebærer at landingene faller med om lag 40 prosent fram til 2035. Scenario 2 viderefører den lengre utviklingen fra 2000 til i dag, og speiler en periode der kvotene over tid lå nærmere dagens nivå. Scenarioet innebærer at landingene øker med 20 til 30 prosent fram til 2035.
- I scenario 1 vil antall sysselsatte kunne falle med rundt 65 i fiskeriet og 100 i fiskeindustrien frem mot 2035, tilsvarende litt under 10 prosent sysselsatte. For verdiskaping er mønsteret det samme. Samlet betyr dette at næringslivet i scenario 1 der landingene fortsetter å falle, må kompensere med opp mot 200 arbeidsplasser og en verdiskaping på 500 millioner kroner for å holde seg på om lag samme nivå som i dag.
- I scenario 2 vil antallet sysselsatte i fiskeriet kunne øke med rundt 40. Antallet sysselsatte i industrien vil kunne øke med rundt 95.

Endringene er basert på en enkel modell. Vi legger til grunn to vekstrater basert på historisk utvikling i landinger av torsk, sei, hyse, lodde, sild og blåkveite i kommunen. I scenario 1 antar vi at utviklingen fra 2015 til 2025 fortsetter, og i scenario 2 at utviklingen fra 2000 til 2025 fortsetter. Vekstraten multipliseres med kommunens landingsmønster for disse artene. For fiskere benytter vi omsatt beløp for fartøy registrert i kommunen, og for industrien benytter vi landinger i kommunen. Det gir en sammenligning av omsatt beløp i 2035 mot 2025, og vi legger forskjellen til grunn for en proporsjonal nedgang i ansatte og verdiskaping. For enkelhets skyld antar vi samme utvikling for alle fartøygrupper. Dette er ment som et illustrativt eksempel og ingen prediksjon.

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 1 for landingsutvikling i Øksnes kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics’ estimater

Endring i sysselsatte og verdiskaping i fiskeri og fiskeindustri for scenario 2 for landingsutvikling i Øksnes kommune. Kilde: Fiskeridirektoratets landingsdata, og Menon Economics’ estimater

Menon
Economics